

sig anses utgöra en icke obetydlig hjälp. Emellertid måste observeras, att det högsta stipendiebeloppet endast utgår vid särskilt låga inkomster, i vanliga fall 6 000 kronor eller därunder. Man får räkna med, att omständigheterna i åtskilliga fall kan vara sådana för familjer i dessa inkomstlägen, att barnen av ekonomiska skäl måste avstå från fortsatta studier, därest icke samhället övertar en mera väsentlig del av kostnaderna för barnens studier. De rådande förutsättningarna för barnet att vid ett direkt utträde i arbetslivet efter folkskolans slut förvärva egna inkomster av betydande storlek torde mången gång i familjer med låg inkomst vara avgörande för att barnet skall avstå från att fortsätta studierna.

Det nuvarande högsta stipendiebeloppet, 75 kronor i månaden, är enligt beredningens mening uppenbart för lågt för att tillgodose stödbehovet i den kategori av familjer som med gällande behovsprövning kan erhålla maximistipendium. Föreliggande möjligheter att i enskilda fall bevilja högre stipendium är ytterst begränsade och spelar praktiskt taget ingen roll i stipendiegivningen. Studiehjälpnämnden och de övriga stipendiemyndigheterna har föreslagit, att det högsta stipendiebeloppet skall höjas till 100 kronor i månaden. En sådan höjning finner beredningen starkt motiverad. Beredningen anser emellertid, att man nu bör gå ett steg längre i förbättringen av stipendierna.

Det nuvarande högsta beloppet fastställdes 1952 och grundades på ett av studielånenämnden år 1949 avgivet förslag. Redan en justering av beloppet med hänsyn till penningvärdets förändring sedan 1949, sådan denna kommer till uttryck i konsumentprisindex, skulle motivera ett högsta stipendium av 104 kronor. Då det högsta stipendiet endast utdelas till de i ekonomiskt hänseende sämst ställda familjerna och en reell förbättring av det maximala stipendiet framstår som starkt angelägen, vill familjeberedningen föreslå en höjning av maximibeloppet till 125 kronor i månaden. De för läsår bestämda stipendiebeloppen synes böra höjas på motsvarande sätt.

Över familjeberedningens promemoria angående statlig studiehjälp har yttranden avgivits av statskontoret, socialstyrelsen, studiehjälpnämnden, skolöverstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning och lantbruksstyrelsen. Därjämte har Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund inkommit med en skrift.

Från allmänna synpunkter framhåller *statskontoret*, att ett genomförande av förslagen givetvis ytterst måste bli beroende av den sovring och gallring av statsutgifterna, som påkallas av det ekonomiska läget. En inbördes gradering av i och för sig beaktansvärda förslag kan härvid visa sig ofrånkomlig.

De av beredningen angivna möjligheterna till förbättrad studiehjälp innebär enligt *socialstyrelsen* var för sig en lämplig väg i denna riktning. Styrelsen anser, att i första hand bör eftersträvas ett förstärkt stöd åt de familjer, som på grund av otillräcklig ekonomi bäst behöver det, och åt de familjer, som åsamkas särskilda kostnader till följd av att läroanstalt inte finns att tillgå på orten. Styrelsen tillstyrker därför livligt, att studielånen, de behovsprövade stipendierna samt studiebidragen väsentligt förbättras. Sty-

relsen förordar också, att en stödform med generella stipendier nu kommer till stånd.

Skolöverstyrelsen anser, att de framlagda reformförslagen vart för sig är ägnat att underlätta barnfamiljernas strävanden att hjälpa våra barn till en för dem avpassad utbildning. Överstyrelsen framhåller emellertid angelägenheten av att jämsides därmed skapas de förutsättningar, som fordras för att ge ungdomen högre utbildning. Särskilt understryker överstyrelsen vikten av att skolbyggnadskvoten kraftigt höjes, att tidsschemat för enhetsskolans genomförande fastställs i enlighet med av överstyrelsen tidigare framlagt förslag, att skolorganisationens utbyggnad förberedes genom ökad lärarutbildning samt att en utbyggnad av elevhemmen för den studerande landsbygdsungdomen möjliggöres.

Överstyrelsen för yrkesutbildning tillstyrker, att familjeberedningens förslag, med vissa justeringar i detaljutformningen, lägges till grund för åtgärder i syfte att få till stånd den åsyftade förbättringen av samhällets bidrag på förevarande område.

Beredningens förslag om en höjning av stipendiets maximibelopp utöver vad som föreslagits i myndigheternas anslagsäskanden tillstyrkes uttryckligen endast av *lantbruksstyrelsen*. *Statskontoret* finner det däremot utslutet med en uppräknig utöver den av myndigheterna förordade höjningen till 100 kronor. Även *skolöverstyrelsen* ställer sig avvisande till beredningens förslag på denna punkt. Överstyrelsen har gjort en undersökning av 85 folkhögskolors avgifter för mat, elevrum och undervisning vinterkursen 1955/56. Undersökningen visar, att nämnda avgifter vid 59 skolor understiger det av beredningen förordade högsta studiehjälpsbeloppet å 165 kronor per månad (studiebidrag 40 kronor + stipendium 125 kronor). Överstyrelsen finner det tydligt, att vid flertalet folkhögskolor ett högsta studiehjälpsbelopp enligt myndigheternas förslag (studiebidrag 40 kronor + stipendium 100 kronor) är tillfyllest.

Enligt *studiehjälpsnämndens* mening blir det, om stipendiemaximum sättes alltför högt, nödvändigt att avväga stipendiebeloppen ej blott som nu till elevens ekonomiska förhållanden utan även till hans direkta kostnader för utbildningen. En sådan ny differentiering skulle komplicera stipendieutdelningen, och så länge elevens kostnader för åtskilliga kurser understiger det av beredningen föreslagna högstbeloppet, bör ett så högt belopp ej väljas. Nämnden, som med sitt förslag om ett högstbelopp av 100 kronor per månad beaktat olikheterna i kostnader för olika kurser, finner sig inte böra frångå detta förslag.

Beredningens förslag om en minskning av antalet behovsklasser för stipendieutdelningen från åtta till fem tillstyrkes av *statskontoret*. *Skolöverstyrelsen* som anser att beredningen icke i något avseende motiverat detta förslag, finner däremot inte anledning föreligga att man nu skulle frångå ett system, som är noggrant prövat i praktiken och där visat sig dugligt.

Med hänsyn till den erfarenhet *lantbruksstyrelsen* har, vill styrelsen bestämt avstyrka förslaget i denna del.

Studiehjälpnämnden har i princip intet att erinra mot en hopkrympning av behovskategorierna men finner sig på grund av de svåröverskådliga konsekvenserna av en sådan ändring icke kunna utan vidare acceptera beredningens förslag. Det framgår enligt nämnden inte, om beredningen beaktat, att övriga tabeller, som används vid stipendieberäkningen, också måste omarbetas för att korrespondera mot huvudtabellen eller hur hopkrympningen av dessa tabeller skall ske. Det är inte heller klart, om beredningen vid sin beräkning av kostnaderna tagit hänsyn till att alla tabellerna måste ändras eller till den ändrade inverkan på stipendiebeloppen, som barnantalet får vid en krympt behovsskala. En allsidig undersökning av hithörande frågor bör enligt nämndens mening föregå det definitiva ställningstagandet till behovsskalans utformning.

Till den av beredningen förordade höjningen av den inkomstgräns, vid vilken stipendierätten bortfaller, har *studiehjälpnämnden* ställt sig helt positiv. Även *skolöverstyrelsen* tillstyrker detta förslag. *Statskontoret* finner däremot avgörande betänkligheter möta häremot.

Beredningens förslag om slopande av studielämplighetsprövningen för erhållande av stipendier vid läroverken avstyrkes av *statskontoret*. Även *studiehjälpnämnden* motsätter sig förslaget. Nämnden framhåller som skäl för detta ställningstagande bland annat, att, om man slopade det särskilda kravet på god studielämplighet vid läroverksstipendieringen, den ofta påtalade snedbelastningen av undervisningsväsendet i stället för att såsom önskligt är minskas snarare skulle bli än mer framträdande.

Skolöverstyrelsen anser i princip, att lämplighetsprövning ej bör ske för elever på realskolestadiet. Med hänsyn till den nu pågående omorganisationen av realskolan bör dock enligt överstyrelsens mening tills vidare anså med en dylik reform.

Beredningens förslag om generella grundstipendier har icke berörts av *studiehjälpnämnden*, *skolöverstyrelsen* och *lantbruksstyrelsen*. Förslaget avstyrkes av *statskontoret*. Det *socialdemokratiska kvinnoförbundet* sätter det däremot för närvarande främst av olika studiehjälpsformer.

Socialstyrelsen, som ställer sig positiv till förslaget, framhåller bland annat, att i fråga om utbetalning av de generella stipendierna läroanstalterna icke bör betungas mer än nödvändigt.

Sistnämnda synpunkt understrykes av *överstyrelsen för yrkesutbildning*, som finner det böra allvarligt övervägas, om inte utbetalningen lämpligen kan ske i annan ordning än genom rektorerna, exempelvis genom barnavårdsnämnderna. Överstyrelsen påpekar vidare de problem, som skulle uppkomma i fråga om rätten till grundstipendium under tid då s. k. växelutbildning pågår. Det synes överstyrelsen ändamålsenligt och i tillämpningen enklast, om grundstipendium får utgå även under de perioder av

avlönat arbete, som avlöser utbildningen i själva skolan, såvida icke dessa perioder omfattar viss minsta tid i följd, exempelvis tre månader.

Beträffande studiebidragen avstyrker *statskontoret* höjning av bidragen till dagliga resor och till frukostmål, vilka bidrag uppräknats vid 1956 års riksdag. I den mån vid budgetavvägningen ökade utgifter för övriga delbidrag anses möjliga, vill ämbetsverket däremot icke motsätta sig en höjning av bland annat bidragen till inackordering. Statskontoret kan dock inte förorda uppräkning till högre belopp än som begärts av vederbörande myndigheter.

Studiehjälpnsämnden vidhåller sitt förslag om höjning av de olika studiebidragsbeloppen och avstyrker således beredningens förslag om en ytterligare uppräkning av det inackorderingsbidrag, som utgår vid kurser om minst två år. Enligt en av nämnden verkställd undersökning avseende omkring 2 500 inackorderade elever i ett antal skolorter av olika typ och storlek i skilda delar av landet är medelkostnaden för inackordering 177 kronor per elev och månad. Då en elevs livsmedelskostnad i hemmet enligt familjeutredningen kan uppskattas till något över 90 kronor i månaden och vidare samma utgift, som enligt gällande bestämmelser en dagligen resande elev själv har att bekosta eller 10 kronor, rättvisligen bör beaktas också för den inackorderade eleven, synes ett studiebidrag å 75 kronor i månaden utgöra skälig ersättning för den merkostnad, som genomsnittligen uppkommer för eleven, då han som inackorderad vistas borta från hemmet.

Skolöverstyrelsen, som förutsätter att studiehjälpnsämnden genom sin verksamhet har viss erfarenhet på området, inskränker sig till att tillstyrka en sådan höjning, att ifrågavarande inackorderingsbidrag i möjligaste mån täcker merkostnaderna för de elever, som under utbildningstiden icke kan bo i hemmet.

Överstyrelsen för yrkesutbildning finner, att ett genomförande av beredningens förslag skulle medföra alltför stor olikhet mellan inackorderingsbidraget vid kurser av minst två års längd och vid övriga kurser, för vilka bidrag kan utgå.

Departementschefen. Alltsedan 1953 års studiehjälpsreform är under åttonde huvudtiteln uppförda fem förslagsanslag å för närvarande tillhoppa 35 915 000 kronor, ur vilka anslag bestrides kostnaderna för studiebidrag och stipendier (med undantag av s. k. brevskolestipendier) enligt kungörelserna 1953: 530, 531 och 532. Hittills vunna erfarenheter av denna på fem olika anslag fördelade redovisning talar enligt min uppfattning för en sammanslagning av de olika anslagen till ett förslagsanslag, lämpligen med benämningen Studiebidrag och stipendier. Denna förändring bör genomföras från och med nästa budgetår. Medelsanvisningen för brevskolestipendier bör liksom hittills redovisas under särskilt reservationsanslag; rubriken på detta anslag torde lämpligen kunna förkortas till Brevskolestipendier.

Redan vid anmälan av fjolårets statsverksproposition (åttonde huvudtiteln s. 545) ställde jag mig i princip positiv till studiehjälsnämndens förslag om utvidgning av kretsen av studiehjälsberättigade med icke-svenska elever. Enligt hittills tillämpad praxis är i detta hänseende dylika elever jämställda med svenska elever endast vid skolgång i den obligatoriska skolan. Efter särskilda medgivanden av Kungl. Maj:t har emellertid icke-svenska elever kunnat erhålla studiehjälp vid genomgång av folkhögskolor, yrkesskolor och lantbruksskolor. Detta har främst gällt s. k. finska krigsbarn, andra medborgare i de övriga nordiska länderna samt flyktingar och med dem likställda. Studiehjälsnämndens förslag innebär, såvitt gäller sistnämnda skolformer och elevkategorier, närmast endast en decentralisering av beslutanderätten från Kungl. Maj:t till de centrala och lokala studiehjälsmyndigheterna. Jag delar emellertid nämndens uppfattning, att studiehjälsrätten för dessa elevkategorier i princip bör utsträckas till samtliga de skolformer, där svenska elever äger rätt till studiehjälp. Mot bakgrunden av de överväganden i studiehjälsfrågan, som skett inom nordiska kulturkommissionen och vid det senaste nordiska undervisningsministermötet, anser jag mig böra på en punkt gå längre än nämnden, nämligen såtillvida att enligt min mening medborgare i de övriga nordiska länderna bör likställas med svenska elever, även om de är s. k. tillresande elever, d. v. s. vistas i Sverige huvudsakligen i syfte att där erhålla utbildning för att sedan återvända till hemlandet. Det torde finnas goda grunder för att räkna med full reciprocitet mellan de nordiska länderna i detta avseende.

Om man sålunda förutsätter, att medborgare i de övriga nordiska länderna samt flyktingar och med dem jämförliga skall likställas med svenska elever beträffande rätten till studiehjälp, skulle det, såsom studiehjälsnämnden påpekat, bli en mycket liten grupp återstående icke-svenska elever, som komme att ställas utanför. Jag ansluter mig till nämndens uppfattning, att också denna grupp, med undantag av s. k. tillresande elever, medtages vid utvidgningen av kretsen av studiehjälsberättigade.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga närmare bestämmelser i ämnet efter förslag av studiehjälsmyndigheterna. Jag förutsätter, att därvid även utlänningskommissionen får tillfälle att framföra synpunkter på frågan om bestämmelsernas detaljutformning.

Utsträckningen av studiehjälsrätten till icke-svenska elever i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer jag nu förordat bör gälla från och med budgetåret 1957/58. Den för ändamålet erforderliga ökningen av medelsanvisningen under det sammanförda förslagsanslaget kan med utgångspunkt i nu gällande grunder för studiehjälsnämnden anført i detta avseende beräknas till i runt tal 400 000 kronor.

1953 års studiehjälsreform utgjorde i och för sig ett väsentligt steg på

vägen mot en ytterligare demokratisering av utbildningen. Under senare tid har på olika punkter åtskilliga andra åtgärder satts in i samma riktning. De senaste årens mycket betydande expansion av utbildningsväsendet är väl det klaraste och mest framträdande exemplet på samhällets strävan att söka skapa utbildningsmöjligheter för alla. Men det räcker självfallet inte med att upprätta nya skolor och öka utbildningsväsendets mot-tagningskapacitet. Det måste också tillses, att den enskilde har de ekonomiska förutsättningarna för att utbilda sig och att dessa förutsättningar är för handen utan att därmed de ekonomiska påfrestningarna blir för stora. Den kartläggning av den samhälleliga familjepolitiken, som 1954 års familjeutredning och familjeberedningen gjort, visar med all tydlighet, att en ytterligare förbättring av studiehjälpen är starkt motiverad som en åtgärd i syfte att begränsa de familjeekonomiska övervägandenas inverkan på den enskildes val mellan förvärvsarbete och fortsatt utbildning utöver folkskolans grundutbildning.

Familjeberedningen har icke blott tillstyrkt de förslag till uppräknings- och de nuvarande studiehjälpsbeloppen, som framförts av studiehjälpsmyndigheterna, utan har dessutom lagt fram en rad förslag om ytterligare förbättringar och förstärkningar av studiehjälpen på de utbildningsstadierna som det här är fråga om. Beredningens samlade förslag i detta avseende får väl i dagens läge uppfattas närmast som en målsättning och som riktlinjer för den fortsatta studiehjälpspolitiken, eftersom det ju inte råder någon tvekan om att redan av statsfinansiella skäl förslagen ingalunda på en gång går att genomföra. Utbildningsväsendets nuvarande struktur gör väl dessutom, att åtminstone en del av förslagen även av praktiska skäl för närvarande ej bör genomföras.

Det är alltså nödvändigt, att från dessa utgångspunkter göra en avvägning mellan vad som för dagen framstår som mest viktigt och vad som kan anses vara mindre angeläget. Denna avvägning måste dessutom ske mot bakgrunden av storleken av de ytterligare ekonomiska resurser, som via statsbudgeten kan ställas till förfogande för en förbättring just av den direkta studiehjälpen.

Jag har i det föregående redovisat familjeberedningens synpunkter på frågan om avvägningen mellan generella stödåtgärder och behovsprövade stödformer. Ett mycket väsentligt faktum i detta sammanhang är enligt min mening den generella förbättring, som avses skola tillkomma åldersgrupperna upp till 16 år genom det i dag under femte huvudtiteln framlagda förslaget om en uppräkning av de allmänna barnbidragen. Vid mina överväganden av vad som nu bör i första hand göras för att förbättra den direkta studiehjälpen har jag kommit till den slutsatsen, att från olika synpunkter familjeberedningens förslag om införande av generella grundstipendier för elevgrupperna i 16- och 17-årsåldern måste sättas i främsta

rummet. Jag tillstyrker alltså, att icke behovsprövade grundstipendier av barnbidragets storlek införes i huvudsak enligt de av beredningen förordade riktlinjerna.

Grundstipendier bör således utan behovsprövning tillkomma elever i de skolor eller kurser, vid vilka undervisningen omfattar minst fyra månader och där eleverna nu är berättigade till studiehjälp. Rätt till grundstipendium bör föreligga från och med första månaden i kvartalet efter det, varunder eleven uppnår 16 års ålder, till och med utgången av det kvartal, varunder eleven uppnår 18 års ålder. Grundstipendiet bör beräknas till visst belopp för månad av kurstiden. För kurstid, som överskjuter eller ej uppgår till hel månad, bör liksom i fråga om övrig studiehjälp för hel vecka beräknas en fjärdedel av månadsbeloppet. I anslutning till den under femte huvudtiteln förordade avvägningen av det allmänna barnbidragets storlek torde grundstipendiets månadsbelopp böra fastställas till 34 kronor. För exempelvis en läroverkselev innebär detta ett grundstipendium på ($9 \times 34 =$) 306 kronor för läsår. Det torde icke vara nödvändigt att i detta sammanhang till behandling upptaga övriga detaljer i fråga om utbetalning m. m. beträffande grundstipendierna. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av studiehjälpsmyndigheterna meddela närmare bestämmelser härutinnan. Beträffande ordningen för utbetalningen vill jag dock framhålla, att det icke torde kunna undvikas att tills vidare pålägga skolledarexpeditionerna vissa uppgifter i samband därmed. Enligt min mening bör emellertid alla utvägar tillvaratagas för att så långt möjligt begränsa detta merarbete.

Liksom förhöjningen av det allmänna barnbidraget bör införandet av generella grundstipendier ske från och med den 1 januari 1958. Kostnaderna för senare hälften av nästa budgetår kan, såvitt gäller förevarande anslag under åttonde huvudtiteln, beräknas till i runt tal 9 miljoner kronor.

Det torde icke vara tekniskt möjligt att inordna studerande vid brevskolor i den elevgrupp som skall komma i åtnjutande av grundstipendier. Med hänsyn härtill och till vad jag i det följande föreslår beträffande studiehjälpen för åldersgrupperna över 17 år, förordar jag att studiehjälpsnämndens förslag beträffande höjning av brevskollestipendierna genomföres från och med den 1 januari 1958. Räknat från denna tidpunkt bör således stipendiebeloppen utgå med respektive 300, 450 och 600 kronor.

I angelägenhetsordning närmast efter de generella grundstipendierna bör enligt min mening sättas en uppräknings av nu utgående stipendie-, studiebidrags- och utbildningsbidragsbelopp till i första hand den nivå, som studiehjälpsmyndigheterna föreslagit. Kostnaderna härför kan, såvitt gäller åttonde huvudtiteln, uppskattas till drygt 7,6 miljoner kronor för nästa budgetår. Det har vid budgetavvägningen icke befunnits möjligt att genomföra en dylik reform under nästa budgetår. Då emellertid konsekvensen av förslagen om höjning av de allmänna barnbidragen och om införande av de generella grundstipendierna gör det angeläget, att studiehjälpen för-

bättras även för elevgrupperna i 18-årsåldern och däröver, har jag ansett mig böra föreslå en lösning sålunda, att studiehjälpsmyndigheternas förslag till uppräknings nu genomföres, såvitt gäller studietiden från och med första månaden i kvartalet efter det, varunder eleven uppnått 18 års ålder. Beträffande storleken av de förhöjda beloppen får jag hänvisa till den inledningsvis lämnade redogörelsen för myndigheternas förslag. För exempelvis en inackorderad läroverkselev innebär detta, att stipendiemaximum höjes från 75 till 100 kronor per månad och att inackorderingsbidraget uppräknas från 60 till 75 kronor per månad.

Jämväl denna förbättring av stipendier, studiebidrag och utbildningsbidrag för de äldre elevgrupperna bör träda i kraft den 1 januari 1958. Kostnaderna för senare hälften av nästa budgetår kan, såvitt gäller förevarande anslag under åttonde huvudtiteln, beräknas till i runt tal 1 370 000 kronor.

Övriga i ärendet framförda förslag beträffande studiehjälpen är jag, med hänvisning till vad jag i det föregående anfört, icke beredd att tillstyrka i förevarande sammanhang. Med anledning av vad som från olika håll uttalats beträffande den nuvarande uppdelningen på åtta behovsklasser för stipendieprövningen, förutsätter jag emellertid, att studiehjälpsnämnden i samråd med övriga berörda myndigheter till ytterligare överväganden upptar familjeberedningens förslag om en minskning av antalet behovsklasser och till Kungl. Maj:t i lämpligt sammanhang redovisar resultatet därav.

Vid bifall till vad jag nu förordat och med hänsyn tagen jämväl till de automatiska utgiftsökningarna torde det sammanförda förslagsanslaget för nästa budgetår böra uppföras med (35 915 000 + 2 565 000 + 400 000 + 9 000 000 + 1 370 000 =) 49 250 000 kronor. I jämförelse med medelsanvisningen under motsvarande anslag för innevarande budgetår innebär detta en höjning med 13 335 000 kronor, varav 2 565 000 kronor utgör automatisk utgiftsökning.

De förslag, som här framlagts, föranleder viss utgiftsökning även under nionde huvudtiteln. Frågan härom kommer att anmälas av chefen för jordbruksdepartementet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna av mig förordade ändrade grunder för studiehjälpen;
- b) till *Studiebidrag och stipendier* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 49 250 000 kronor.

[224] 26. Brevskolestipendier

	Anslag	Reservation
1954/55	1 000	178 267
1955/56	1 000	106 831
1956/57 (statsliggaren s. 692)	50 000	
1957/58 (förslag)	150 000	

Detta reservationsanslag är nu uppfört under rubriken »Stipendier för studier genom korrespondens och vid enskilda realskolor med kombinerad undervisning». Beträffande nu gällande bestämmelser och studiehjälpsnämndens förslag för nästa budgetår torde få hänvisas till redogörelsen under närmast föregående anslagspunkt.

Till motivering för förslaget om en anslagshöjning med 100 000 kronor och om en utdelningsram av 125 000 kronor anför studiehjälpsnämnden bland annat följande.

För budgetåren 1945/46—1956/57 har till anslaget anvisats tillhoppa 862 300 kronor. För budgetåren 1945/46—1955/56 har nämnden genom utdelningsbeslut disponerat 1 107 955 kronor. För budgetåret 1956/57 är stipendierna icke utdelade men utdelningen får icke uppgå till mer än 95 000 kronor. Utdelas hela summan, skulle inalles vara utdelade 1 202 955 kronor. Under senare budgetår lämnade föreskrifter angående det belopp, som för varje budgetår finge utdelas, medger en sammanlagd utdelning av 1 307 100 kronor.

Vid utgången av budgetåret 1954/55 fanns en reservation å anslaget på 178 267 kronor. Under budgetåret 1955/56 har nämnden medgivit utanordnande av tillhoppa 85 300 kronor, varför vid budgetårets slut reservationen bör ha uppgått till 92 967 kronor. Av de utav nämnden tidigare beviljade stipendierna återstod vid samma tidpunkt att utbetala omkring 180 000 kronor. Anslaget kommer vidare att belastas av de budgetåret 1955/56 beviljade stipendierna, vilket med förutsedd avgång av stipendiat kan uppskattas till omkring 70 000 kronor. Reserverade medel täcker sålunda icke väntade fordringar på anslaget, och då utdelningen skett av stipendier för läsåret 1956/57, högst 95 000 kronor, blir bristen på tillgängliga medel än kännbarare. Nämnden anser därför redan av nu anförda omständigheter nödvändigt att nya medel tillföres anslaget. För stipendiat, som tillkommer från och med budgetåret 1956/57, har man vidare att enligt de av 1956 års riksdag godkända grunderna räkna med utbetalande av fyra, respektive fem årsbelopp, då real- respektive studentexamen avlagts, vilket ökar uttagen från anslaget. Av nu anförda skäl anser sig nämnden böra föreslå ett anslag å 150 000 kronor. Med hänsyn till det framtida anslagsbehovet bör också bestämmas, hur stort belopp nämnden skall få utdela under budgetåret. Nämnden föreslår med hänsyn till förslaget om höjda stipendiebelopp och ändrade grunder för beviljande av slutligt stipendium, att beloppet sättes till 125 000 kronor.

Departementschefen. Såsom jag förordat under närmast föregående punkt torde rubriken på förevarande reservationsanslag böra förkortas till »Brevskolestipendier».

Mot nämndens beräkning av den för nästa budgetår erforderliga medelsanvisningen under anslaget har jag ingen erinran. Anslaget torde således böra uppräknas med 100 000 kronor till 150 000 kronor.

Under närmast föregående punkt har jag tillstyrkt, att nämndens förslag om uppräkning av stipendiebeloppen från 250, 350 och 450 kronor till respektive 300, 450 och 600 kronor genomföres från och med den 1 januari 1958. Även med denna begränsning av nämndens förslag, vilket avsåg en

uppräknning från och med den 1 juli 1957, anser jag mig likväl böra förorda, att utdelningsramen för nästa budgetår höjes från 95 000 kronor till högst 125 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att för budgetåret 1957/58 må till brevskolestipendier utdelas högst 125 000 kronor;

b) till *Brevskolestipendier* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

[225] **27. Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid högre läroanstalter**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	85 000	61 800
1956/57 (statsliggaren s. 692)	85 000	
1957/58 (förslag)	105 000	

Detta förslagsanslag är nu benämnt Bidrag till avlönande av föreståndare vid skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter. *Skolöverstyrelsen* föreslår, att benämningen å detta anslag ändras till Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem för lärjungar vid högre läroanstalter.

Överstyrelsen hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 20 000 kronor. Överstyrelsen räknar därvid med ytterligare minst fem elevhem utöver de 14, som varit i verksamhet under budgetåret 1955/56.

Departementschefen. I anslutning till ett uttalande av statsutskottet vid 1956 års riksdag (SU 8 s. 32) föreslår jag, att benämningen å detta anslag ändras till Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid högre läroanstalter. Med hänsyn till vad överstyrelsen framhållit angående medelsbehovet för nästa budgetår tillstyrker jag, att anslaget höjes med 20 000 kronor till 105 000 kronor. Beträffande medelsanvisningen till bidrag för inrättande av elevhem vid högre läroanstalter återkommer jag i det följande vid anmälan av motsvarande fråga för folkskoleväsendets del.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid högre läroanstalter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 105 000 kronor.

I. Folkskoleväsendet m. m.**Folkskolinspektionen****[226] 1. Folkskolinspektionen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	1 775 000	1 852 731
1956/57 (statsliggaren s. 692)	1 924 000	
1957/58 (förslag)	2 001 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 77 000 kronor, varav 60 700 kronor beräknats utgöra en automatisk höjning av anslagsposten till rörligt tillägg och 16 300 kronor utgör en uppräknings av de nu till högst 407 000 kronor beräknade anslagsmedlen till biträdes hjälp på inspektörernas expeditioner.

Departementschefen. De under icke-ordinarieposten beräknade medlen till biträdes hjälp på inspektörernas expeditioner har för närmast föregående och innevarande budgetår höjts med sammanlagt 67 000 kronor. Den av skolöverstyrelsen nu föreslagna höjningen innebär en uppräknings av anslagsmedlen i anslutning till den höjning av statstjänstemännens löner, som skett från och med den 1 januari 1956. Jag förordar den av skolöverstyrelsen sålunda föreslagna höjningen av ifrågavarande anslagsmedel med 16 300 kronor till 423 300 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg bör i enlighet med överstyrelsens beräkningar uppräknas med 60 700 kronor. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, bör anslaget höjas med 77 000 kronor till 2 001 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 106 400
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	528 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	366 600
	Summa kronor 2 001 000

b) till *Folkskolinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 001 000 kronor.

[227] 2. Folkskolinspektionen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	454 100	457 997
1956/57 (statsliggaren s. 693)	459 100	
1957/58 (förslag)	481 900	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 25 800 kronor i enlighet med följande sammanställning.

1. Sjukvård m. m. (nu förslagsvis 1 000)	+ 800
2. Reseersättningar (nu förslagsvis 298 000)	+ 22 000
3. <u>Expenser (nu 57 000)</u>	<u>+ 3 000</u>
	+ 25 800

Den av överstyrelsen föreslagna höjningen under p. 1 är av automatisk natur och bygger på uppgifter om belastning å anslagsposten under föregående budgetår.

Även höjningen under p. 2 är av automatisk natur. Den föranledes av de höjda traktamentsbeloppen enligt allmänna resereglementet (kungörelsen 1956: 171) samt av ökade kostnader för ersättning vid tjänsteresor med egen bil.

Av överstyrelsens framställning beträffande p. 3 inhämtas bland annat följande.

Enligt 1956 års statsverksproposition har i fråga om denna anslagspost av departementschefen förutsatts, att ett belopp av omkring 10 000 kronor ur posten skulle disponeras till förbättring av kontorsmaskinutrustningen på inspektörsexpeditionerna.

Till grund för fördelningen av denna anslagspost för innevarande budgetår har överstyrelsen lagt från inspektörerna infordrade uppgifter rörande behovet av anslagsmedel. Enligt dessa uppgifter har för kostnader till andra expenser än för kontorsmaskiner beräknats 50 630 kronor. Vad beträffar kostnaderna för anskaffande av kontorsmaskiner anser överstyrelsen, att det för ändamålet beräknade beloppet, 10 000 kronor, är tillfyllest för budgetåret 1957/58.

Överstyrelsen anser sig kunna vitsorda skäligheten av inspektörernas äskanden i fråga om kostnaderna för andra expenser än till kontorsmaskiner och anser således ett belopp av 50 000 kronor i detta hänseende erforderligt. Beträffande expenser till kontorsmaskiner anser överstyrelsen, som nyss nämnts, ett belopp av 10 000 kronor alltjämt tillräckligt. Överstyrelsen beräknar således under denna anslagspost ett belopp av (50 000 + 10 000 =) 60 000 kronor, vilket innebär en höjning med 3 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till den av fjolårets riksdag beslutade reformen av skolväsendets regionala ledning, vilken är avsedd att träda i kraft den 1 juli 1958 och som bland annat innebär upprättandet av kanslier för nya s. k. länsskolnämnder, synes det vara mindre lämpligt, att de nuvarande folkskolinspektörsexpeditionerna, annat än i fall där det är absolut oundgängligt, under nästa budgetår utrustas med kontorsmaskiner. Jag

anser därför att det belopp, som under nästa budgetår bör disponeras för inköp av kontorsmaskinutrustning, kan begränsas till högst 7 000 kronor, varvid de av skolöverstyrelsen beräknade kostnaderna för andra expenser än kontorsmaskiner skulle kunna bestridas inom ramen för de för innevarande budgetår beräknade anslagsmedlen. Jag finner således icke skäl föreligga att höja anslagsposten till expenser. Anslagsposterna till sjukvård m. m. och reseersättningar bör i enlighet med skolöverstyrelsens beräkningar höjas med tillhoppa 22 800 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 481 900 kronor.

Skolmåltider

[228] 3. Bidrag till anordnande av skolmåltider

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	26 300 000	22 853 460
1953/54	34 000 000	21 262 893
1954/55	34 000 000	23 908 838
1955/56	24 000 000	26 449 366
1956/57 (statsliggaren s. 694)	25 000 000	
1957/58 (förslag)	26 200 000	

Bestämmelser angående detta statsbidrag är meddelade i kungörelsen 1946:553 (ändr. 1950:393, 1951:518, 1952:595, 1954:413 och 822). Kungörelsen avser folk- och fortsättningsskolor, seminariernas övningsskolor, allmänna och kommunala läroverk, tekniska läroverk, vissa läroanstalter för yrkesutbildning, vissa enskilda läroanstalter m. fl.

Statsbidraget utgår med viss procent av ett bidragsunderlag. P r o c e n t s a t s e n utgör 0,2 procent för varje tiotal skatteören, varmed skoldistriktets (kommunens) skatteunderlag för redovisningsåret understiger 50 skattekronor per invånare (där synnerliga skäl föreligger, må Kungl. Maj:t fastställa högre procentsats). B i d r a g s u n d e r l a g e t utgör 70 öre för varje utspisad måltid; vid bespisningsenhet med högst två läraravdelningar utgör dock bidragsunderlaget 90 öre per måltid. Kungl. Maj:t må, då synnerliga skäl därtill är, fastställa högre bidragsunderlag. För måltid utspisad till lärjunge, som tillhör annat skoldistrikt (annan kommun), utgår statsbidraget med belopp motsvarande skoldistriktets (kommunens) kostnad för måltiden dock med högst 85 öre.

Enligt gällande övergångsbestämmelser (1954:413) må intill utgången av budgetåret 1959/60 eller den senare tidpunkt, som Kungl. Maj:t i särskilt fall kan medgiva, skoldistrikt åtnjuta statsbidrag för måltid av viss enklare typ, nämligen för a) oslofrukost eller b) gröt eller välling. Bidragsunderlaget liksom statsbidraget för »främmande» lärjunge utgör därvid för a) 35 öre och för b) 20 öre. Enligt övergångsbestämmelserna äger skoldistrikt vidare under samma tid begränsa skolmåltiderna till vissa kategorier av elever.

I fråga om utbetalningen av statsbidrag gäller som huvudregel utbetal-

ning i efterskott, dock att 40 procent av det beräknade statsbidragsbeloppet för redovisningsåret må utbetalas i förskott under redovisningsåret.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 500 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Automatisk höjning på grund av beräknat antal lärjungar	+ 4 770 000
2. Minskning på grund av högre antal skattekronor per invånare	— 3 500 000
3. Höjning på grund av förslag om ökat bidrag till måltider för lärjungar från annan kommun	+ 300 000
4. Minskning av beloppet till arbetsstudier	— 70 000
	<hr/>
	+ 1 500 000

Antalet i skolmåltiderna deltagande elever uppgick läsåret 1953/54 till 573 000, 1954/55 till 633 000 och 1955/56 till 684 000 samt beräknas för läsåren 1956/58 uppgå till 735 000 respektive 785 000. Med hänsyn till anslagsbelastningen och det beräknade antalet deltagare i skolmåltiderna läsåren 1956/58 har överstyrelsen räknat med en automatisk höjning av anslagsbeloppet för nästa budgetår med 4 770 000 kronor. Inkomststegringen under år 1955 och den därmed följande höjningen av det antal skattekronor, som ligger till grund för anslagsbelastningen budgetåret 1957/58, förutsätter överstyrelsen bli av samma storlek som under år 1954 eller omkring 9 procent, vilket beräknas medföra en minskning av anslagsbehovet med 3 500 000 kronor.

Av överstyrelsens framställning beträffande punkterna 3 och 4 inhämtas bland annat följande.

3. Överstyrelsen har under närmast föregående år icke framlagt förslag om ändring av statsbidragsgrunderna med anledning av pågående utredning härom genom särskilda sakkunniga. Med hänsyn till vad *statsutskottet i utlåtandet 1956:8* (jfr riksdagens skrivelse 1956:8) anfört angående statsbidraget till skolmåltider för lärjungar från annan kommun, anser överstyrelsen sig emellertid böra framlägga förslag om ändring av statsbidraget till skolmåltider för nämnda lärjungar.

Till dessa lärjungars skolmåltider utgår statsbidraget enligt nu gällande bestämmelser med belopp motsvarande distriktets eller kommunens kostnad för utspisad måltid, dock med högst 85 öre. I regel överstiger de verkliga kostnaderna detta belopp. På många håll, särskilt när det gäller skolmåltider vid högre skolor, betalar hemortskommunerna till skolkommunen mellanskillnaden mellan 85 öre och de verkliga kostnaderna. Somliga kommuner vill dock icke betala nämnda mellanskillnad. Detta har varit en anledning till att skolmåltidsverksamhet ej kommit till stånd vid en del högre skolor. Överstyrelsen föreslår nu, att statsbidrag må kunna utgå till skoldistrikt eller kommun med de verkliga kostnaderna, dock med högst 1 krona för varje utspisad måltid till lärjunge tillhörande annat skoldistrikt respektive annan kommun. En sådan höjning av statsbidraget, vilken ej synes kunna föregripa de sakkunnigas utredning, skulle fordra en ökning av statsbidraget för under budgetåret 1957/58 utspisade måltider med cirka

750 000 kronor, men detta års anslag skulle endast belastas med förskottsrekvisitionen, det vill säga högst 300 000 kronor.

4. För vartdera av budgetåren 1955/57 har enligt riksdagens beslut överstyrelsen disponerat 100 000 kronor till arbetsstudier rörande skolmåltidsverksamheten. Dessa arbetsstudier har budgetåret 1955/56 pågått enligt den plan, som bifogades 1955 års anslagsäskanden. Studierna behöver utsträckas under hela budgetåret 1956/57.

Resultatet av undersökningarna kommer att framläggas i publikationen *Aktuellt från Skolöverstyrelsen*, men det bör dessutom redovisas i en film, som bör framställas under budgetåret 1957/58. I denna film skulle visas arbetsbesparande planlösningar och inredningsdetaljer i skolmåltidslokaler, ändamålsenliga redskap och praktiska arbetsmetoder och arbetsställningar. Då inspelningen bör ske vid olika skolor, kan ej lägre belopp än 30 000 kronor beräknas härtill. Filmen är avsedd att visas för de för skolmåltidsverksamheten ansvariga — kommunernas representanter, personal etc.

Statskontoret har ingen erinran mot att anslaget i enlighet med skolöverstyrelsens förslag uppföres med ett till 26 500 000 kronor höjt belopp. Förslaget om ökat bidrag till skolmåltid åt lärjunge från annan kommun vill statskontoret dock icke helt biträda utan ifrågasätter, om inte en höjning från nuvarande 85 öre till 95 öre per måltid kan anses tillfyllest. Som skäl för detta ställningstagande framhåller ämbetsverket, att i ärendet icke förebragts någon utredning rörande storleken av de verkliga kostnaderna för skolmåltiderna.

Den av skolöverstyrelsen begärda medelsanvisningen för att inspela en film och genom den redovisa resultaten av gjorda arbetsstudier rörande skolmåltidsverksamheten vill statskontoret icke motsätta sig.

Departementschefen. Vad skolöverstyrelsen anfört beträffande de förskjutningar i medelsätgången för nästa budgetår, som föranledes av å ena sidan högre deltagarantal och å andra sidan högre antal skattekronor, har icke givit mig anledning till erinran.

Överstyrelsen har föreslagit en höjning av statsbidraget till kostnaderna för skolmåltider åt elever från annan kommun med högst 15 öre per utspisad måltid. Totalt skulle en sådan höjning innebära en ökning av statens kostnader för de under läsåret 1957/58 utspisade skolmåltiderna med 750 000 kronor. Som statskontoret framhållit har överstyrelsen i sina anslagsäskanden icke redovisat storleken av de verkliga kostnaderna för skolmåltiderna. En utförlig sådan redovisning avseende budgetåret 1954/55 har emellertid lämnats i överstyrelsens publikation *Aktuellt från skolöverstyrelsen* nr 20 år 1956. Härav framgår bland annat, vilka medelkostnaderna för skolmåltider med lagad rätt, smörgåsar och mjölk varit under olika förhållanden.

Ehuru i och för sig vägande skäl kan anföras till stöd för en höjning av statsbidraget till skolmåltider åt elever från annan kommun, har jag dock vid budgetavvägningen icke ansett mig kunna för nästa budgetår förorda någon ändring av statsbidragsgrunderna på denna punkt.

Förslaget att resultatet av de arbetsstudier rörande skolmåltidsverksamheten, som bedrivits under budgetåret 1955/56 och även pågår innevarande budgetår, skall redovisas bland annat i en film, anser jag böra bifallas, då det är angeläget, att kännedom om undersökningsresultatet sprides på effektivast möjliga sätt. Jag tillstyrker, att det för ändamålet begärda beloppet, 30 000 kronor, får disponeras av skolöverstyrelsen ur det under denna anslagspunkt anvisade anslagsbeloppet.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört förordar jag en höjning av detta anslag för nästa budgetår med 1 200 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av skolmåltider* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 26 200 000 kronor.

[229] 4. **Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	1 600 000	885 323
1954/55	1 250 000	738 373
1955/56	800 000	713 574
1956/57 (statsliggaren s. 695)	750 000	
1957/58 (förslag)	650 000	

Enligt kungörelsen 1946:553 utgår statsbidraget såsom engångsbidrag med viss procent av ett bidragsunderlag, vilket beräknas med hänsyn till antalet i skolmåltiderna deltagande lärjungar enligt en fastställd skala. Vid viss senare ökning av antalet deltagare kan tilläggsbidrag utgå, vilket beräknas efter enahanda grunder. Bidragsprocenten beräknas på samma sätt som procentsatsen för statsbidrag till anordnande av skolmåltider. Utbetalningen av statsbidraget sker i regel i efterskott för redovisningsår, men 40 procent av beräknat bidragsbelopp kan utbetalas i förskott.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår minskas med 100 000 kronor, och anför som motiv härför, dels att den årliga ökningen av antalet deltagare i skolmåltider budgetåren 1955/58 varit eller kan beräknas till cirka 50 000, medan den ökning som påverkat nettoutgiften för budgetåret 1955/56 var större, nämligen 60 000, dels ock att antalet skattekrönor per invånare alltjämt är i stigande.

Statskontoret finner, att anslaget med hänsyn till den efter hand minskade medelsåtgången och skatteunderlagets fortskridande stegring bör kunna uppföras med ett till 650 000 kronor minskat belopp.

Departementschefen. Jag ansluter mig till skolöverstyrelsens förslag om en minskning av förevarande anslag med 100 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kronor.

Skolbyggnader**[230] 5. Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	50 000 000	50 107 755
1953/54	53 000 000	56 117 318
1954/55	59 300 000	61 057 365
1955/56	59 800 000	52 246 682
1956/57 (statsliggaren s. 695)	62 800 000	
1957/58 (förslag)	65 800 000	

Från detta förslagsanslag avföres statsbidrag, som utgår enligt kungörelsen 1945: 882 angående statsbidrag till byggnadsarbeten för folkskoleväsendet och kungörelsen 1948: 438 angående statsbidrag till provisoriska skolbyggnader för folkskoleväsendet ävensom kungörelsen 1956: 383 angående statsbidrag till byggnadsarbeten vid vissa högre skolor. Sistnämnda bidragsändamål är nytt för innevarande budgetår och har föranlett anslagets ändrade benämning. Det må erinras att den minskade belastningen å anslaget för budgetåret 1955/56 sammanhänger med den för år 1955 vidtagna begränsningen av tillståndsgivningen för investeringsändamål.

Skolöverstyrelsen föreslår att anslaget för nästa budgetår höjes med 45,2 miljoner kronor till 108 miljoner kronor. Av överstyrelsens motivering för förslaget inhämtas bland annat följande.

De sammanlagda kostnaderna för skolbyggnadsföretag för folkskoleväsendet, för vilka ännu icke beviljats såväl statsbidrag som byggnadstillstånd men beträffande vilka utredningsarbetet fortskridit så långt, att lokalbehovet varit eller nu är föremål för överstyrelsens prövning, uppgår till 1 075 miljoner kronor. Då motsvarande belopp i fjolårets petita utgjorde 1 060 miljoner kronor, föreligger här en ökning med 15 miljoner kronor.

Enbart byggnadsföretagen enligt de ansökningar, som redan föreligger hos Kungl. Maj:t och överstyrelsen — fränsett vad som avser kvarvarande etapper — samt enligt de ansökningar, som väntas inkomma före årets slut, representerar en kostnad av 310 miljoner kronor. Läggas härtill en kostnad av förslagsvis 30 miljoner kronor för arbeten, utgörande ett led i avvecklingen av de kvarvarande etapperna, erhålles en summa av 340 miljoner kronor, som enligt överstyrelsens mening bör läggas till grund vid beräkningen av kvotbehovet för kalenderåret 1957 beträffande statsbidragsberättigade byggnadsföretag inom folkskoleväsendet.

Vad angår byggnadsföretag, som icke till någon del är statsbidragsberättigade (reparations- och underhållsarbeten), anser sig överstyrelsen böra för kalenderåret 1957 räkna med en sammanlagd kostnad av omkring 10 miljoner kronor.

För folkskoleväsendets skolbyggnadsverksamhet under kalenderåret 1957 finner överstyrelsen sålunda nödvändigt att räkna med en total kostnad

av omkring 350 miljoner kronor, varav ett belopp av 340 miljoner kronor skulle komma att påverka medelsbehovet för budgetåret 1957/58.

Vid beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1957/58 utgår överstyrelsen liksom tidigare från att hälften av de beviljade statsbidragen utanordnas under det budgetår, som börjar den 1 juli det kalenderår, under vilket byggnadsarbetena i respektive fall påbörjats, samt att en fjärdedel utbetalas under det närmast följande budgetåret och den sista fjärdedelen under det därpå följande budgetåret. De statsbidrag, som enligt denna beräkning skulle belasta anslaget för budgetåret 1957/58, gäller således företag, vilka igångsatts under kalenderåren 1955/57. Överstyrelsen räknar med att statsbidragen till dessa företag numera genomsnittligt motsvarar 38 procent av byggnadskostnaderna.

För de ytterligare statsbidrag, som kan komma att beviljas för utförda byggnadsföretag, räknar överstyrelsen för budgetåret 1957/58 med ett medelsbehov av 5 miljoner kronor.

Då kostnadsramen i fråga om statsbidragsberättigade skolbyggnadsföretag var 142 miljoner kronor år 1955 och gäller samma belopp år 1956 samt, därest överstyrelsens förslag vinner beaktande, kommer att uppgå till 340 miljoner kronor år 1957, skulle alltså medelsbehovet för budgetåret 1957/58 kunna beräknas till

$$\frac{38}{100} \left(\frac{142.000.000}{4} + \frac{142.000.000}{4} + \frac{340.000.000}{2} \right) + 5.000.000 =$$

i avrundat tal 97 000 000 kronor.

I fråga om byggnadsarbeten för vissa högre skolor ger en av överstyrelsen verkställd undersökning vid handen, att ett antal angelägna, färdigplanerade byggnadsföretag till en sammanlagd kostnad av omkring 14 500 000 kronor för arbeten, vartill statsbidrag kan beräknas komma att utgå, skulle, sedan statsbidrag och byggnadstillstånd beviljats, kunna påbörjas så tidigt, att hälften av det beviljade bidraget blir utanordnad redan under budgetåret 1956/57. Enligt samma beräkningsgrunder, som överstyrelsen plägar tillämpa i fråga om statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet, kunde i så fall för de nyssnämnda företagen en fjärdedel av bidraget antagas komma att belasta anslaget för budgetåret 1957/58.

Beträffande vissa andra byggnadsföretag, för vilka planeringsåtgärderna framskridit relativt långt, räknar överstyrelsen med igångsättning vid sådan tidpunkt, att hälften av beviljat bidrag skall kunna utbetalas under budgetåret 1957/58. De beräknade kostnaderna för dessa företag i bidragsberättigade delar uppgår till omkring 50 miljoner kronor.

För icke statsbidragsberättigade arbeten för de högre skolorna (bland annat byggnadsarbeten för gymnasierna) räknar överstyrelsen för budgetåret 1957/58 med en kostnad av omkring 25 miljoner kronor.

Räknat med i genomsnitt 38 procent statsbidrag å de bidragsberättigade kostnaderna skulle i enlighet med det ovan anförda medelsbehovet för budgetåret 1957/58 beträffande byggnadsarbeten för de högre skolorna

utgöra $\frac{38}{100} \left(\frac{14.500.000}{4} + \frac{50.000.000}{2} \right) =$ i avrundat tal 11 000 000 kronor.

Det totala medelsbehovet för budgetåret 1957/58 för de ändamål, som faller under förevarande anslag, skulle således utgöra (97 000 000 + 11 000 000 =) 108 000 000 kronor.

Departementschefen. Av skolöverstyrelsens redogörelse framgår att ett mycket stort byggnadsbehov alltjämt föreligger inom skolväsendet. I vilken omfattning detta behov kan tillgodoses beror på kvottilldelningen för skolbyggnadsändamål. Frågan om byggnadskvotens storlek under år 1957 har behandlats i tidigare sammanhang. I anslutning därtill utgår jag från att det allmänna skolväsendets utrymme i tillståndsbudgeten för skolbyggnadsändamål kommer att minska med i runt tal 10 miljoner kronor. Denna minskning av det kvoterade antalet klassrum och andra skollokaler motväges emellertid av det förhållandet, att klassrumspaviljongerna nu undantagits från byggnadsregleringen. Denna form för tillgodoseende av skolans lokalbehov har hittills utnyttjats i relativt liten utsträckning; under år 1956 torde byggnadstillstånd för dylika byggnader ha givits för cirka 2,5 miljoner kronor. Det är emellertid min uppfattning, att kommunerna bör allvarligt sträva efter att i större omfattning tillgodose en del av sitt skolbyggnadsbehov genom uppförande av paviljonger. Särskilt gäller detta större samhällen, där dessa byggnader bör kunna få ökad användning som komplement till befintliga skolor och för att fylla behovet för lågstadiet. Det utomordentligt stora lokalbehovet inom skolväsendet för lång tid framåt och de begränsade resurser, som står till buds för att tillgodose detta, gör det nödvändigt att utnyttja alla möjligheter att förbilliga skolbyggnadsverksamheten, så att man ur en och samma kostnadsram kan utvinna största möjliga antal skollokaler.

I detta sammanhang vill jag vidare nämna, att allmänna statsbidragsutredningen och 1952 års sakkunniga för översyn av vissa statsbidrag på skolväsendets område nyligen framlagt förslag till ändrade statsbidragsregler för skolbyggnader innebärande bland annat en viss maximering av statsbidragen i syfte att stimulera till ett nedbringande av skolbyggnadskostnaderna. Förslag i ämnet torde komma att föreläggas riksdagen senare under vårsessionen. Därvid torde även komma att lämnas en redogörelse beträffande det pågående arbetet för rationalisering av skolbyggnadsverksamheten samt de resultat, som hittills uppnåtts vid detta arbete.

I fråga om anslagsberäkningen för nästa budgetår kan å ena sidan den nyssnämnda begränsningen av tillståndsbudgeten för det allmänna skolväsendet väntas medföra en viss minskning av anslagsbehovet. Å andra sidan bör man förutsätta, att paviljongbyggandet kommer att öka, beräkningsvis så att statsbidragskostnaderna härför ungefär motsvarar nyssnämnda minskning. Därjämte kan det från och med innevarande budgetår införda statsbidraget till vissa högre skolor med hänsyn till utbetalningsföreskrifterna beräknas för nästa budgetår föranleda en utgiftsökning av i runt tal 3 miljoner kronor. Anslaget skulle alltså behöva uppräknas med 3 000 000 kronor till 65 800 000 kronor.

Därest en omläggning av bidragssystemet skulle komma till stånd torde

detta icke komma att nämnvärt påverka anslagsbehovet för budgetåret 1957/58.

Under återopande av vad som sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 65 800 000 kronor.

[231] **6. Bidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet.** Medel för bidrag till elevhemsbyggnader vid det allmänna skolväsendet anvisas för närvarande under det på åttonde huvudtiteln uppförda anslaget till Bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter, för innevarande budgetår uppfört med 1 200 000 kronor. Därjämte har genom riksdagens beslut medgivits, att förefintlig reservation å det senast för budgetåret 1947/48 anvisade reservationsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning må disponeras intill utgången av budgetåret 1956/57. Disponibelt belopp för det senare ändamålet torde nu uppgå till i runt tal 200 000 kronor.

Statsbidrag till kostnaderna för uppförande av skolhem utgår enligt två olika kungörelser, nämligen kungörelsen 1936:202 angående statsbidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning samt kungörelsen 1945:594 angående statsbidrag till skolhem för lärjungar vid högre skolor och till avlöning av föreståndare vid dylikt skolhem.

Statsbidrag utgår enligt den förra författningen till skoldistrikt för uppförande av skolhem åt folkskolans elever och enligt den senare till kommun eller annan huvudman för uppförande av skolhem för elever i praktiskt taget alla övriga skolformer. De båda kungörelserna överensstämmer i allt väsentligt. Kungl. Maj:t bestämmer i båda fallen bidragsbeloppens storlek. Gäller det skolhem för folkskolan, bestämmes dock bidraget enligt kungörelsens lydelse från fall till fall. Bidraget till andra skolhem utgår med 75 procent av verkliga kostnaderna med möjlighet för Kungl. Maj:t att, om särskilda skäl föreligger, höja bidraget till 90 procent av dessa kostnader. Handläggningen av bidragsärendena är också något olika.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att reservationsanslaget till Bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter, å vilket vid utgången av budgetåret 1955/56 kvarstod odisponerat ett belopp av omkring 30 000 kronor, höjes med 1 800 000 kronor till 3 000 000 kronor. Överstyrelsen har i anslutning härtill anført bland annat följande.

Överstyrelsen har i till Kungl. Maj:t överlämnade, ännu icke avgjorda ärenden, tillstyrkt statsbidrag till fem nya elevhem. Dessutom har överstyrelsen för yrkesutbildning tillstyrkt statsbidrag med 573 000 kronor till uppförande av ett hem för elever vid tekniska gymnasiet i Gävle samt ytterligare statsbidrag med 890 000 kronor till en tidigare beviljad anläggning i Örebro.

Under behandling hos skolöverstyrelsen föreligger vidare ansökan om statsbidrag till ett hem i Alingsås ävensom ansökningar om ytterligare

bidrag till två redan beviljade företag, nämligen i Kalmar och Eksjö, samt om ytterligare bidrag till elevhem i Östersund. Planeringsarbete pågår dessutom för inrättande av elevhem på sju övriga skolorter med sammanlagt omkring 250 platser.

Överstyrelsen anser det i hög grad angeläget, att elevhem inrättas på de skolorter, som mottager stort antal elever från landsbygden. Till följd av bland annat den höjda levnadsstandarden, bostadsbristen och den ökade tillströmningen av elever till högre undervisning blir det allt svårare att finna lämpliga privata inackorderingshem för skolungdom. I många fall är elevernas inackorderingsförhållanden så otillfredsställande, att de har en menlig inverkan såväl på studieresultatet som på beteendet. Därtill kommer de ofta höga inackorderingskostnaderna i enskilda hem, vilket hindrar många föräldrar att låta barnen fortsätta studierna i högre skolor.

Utöver de medel, som nu står till förfogande, skulle ett belopp av 3 500 000 kronor i första hand erfordras för verksamhetens utbyggande. Därtill kommer kostnader för de planerade elevhem, för vilka statsbidragsansökningar ännu icke ingivits.

Överstyrelsen beräknar anslaget för nästa budgetår till 3 000 000 kronor men föreslår samtidigt, att bemyndigande utverkas för Kungl. Maj:t att medgiva bidrag inom en medelsram av 5 000 000 kronor.

Överstyrelsen har vidare föreslagit ny medelsanvisning för bidrag till uppförande av elevhem inom folkskoleväsendet och härom anfört bland annat.

I åtskilliga av de skoldistrikt, där försöksverksamhet med nioårig enhetskola anordnas, har inrättandet av elevhem för högstadieelever blivit aktuellt. I ett fall har statsbidragsansökning redan inkommit, nämligen från Jokkmokks skoldistrikt, inom vilket försöksverksamhet kommer att anordnas från och med läsåret 1956/57, med början i klasserna 1 och 5. Denna ansökning avser uppförande av en elevhemsanläggning för 60 högstadieelever i Kyrkostaden. Kostnaden för byggnadsföretaget har beräknats till 1 620 000 kronor. Räknat med 80 procent å hela den nämnda kostnaden skulle statsbidraget uppgå till omkring 1 300 000 kronor. Av handlingarna i ärendet framgår, att inackorderingsmöjligheterna i Jokkmokk redan nu är utnyttjade till bristningsgränsen och att situationen icke kan bemästras utan tillkomsten av ett nytt elevhem, när enhetsskolan nått högstadiet. Då det således synes nödvändigt, att det planerade elevhemmet i Jokkmokk uppföres och står färdigt att tagas i bruk inom de närmaste åren, torde ny medelsanvisning under anslaget vara erforderlig för budgetåret 1957/58. Utöver de medel, som nu står till förfogande, skulle erfordras ett belopp av i runt tal 1 100 000 kronor för täckande av det statsbidrag, som preliminärt beräknas komma att utgå till företaget. Ehuru det för närvarande icke inkommit någon ansökning om statsbidrag från annat skoldistrikt än Jokkmokk, är dock, såsom av det förut nämnda framgår, läget nu sådant, att angeläget behov av elevhem kan väntas i en nära framtid föreligga i flera försöksdistrikt. Med hänsyn härtill anser överstyrelsen, att anslaget för budgetåret 1957/58 icke bör uppföras med lägre belopp än 2 000 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till skolväsendets utveckling synes det knappast föreligga skäl att i framtiden ha två olika författningar med

likartade bestämmelser om statsbidrag till elevhemsbyggnader. Jag ämnar därför föranstalta om utredning av möjligheterna att skapa enhetliga bestämmelser i detta hänseende. Redan nu synes det emellertid vara klart, att medel till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet lämpligen bör anvisas under ett enda anslag med förslagsvis den rubrik, som här kommit till användning.

Det är enligt min mening uppenbart, att elevhem inom det allmänna skolväsendet kommer att behövas i relativt stort antal, om flertalet elever skall kunna beredas tillfälle att bevista läroanstalter med tillräckligt differentierad undervisning. Den interkommunala samverkan för upprättande av högstudier för enhetsskolan torde således i stor utsträckning komma att få till förutsättning, att elevhem kan komma till stånd och detsamma kan i viss mån också sägas om upprättandet av fullständiga högstudier i kommuner med betydande ytvidd; Jokkmokk utgör ett aktuellt exempel härpå. Även gymnasieorganisationens fortsatta utbyggnad torde komma att kräva att elevhem bygges i större omfattning.

En betydande ökning av medelsanvisningen för ändamålet är nödvändig för att möta redan föreliggande bidragsbehov på detta område. Enligt gällande bestämmelser utanordnas beviljat bidrag med hälften när byggnadsföretaget påbörjas, med en fjärdedel när det kommit under tak och med den sista fjärdedelen när det avsynats. Då medelsanvisningen liksom hittills bör ske under reservationsanslag, är det enligt min mening lämpligt, att ökningen av de disponibla medlen till en början sker genom att statsmakterna för nästa budgetår fastställer en vidgad ram för summan av de bidrag, som bör få beviljas under nästa budgetår. Jag förordar, att denna ram för budgetåret 1957/58 fastställs till 4 000 000 kronor. Under denna förutsättning torde det med hänsyn till ordningen för bidragets utbetalande vara tillräckligt, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 200 000 kronor, vilket innebär en anslagsökning med 1 miljon kronor.

Det nya reservationsanslaget bör tillföras vid utgången av innevarande budgetår förefintliga reservationer å de båda förut nämnda anslag, ur vilka bidrag till elevhemsbyggnader nu utgår.

Under återopande av vad sålunda förordats hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må budgetåret 1957/58 bevilja statsbidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet med ett sammanlagt belopp av högst 4 000 000 kronor,

b) till *Bidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 2 200 000 kronor.

Folkskoleväsendet**[232] 7. Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folk-
skolor**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	431 900 000	416 887 105
1954/55	412 700 000	435 169 268
1955/56	447 200 000	475 369 407
1956/57 (statsliggaren s. 696)	500 000 000	
1957/58 (förslag)	540 550 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 40 500 000 kronor enligt följande sammanställning.

	Anvisat för 1956/57	Förslag för 1957/58	Ökning
1. Statsbidrag till avlöning åt lärare vid folk- och småskolor, <i>förslagsvis</i>	443 050 000	479 700 000	+ 36 650 000
2. Statsbidrag till avlöning av överlärare, <i>för- slagsvis</i>	16 240 000	16 570 000	+ 330 000
3. Statsbidrag till avlöning åt övningslärare vid folk- och småskolor, <i>förslagsvis</i>	40 220 000	43 760 000	+ 3 540 000
4. Ersättning för sjukvårdskostnad, <i>förslagsvis</i>	230 000	230 000	—
5. Ersättning för flyttningkostnad och resor, <i>förslagsvis</i>	54 000	60 000	+ 6 000
6. Bidrag för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet, <i>förslagsvis</i>	139 000	159 000	+ 20 000
7. Bidrag till estniska folkskolan i Stockholm.	67 000	81 628	+ 14 628
Summa kronor	500 000 000	540 560 628	+ 40 560 628
Avrundat till kronor		540 500 000	+ 40 500 000

A n s l a g s b e r ä k n i n g

Av överstyrelsens redogörelse inhämtas bland annat följande.

1. Å ifrågavarande statsbidrag utgår under löpande budgetår förskott med belopp, motsvarande 90 procent av det slutligt fastställda statsbidraget för närmast föregående budgetår. Återstoden utbetalas vid slutreglering efter budgetårets slut. Som underlag för uppskattningen av medelsbehovet för budgetåret 1957/58 gör överstyrelsen följande beräkning av statsbidraget avseende budgetåret 1956/57:

a) Statsbidraget avseende budgetåret 1955/56 har i 1956 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln s. 558, beräknats till 420,41 miljoner kronor. Den från och med den 1 januari 1956 genomförda allmänna lönehöjningen kan för första halvåret 1956 beräknas medföra en merkostnad av 9,10 miljoner kronor, vilken i sin helhet faller på statsverket. Statsbidraget avseende budgetåret 1955/56 bör därför nu beräknas till (420,41 + 9,10 =) 429,51 miljoner kronor.

b) Utöver den under a) beräknade merkostnaden på grund av den allmänna lönehöjningen (9,10 miljoner kronor), vilken avser första halvåret av 1956, tillkommer för budgetåret 1956/57 ytterligare 9,10 miljoner kronor.

c) Kostnaderna för ökning av antalet folk- och småskollärartjänster till

följd av lärjungeantalets tillväxt budgetåret 1956/57 med 427 respektive 103 tjänster beräknas medföra en höjning av statsbidraget med 6,60 miljoner kronor.

d) Kostnaderna för de två veckotimmar, varmed undervisningsskyldigheten för de läsåret 1956/57 nytillkommande småskollärarna i klass 3 i A-skolor förlänges, kan uppskattas till 0,18 miljoner kronor.

e) På grund av ökat antal avdelningar av klass 7 och högre klasser samt ökat antal avdelningar med undervisning i engelska och tyska beräknas kostnaderna för arvoden åt folkskollärare, som ombesörjer undervisningen i dessa avdelningar, medföra ökade statsbidrag med 0,60 miljoner kronor.

f) Statens merkostnader avseende budgetåret 1956/57 för bidrag till handledning vid kombinerad korrespondens- och radioundervisning kan uppskattas till 0,30 miljoner kronor.

g) Kostnaderna för de vid 1956 års riksdag i samband med beslutet om övergång till treårig realskola beslutade förstärkningsanordningarna i engelska och matematik i folkskolan skall bestridas ur förevarande anslag. Anordningarna genomföres från och med läsåret 1956/57 men föranleder utgifter för statsverket först budgetåret 1957/58. Statsverkets kostnader avseende budgetåret 1956/57 kan beräknas till 4,60 miljoner kronor.

h) Från och med redovisningsåret 1956/57 föranleder de enligt kungörelsen 1956:263 gällande nya bestämmelserna om specialundervisning i folkskolan ökade kostnader för statsverket, vilka, i vad de avser budgetåret 1956/57, kan beräknas till 0,735 miljoner kronor.

i) Kostnaderna för försöksdistrikten beräknas budgetåret 1956/57 öka med 3,40 miljoner kronor till följd av ökat antal lärartjänster i läro- och yrkesämnen.

j) Slutligen beräknas ökningen budgetåret 1956/57 av antalet lärartjänster vid de i folkskolan inbyggda realskollinjerna medföra en kostnadsökning för statsverket av 0,90 miljoner kronor.

Statsbidraget avseende budgetåret 1956/57 kan alltså uppskattas till $(429,51 + 9,10 + 6,60 + 0,18 + 0,60 + 0,30 + 4,60 + 0,735 + 3,40 + 0,90 =)$ 455,925 miljoner kronor. Under samma år utgående förskott kan beräknas till $(0,9 \times 429,51 =)$ 386,56 miljoner kronor.

För budgetåret 1957/58 skulle enligt dessa beräkningar anslagsposten 1 belastas med följande belopp:

	milj. kr
Slutreglering av statsbidraget för budgetåret 1956/57 $(455,93 - 386,56 =)$	69,37
Under budgetåret 1957/58 utgående förskott å statsbidraget $(0,9 \times 455,93 =)$	410,34
Summa	479,71

2. Statsbidraget avseende budgetåret 1955/56 har i 1956 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln s. 559, vid oförändrad lönenivå beräknats till 15,67 miljoner kronor. Lönehöjningen från och med den 1 januari 1956 kan beräknas medföra en ökning av statsbidraget avseende nämnda budgetår till $(15,67 + 0,31 =)$ 15,98 miljoner kronor och av statsbidraget avseende budgetåret 1956/57 till $(15,67 + 2 \times 0,31 =)$ 16,29 miljoner kronor. Enligt överstyrelsens bedömande torde nya distriktsöverlärartjänster icke tillkomma under budgetåret 1956/57.

Under sistnämnda budgetår utgående förskott kan beräknas till $(0,9 \times 15,98 =)$ 14,382 miljoner kronor. Enligt dessa beräkningar skulle anslagsposten 2 under budgetåret 1957/58 belastas med följande belopp:

Slutreglering av statsbidraget för budgetåret 1956/57 (16 290 000 — 14 382 000 =)	1 908 000
Under budgetåret 1957/58 utgående förskott å statsbidraget (0,9 × 16 290 000 =)	14 661 000
	Summa 16 569 000
	Avrundat till 16 570 000

3. Statsbidragsunderlaget för budgetåret 1955/56 har i 1956 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln s. 559, uppskattats till 51,564 miljoner kronor. För budgetåret 1956/57 bör en höjning av bidragsunderlaget beräknas dels på grund av den generella lönehöjningen från och med den 1 januari 1956 dels ock på grund av ökat antal avdelningar i slöjd och hushållsgöromål samt i teckning, musik och gymnastik med respektive 2,06, 1,40, 0,88 och 0,20 miljoner kronor till avrundat 56,10 miljoner kronor. Statsbidraget, 78 procent av bidragsunderlaget, utgår helt i efterskott. Belastningen på anslagsposten 3 för budgetåret 1957/58 kan alltså beräknas till $(0,78 \times 56,10 =) 43,758$ miljoner kronor.

4. Under budgetåret 1955/56 beviljade skolöverstyrelsen ersättning för sjukvårdskostnader med 156 832 kronor, vilket belopp avser kostnader, som belöper på tiden före den 1 januari 1956. I avvaktan på ytterligare erfarenhet rörande sjukförsäkringsreformen och de från och med den 1 januari 1956 gällande bestämmelserna om ersättning för sjukvårdskostnader föreslår skolöverstyrelsen oförändrat anslagsbelopp, 230 000 kronor.

5. Under budgetåret 1955/56 har skolöverstyrelsen beviljat ersättning för flyttningkostnader med 12 026 kronor, vilket belopp med drygt 7 000 kronor överstiger för budgetåret 1954/55 beviljade motsvarande ersättningar. Förutom nämnda ersättningar bestrides från anslagsposten i huvudsak ersättning till övningslärare för resor i samband med fyllnadstjänstgöring.

6. Ur denna anslagspost utgår för närvarande bidrag till femton svenska utlandsskolor. Skolöverstyrelsen tillstyrker ökning av bidragsbeloppen till följande, redan bidragsberättigade skolor, nämligen skolorna i Paris (nu 24 700), Addis Abeba (nu 9 500), Bishoftu (nu 15 800), Hamburg (nu 7 800) och Madrid (nu 13 000) med respektive 5 700, varav 2 500 till korrespondensrealskolan, 9 700, 2 200, 400 och 1 800 kronor.

7. Skolöverstyrelsen föreslår, dels att anslagsposten med hänsyn till lönehöjningen från och med den 1 januari 1956 uppräknas med 2 400 kronor, dels ock att statsbidrag må utgå med 12 228 kronor till avlönande av en svensk språklärare med undervisningsskyldighet i svenska och engelska.

*Förslag, som medför ökade statsutgifter
först från och med budgetåret 1958/59*

I anslutning till sina anslagsäskanden för skolöverstyrelsen fram bland annat vissa förslag, vilka har till syfte att skapa effektivare arbetsformer inom folkskolans undervisning. De föreslagna anordningarna är avsedda att gälla från och med redovisningsåret 1957/58 men medför på grund av statsbidragssystemets utformning utgifter för statsverket först under budgetåret 1958/59. Överstyrelsens framställning i dessa delar innehåller i huvudsak följande.

1) Förstärkningsanordningar. Jämlikt 2 och 3 §§ kungörelsen 1950:137 angående provisoriska åtgärder med anledning av lokal- och lärarbristen vid folkskolan kan skoldistrikt vid skola av A-form med

statsbidrag under visst antal timmar i veckan i vissa läroämnena antingen uppdelas klassavdelning i två avdelningar eller ordnas gruppundervisning. Anordningen kan medgivas där antalet lärjungar vid början av höstterminen är *lägst* 35. Beträffande skolor av B- och D-form gäller i motsvarande hänseenden kungörelsen 1940: 252 angående förstärkningsanordningar vid vissa folk- och småskolor samt statsbidrag till sådana anordningar. I detta fall gäller som statsbidragsvillkor att i läraravdelning i vilken sjunde klass ingår, antalet lärjungar vid läsårets början skall *överstiga*, i skola enligt första B-formen 30, andra B-formen 25 samt tredje B-formen och första D-formen 20. I läraravdelning utan sjunde klass skall antalet lärjungar *överstiga* i skola av första B-formen 35, andra B-formen 30 samt tredje B-formen och första D-formen 25.

Skolöverstyrelsen föreslår nu en sådan justering av villkoren för delning av läraravdelning i skolor av B- och D-formerna att delning skall kunna förekomma, då antalet lärjungar uppgår till i läraravdelning, i vilken ingår sjunde klass, *lägst* 30, 25, 20 och 20 i respektive B 1-, B 2-, B 3- och D-formen, samt i läraravdelning, i vilken sjunde klass ej ingår, *lägst* 35, 30, 25 och 25 i respektive B 1-, B 2-, B 3- och D-formen.

Den med denna reform förenade ökningen av antalet förstärkningstimmar bedömes av skolöverstyrelsen sannolikt bli så obetydlig, att man torde kunna bortse från den därmed förenade kostnadsökningen.

2) Gruppindelning i vissa ämnen. a) *Slöjd*. Enligt gällande bestämmelser om delning av slöjdvadning kan en slöjdgrupp omfatta upp till 24 elever. I praktiken inträffar sådana fall ofta vid mindre skolor, vilka genom sina begränsade lokalresurser har förhållandevis svårast att klara en så stor slöjdgrupp.

Överstyrelsen föreslår nu, *dels att* antalet i respektive slöjdart deltagande elever i läraravdelningen skall utgöra utgångspunkten för uppdelningen i slöjdgrupper, *dels att* lägsta talet för delning i två grupper sänkes från 25 till 20, *dels ock att* bestämmelserna kompletteras med förbehållet, att, därest elevantalet understiger 5, samundervisning med andra elever bör ske.

Med utgångspunkt i löneförhållandena 1956 och förutsebar automatisk ökning av elevantalet till läsåret 1957/58 beräknar överstyrelsen kostnadsökningen för statsverket vid föreslagen gruppindelning i slöjd för sistnämnda läsår till 3 300 000 kronor.

b) *Hemkunskap och hushållsgöromål*. Beträffande gruppindelningen vid undervisningen i dessa ämnesgrenar föreslår överstyrelsen *dels att* antalet elever i läraravdelningen och inte som nu antalet elever vid skolan skall läggas till grund för uppdelningen i grupper, *dels att* uppdelning därvid må ske på två grupper vid minst 16 elever och på tre grupper vid minst 30 elever, *dels ock att* samundervisning med andra elever bör ske, därest elevantalet understiger 5.

Om man utgår från att antalet undervisningsgrupper läsåret 1957/58 kommer att uppgå till 3 500 skulle förslaget med år 1956 gällande löneför-

hållanden enligt överstyrelsens beräkningar medföra en kostnadsökning av cirka 700 000 kronor.

c) *Laborationer i naturkunskap.* I avsaknad av bestämmelser rörande gruppindelning vid laborationer i naturkunskap i folkskolan genomföres laborationerna för närvarande med hela klassavdelningar. Detta är uppenbart otillfredsställande ur pedagogisk synpunkt. Överstyrelsen föreslår därför att klassavdelning i klasserna 7—9 må uppdelas på två grupper, då elevantalet överstiger 16. Delningen bör ske i klass 7 med 20 timmar och i klasserna 8 och 9 med 40 timmar för läsår eller uttryckt i lärartimmar per vecka i klass 7 med en halv veckotimme och i klasserna 8 och 9 med en veckotimme.

Under förutsättning att anordningen tillämpas i 600 avdelningar i klass 7 och 250 avdelningar i klasserna 8 och 9, skulle kostnadsökningen för statsverket med anledning av förslaget uppgå till omkring 246 000 kronor.

d) *Maskinskrivning.* För närvarande gäller att klassavdelning kan uppdelas i grupper vid undervisning i maskinskrivning, då denna ingår i ämnet yrkeskunskap (kungl. brev 30/12 1955), men icke i andra fall. Överstyrelsen, som finner samma skäl tala för uppdelning i grupper, vare sig undervisningen i maskinskrivning ingår i ämnet yrkeskunskap eller ej, föreslår att gruppindelning — efter medgivande av statens folkskolinspektör — skall få ske enligt för ämnet yrkeskunskap gällande grunder även då maskinskrivning icke ingår i detta ämne.

Under förutsättning att gruppindelning sker i 200 avdelningar, skulle kostnadsökningen med 4 veckotimmar i ämnet uppgå till omkring 270 000 kronor.

e) *Valfritt ämne.* Enligt gällande undervisningsplan bör lärjungar, som undervisas i valfritt ämne, i regel bilda grupper inom avdelningens ram eller sammanföras med annan avdelning. Överstyrelsen föreslår en förstärkning med en lärartimme för den valfria undervisningen, vilket skulle göra det möjligt att vid denna undervisning taga större hänsyn till elevernas önskemål än som nu kan ske.

Förslaget skulle endast medföra kostnadsökning för statsverket i fall där statens inspektör medgivit, att en lärartimme per vecka utöver vad som framgår av timplanen må tas i anspråk för ifrågavarande ändamål. Vid medgivande för 200 avdelningar skulle kostnadsökningen uppgå till omkring 72 500 kronor.

3) *I n s t r u k t i o n s v e r k s a m h e t i ö v n i n g s ä m n e n.* Vid olika tillfällen, senast i skolöverstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1954/55, har värdet av genom facklärare bedriven instruktionsverksamhet i övningsämnen framhållits. Då detta värde är så påtagligt, återkommer överstyrelsen nu med förslag om statligt stöd åt densamma. Sedan förslaget senast framfördes av överstyrelsen har ytterligare erfarenheter vunnits av sådan verksamhet, vilken förekommer främst i några städer genom

kommunalt anställda konsulenter men även, om än sporadiskt, i några skoldistrikt på landsbygden genom tillfälligt anlitade instruktörer. Överstyrelsen är av den mening, att skickliga lärare genom att anlitas som instruktörer kan nyttiggöras för undervisningen i betydligt större omfattning än om deras insatser begränsas endast till den skola, dit deras tjänstgöring huvudsakligen är förlagd.

Behov av ifrågavarande instruktionsverksamhet föreligger i fråga om ämnena gymnastik med lek och idrott, teckning, musik samt manlig och kvinnlig slöjd. Vart och ett av dessa ämnen har sin speciella undervisningsmetodik. För samtliga gäller vidare, att de under senare år utvecklats snabbt. Nya områden har tillförts dem och den utbildning, som folkskolans lärare tidigare erhållit vid seminarierna är därför i behov av komplettering.

Överstyrelsen har tidigare föreslagit, att åtminstone en viss del av behovet av instruktionsverksamhet inom folkskolan och enhetsskolan borde täckas genom anlitan av övningslärare, anställda t. ex. vid en högre skola på orten. Överstyrelsen framför nu ånyo förslag härom.

Det synes överstyrelsen lämpligt att från och med budgetåret 1957/58 bereda skoldistriktet möjlighet att på sätt, som nu föreslagits, införa instruktionsverksamhet i de nämnda övningsämnena. Den beslutade successiva övergången till treårig realskola respektive femårig flickskola för med sig en kraftig reduktion av veckotimtalerna för dessa övningsämnen under en övergångsperiod. Största nedgången inträffar under andra övergångsåret, då såväl klasserna 1⁵ och 2⁵ samt 1⁷ och 2⁷ är avvecklade. Den totala reduktionen av timtalerna för de skilda ämnena framgår av följande tabell.

Ämne	Avveckling av 1 ⁵ och 2 ⁵ vid de allmänna läroverken	Avveckling av 1 ⁷ och 2 ⁷ vid de kommunala flickskolorna
Teckning	1 140 vt	605 vt
Musik	1 250 vt	560 vt
Gymnastik	2 035 vt	900 vt
Manlig slöjd	800 vt	
Kvinnlig slöjd	800 vt	880 vt
Summa	6 025 vt	2 945 vt

Då övergången till de nya skolformerna icke kommer att ske samtidigt på alla orter, kommer timreduktionen att bli märkbar successivt. Det kommer sannolikt att inträffa, att ett visst antal övningslärare på grund av de reducerade timtalerna under denna period icke kan beredas full tjänstgöring. Dessa lärare bör då, i den mån de i övrigt är lämpade för uppgiften, kunna tagas i anspråk för den föreslagna instruktionsverksamheten och få inräkna denna verksamhet såsom del av sin tjänstgöringsskyldighet. Överstyrelsen bör bestämma, till vilken del instruktionsverksamheten skall få ingå i tjänstgöringen efter prövning från fall till fall.

Överstyrelsen föreslår, att instruktionsverksamheten under budgetåret 1957/58 begränsas till 400 veckotimmar, vilka efter överstyrelsens bestämmande bör fördelas på ämnena teckning, musik, gymnastik med lek och idrott samt manlig och kvinnlig slöjd.

Statsverkets kostnader härför torde kunna beräknas motsvara statsbidrag efter 78 procent för 13 heltidstjänster ($13 \times 30 = 390$ veckotimmar) med placering i medellöneklass 21, i runt tal 140 000 kronor.

4) *Statsbidrag till vissa pensionsavgifter.* Skolöverstyrelsen föreslår, att statsbidrag från och med den 1 juli 1957 skall utgå till skoldistrikt för täckande av samtliga kostnader för fortlöpande avgifter till statens pensionsanstalt för pensionering av yrkeslärare på enhets skolans högstadium.

Riksräkenskapsverket förklarar sig icke ha något att erinra mot skolöverstyrelsens anslagsberäkning men framhåller, att ett osäkerhetsmoment tillkommit genom införandet från och med den 1 januari 1955 av den allmänna sjukförsäkringen och vad därmed sammanhänger, vilket i fråga om anslag av sådan storlek som det förevarande kan medföra icke obetydliga svängningar i anslagsbelastningen.

Statskontoret erinrar om att bidragsbeloppen till samtliga utlandsskolor från och med innevarande budgetår uppräknats med sammanlagt 6 600 kronor och förklarar sig bland annat med hänsyn därtill icke kunna tillstyrka ytterligare förhöjning av nu utgående bidrag. Mot att medel för nästa budgetår beräknas för avlönande av ytterligare en lärare vid skolan i Addis Abeba synes dock enligt ämbetsverkets mening intet vara att erinra.

Beträffande de av skolöverstyrelsen framförda förslag, vilka påverkar anslagsbehovet först från och med budgetåret 1958/59, förklarar statskontoret till en början, att ämbetsverket icke vill motsätta sig den av skolöverstyrelsen förordade ändringen av villkoren för delning av läraravdelning i skolor av B- och D-formen och anför härefter bland annat.

Förslaget om gruppindelning i vissa ämnen innebär, såsom framgår av överstyrelsens framställning, en upprepning av vad överstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1954 i detta avseende förordat. I utlåtande den 20 oktober 1954 över sistnämnda framställning framhöll statskontoret bland annat, att man vid prövningen av överstyrelsens förslag icke syntes kunna bortse från de väsentliga anslagsuppräknningar för folkskoleväsendet, som redan uppstått till följd av löneregleringar, personalförstärkningar i försöksdistrikten m. m., och som jämväl i fortsättningen kunde antagas uppkomma. Vidare erinrades om den utgiftsökning under anslaget till bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor, som komme att uppstå vid återgång från gällande kungörelse angående provisoriska åtgärder med anledning av lokal- och lärarbristen vid folkskolan (SFS 1950: 137) till 1947 års bestämmelser angående lärjungarnas fördelning på läraravdelningar vid folk- och småskolor (SFS 1947: 234). Mot bakgrunden av vad sålunda anförts kunde statskontoret tillstyrka icke automatiska anslagshöjningar, endast om synnerliga skäl talade därför. Ämbetsverket ansåg sig icke kunna tillstyrka de förordade grunderna för gruppindelning i ifrågavarande ämnen. Statskontoret är icke heller nu berett biträda överstyrelsens kostnadskrävande förslag i denna del och anser sig ej heller böra tillstyrka förslaget om instruktionsverksamhet i övningsämnen.

Vad angår frågan om statsbidrag till fortlöpande avgifter till statens pensionsanstalt för yrkeslärare på försöksskolas högstadium må erinras, att avlöningsförmånerna för dessa lärare liksom för lärarna inom de lokala yrkesundervisningsanstalterna icke reglerats genom statliga föreskrifter. För statens bidrag till avlöning åt ifrågavarande lärare gälla endast vissa maximeringsregler, därvid är att märka att beträffande yrkesskolornas lärare bidrag icke utgår till fortlöpande pensionsavgifter. Med hänsyn till angivna förhållanden avstyrker statskontoret, att frågan om statsbidrag till nämnda avgifter nu upptages till prövning.

Departementschefen. Medelsanvisningen under detta anslag belöper till övervägande delen på *anslagsposten 1*, statsbidraget till avlönande av folk- och småskollärare m. fl. För nästa budgetår torde denna anslagspost i enlighet med skolöverstyrelsens beräkningar böra höjas med 36 650 000 kronor till 479 700 000. Storleken av sistnämnda belopp är till följd av bidragssystemets utformning väsentligen beroende av lönekostnaderna under innevarande budgetår. Den föreslagna höjningen beror i första hand på den lönehöjning som genomförts från den 1 januari 1956. Merkostnaden på grund därav — för redovisningsåret 1956/57 drygt 18 miljoner kronor — faller helt på statsverket. Övriga faktorer, vilka särskilt förorsakar stegrade utgifter är bland annat elevantalets fortsatta tillväxt med därav följande ökat antal lärartjänster. Statsbidraget till dessa kan beräknas till 6,6 miljoner kronor. Kostnaderna för de vid 1956 års riksdag beslutade förstärkningsanordningarna i engelska och matematik i folkskolan i samband med övergången till treårig realskola skall bestridas ur denna anslagspost och beräknas uppgå till 4,6 miljoner kronor. Kostnadsökningen på grund av ökat antal lärare i försöksdistrikten beräknas till 3,4 miljoner kronor.

Höjningen av *anslagsposten 2*, statsbidrag till avlönande av distriktsöverlärare, med 330 000 kronor till 16 570 000 kronor förorsakas helt av lönehöjningen från den 1 januari 1956.

Statsbidraget till avlönande av övningslärare, *anslagsposten 3*, utgår helt i efterskott. Anslagsposten torde för nästa budgetår böra uppföras med 43 760 000 kronor. Höjningen med 3,54 miljoner är automatisk och betingas av den generella lönehöjningen samt av ökat antal avdelningar i de olika övningsämnen på grund av elevantalets tillväxt.

Under *anslagsposten 6*, bidrag för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet, har skolöverstyrelsen föreslagit, att bidragsbeloppen till de nu understödda skolorna sammanlagt höjes med i avrundat tal 20 000 kronor till 159 000 kronor. Av de föreslagna höjningarna anser jag mig endast böra förorda en medelsanvisning med 7 200 kronor till bidrag till avlönande av ytterligare en lärare vid skolan i Addis Abeba. Antalet barn vid denna skola, som är av B-form, har för nästa läsår beräknats uppgå till 35.

Efter förslag av skolöverstyrelsen torde de under anslagsposten 6 beräknade medlen å tillhoppa 146 200 kronor böra fördelas mellan de nu bidrags-

berättigade skolorna. Vid ytterligare behov av lärarkrafter vid befintliga folkskolor eller vid uppkommande merkostnader på grund av vikarielön vid sjukdom och dylikt torde det liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att bevilja ytterligare bidrag ur den förslagsvis betecknade posten.

Vad gäller *anslagsposten 7*, bidrag till estniska folkskolan i Stockholm, vill jag erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 1 juni 1956 i anslutning till riksdagens i skrivelsen 1956: 159 anmälda beslut föreskrivit, att statsbidrag till kontant avlöning åt lärare vid estniska folkskolan må, inom ramen för tillgängliga medel, utgå med högst 12 400 kronor för varje folkskolavdelning och 9 900 kronor för varje småskolavdelning, vilket innebär en höjning med 400 kronor per avdelning i förhållande till dessförinnan gällande bidragsregler. Med anledning därav följer automatiskt en ökning av denna anslagspost med 2 400 kronor till 69 400 kronor vid oförändrad organisation. Någon höjning av anslagsposten härutöver kan jag icke tillstyrka.

I nära anslutning till överstyrelsens beräkningar torde *anslagsposterna 4* och *5* — för anslagssummans avrundning — böra uppföras med 244 400 kronor respektive 60 000 kronor.

Hela anslaget torde således för nästa budgetår böra uppföras med (479 700 000 + 16 570 000 + 43 760 000 + 244 400 + 60 000 + 146 200 + + 69 400 =) 540 550 000 kronor, vilket innebär en uppräknings med 40 550 000 kronor.

Innan jag övergår till skolöverstyrelsens här förut redovisade förslag om vissa förstärkningsanordningar m. m. vill jag ta upp ett spörsmål rörande specialundervisningen i folkskolan, vilket behandlades vid föregående års riksdag (prop. 1956: 80; SU 1956: 102, Rskr 1956: 251) utan att då lösas. Jag åsyftar införandet av särskilda grundtal och delningstal vid inrättande av s. k. *skolmognadsklasser*. Dessa klasser är avsedda för normalbegåvade elever, som, ehuru de uppnått den för intagning i skolan fastställda åldern, vid prövning befunnits ej ha nått den skolmognad, att de med framgång kan delta i undervisningen i vanlig nybörjarklass.

Med stöd av riksdagens beslut i fjol om specialundervisningens organisation i folkskolan har Kungl. Maj:t utfärdat särskilda bestämmelser bland annat rörande elevantalet i hjälp-, hörsel-, syn-, observations-, läs-, tal-, frilufts- och hälsoklasser (kungörelsen 1956: 263). Skolmognadsklasser kan däremot alltså upprättas endast i den utsträckning, som är möjlig inom ramen för gällande allmänna anvisningar rörande elevernas fördelning på läraravdelningar inom småskolan.

Goda skäl föreligger emellertid enligt min mening för att bereda de senmognande eleverna en mjukare skolstart och en mera individuell behandling genom att sammanföra dem i speciella klasser, s. k. skolmognadsklasser. För att effekten härav skall bli den önskvärda, föreslår jag, att sär-

skilda grundtal och delningstal även beträffande dessa klasser införes att gälla från och med läsåret 1957/58. Beträffande storleken av dessa tal avsluter jag mig till det förslag härom, som skolöverstyrelsen framlagt med skrivelse den 17 november 1955, vilken redovisats i den nyssnämnda propositionen. Förslaget innebär följande:

Antal elever vid skola eller skolenhet vid läsårets början		Härutöver en läraravd. för varje påbörjat 15-tal elever
En läraravd.	Två läraravd.	
10—17	18—30	

De närmare bestämmelserna rörande elevantalet i skolmognadsklasser torde få meddelas av Kungl. Maj:t efter förslag av skolöverstyrelsen.

De kostnadsökningar för statsverket, som följer vid ett genomförande av detta förslag från och med redovisningsåret 1957/58, inträffar på grund av statsbidragssystemets utformning först från och med budgetåret 1958/59. Därest 200 skolmognadsklasser antages komma att inrättas, vilket motsvarar cirka 120 vanliga småskolavdelningar, kan statsverkets kostnader uppskattas till i runt tal 700 000 kronor.

Vad så gäller de av skolöverstyrelsen i föreliggande anslagsäskanden framförda särskilda förslagen har jag funnit mig böra tillstyrka den föreslagna, närmast formella justeringen av villkoren för *delning av läraravdelning i folkskolor av B- och D-formerna*. Jag delar överstyrelsens uppfattning att därav föranledda kostnadsökningar kan antagas bli av obetydlig omfattning.

Beträffande förslagen om *gruppindelning* i ämnena slöjd, hemkunskap och hushållsgöromål, laborationer i naturkunskap, maskinskrivning och valfritt ämne vill jag först framhålla, att det i fråga om dem samtliga gäller att ett genomförande skulle innebära betydande och i och för sig önskvärda standardförbättringar av folkskolans undervisning. Det skulle emellertid enligt skolöverstyrelsens beräkningar också medföra väsentliga kostnadsökningar, nämligen sammanlagt närmare 4,6 miljoner kronor.

Vid prövning av de föreliggande förslagens angelägenhetsgrad och vid övervägande av möjligheterna att genomföra dem med hänsyn till åtföljande utgiftsökningar har jag för nästa redovisningsår funnit mig endast böra förorda, att åtgärder vidtages, som gör det möjligt att vid laborationer i naturkunskap dela upp klassavdelning i grupper i huvudsaklig överensstämmelse med vad skolöverstyrelsen härom föreslagit.

Under förutsättning att anordningen tillämpas i omkring 600 avdelningar av klass 7 och omkring 250 avdelningar av klasserna 8 och 9, kan kostnadsökningen för statsverket enligt överstyrelsens beräkningar uppskattas till närmare 250 000 kronor.

Jag delar skolöverstyrelsens uppfattning om det pedagogiska värdet av en av fackutbildade lärare bedriven *instruktionsverksamhet i folkskolans övningsämnen* (teckning, musik, gymnastik samt manlig och kvinnlig slöjd). Vad som emellertid för mig varit avgörande, när jag ansett mig böra ansluta mig till överstyrelsens förslag på denna punkt, är det förhållandet, att den successiva övergången till treårig realskola respektive femårig flickskola för med sig en kraftig reduktion av veckotimtalerna för nämnda övningsämnen i de högre skolorna med därav följande olägenheter med avseende å de berörda övningslärarnas tjänstgöringsförhållanden. För att underlätta en från olika synpunkter tillfredsställande reglering av de ömtåliga placeringsfrågor beträffande övningslärarna, som kan motses under övergångsperioden i samband med realskolans och flickskolans omorganisation (jämför SU 1956: 154 s. 93), har jag ansett det angeläget, att ett antal timmar för instruktionsverksamhet i folkskolan, fullgjord av övningslärare med nuvarande tjänstgöring helt eller delvis förlagd till högre skolor, ställes till förfogande under denna övergångstid. Jag förordar, att ramen här för i enlighet med överstyrelsens förslag fastställs till 400 veckotimmar, motsvarande en kostnad för statsverket av i runt tal 140 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen utfärda närmare bestämmelser i ämnet. Därvid bör iakttagas bland annat, att riktpunkten vid tilldelning av ifrågakvarande timmar skall vara, att det med hänsyn såväl till nyssnämnda personalplaceringsproblem som till folkskolans behov av fackutbildade instruktörer finnes motiverat, att tjänstgöringsskyldigheten för övningslärare, som nu har sin undervisning helt eller delvis förlagd till högre skolor, utfylles med instruktionsverksamhet i folkskolan.

Jag är icke beredd att förorda införande av ett särskilt statsbidrag till fortlöpande avgifter till statens pensionsanstalt för yrkeslärare på försökskolans högstadium. Jag får i detta avseende hänvisa till vad jag i propositionen 1955: 120, s. 86 och 87, anfört beträffande utformningen av det nuvarande bidraget till avlöning åt dylika lärare.

I förevarande sammanhang torde jag slutligen få erinra om att under åttonde huvudtiteln alltsedan övningslärarreformen är uppfört ett särskilt förslagsanslag till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid särskilda anstalter. Anslaget är för innevarande budgetår upptaget med 1 000 kronor (statsliggaren s. 702). Från anslaget avföres numera endast bidrag enligt kungörelsen 1920: 573 för sådan undervisning i hushållsgöromål, som i särskild anstalt anordnas av landsting, hushållningssällskap eller annan av Kungl. Maj:t för ändamålet godkänd organisation, samt provisorisk avlöningsförbättring enligt kungörelsen 1931: 191 åt lärarinnor i denna undervisning. Under de två senast förflutna budgetåren har bidrag från anslaget utanordnats endast av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län (ungdomsgården Gårdabo) och Norrbottens län (skol-

hemmet i Matarengi). Utgifterna har under nämnda budgetår uppgått till 1 749 respektive 2 107 kronor. Skolöverstyrelsen har nu undersökt förutsättningarna för att indraga ifrågavarande bidrag. Göteborgs allmänna folkskolestyrelse har motsatt sig detta, medan länsstyrelsen i Norrbottens län, efter hörande av vederbörande folkskolinspektörer, uttalat att anslaget utan olägenhet kan indragas. Skolöverstyrelsen framhåller, att förevarande undervisning numera tillgodoses inom yrkesskolornas ram, och pekar vidare på att hushållsgöromål numera är obligatoriskt ämne i folkskolan. Överstyrelsen förordar, att bidraget indrages. Jag ansluter mig till denna uppfattning. Därest riksdagen inte riktar någon erinran däremot, torde det alltså få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om upphävande med utgången av innevarande redovisningsår av nu gällande bestämmelser beträffande förevarande bidrag.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 540 550 000 kronor;

dels ock, med tillämpning tills vidare från och med redovisningsåret 1957/58, godkänna av mig förordade

a) grunder för inrättande av skolmognadsklasser i folkskolan,

b) ändrade grunder för vissa förstärkningsanordningar i folkskolor av B- och D-formerna,

c) grunder för gruppindelning vid laborationer i naturkunskap i folkskolan,

d) grunder för instruktionsverksamhet i övningsämnen i folkskolan.

[233] 8. Folkskolor m. m.: Försökskostnadsbidrag

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	240 000	204 642
1956/57 (statsliggaren s. 701)	315 000	
1957/58 (förslag)	440 000	

Ur detta förslagsanslag, som uppförts på riksstaten från och med budgetåret 1953/54, utgår särskilda bidrag — *försökskostnadsbidrag* och *extra försökskostnadsbidrag* — till försöksverksamheten med nioårig enhetsskola (prop. 1953: 126, SU 139, Rskr 276; prop. 1955: 120, SU 122, Rskr 285).

Försökskostnadsbidraget avses skola utgöra kompensation till försöksdistrikten för på högstadiet ökade kostnader främst i fråga om läroböcker, förbruknings- och undervisningsmateriel, skolskjutsar och inackordering. Enligt av Kungl. Maj:t den 15 juni 1956 med stöd av riksdagens beslut utfärdade allmänna försökskolebestämmelser skall försökskostnadsbidra-

get — som utanordnas för löpande budgetår — beräknas efter antalet elever på vederbörande försöksskolas högstadium vid läsårets början och utgå till distrikt i stad eller köping med 15 kronor per elev och redovisningsår och till annat distrikt med 22 kronor per elev och redovisningsår. Försöksdistrikt i stad eller köping med särskilt omfattande glesbebyggelse må, efter medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, åtnjuta försökskostnadsbidrag med det högre av nämnda belopp.

Det extra försökskostnadsbidraget är avsett som ett stimulansbidrag till försöksdistrikt, för vilka högstadieverksamheten av olika skäl medför särskilt betungande ekonomiska konsekvenser. Enligt de allmänna försöksskolebestämmelserna har Kungl. Maj:t att inom ramen för det sammanlagda belopp, som riksdagen årligen bestämmer, besluta rörande extra försökskostnadsbidrag.

Av anslaget för innevarande budgetår har det erforderliga beloppet till försökskostnadsbidrag beräknats till 275 000 kronor, medan ramen för extra försökskostnadsbidrag bestämts till 40 000 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 145 000 kronor till 460 000 kronor.

Den höjning av anslaget, som automatiskt blir en följd av utbyggnaden av enhetsskolans högstadium, har överstyrelsen på grundval av elevantalet i försöksskolorna läsåren 1955/57 uppskattat till 125 000 kronor. Till extra försökskostnadsbidrag för nästa budgetår föreslår överstyrelsen ett med 20 000 kronor till 60 000 kronor höjt belopp.

Departementschefen. Skolöverstyrelsens beräkning av den automatiska höjningen av förevarande anslag till 125 000 kronor föranleder ingen erinran från min sida.

Extra försökskostnadsbidrag har hittills endast utdelats en gång, nämligen för budgetåret 1955/56. Av de sex försöksdistrikt, som därvid önskade komma i åtnjutande av bidrag, har Kungl. Maj:t tilldelat fem distrikt, samtliga i Norrland, bidrag varierande mellan 12 000 och 5 000 kronor (Hietaniemi 12 000, Lillhärdal 9 000, Nederkalix 5 000, Råneå 9 000 och Töre 5 000 kronor). För egen del anser jag, att den vid 1955 års riksdag bestämda ramen för extra försökskostnadsbidrag, 40 000 kronor, bör hållas oförändrad under nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Försökskostnadsbidrag* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 440 000 kronor.

[234] **9. Folkskolor m. m.: Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	1 520 000	1 540 678
1956/57 (statsliggaren s. 701)	1 591 000	
1957/58 (förslag)	1 955 000	

Gällande bestämmelser om ifrågavarande hälsovård innehåller bland annat följande.

Till skolläkare skall utgå arvode av minst 3 kronor 95 öre för varje lärjunge, som vid vårterminens slut var inskriven och åtnjutit undervisning vid vederbörande skola. För varje sådan lärjunge utgår statsbidrag till arvodet med 1 krona 95 öre i efterskott för budgetår. De nu angivna beloppen har fastställts i enlighet med beslut av 1956 års riksdag och gäller från och med budgetåret 1956/57.

I skoldistrikt med högst 20 000 invånare skall distriktssköterskorna vara skolsköterskor, distriktet dock obetaget att anställa särskild skolsköterska. I städer med mer än 20 000 invånare bör särskilda skolsköterskor anställas, varvid på varje skolsköterska med full tjänstgöring bör ankomma vården av högst 1 500 barn. Till arvode åt skolsköterska utgår statsbidrag i efterskott med en krona för varje vid vårterminens slut inskriven lärjunge, dock med högst hälften av distriktets verkliga kostnader för skolsköterskans avlönande. Beträffande deltidsanställd skolsköterska i distrikt med högst 20 000 invånare gäller vidare, att statsbidraget ej heller må överstiga hälften av ett belopp, motsvarande ett alltefter ortsgupperingen och antalet timmar för varje tjänstgöringstillfälle varierande arvode.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 364 000 kronor enligt följande sammanställning

1. Bidrag till arvoden åt skolläkare (nu 1 271 000)	+ 344 000
2. Bidrag till avlönande av skolsköterskor (nu 320 000)	+ 20 000
	+ 364 000

Departementschefen. De från och med den 1 juli 1956 gällande bestämmelserna om statsbidrag till den ifrågavarande verksamheten innebär bland annat, att statsbidraget till arvode åt skolläkare höjts med omkring 25 procent (prop. 1956: 1, VIII ht s. 565). Enär bidraget utbetalas helt i efterskott, kommer denna höjning att inverka på medelsbehovet för första gången från och med nästa budgetår. Den av skolöverstyrelsen nu föreslagna anslagshöjningen motsvarar endast en automatisk ökning av medelsbehovet, föranledd av stigande elevantal och den beslutade höjningen av statsbidraget. Anslaget torde således bära uppräknas med 364 000 kronor till 1 955 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 955 000 kronor.

[235] **10. Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	65 000	46 781
1955/56	60 000	41 685
1956/57 (statsliggaren s. 701)	50 000	
1957/58 (förslag)	50 000	

Skolöverstyrelsen föreslår oförändrat anslagsbelopp för nästa budgetår.

Departementschefen. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp, 50 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[236] **11. Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	530 000	460 339
1955/56	565 000	529 330
1956/57 (statsliggaren s. 702)	565 000	
1957/58 (förslag)	565 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 45 000 kronor. Överstyrelsen uppskattar statsbidraget avseende budgetåren 1955/56 och 1956/57 till 535 000 respektive 575 000 kronor. Från dessa utgångspunkter beräknas belastningen på anslaget — enligt samma förskotts- och slutregleringssystem som beträffande bidraget till avlöning åt folkskolans lärare — budgetåret 1957/58 komma att uppgå till i avrundat tal 610 000 kronor.

Departementschefen. Överstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har inte i och för sig givit mig anledning till erinran. Med hänsyn till de senaste årens anslagsbelastning torde anslaget emellertid, i avvaktan på ytterligare erfarenheter beträffande medelsåtgången, för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 565 000 kronor.

I detta sammanhang får jag erinra om att 1955 års riksdag, i anledning av motionerna I: 312 och II: 305 om ökade möjligheter till särskild undervisning åt sjuka eller tillfälligt invalidiserade elever vid folkskolor m. fl. läroanstalter, fann de nuvarande förhållandena på detta område från vissa synpunkter mindre tillfredsställande och därför hos Kungl. Maj:t hemställde, att en översyn av gällande bestämmelser måtte komma till stånd. Med anledning härav har Kungl. Maj:t den 13 januari 1956 anbefallt skolöverstyrelsen att i samråd med medicinalstyrelsen verkställa dylik översyn och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet.

Statsutskottet konstaterade i sitt utlåtande (1955: 172) över nyssnämnda motioner, att möjligheterna för barn i skolåldern, som intagits vid sjuk-

vårdsanstalter och barnhem, att erhålla undervisning under vårdtiden för närvarande vore ovissa och beroende antingen av vederbörande kommuns eller vederbörande anstaltshuvudmans initiativ. För det fall att skoldistriktet icke sörjde för denna undervisning hade Kungl. Maj:t endast begränsade möjligheter att medgiva statsbidrag till bestridande av kostnaderna för undervisningen; riksdagens åt Kungl. Maj:t givna bemyndigande härutinnan inskränker sig nämligen i huvudsak till statsunderstödda anstalter för ortopedisk vård och tuberkulossjukhus, dispensärbarnhem samt barnhem för nervösa och psykopatiska barn.

Direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund har sedan flera år anordnat särskild skolundervisning för barn i skolåldern, vilka intagits vid inrättningarna. Med stöd av riksdagens nyssnämnda bemyndigande medgav Kungl. Maj:t den 20 augusti 1948, att statsbidrag fick utgå till avlönande av en folkskollärare för undervisning av barn vid den ortopediska kliniken, vilket medgivande den 21 maj 1954 utsträcktes att avse två folkskollärare, samtidigt som direktionen medgavs rätt att, om så skulle befinnas ändamålsenligt, låta även barn vid annan klinik deltaga i ifrågasvarande undervisning. På förnyad framställning av direktionen har därefter Kungl. Maj:t den 20 juli 1956 medgivit statsbidrag till ytterligare två folkskollärare vid den vid sjukvårdsinrättningarna anordnade skolan. Genom sistnämnda medgivande — vilket får anses ha stöd i riksdagens beslut enligt skrivelse 1945: 8, p. 151, men som på detta sätt bör bringas till riksdagens kännedom — kan undervisning beredas samtliga barn, som vårdas vid sjukhuset under så lång tid, att behov av särskild undervisning kan anses föreligga. Det måste enligt min mening vara skäligt, att staten i ett fall som detta medverkar till erforderlig undervisning av barnen, oavsett vid vilken klinik de är intagna. Därtill må framhållas, att, om Lunds skoldistrikt stått som huvudman för denna skola, statsbidrag hade kunnat utgå i vanlig ordning beträffande skolan i dess helhet.

Därest riksdagen ej framställer erinran däremot, torde Kungl. Maj:t, i avvaktan på resultatet av den anbefallda utredningen, även i andra fall, då särskilda skäl prövas föreligga, få — utan hinder av den begränsning, som följer av riksdagens tidigare åt Kungl. Maj:t i förevarande hänseende givna bemyndigande — medgiva statsbidrag till avlönande av lärare för barn i skolåldern, vilka intagits vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vissa barnhem.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlönning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 565 000 kronor.

[237] 12. Folkskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	280 000	279 802
1956/57 (statsliggaren s. 704)	280 000	
1957/58 (förslag)	290 000	

Det å riksstaten under denna rubrik anvisade anslaget, som tidigare var uppfört som förslagsanslag, har från och med budgetåret 1955/56 betecknats såsom reservationsanslag. Genom beslut årligen eller i varje särskilt fall anvisar Kungl. Maj:t medel från anslaget för de särskilda ändamål, för vilka anslaget är avsett. Endast en mindre del av anslaget utgår med stöd av generellt meddelade föreskrifter. Beträffande de ändamål, för vilka bidrag regelmässigt utgår, torde få hänvisas till sammanställningen å s. 505 i 1955 års åttonde huvudtitel.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 30 000 kronor till 310 000 kronor.

Departementschefen. Jag har icke funnit det erforderligt att för nästa budgetår höja detta anslag i den omfattning skolöverstyrelsen föreslagit utan förordar en höjning med 10 000 kronor till 290 000 kronor. Liksom hittills torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om anslagets disposition. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 290 000 kronor.

[238] 13. Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid folkskolans elevhem

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	890 000	939 927
1956/57 (statsliggaren s. 704)	1 020 000	
1957/58 (förslag)	800 000	

Förevarande statsbidrag utgår enligt samma grunder som statsbidraget till avlöning åt folk- och småskollärare (kungörelsen 1948: 208). Såsom särskilda villkor för statsbidrag gäller bland annat, att, där ej Kungl. Maj:t eller skolöverstyrelsen med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande annorlunda medgivit, barnantalet i skolhem, såvitt angår statsbidrag till föreståndarinnas avlöning, ej understiger 20 och, såvitt angår statsbidrag till avlönande av såväl föreståndarinna som biträdande föreståndarinna, ej understiger 30.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår sänkes med 220 000 kronor. Statsbidraget avseende redovisningsåret 1955/56 beräknas till 850 000 kronor och avseende redovisningsåret 1956/57 till 825 000

kronor. På grundval härav kan anslagsbelastningen nästa budgetår — enligt samma förskotts- och slutregleringssystem som beträffande statsbidraget till avlöning åt folk- och småskollärare — uppskattas till 800 000 kronor.

Departementschefen. I enlighet med överstyrelsens beräkning torde anslaget böra uppföras med i avrundat tal 800 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 220 000 kronor.

Med anledning av statsutskottets uttalande i utlåtandet 1956: 8 s. 32 torde anslagsrubriken böra erhålla på så sätt ändrad lydelse, att ordet *skolelevhem* nu utbytes mot *elevhem*.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid folkskolans elevhem* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kronor.

[239] **14. Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	2 200 000	1 998 638
1956/57 (statsliggaren s. 705)	2 000 000	
1957/58 (förslag)	1 800 000	

Detta statsbidrag utgår enligt kungörelsen 1943: 538 (ändrad 1947: 350, 1954: 415 och 824 samt 1956: 341) med 80 procent av skoldistriktets verkliga kostnader för ifrågavarande ändamål. Vid inackordering i elevhem bestämmes dock Kungl. Maj:t det belopp, som skall anses motsvara inackorderingskostnaden. Statsbidraget utbetalas i efterskott för redovisningsår; förskott må dock utanordnas om skoldistrikt så begär.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår sänkes med 200 000 kronor. Överstyrelsen utgår därvid från de av folkskolinspektörerna till 2 270 000 kronor beräknade totalkostnaderna för inackorderingsverksamheten under innevarande budgetår.

Departementschefen. Anslaget torde för nästa budgetår böra sänkas med 200 000 kronor till 1 800 000 kronor i överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag.

I detta sammanhang får jag erinra om att skolöverstyrelsen med skrivelse den 12 oktober 1956 överlämnat av särskilda sakkunniga verkställd utredning om statsbidrag till skolskjutsar, inackordering och skolvägsersättning. Denna utredning har delvis föranletts av ett uttalande under punkten 239 i 1953 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, med anledning av en av statens sakrevision gjord granskning av skolskjuts-

verksamheten. Av vissa skäl har överstyrelsen ansett, att undersökningen rörande skolskjutsverksamheten borde utvidgas till att omfatta bland annat också inackorderingsverksamheten och fortsättningsskolans centralisering.

I allmänna statsbidragsutredningens betänkande angående förenklad statsbidragsgivning (SOU 1956: 8) har också frågorna om statsbidrag till skolskjutsar och inackordering inom folk- och fortsättningsskolan behandlats. Med hänsyn till den genom skolöverstyrelsens försorg igångsatta utredningen har emellertid allmänna statsbidragsutredningen på dessa punkter inskränkt sig till att som underlag för skolöverstyrelsens vidare överväganden framlägga vissa synpunkter beträffande förenklingsmöjligheterna.

Remissbehandlingen av den genom skolöverstyrelsens försorg verkställda utredningen rörande bland annat inackorderingsfrågan har helt nyligen avslutats. De förslag till vilka denna utredning kan föranleda torde lämpligen böra framläggas i samband med de förslag om mera vittsyftande åtgärder rörande en förenkling av statsbidragsgivningen till kommunerna, som torde kunna grundas på vad allmänna statsbidragsutredningen i sitt nyssnämnda betänkande föreslagit. För det närmast kommande budgetåret bör hittills gällande grunder för anslagsberäkningen till inackorderingsverksamheten, skolskjutsverksamheten och fortsättningsskolans centralisering tillämpas.

Med anledning av vad statsutskottet anfört i utlåtandet 1956: 8 (p. 30) torde det i rubriken för detta anslag tidigare använda uttrycket skolhem böra utbytas mot elevhem.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kronor.

[240] 15. **Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	27 000 000	30 512 353
1956/57 (statsliggaren s. 705)	30 000 000	
1957/58 (förslag)	33 000 000	

Detta statsbidrag utgår enligt kungörelsen 1947: 346 (ändrad 1949: 394) med 80 procent av skoldistriktets styrkta verkliga kostnader för skjutsarna eller, om kostnaderna överstiger vad som kan anses skäligt, av den kostnads-summa, för vilken skjutsningen skäligen bort kunna anordnas. Vid s. k. självskjuts beräknas kostnaden, varå statsbidrag utgår, per dag och lärjunge till 40 eller 50 öre, beroende på skolvägens längd. Statsbidraget utbetalas i efterskott för redovisningsår; förskott må dock utanordnas om skoldistriktet så begär.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 3 miljoner kronor. Totalkostnaderna för skolskjutsarna redovisningsåret 1955/56 utgjorde omkring 39 000 000 kronor och beräknas under budgetåret 1956/57 komma att uppgå till 41 430 000 kronor. Anslagsbehovet för nästa budgetår kan beräknas till $(0,8 \times 41\,430\,000 =)$ i runt tal 33 miljoner kronor. Den beräknade kostnadsökningen kan enligt överstyrelsens mening främst tillskrivas inrättandet av nya skjutsar till följd av det fortgående rationaliseringsarbetet inom folkskoleväsendet.

Departementschefen. Med erinran om vad jag under nästföregående anslagspunkt anfört om föreliggande utredningar rörande bland annat skolskjutsverksamheten, anser jag mig nu böra biträda skolöverstyrelsens förslag om en uppräknig av detta anslag för nästa budgetår med 3 miljoner kronor till 33 miljoner kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 33 000 000 kronor.

[241] **16. Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	9 600 000	9 580 002
1956/57 (statsliggaren s. 706)	9 900 000	
1957/58 (förslag)	9 960 000	

Enligt gällande bestämmelser utgår ifrågavarande statsbidrag för löpande budgetår med tolv kronor för varje vid slutet av föregående läsår inskrivna lärjunge. Såsom villkor för bidrag gäller bland annat, att här avsedda läroböcker och annan materiel utlämnas som gåva. Dock äger skoldistriktet besluta, att vissa läro- och läseböcker, särskilt sådana som användes under kortare tid, samt sådan förbrukningsmateriel, som utan olägenhet kan användas på lärorummet, skall tillhandahållas lärjungarna såsom lån.

Skolöverstyrelsen beräknar endast en automatisk höjning av anslaget med 60 000 kronor på grund av en uppskattad ökning av antalet elever med 5 000. Överstyrelsen framhåller dock, att en höjning av gällande statsbidragsbelopp är ofrånkomlig, om rimliga proportioner skall kunna upprätthållas mellan statens och kommunernas kostnader enligt innebörden av den 1946 beslutade reformen på detta område. I avvaktan på prövningen av allmänna statsbidragsutredningens förslag om förenklad statsbidragsgivning (SOU 1956: 8), vilka nära berör statsbidragen till folkskoleväsendet, har överstyrelsen emellertid icke velat framlägga förslag om ändrade statsbidragsbelopp för budgetåret 1957/58.

I detta sammanhang torde också få anmälas, att *Skolstyrelseförbundens*

rikskommitté i skrivelse den 11 oktober 1955 med förebringande av viss utredning bland annat hemställt, att Kungl. Maj:t med hänsyn till den kraftiga stegring av kostnaderna för läroböcker, som skett sedan anslaget tillkomst 1946, måtte för riksdagen framlägga förslag om avsevärt höjda statsbidrag för tillhandahållande av fria läroböcker till den obligatoriska skolans lärjungar. Över denna framställning har yttranden avgivits av *statens läroboksnämnd* och *skolöverstyrelsen*.

Departementschefen. Trots den höjning av statsbidraget per lärjunge från 10 till 12 kronor, som ägde rum vid 1952 års riksdag, har en kraftig förskjutning skett i de ursprungliga relationerna mellan statens och kommunernas kostnader för tillhandahållande av fria läroböcker. Emellertid torde med en omprövning av förevarande speciella statsbidragsfråga böra anstå, till dess statsmakterna tagit ställning till allmänna statsbidragsutredningens förslag, som bland annat innebär, att förevarande bidrag skall indragas, varvid dock compensation i viss form skall lämnas kommunerna. I nuvarande läge ansluter jag mig till skolöverstyrelsens förslag, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 60 000 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 9 960 000 kronor.

[242] **17. Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	3 000 000	2 729 677
1955/56	3 000 000	2 957 846
1956/57 (statsliggaren s. 706)	3 000 000	
1957/58 (förslag)	3 000 000	

Enligt kungörelsen 1945: 882 angående statsbidrag till byggnadsarbeten för folkskoleväsendet äger motsvarande bestämmelser i den äldre kungörelsen i ämnet, 1936: 45, alltjämt i huvudsak tillämpning beträffande byggnadsarbeten, till vilka Kungl. Maj:t beviljat statsbidrag före den 1 januari 1946. Dock har vissa övergångsbestämmelser tillskapats, möjliggörande bland annat viss omprövning av förut fattade beslut med tillämpning av de nya, genom kungörelsen 1945: 882 fastställda grunderna. De bidrag till byggnadsarbeten, som utgår enligt bestämmelserna i 1936 års kungörelse, avföres från här ifrågasvarande anslag.

Skolöverstyrelsen föreslår oförändrat anslag för nästa budgetår. De senast från och med redovisningsåret 1955/56 utgående årsbidragen för sådana byggnadsföretag, som här är i fråga, beräknas uppgå till sammanlagt 3 020 000 kronor.

Departementschefen. Jag ansluter mig till skolöverstyrelsens förslag om oförändrat anslagsbelopp för nästa budgetår och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

[243] **18. Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	600 000	569 109
1954/55	500 000	545 235
1955/56	360 000	280 745
1956/57 (statsliggaren s. 706)	330 000	
1957/58 (förslag)	300 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår minskas med 30 000 kronor. Överstyrelsen har uppmärksammat den i jämförelse med belastningen under budgetåret 1954/55 låga belastningen under budgetåret 1955/56 men anser icke, att denna skillnad kan tjäna som utgångspunkt för beräkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår.

Departementschefen. Till följd av att statsbidragen till de lokaler det här gäller successivt bortfaller minskas anslagsbehovet automatiskt. I avvaktan på ytterligare erfarenheter rörande medelsåtgången synes anslaget för nästa budgetår i enlighet med skolöverstyrelsens beräkningar böra sänkas med 30 000 kronor till 300 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor. •

[244] **19. Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	1 200 000	1 289 899
1954/55	1 300 000	1 823 184
1955/56	1 500 000	1 817 601
1956/57 (statsliggaren s. 706)	2 000 000	
1957/58 (förslag)	2 200 000	

För undervisningslokaler och lokaler för skolmältider, som förhyres av skoldistrikt, äger distriktet för löpande budgetår åtnjuta hyresbidrag med hälften av den erlagda hyran (i förekommande fall jämkad till enligt ortens pris skäligt belopp), under förutsättning att inspektören godkänt lokalerna

för ändamålet. Rätten till hyresbidrag gäller även beträffande lokaler, som — ehuru de ej är avsedda och icke heller före upplåtelsen har använts för folkskolan eller annan skolform, för vilken vederbörande kommun har att tillhandahålla lokaler — av kommunen upplåtes till undervisnings- och skolmältidslokaler för folkskolan. Såsom hyra betraktas därvid det hyresvärde, som skoldistriktet uppger. Om statsbidrag utgått till iordningställande eller eljest för anskaffande av sådan kommunen tillhörig lokal, skall hyresbidraget jämkas till vad som med hänsyn därtill anses skäligt.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 200 000 kronor till 2 200 000 kronor. Överstyrelsen, som förutsätter att förhyrning av skollokaler under nästa budgetår kommer att ske i minst samma omfattning som för närvarande, anför bland annat följande som motive- ring för sitt förslag.

Enligt infordrade uppgifter utgjorde kostnaderna för under redovisnings- året 1955/56 förhyrda undervisnings- och skolmältidslokaler sammanlagt omkring 4 230 000 kronor.

För redovisningsåret 1956/57 har av skoldistriktet beräknats en total- kostnad av omkring 4 885 000 kronor, varav 4 010 000 kronor belöper på undervisningslokaler och 875 000 kronor på lokaler för skolmältider. Enligt denna beräkning är således att vänta förhyrning av skollokaler i ökad om- fattning, beroende på skoldistriktets i rådande läge begränsade möjlighe- ter att fylla lokalbehovet genom nyanskaffning av egna lokaler. Emeller- tid har vid beräkningen sannolikt i en del fall medtagits kostnader, för vilka statsbidrag icke kommer att utgå. Totalkostnaden torde därför böra redu- ceras, förslagsvis till 4 400 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att anslaget för nästa budgetår i enlighet med skolöverstyrelsens beräkningar höjes med 200 000 kronor till 2 200 000 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisnings- lokaler m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslags- anslag av 2 200 000 kronor.

[245] **20. Folkskolor m. m.: Bidrag till undervisningsmateriel**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	2 800 000	2 753 304
1956/57 (statsliggaren s. 706)	2 800 000	
1957/58 (förslag)	2 840 000	

Detta statsbidrag utgår enligt kungörelsen 1947: 400 (ändrad 1954: 826) för löpande redovisningsår med 60, 110, 160 och 200 kronor per läraravdel- ning av respektive Aa-, B1b-, B2- och B3- eller D-typ.

Ifrågavarande förslagsanslag är för innevarande budgetår uppdelat på en anslagspost till bidrag till standardisering av undervisningsmateriel å 25 000 kronor och en anslagspost till bidrag till undervisningsmateriel å förslags- vis 2 775 000 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 140 000 kronor till 2 940 000 kronor. Härav bör liksom för innevarande och närmast föregående budgetår 25 000 kronor disponeras för bidrag till standardisering av undervisningsmateriel.

Överstyrelsen beräknar på grundval av ökat antal läraravdelningar en automatisk höjning av anslaget med 40 000 kronor. Återstoden av den föreslagna höjningen, 100 000 kronor, hänför sig till ett yrkande, att under förevarande anslag såsom en särskild post måtte uppföras ett belopp av 100 000 kronor, avsett till bidrag åt skoldistrikt för anskaffande av bandinspelningsapparater. Som motivering för detta förslag hänvisar överstyrelsen till realskoleutredningens diskussion av frågan om bandinspelningsapparater i betänkandet *Realskolan under övergångstiden* (SOU 1955: 53) och till sitt eget förslag i utlåtande över detta betänkande, att medel redan för budgetåret 1956/57 skulle anvisas för nu ifrågavarande ändamål.

Departementschefen. Förevarande anslag har för vart och ett av de tre senaste budgetåren uppförts med 2 800 000 kronor. Med hänsyn till anslagsbelastningen under budgetåret 1955/56 och till den för innevarande och nästa budgetår av skolöverstyrelsen beräknade sammanlagda automatiska ökningen av anslagsbehovet (65 000 + 40 000 kronor) torde viss uppräkning för nästkommande budgetår böra ske. Jag ansluter mig till skolöverstyrelsens förslag om en anslagshöjning på dessa grunder med 40 000 kronor.

De skäl för statligt bidrag till arbetet med att försöka åstadkomma en standardisering av skolmateriel, vilka redovisats i 1955 års åttonde huvudtitel under punkten 252, motiverar enligt min mening, att medel för ändamålet i oförändrad omfattning, högst 25 000 kronor, får disponeras även för nästa budgetår under samma förutsättning som tidigare, nämligen att bidrag av lika storlek tillskjutes från annat håll.

Beträffande frågan om medelsanvisning till bidrag till inköp av bandinspelningsapparater, vill jag först erinra om realskoleutredningens ståndpunkt i saken.

I avsnittet om radioundervisningen berörde utredningen i sitt betänkande (s. 199) i korthet de fördelar, som i vissa fall står att vinna, när det gäller att på bästa sätt tillgodogöra sig radioundervisningen i engelska, därest tillgång finns till bandinspelningsapparat. Då bandupptagningarnas kvalitet vore helt beroende av respektive skolas radiomottagningsmöjligheter diskuterades inrättandet av särskilda bandcentraler, från vilka bandinspelningar skulle tillhandahållas. Enligt vad utredningen sade sig veta, pågick en utredning därom inom radiotjänst. Utredningen räknade med att det först längre fram skulle kunna visa sig önskvärt att medel för inköp av bandinspelningsapparater i en eller annan form ställdes till förfogande för skolor med dåliga lyssnarförhållanden och framhöll, att förslag därom för-

utsatte en mera ingående utredning än vad utredningen haft möjligheter att åstadkomma.

För egen del vill jag understryka, att bandinspelningsapparater rätt utnyttjade självfallet är värdefulla tekniska hjälpmedel framförallt vid språkundervisningen och i synnerhet i sådana fall som realskoleutredningen närmast åsyftat. Genom skolöverstyrelsens försorg bedrivs fortlöpande viss utprovning och undersökning av dylika apparater för skolbruk.

Inom radiotjänst pågår vidare utredning rörande inrättandet av bandcentraler och vissa därmed sammanhängande frågor.

Skolöverstyrelsen har nu föreslagit införande av ett särskilt statsbidrag till skoldistriktet för inköp av bandinspelningsapparater och för ändamålet hemställt om en medelsanvisning av 100 000 kronor. Jag har stor förståelse för överstyrelsens önskan, att skoldistriktet i erforderlig utsträckning anskaffar dylika apparater. Från statsbidragstekniska synpunkter anser jag emellertid icke tillräckliga skäl föreligga för införande av ett särskilt stimulansbidrag just för detta ändamål.

Jag kan således icke biträda förslaget om medelsanvisning för bidrag till inköp av bandinspelningsapparater utan förordar endast en uppräknig av anslaget för nästa budgetår med 40 000 kronor till 2 840 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.*: *Bidrag till undervisningsmateriel* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 840 000 kronor.

[246] 21. **Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag till tjänstebostäder**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	5 500 000	4 148 726
1956/57 (statsliggaren s. 707)	4 500 000	
1957/58 (förslag)	5 000 000	

Enligt kungörelsen 1946: 887, som gäller sedan den 1 juli 1947, utgår byggnadsbidrag till skoldistrikt vid nybyggnad av tjänstebostad och vid inredande av tjänstebostad i inköpt eller annorledes förvärvad byggnad samt vid om- eller tillbyggnad eller mera omfattande ändringsarbeten å vid kungörelsens ikraftträdande befintlig tjänstebostad. Enligt beslut av 1955 års riksdag (prop. 98; SU 113; Rskr 266) har byggnadsbidraget till nybyggd eller nyinredd tjänstebostad höjts från 18 000 till 20 000 kronor för tjänstebostad för ordinarie folkskollärare och från 12 000 till 14 000 kronor för tjänstebostad för annan lärare. Statsbidraget må dock ej överstiga 50 procent — tidigare 40 procent — av byggnadskostnaderna. Om bostaden uppföres å ort, som är hänförd till hyresgrupp 1, utgår härutöver särskilt tilläggsbidrag med 4 000 kronor för tjänstebostad för ordinarie folkskollärare och 2 000 kronor för tjänstebostad för annan lärare. De nya bestämmelserna äger tillämpning beträffande byggnadsbidrag, som utgår enligt av Kungl. Maj:t efter den 30 juni 1955 meddelade beslut. Byggnadsbidrag till om- och tillbyggnad och till ändringsarbeten utgår med 25 procent av för

varje särskilt fall med hänsyn till de beräknade kostnaderna fastställt belopp. Utbetalning av byggnadsbidrag sker först sedan byggnadsarbetet utförts och avsynats samt godkänts. Under innevarande budgetår må Kungl. Maj:t enligt riksdagens medgivande bevilja byggnadsbidrag med tillhoppa högst 6 000 000 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 500 000 kronor. Överstyrelsen, som utgått från att det av riksdagen i fjol fattade principbeslutet om avskaffande av tjänstebostäderna för folkskolans lärare inte kommer att påverka medelsbehovet för nästa budgetår, anför i huvudsak följande till stöd för sitt förslag.

Under budgetåret 1955/56, från och med vilket statsbidrag utgår med de enligt kungörelsen 1955: 501 höjda beloppen, har Kungl. Maj:t medgivit byggnadsbidrag till anskaffande av sammanlagt 162 tjänstebostäder för ordinarie folkskollärare och 75 tjänstebostäder för annan lärare, därunder 130 bostäder av det förstnämnda slaget och 52 bostäder av det senare belägna i orter, hänförliga till hyresgrupp 1. Byggnadsbidragen till de nyanskaffade bostäderna kan beräknas uppgå till sammanlagt omkring 4 905 000 kronor. Under samma budgetår har Kungl. Maj:t dessutom meddelat ett antal beslut om byggnadsbidrag till förbättrande av vissa befintliga tjänstebostäder. På grundval av de av Kungl. Maj:t därvid fastställda bidragsunderlagen kan bidragen till dessa förbättringsarbeten beräknas till sammanlagt omkring 355 000 kronor. Sammanlagda beloppet av de byggnadsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare, som kan beräknas utgå enligt de av Kungl. Maj:t under budgetåret 1955/56 meddelade besluten, utgör sålunda omkring 5 260 000 kronor.

Till följd av eftersläpning i fråga om utbetalningen av beviljade bidrag torde få räknas med att anslaget för budgetåret 1957/58 huvudsakligen kommer att belastas av de bidrag, som beviljades under budgetåret 1955/56. I någon mån torde medelsbehovet för budgetåret 1957/58 emellertid påverkas även av de bidrag, som beviljades under budgetåret 1954/55 och som var avsevärt mindre än under budgetåret 1955/56. Överstyrelsen beräknar anslagsbehovet för budgetåret 1957/58 till 5 000 000 kronor.

Maximisumman av de byggnadsbidrag, som må beviljas av Kungl. Maj:t under budgetåret 1957/58, anser överstyrelsen böra bestämmas till samma belopp som för innevarande budgetår, alltså 6 000 000 kronor.

Departementschefen. Såsom framgår av vad skolöverstyrelsen anför, kan anslaget för nästa budgetår väntas komma att belastas huvudsakligen av de tjänstebostadsbidrag, som beviljats under budgetåret 1955/56. Jag ansluter mig till överstyrelsens beräkning av det för nästa budgetår erforderliga medelsbehovet och förordar alltså, att anslaget uppräknas med 500 000 kronor till 5 000 000 kronor.

Frågan om tjänstebostäder inom folkskoleväsendet har kommit i ett nytt läge genom 1956 års riksdagsbeslut om vissa principiella riktlinjer i fråga om tillämpning av tjänstebostadstvång m. m. för befattningshavare inom förvaltningsområden, där av Kungl. Maj:t utfärdade avlöningsreglementen gäller. Riksdagens beslut (Prop. 116; SU 118; Rskr 271) innebär, såvitt här

är i fråga, att tjänstebostadssystemet för folkskolans lärare skall avvecklas. När denna avveckling skall påbörjas är ännu icke bestämt. Ett avskaffande av tjänstebostadssystemet inom folkskoleväsendet nödvändiggör nämligen bland annat särskilda övergångsanordningar och dessa måste först utformas. Avsikten är att avvecklingen av förevarande tjänstebostadstväng skall ske successivt under en längre tid än som kan ifrågakomma beträffande tjänstebostäder inom andra av riksdagsbeslutet berörda förvaltningsområden. Förslag beträffande de särskilda övergångsanordningar, som direkt påkallas av den framtida successiva avvecklingen av det nuvarande tjänstebostadssystemet utarbetas för närvarande av 1952 års tjänstebostadsutredning. Vidare har, med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande, tillkallats särskilda sakkunniga för att utreda den speciella frågan om ett eventuellt statsbidrag även i fortsättningen till lärarbostäder inom folkskoleväsendet och därmed sammanhängande frågor.

Vad beträffar ramen för de tjänstebostadsbidrag, som bör få beviljas under nästa budgetår, har under andra halvåret 1956 kunnat konstateras en viss nedgång i frekvensen av bidragsansökningar. Då anledning finnes att även i fortsättningen räkna med en dylik återhållsamhet i fråga om nybyggnad av tjänstebostäder, synes det mig tillräckligt att för budgetåret 1957/58 räkna med ett maximibelopp av byggnadsbidrag å tillhoppa 5 miljoner kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag till tjänstebostäder* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 000 kronor.

[247] **22. Folkskolor m. m.: Övergångsbidrag till tjänstebostäder**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	200 000	203 849
1956/57 (statsliggaren s. 707)	180 000	
1957/58 (förslag)	180 000	

Förevarande bidrag utgår till skoldistrikt, som under de tjugu åren 1927—1947, vilka närmast föregick ikraftträdandet av nu gällande bidragssystem, verkställt nybyggnad av tjänstebostad eller nedlagt mera avsevärda kostnader på om- eller tillbyggnad av tjänstebostad. Bidraget utgår med visst belopp för varje av byggnadsåtgärderna berörd tjänstebostad, dock endast övergångsvis intill dess 20 år förflutit från det att ifrågavarande byggnadsåtgärder vidtagits.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. På grundval av länsstyrelsernas beslut om övergångsbidrag kan anslagsbelastningen för budgetåret 1957/58 beräknas till sammanlagt 195 000 kronor, vilket belopp emellertid torde minska något, då bidragsrätten i vissa fall kan antagas bortfalla på grund av att vederbörande bostad numera icke längre brukas som tjänstebostad.

Departementschefen. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag bör anslaget uppföras med oförändrat belopp, 180 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Övergångsbidrag till tjänstebo-städer* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 180 000 kronor.

[248] 23. **Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	44 500	47 431
1956/57 (statsliggaren s. 707)	53 700	
1957/58 (förslag)	48 000	

En redogörelse för Skytteanska skolan och statens förhållande till denna har lämnats i 1952 års åttonde huvudtitel, s. 343.

Anslaget disponeras enligt en av Kungl. Maj:t fastställd stat med där-till hörande bestämmelser (statsliggaren s. 707).

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår minskas med 5 750 kronor enligt följande sammanställning.

1. En halvtidsanställd vaktmästare (nu förslagsvis 4 800 kronor)	+ 200
2. Två ekonomibiträden (nu förslagsvis 14 950 kronor)	+ 750
3. Nyanskaffning av viss utrustning (nu 6 700 kronor)	— 6 700
	— 5 750

De föreslagna förändringarna i medelsanvisningen är av automatisk karaktär. Ökningarna under p. 1 och 2 föranledes av den generella lönehöjningen från och med den 1 januari 1956. Medlen under p. 3 utgör ett en-gångsanslag för innevarande budgetår.

Departementschefen. Skolöverstyrelsens anslagsberäkning har icke givit mig anledning till erinran.

Vid min anmälan i fjol av detta anslag (prop. 1956: 1, VIII ht s. 579) berörde jag en av skolöverstyrelsen gjord utredning rörande statens ansvar för Skytteanska skolan m. m., vilken utredning vid det tillfället var under remissbehandling. Beredningen av ärendet har på grund av erforderliga ytterligare klarlägganden ännu icke kunnat avslutas.

Jag förordar, att förevarande anslag i anslutning till skolöverstyrelsens förslag sänkes med i runt tal 5 700 kronor till 48 000 kronor och hemstäl-ler, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 48 000 kronor.

[249] 24. Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	400 000	462 292
1956/57 (statsliggaren s. 708)	400 000	
1957/58 (förslag)	740 000	

Ifrågavarande undervisning ombesörjes av Aktiebolaget Radiotjänsts skolradioavdelning i samråd med och under överinseende av skolöverstyrelsen. Ur förevarande reservationsanslag bestrides dels Radiotjänsts utgifter för själva undervisningen och dels televerkets kostnader för radiotransmissionerna. Statsbidraget till avlönande av handledare i skolorna för undervisningen avföres från förslagsanslaget till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor.

Reservationsanslaget för innevarande budgetår är avsett dels för undervisning i engelska av en första årskurs (klass 5) om cirka 800 avdelningar, en andra årskurs (klass 6) om cirka 600 avdelningar samt en tredje årskurs (klass 7) om cirka 100 avdelningar, dels ock för anordnande av en särskild stödkurs i anknytning till nybörjarkursen (klass 5) för behörigförklarade lärare. Medelsbehovet för de nämnda kurserna har i 1956 års åttonde huvudtitel (s. 580) beräknats till respektive 161 975, 150 475, 112 875 och 66 575 kronor eller för hela undervisningen sammanlagt 491 900 kronor. På grund av möjligheten att använda reserverade medel har anslaget emellertid för innevarande budgetår uppförts med 400 000 kronor.

Skolöverstyrelsen beräknar för nästa budgetår, efter samråd med skolradiochefen, följande kostnader för ifrågavarande undervisning i engelska m. m.

1. Första årskurs (klass 5) för cirka 800 avdelningar	182 000
2. Andra årskurs (klass 6) för cirka 600 avdelningar	170 500
3. Tredje årskursen (klass 7) för cirka 100 avdelningar	126 900
4. Stödkurs för behörigförklarade lärare i anknytning till nybörjarkursen (klass 5)	72 050
5. Stödkurs för behörigförklarade lärare i anknytning till undervisningen i klass 6	72 050
6. Sommarkurser för handledare utan behörighet	16 000
7. Utvidgning av radiotjänsts konsulentverksamhet	69 000
	Summa 708 500

Till summan 708 500 kronor bör enligt överstyrelsens förslag läggas 38 000 kronor, utgörande automatiska utgiftsökningar för de ändamål, som avses med det för innevarande budgetår anvisade anslaget. Av denna kostnadsökning hänföres 13 000 kronor till höjda löner för personal vid Radio-

tjänst och 25 000 kronor till ökade kostnader vid televerket. Dessa belopp beräknas bli utbetalade under budgetåret 1957/58.

Den under punkterna 5—7 beräknade utbyggnaden av verksamheten i förhållande till innevarande budgetår överensstämmer med de vid 1956 års riksdag i samband med ställningstagandet till frågan om realskolan under övergångstiden beslutade åtgärderna för att inom folkskolans ram skapa en fastare grund för den treåriga realskola, som folkskolans sjätte klass skall uppbära (prop. 1956: 123 s. 138 och 155; SU 1956: 154 s. 96).

Departementschefen. Enligt skolöverstyrelsens förslag kan kostnadsökningen för verksamheten vid oförändrad omfattning under nästa budgetår beräknas till (551 450—491 900 =) 59 550 kronor. Av denna stegring faller 31 250 kronor på en ökning av televerkets kostnader och 14 000 kronor på en ökning av Radiotjänsts personalkostnader. För revision av kursbrev, provskrivningar samt högre arvode för en radiolärare kan beräknas en kostnadsökning av 7 300 kronor och för konsulentverksamhet och instruktionskurser en ökning av 7 000 kronor. Mot dessa beräkningar har jag ingen erinran.

I propositionen 1956:123 angående skolväsendets ordnande på real-skolestadiet under övergångstiden före enhetsskolans genomförande m. m. förordade jag, att medel för utvidgning av stödkurserna i radio för lärare med behörighet, för anordnande av sommarkurser för handledare utan behörighet samt för utvidgning av radiotjänsts konsulentverksamhet borde anvisas från och med budgetåret 1957/58 under förevarande reservationsanslag. För ändamålet hade realskoleutredningen räknat med ett medelsbehov av sammanlagt 160 000 kronor. Enligt skolöverstyrelsens beräkningar skulle den sålunda förordade utvidgningen av verksamheten för nästa budgetår medföra en kostnadsökning av 157 050 kronor. Jag tillstyrker denna medelsanvisning.

De av skolöverstyrelsen redovisade automatiska kostnadsökningarna under innevarande budgetår bör föranleda erforderlig uppräkningsanslag för nästa budgetår.

Medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår kan alltså beräknas till (491 900 + 59 550 + 157 050 + 38 000 =) 746 500 kronor. Då någon större reservation icke torde komma att föreligga vid utgången av innevarande budgetår, förordar jag, att anslaget för nästa budgetår i enlighet med överstyrelsens förslag uppföres med i runt tal 740 000 kronor, vilket innebär en höjning med 340 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 740 000 kronor.

[250] 25. Kurser för lärare m. fl. vid läroanstalter tillhörande folkundervisningen

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	552 200	509 007
1956/57 (statsliggaren s. 709)	566 000	
1957/58 (förslag)	818 100	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta reservationsanslag, såvitt här är i fråga, för nästa budgetår höjes med 251 700 kronor enligt följande sammanställning:

	Förefintlig reservation 1/7 1956	Anvisat för 1956/57	Förslag för 1957/58
1. Kurser för lärare vid folk- och småskoleseminarier	50 696	45 000	of
2. Kurser för utbildande av hjälpklasslärare och särskollärare	10 942	117 600	— 69 300
3. Fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor m. fl. läroanstalter	33 459	175 000	+ 150 000
4. Fortbildningskurs för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid folkskolans elevhem ...	17 490	100	of
5. Utbildningskurser för lärare vid fortsättningskolor	23 025	30 000	— 20 000
6. Kurser för lärare rörande läs- och skrivsvårigheter hos barn	212	30 500	— 13 200
7. Fortbildningskurser i yrkesvägledningsfrågor	3 226	39 500	+ 35 500
8. Kurser för utbildande av personal för skolmåltider	47 700	113 300	+ 6 000
9. Kurs för utbildande av lärare för hörselskadade barn	—	15 000	+ 700
10. Fortbildningskurs för lärare rörande röst- och talrubbningskurser	—	—	+ 12 000
11. Fortbildningskurser för lärare med äldre behörighet i engelska	—	—	+ 150 000
Summa kronor	186 750	566 000	+ 251 700

Skolöverstyrelsens förslag om minskning av medelsanvisningen under punkterna 2 och 6 är föranlett av överstyrelsens i tidigare sammanhang omnämnda förslag om inrättande från och med nästa budgetår av ett specialpedagogiskt seminarium. En kort redogörelse för detta förslag har lämnats under anslagspunkten Särskoleseminariet i Stockholm. Minskningen under punkt 5 har möjliggjorts på grund av förefintlig reservation.

Ur tillgängliga handlingar m. m. inhämtas, beträffande förslaget under punkten 2, att den nuvarande utbildningskapaciteten i vad det gäller hjälpklasslärare är högst 20 lärare årligen vid en 18 veckors utbildningskurs i Stockholm och högst 10 årligen vid en kurs i Göteborg, omfattande 12 veckor, fördelade på två år. Härutöver anordnas för närvarande en kortare sommarkurs för fortbildning av hjälpklasslärare.

Utöver kostnaderna för nu nämnda kurser bestrides från denna anslagspost även kostnaderna för en kurs under 20 veckor för utbildning av särskollärare, vilken är samordnad med den nyssnämnda hjälpklasslärarkursen i Stockholm.

Som tidigare framhållits, har skolöverstyrelsen med anledning av förslaget om inrättande av ett specialpedagogiskt seminarium räknat med minskad medelsanvisning under denna punkt. Överstyrelsen har dock, även under denna förutsättning, funnit det nödvändigt att dels föreslå bibehållande av nyssnämnda kurs i Göteborg, dels ock föreslå att medel anvisas för två kortare sommarkurser för hjälpklasslärare mot för närvarande en med hänsyn till det utbildningsbehov som föreligger. Kostnaderna för denna kursverksamhet skulle alltjämt bestridas från detta anslag.

Beträffande förslaget under punkterna 6, 7, 10 och 11 inhämtas av överstyrelsens framställning bland annat följande.

6. Av verkställd utredning framgår klart behovet av en såväl kvalitativt som kvantitativt vidgad utbildning av lärare för tjänstgöring bland barn med läs- och skrivsvårigheter. Överstyrelsen — som räknar med att det föreslagna specialpedagogiska seminariets kapacitet ej blir tillräckligt stor i begynnelskedet — har funnit lämpligt att med hjälpklasslärarkursen i Göteborg kombinera en 4-veckorskurs för utbildning av lärare med tjänstgöring bland läs- och skrivretarderade elever. Kursen är beräknad för 20 deltagare och kurskostnaderna till 17 300 kronor.

7. Sommaren 1956 har överstyrelsen i samarbete med arbetsmarknadsstyrelsen anordnat tre kurser, till vilka 253 folkskollärare anmälde sig som sökande, medan endast 150 kunde uttagas till deltagare. En särskild fortbildningskurs i yrkesvägledningsfrågor för hjälpklasslärare skall äga rum under sommarferierna 1957.

Yrkesvägledning är upptaget som ämne i de nya undervisningsplanerna för folkskolan. Huvudparten av de nu verksamma lärarna har emellertid icke erhållit någon särskild utbildning för denna undervisning. Först på allra senaste år har för seminarielärare anordnats speciella kurser i yrkesvägledningens och yrkesorienteringens metodik för att göra dem skickade att undervisa rörande detta ämnesområde.

Med enbart centrala utbildningskurser för tidigare examinerade folkskollärare skulle det dröja många år, innan någon större procent av landets över 15 000 folkskollärare hunnit utbildas för sin yrkesvägledande uppgift. För att påskynda utbildningen är överstyrelsen beredd att tillsammans med länsarbetsnämnderna i respektive län anordna regionala utbildningskurser. Genom ett sådant arrangemang skulle möjligheterna för lärare att bevista kurser av ifrågavarande slag underlättas, samtidigt som kostnaderna för resor och traktamenten väsentligt nedbringades. Man kunde även vid sådana kurser nå en mera konkret anknytning till hemortens arbetsliv.

10. Antalet elever med talrubbingar av den art, att de kräver pedagogisk och medicinsk behandling, torde uppgå till cirka 3 procent av samtliga lärjungar i folkskolorna. För närvarande har endast ett fåtal lärare fått en sådan orientering beträffande röst- och talrubbingar som erfordras, för att de skall kunna fylla de uppgifter som i detta sammanhang bör tillkomma dem. Angående dessa arbetsuppgifter må följande anföras. Lärarna, som kommer i kontakt med de röst- och taldefekta eleverna, har först att konstatera, om sådan rubbing föreligger. En »primärdiagnos» i denna mening kan icke ge hållpunkter för vilken behandling som bör sättas in. En till synes lindrig rubbing kan vara tecken på en sjukdom, som tarvar medicinsk behandling. Detta gäller exempelvis vid nasalering på grund av kört-

lar bakom näsan eller sluddrande tal beroende på danssjuka. Läraren måste vara orienterad om dylika sammanhang bland annat för att på ett lämpligt sätt kunna samarbeta med medicinalpersonalen och för att kunna pedagogiskt riktigt behandla barn med röst- och talrubbingar. Det rör sig alltså inte här om en kurs i röst- och talvård utan om en kurs i röst- och talrubbingar hos ungdom och behandlingen därav.

En kurs av denna art bör ledas av röst- och talfelspedagog, som jämte specialutbildad läkare är föreläsare vid kursen. Läkaren bör hålla 6 lektioner och röst- och talfelspedagogen 16 lektioner. Kursen bör omfatta fem dagar och vara öppen för lärare av alla kategorier.

11. I propositionen 1956: 123 angående skolväsendets ordnande på real-skolestadiet under övergångstiden före enhetsskolans genomförande har departementschefen (s. 155) anfört, att medel från och med budgetåret 1957/58 bör anvisas för anordnande av feriekurser för lärare med behörighet att undervisa i engelska i folkskolan, vunen enligt äldre bestämmelser, och av pedagogdagar för lärare med sådan behörighet. Kostnaden per budgetår för dessa kurser och pedagogdagar hade av realskoleutredningen beräknats till sammanlagt 140 000 kronor. Med hänsyn till dels de höjda traktamentena för kursdeltagare, dels den aviserade höjningen av järnvägens taxor räknar överstyrelsen med att 150 000 kronor erfordras för budgetåret 1957/58 för här ifrågakvarande kursverksamhet.

Departementschefen. Till kurser för lärare vid folk- och småskoleseminarier torde medelsanvisningen för nästa budgetår kunna minskas något med hänsyn till förefintlig reservation. Jag föreslår, att denna anslagspost uppföres med 30 000 kronor, vilket innebär en minskning med 15 000 kronor.

Beträffande anslagsposten till kurser för utbildande av hjälpklasslärare och särskollärare vill jag först erinra om att jag i det föregående angivit, att jag icke är beredd att förordna upprättande av ett specialpedagogiskt seminarium i enlighet med skolöverstyrelsens förslag. Jag är emellertid väl medveten om att den nuvarande utbildningskapaciteten, framför allt i vad det gäller hjälpklasslärare, behöver ökas. Med hänsyn till den stora brist som råder på utbildade speciallärare — i det närmaste 50 procent av lärarna i hjälpklassavdelningarna saknar varje form av specialutbildning och endast omkring 30 procent av dem har genom fullständig hjälpklasslärarutbildning eller motsvarande skaffat tillräcklig erfarenhet för arbetet bland de intellektuellt utvecklingshämmande barnen — förordar jag, att den nuvarande utbildningskapaciteten redan för nästa budgetår utbygges så, att den kommer att få ungefärligen samma omfattning som kvantitativt skulle ha blivit fallet om ett specialpedagogiskt seminarium upprättats. Jag har under hand inhämtat, att möjligheter finns att utvidga den nuvarande hjälpklasslärarkursen om 18 veckor i Stockholm, vilken hittills kunnat mottaga 18—20 elever, till att mottaga upp till 40 elever. Vidare bör i enlighet med vad skolöverstyrelsen föreslagit, under nästa budgetår anordnas två kortare sommarkurser för hjälpklasslärare i stället för som tidigare en. En på detta sätt vidtagen ökning av utbildningskapaciteten kan beräknas med-

föra en kostnadsökning med 86 400 kronor i förhållande till kostnaderna för motsvarande verksamhet under innevarande budgetår. Förevarande anslagspost torde således böra uppföras med (117 600 + 86 400 =) 204 000 kronor för budgetåret 1957/58.

Anslagsmedlen till *fortbildningskurser för lärare vid egentliga folk- och småskolor m. fl. läroanstalter* har sedan budgetåret 1951/52 etappvis höjts från 35 000 till 175 000 kronor, vilket belopp anvisats de båda senaste budgetåren. Jag är icke beredd att för nästa budgetår förorda annan höjning av denna post än som kan anses motiverad med hänsyn till ökade utgifter för traktamenten och resor. Jag föreslår att anslagsposten för nästa budgetår uppföres med 185 000 kronor, vilket innebär en ökning med 10 000 kronor.

Anslagsposten till *fortbildningskurs för föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid folkskolans elevhem* torde i enlighet med överstyrelsens förslag böra uppföras med ett formellt belopp av 100 kronor.

Till *utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor* torde medelsanvisningen med hänsyn till reserverade medel kunna minskas med 20 000 kronor. Jag föreslår således, att denna anslagspost uppföres med 10 000 kronor för nästa budgetår.

Beträffande anslagsposten till *kurser för lärare rörande läs- och skrivsvårigheter hos barn* har skolöverstyrelsen räknat med minskad medelsåtgång utifrån förutsättningen att utbildning för detta ändamål skulle i huvudsak meddelas vid det föreslagna specialpedagogiska seminariet. Med hänvisning till mitt ställningstagande till förslaget om ett dylikt seminarium, förordar jag, att den utbildningsverksamhet, som hittills bekostats av medel ur denna anslagspost, för nästa budgetår utvidgas till den omfattning verksamheten skulle fått, därest seminariet hade kommit till stånd. Såsom överstyrelsen föreslagit bör således med hjälpklasslärarkursen i Göteborg kombineras en 4 veckors kurs för 20 lärare med tjänstgöring bland läs- och skrivretarderade elever. Vidare bör en 4-veckors kurs för 30 lärare av detta slag också anordnas i Stockholm under nästa budgetår. Jag föreslår, att anslagsposten på dessa grunder uppräknas med 12 500 kronor till 43 000 kronor.

Med anledning av vad överstyrelsen anfört rörande medelsbehovet till *fortbildningskurser i yrkesvägledningsfrågor*, tillstyrker jag en höjning av denna anslagspost med 15 500 kronor till 55 000 kronor.

Till *kurser för utbildande av personal för skolmåltider* föreslår jag oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår eller 113 300 kronor. Det torde böra ankomma på överstyrelsen att inom anslaget ram bestämma arvode till föreståndare och lärare vid ifrågavarande kurser m. m.

Jag biträder överstyrelsens förslag om höjning med 700 kronor av anslagsposten till *kurs för utbildande av lärare för hörselskadade barn*, vilken post således bör uppföras med 15 700 kronor.

För anordnande under nästa år av en *fortbildningskurs för lärare rörande röst- och talrubbningskurser* tillstyrker jag den av överstyrelsen föreslagna medelsanvisningen av 12 000 kronor.

I propositionen 1956: 123 förutsatte jag, att överstyrelsen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1957/58 skulle beräkna medel till *fortbildningskurser för lärare med äldre behörighet i engelska*. Mot överstyrelsens förslag, att 150 000 kronor nu anvisas för ändamålet, har jag ingen erinran.

Vid bifall till vad jag här förordat torde ifrågavarande reservationsanslag för nästa budgetår böra uppföras med sammanlagt (30 000 + + 204 000 + 185 000 + 100 + 10 000 + 43 000 + 55 000 + 113 300 + + 15 700 + 12 000 + 150 000 =) 818 100 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 252 100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för lärare m. fl. vid läroanstalter tillhörande folkundervisningen* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 818 100 kronor.

[251] **26. Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	50 000	50 085
1956/57 (statsliggaren s. 710)	50 000	
1957/58 (förslag)	55 000	

Ur detta reservationsanslag utgår resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid folkskoleseminarier (nu 7 800 kronor), småskoleseminarier (nu 2 000 kronor), högre folkskolor (nu 1 400 kronor) samt folk- och fortsättningsskolor (nu 38 800 kronor).

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 60 000 kronor. Av detta belopp avses 35 000 kronor skola disponeras för stipendier åt lärare i främmande levande språk vid folk- och fortsättningsskolor och 25 000 kronor disponeras för ett nytt ändamål, nämligen till stipendier åt andra lärare vid anstalter tillhörande folkundervisningen än lärare i moderna språk samt åt folkskolinspektörer.

Departementschefen. Jag är icke beredd att för nästa budgetår tillstyrka en större höjning av anslaget än som kan anses böra följa av de ökade resekostnaderna. Av detta skäl förordar jag en höjning med 5 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 55 000 kronor.

[252] **27. Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	190 000	239 037
1955/56	195 000	278 654
1956/57 (statsliggaren s. 710)	240 000	
1957/58 (förslag)	280 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 35 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till belastningen sistförflutna budgetår torde anslaget böra uppföras med 280 000 kronor, vilket innebär en uppräknig med 40 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 280 000 kronor.

[253] **28. Nomadskolor: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	898 000	892 612
1956/57 (statsliggaren s. 710)	982 000	
1957/58 (förslag)	1 047 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 67 000 kronor. Höjningen betingas, förutom av automatiska utgiftsökningar med 30 500 kronor, av följande förslag:

1. Inrättande av ytterligare en lärartjänst i Ca 21 (nu 10) och samtidigt indragning av en lärartjänst i Ca 15 (nu 11) ..	+ 3 372
2. Arvoden åt åtta tillsynslärare	+ 2 280
3. Höjning av arvoden åt tio städerskor	+ 1 025
4. Arvoden för undervisning i lapska åt sju lärare	+ 3 150
5. Arvoden för undervisning i engelska åt sex lärare	+ 2 700
6. Timarvoden för tilläggstimmar i engelska och matematik	+ 13 000
7. Ersättning för viss undervisning i skogsbruk, renskötsel m. m.	+ 1 700
8. Ersättning åt instruktörer i brandskydd	+ 100
9. Ersättning åt extra eldningspersonal	+ 4 250
10. Ytterligare medel till vikariatsersättningar	+ 4 720
	<hr/>
	+ 36 297

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1. Vid nomadskolan i Jukkasjärvi tjänstgör för närvarande en ordinarie och en extra ordinarie folkskollärare samt två ordinarie småskollärarinnor, en på lägstadiet och en på mellanstadiet. Den ena av småskollärarinnorna avgår nu med pension och i samband därmed synes tjänsten böra dragas in och ersättas med folkskollärartjänst, då undervisningen är helt förlagd till mellanstadiet.

3. För närvarande utgår arvoden till tio städerskor med sammanlagt i runt tal 16 000 kronor, vilket synes lågt i betraktande av det nya allmänna löneläget. Den föreslagna arvodeshöjningen med omkring 6 procent har avvägrats med utgångspunkt i den procentuella löneförhöjning, som enligt kungl. kungörelsen 1956: 94 tillerkänts ekonomibiträden i 5:e lönegraden.

4.—6. Genom nådigt beslut den 9 mars 1956 angående undervisningsplan för nomadskolorna m. m. bemyndigades överstyrelsen dels att vid fastställande av undervisningsplan för nomadskolorna som ämnen i nomadskola upptaga jämväl lapska och engelska, dels att avgöra frågor angående behörighet att undervisa i engelska och lapska i nomadskolor.

Undervisningen i lapska kommer enligt förslag till timplan att omfatta minst 2 veckotimmar i envar av klasserna 5—6 och 7, under förutsättning att lärare med behörighet att undervisa i ämnet i nomadskola finns att tillgå. Ersättning för undervisning i lapska i nomadskolor synes böra utgå med 450 kronor för år efter samma grunder, som enligt 23 § 3 mom. avlöningsreglementet för folkskolan gäller för undervisning i engelska och tyska. Nomadskolinpektören föreslår, att undervisning i lapska läsåret 1957/58 införes i sju läraravdelningar vid nomadskolor inom Norrbottens län. Totalkostnaden för undervisningen skulle sålunda uppgå till ($7 \times 450 =$) 3 150 kronor.

Undervisningen i engelska skulle i stort sett följa gällande undervisningsplan för rikets folkskolor. Nomadskolinpektören föreslår, att sådan undervisning läsåret 1957/58 införes i sammanlagt sex läraravdelningar. Kostnaden för arvoden enligt 23 § 3 mom. avlöningsreglementet för folkskolan uppgår sålunda till ($6 \times 450 =$) 2 700 kronor. Därtill kommer timarvoden för 2—6 tilläggstimmar per vecka för varje lärare.

Jämlikt kungörelsen den 15 juni 1956 med vissa bestämmelser angående förstärkningsanordningar vid folkskolans undervisning i engelska och matematik må antalet lärartimmar i vissa fall ökas med högst 1 i matematik i klass 6.

7. Under de senare åren har förekommit vissa motsättningar mellan utövare av skogsbruk och renskötsel inom de nordligaste länen. För att komma till rätta härmed har nomadskolinpektören hemställt om medel för undervisning i de högsta klasserna vid vissa nomadskolor om förutsättningarna för samordningen mellan nämnda näringsgrenar. Som instruktörer skulle därvid föreståndarna vid vissa skogsskolor kunna anlitas.

8. Jämlikt Kungl. Maj:ts cirkulär den 23 juni 1953 (nr 384) angående undervisning i brandskydd och olycksfallsvård skall sådan undervisning i nomadskolor anordnas i den högsta obligatoriska klassen eller i fortsättningskola. För undervisningen i brandskydd må därvid anlitas fackutbildade instruktörer, om lärarna saknar kompetens.

Enligt nomadskolinpektörens bedömande bör utrymnings- och brandskyddsövningar under ledning av fackutbildade instruktörer varje läsår anordnas även vid nomadskolanläggningarna i Storvallen och Jänsmässholmen, ehuru dessa skolor endast omfattar låg- och mellanstadiet.

9. Enligt 10 § 3 mom. statens allmänna avlöningsreglemente skall tjänsteman, där arbetets behöriga gång kräver tjänstgöring å sön- eller helgdag, beredas frihet från tjänstgöring minst varannan sådan dag. Sådan tjänstgöring åligger fastighetskötarna vid nomadskolorna, vilka bland annat har att ombesörja eldningen vid skolorna — i samtliga fall vedeldning —, som pågår hela året utom under juli och augusti. En förutsättning för att

de skall kunna beredas ifrågavarande ledighet är därför, att möjlighet finnes att anlita extra eldningspersonal under deras tjänstefria dagar. Nomadskolinspektören uppskattar kostnaderna för ersättning åt ifrågavarande extra eldningspersonal till 4 250 kronor och räknar därvid med ett arvode av 25 kronor per dag åt ersättare för arvodesavlönad fastighetsskötare.

Statskontoret avstyrker inrättandet av en lärartjänst i Ca 21 (p. 1). Beträffande förslaget om särskilda arvoden för tillsyn av undervisningsmaterielen (p. 2) erinrar ämbetsverket om att det genom ändringen i stadgan angående nomadundervisningen (kungörelsen 1954: 416) bland annat föreskrivits skyldighet för lärare vid nomadskola att ha tillsyn över skolans materiel i den mån lärarens tjänstgöringstid icke utfylles genom fullgörandet av stadgad undervisningsskyldighet. Då särskilt arvode för denna tillsyn icke kan anses motiverat, kan statskontoret icke tillstyrka medelsanvisning för ändamålet. Ämbetsverket avstyrker vidare, att medel från förvarande anslag anvisas till undervisning rörande förutsättningarna för en samordning av skogsbruk och renskötsel inom de nordligaste länen (p. 7). Därest medel för vissa brandskyddsövningar (p. 8) skall utgå, ligger det enligt statskontorets mening närmast till hands att kostnaderna bestrides från det å riksstaten under elfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till utbildnings- och övningsverksamhet (XI E 5). Vid beräkningen av medel till ersättning åt extra eldningspersonal (p. 9) bör man enligt statskontorets mening kunna utgå från ett genomsnittligt ersättningsbelopp av 15 kronor för dag.

Statens lönenämnd har ingen erinran mot det under punkt 4 beräknade beloppet till arvoden, 450 kronor per år, för undervisning i lapska och ej heller mot de under punkterna 8 och 9 föreslagna ersättningarna. Den föreslagna ersättningen för viss undervisning i skogsbruk (p. 7) bör enligt nämndens mening utgå i form av ersättning för mistad lön jämte ett särskilt arvode. I övrigt har förslagen inte föranlett något uttalande från lönenämndens sida.

Departementschefen. Jag tillstyrker att ytterligare en lärartjänst i Ca 21 inrättas med samtidig indragning av en lärartjänst i Ca 15 (p. 1).

Förslaget om särskilda arvoden åt tillsynslärare (p. 2) anser jag mig icke böra biträda. Jag får i detta avseende hänvisa till beslut vid 1954 års riksdag om vissa ändringar beträffande tillsynsmannaskapet och lärarnas tjänstgöringsskyldighet vid nomadskolorna.

Mot överstyrelsens förslag och beräkningar under punkterna 3—6 har jag ingen erinran. Överstyrelsens förslag om att — i syfte att bidra till att vissa motsättningar mellan utövarna av skogsbruk och utövarna av renskötsel överbryggas — nomadskolornas elever i högsta klassen bör erhålla viss grundläggande undervisning om förutsättningarna för en samordning

mellan de båda näringsgrenarna (p. 7) anser jag motiverat. Jag förordar att undervisningen kommer till stånd och att medel anvisas för ändamålet. Såsom lönenämnden anfört synes i första hand ersättning för denna undervisning böra utgå i form av ersättning för mistad lön jämte särskilt arvode, vilket senare i förekommande fall torde böra fastställas av Kungl. Maj:t efter förslag av överstyrelsen. Jag förutsätter, att för undervisningen i fråga kommer att anlitas personer med för uppgiften lämpligt avpassad kompetens. I avvaktan på närmare erfarenheter av verksamheten torde för ändamålet tills vidare böra beräknas ett belopp av 1 700 kronor.

Undervisning i brandskydd och olycksfallsvård synes lämpligen böra anordnas även vid nomadskolanläggningarna i Storvallen och Jänsmässholmen (p. 8). Kostnaderna, uppskattade till 100 kronor, torde dock böra bestridas från det under elfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till utbildnings- och övningsverksamhet inom civilförsvaret, ur vilket anslag kostnader för undervisning i övrigt av ifrågavarande slag bestrides.

För ersättning åt extra eldningspersonal (p. 9) och till vikariatsersättningar (p. 10) bör ökade medel i enlighet med överstyrelsens förslag upptagas med 4 250 respektive 4 720 kronor.

Med beaktande av vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande höjning av vissa arvoden samt med hänsyn jämväl till de automatiska utgiftsstegringarna beräknar jag hela anslaget för nästa budgetår till 1 047 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 65 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga den ändring i personalförteckningen för nomadskolorna, som föranledes av vad jag i det föregående anfört,

b) godkänna följande avlöningsstat för nomadskolorna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	415 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	8 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	430 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	207 500
	Summa kronor 1 061 000

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning från byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond	14 000
Nettoutgift kronor 1 047 000	

c) till *Nomadskolor: Avlöningar* för budgetåret 1957/58
anvisa ett förslagsanslag av 1 047 000 kronor.

[254] 29. Nomadskolor: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	420 600	564 447
1956/57 (statsliggaren s. 712)	427 800	
1957/58 (förslag)	468 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 45 500 kronor enligt följande sammanställning.

1. Ersättning åt vissa instruktörer och föreläsare för resor i tjänsten (nu 0)	+ 1 000
2. Bränsle, lyse och renhållning (nu 95 000)	+ 15 000
3. Övriga expenser (nu 40 000)	+ 3 000
4. Kostnader för lärjungars inackordering vid skola (nu 270 000)	+ 20 000
5. Bidrag till lärjungars resekostnad för inställelse i nomadskola (nu 23 500)	+ 1 500
6. Anskaffande av viss utrustning (nu 20 000)	+ 5 000
	+ 45 500

De under punkterna 2—5 föreslagna ökningarna är i huvudsak av automatisk karaktär. Av överstyrelsens framställning beträffande punkterna 1 och 6 inhämtas bland annat följande.

1. Kostnaderna för resor och traktamenten i samband med den under *Nomadskolor: Avlöningar* föreslagna undervisningen i skogsbruk, renskötsel m. m. beräknas uppgå till i runt tal 700 kronor.

Vid undervisning i brandskydd och olycksfallsvård bör enligt nomadskolinspektörens bedömande fackutbildade instruktörer anlitas för undervisningen, då lärarna saknar erforderlig kompetens. Kostnaderna för resor och traktamenten till dessa beräknas uppgå till i runt tal 300 kronor.

6. Posten är för budgetåret 1956/57 uppförd med 20 000 kronor, varav 5 000 kronor avser engångsansvisning till komplettering av inventarier och annan utrustning vid nomadskolan i Arjeplog. Nomadskolinspektören uppskattar kostnaderna för nyanskaffning under nästa budgetår till 25 000 kronor. Nomadskolhemmen bör kunna bereda barnen, som en stor del av året måste vara skilda från föräldrahemmen, en hemlik och trivsam miljö.

Statskontoret erinrar om att ämbetsverket avstyrkt att medel under nomadskolornas avlöningsanslag anvisas för undervisning i brandskydd och

olycksfallsvård och framhåller, att det vid sådant förhållande ej finnes anledning tillstyrka medel för resor och traktamenten i samband därmed (p. 1). Beträffande posten till anskaffande av viss utrustning (p. 6) framhålls, att det för löpande utrustningsbehov avsedda beloppet åren 1955 och 1956 uppräknats med sammanlagt 4 700 kronor till 15 000 kronor. Skäl för ytterligare höjning synes därför icke föreligga. Med bortfall av engångsanvisningen å 5 000 kronor till komplettering av viss utrustning vid nomadskolan i Arjeplog bör denna post enligt statskontorets mening kunna uppföras med ett till 15 000 kronor begränsat belopp.

Departementschefen. Under anslaget till Nomadskolor: Avlöningar har jag föreslagit, att medel anvisas för viss grundläggande undervisning av nomadskolelever om en samordning av skogsbruk och renskötsel. I konsekvens härmed förordar jag en medelsanvisning av 700 kronor för resor och traktamenten åt instruktörer vid denna undervisning.

Kostnaderna för undervisning i brandskydd och olycksfallsvård torde i sin helhet bära bestridas ur det av mig under nästföregående anslagspunkt nämnda anslaget under elfte huvudtiteln (XI E 5).

Jag tillstyrker de av skolöverstyrelsen beräknade höjningarna under punkterna 2—5, sammanlagt 39 500 kronor.

Med hänsyn till behovet av ytterligare möbler och annan utrustning, framför allt i elevernas sovsalar och dagrum, torde medel för anskaffande av utrustning (p. 6) även för nästa budgetår bära anvisas i samma utsträckning som skett för innevarande budgetår eller med 20 000 kronor.

Vid bifall till vad jag nu förordat, torde hela anslaget för nästa budgetår bära höjas med 40 200 kronor till 468 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 468 000 kronor.

[255] **30. Nomadskolor: Fortsättningsskolundervisning för nomadbarn**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	52 900	59 181
1956/57 (statsliggaren s. 714)	70 000	
1957/58 (förslag)	58 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår minskas med 12 000 kronor till 58 000 kronor på grund av sjunkande barnantal, indragning av en avdelning av den tvååriga fortsättningsskolan samt minskat behov av utrustning.

Departementschefen. Jag biträder skolöverstyrelsens förslag om sänkning av anslaget med 12 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nomadskolor: Försättningskolundervisning för nomadbarn* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 58 000 kronor.

[256] **31. Försättningskolor: Bidrag till avlöning åt lärare**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	4 600 000	7 220 091
1955/56	5 000 000	7 260 814
1956/57 (statsliggaren s. 714)	7 000 000	
1957/58 (förslag)	7 000 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 300 000 kronor. Överstyrelsen påpekar, att kostnadsökningen från budgetåret 1954/55 till budgetåret 1955/56 varit förhållandevis obetydlig, trots lönehöjningen från den 1 januari 1955 med åtta procent. Härav drar ämbetsverket den slutsatsen att kostnaderna vid oförändrat löneläge borde ha minskat. Belastningen jämte lönehöjningen från den 1 januari 1956 motiverar enligt överstyrelsens mening den föreslagna uppräknigen.

Departementschefen. Den pågående successiva övergången till åttaårig folkskola med därav följande minskad omfattning av försättningskolan talar enligt min mening för att anslaget, i avvaktan på ytterligare erfarenhet av anslagsbelastningen, bör uppföras med oförändrat belopp för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försättningskolor: Bidrag till avlöning åt lärare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 7 000 000 kronor.

[257] **32. Försättningskolor: Bidrag till centralisering av försättningskolväsendet**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	700 000	1 195 348
1954/55	700 000	1 230 456
1955/56	1 200 000	1 094 657
1956/57 (statsliggaren s. 715)	1 300 000	
1957/58 (förslag)	1 200 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, och anför beträffande anslagsberäkningen i huvudsak följande.

De statsbidragsberättigade kostnaderna för centraliseringsåtgärder under redovisningsåret 1955/56 utgjorde omkring 1 440 000 kronor. För redovisningsåret 1956/57 har av skoldistriktet räknats med en kostnad av omkring 1 525 000 kronor, vilket belopp med hänsyn till gällande rekvisitionsbestämmelser skulle motsvara medelsbehovet för budgetåret 1957/58. Emellertid vill överstyrelsen på grund av den i jämförelse med anslagsbelastningen budgetåret 1954/55 anmärkningsvärt låga belastningen budgetåret 1955/56 icke ifrågasätta någon höjning av anslaget för budgetåret 1957/58.

Departementschefen. Jag erinrar om vad jag i det föregående anført vid anmälan av anslaget till bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem.

Med hänsyn till den successiva övergången till åttaårig och, i försöksdistriktet, nioårig skolplikt och den däremot svarande avvecklingen av fortsättningsskolan synes förevarande anslag, i avvaktan på ytterligare erfarenheter beträffande belastningen, kunna för nästa budgetår upptagas med 1 200 000 kronor, vilket innebär en nedräkning med 100 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättningsskolor: Bidrag till centralisering av fortsättningsskolväsendet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 200 000 kronor.

Folkhögskolor

[258] 33. Folkhögskolor: Understöd

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	8 620 000	10 162 592
1956/57 (statsliggaren s. 715)	9 743 000	
1957/58 (förslag)	10 492 000	

Med överlämnande av 1946 års skolkommissions betänkande angående folkhögskolans ställning och uppgifter (SOU 1953: 24) anmodade jag den 11 januari 1956 skolöverstyrelsen att, med beaktande av vad i betänkandet föreslagits och i över betänkandet angivna yttranden anförts, avgiva förnyat utlåtande i ärendet och framlägga de förslag i ämnet, vartill överstyrelsen kunde finna anledning. På grund härav har överstyrelsen den 31 augusti 1956 avgivit sådant förnyat utlåtande. I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har överstyrelsen ansett sig böra räkna med att skolkommissionens reformprogram för folkhögskolorna till huvudsaklig del kommer att antagas vid 1957 års riksdag och beräknat medelsbehovet enligt denna förutsättning.

Ur förslagsanslaget till understöd åt folkhögskolor utgår statsbidrag med 90 procent av kostnaderna för dels avlöning av lärarpersonalen, dels förlöpande avgifter till statens pensionsanstalt för samma personal. Av det beräknade statsbidraget för ett arbetsår utbetalas under löpande arbetsår

sammanlagt högst 90 procent som förskott, medan återstoden utbetalas efter arbetsårets slut.

Antalet statsunderstödda folkhögskolor uppgår budgetåret 1956/57 till 89.

Skolöverstyrelsen föreslår, bortsett från de förslag som har samband med frågan om en folkhögskolereform, att anslaget för nästa budgetår höjes med 918 600 kronor enligt följande sammanställning.

1. Bidrag till avlönande av lärare vid fyra nya folkhögskolor	+ 300 000
2. Automatisk ökning på grund av den allmänna lönehöjningen	+ 389 000
3. Automatisk höjning på grund av inrättande av ytterligare tolv ordinarie ämneslärartjänster i lönegrad Ca 27	+ 200 000
4. Automatisk höjning på grund av inrättande av ytterligare sex ordinarie ämneslärartjänster i lönegrad Ca 29	+ 10 000
5. Bidrag till resekostnader och traktamenten till deltagare i rektorskonferens	+ 19 600
	<hr/>
	+ 918 600

Av skolöverstyrelsens motivering för förslaget under punkt 1 inhämtas följande.

Genom beslut den 15 juni och den 31 juli 1956 har Kungl. Maj:t förklarat Malmfältens folkhögskola och Vårdingseskolan berättigade till statsunderstöd från och med arbetsåret 1956/57. Överstyrelsen har efter hand till Kungl. Maj:t med tillstyrkande överlämnat ansökningar om statsbidrag för ytterligare två folkhögskolor. En ansökan om statsbidrag, som kort före slutet av en folkhögskolas läsår 1955/56 inlämnades till överstyrelsen, kommer överstyrelsen att överlämna till Kungl. Maj:t, sedan inspektion av skolan kunnat äga rum. Ytterligare en folkhögskola kommer, enligt vad dess styrelse anmält hos överstyrelsen, att söka statsbidrag, när verksamheten igångsatts efter den 1 oktober 1956. Det synes med hänsyn härtill erforderligt beräkna, att från och med arbetsåret 1957/58 fyra nya skolor skall erhålla statsbidrag och totalantalet statsunderstödda folkhögskolor därmed uppgå till 93.

Statskontoret utgår ifrån att statsbidrag för nästa budgetår endast beviljas till ytterligare två nya folkhögskolor (p. 1). Beräkningarna under punkterna 2—4 har icke givit ämbetsverket anledning till erinran. Förslaget om bidrag till deltagare i en rektorskonferens kan statskontoret inte biträda.

Departementschefen. Jag har för avsikt att senare för Kungl. Maj:t framlägga förslag om proposition till 1957 års riksdag angående principerna för en i huvudsaklig anslutning till skolkommissionens förslag utformad folkhögskolereform, avsedd att träda i kraft från och med 1958/59.

Innan jag med denna utgångspunkt går in på frågan om medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår torde, för riksdagens kännedom, böra

erinras om att genom Kungl. Maj:ts förutnämnda beslut den 31 juli 1956 angående statsunderstöd till Vårdingeskolan medgivits, att statsunderstöd till denna skola må utgå utan hinder därav att till manlig elev vid skolan antages den som inte före kursens slut fyllt aderton men väl sexton år. Skolans speciella typ — den kan karakteriseras som en folkhögskola för ungdom under aderton år — har motiverat ett frångående av huvudregeln att manlig elev skall ha fyllt aderton år för att kunna antagas vid folkhögskola.

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsäskanden föreslagit, att medel för nästa budgetår beräknas till statsunderstöd åt fyra nya folkhögskolor (p. 1). Jag anser för egen del, att liksom i fjol medel bör beräknas för två nya skolor, och föreslår med hänsyn härtill att anslaget uppräknas med 150 000 kronor.

Överstyrelsens beräkningar av de automatiska utgiftsökningarna (p. 2—4) till 599 000 kronor ger mig inte anledning till erinran.

Förslaget om medelsanvisning till resekostnadsersättningar och traktementen i samband med en rektorskonferens (p. 5) är jag av principiella skäl icke beredd att biträda. Enligt min mening bör dylika kostnader, i den mån de är att hänföra till folkhögskolans verksamhet, kunna bestridas av vederbörande huvudman utan särskilt statsbidrag för ändamålet.

Vid bifall till vad jag nu förordat, torde anslaget böra höjas med 749 000 kronor till 10 492 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Folkhögskolor: Understöd* för budgetåret 1957/58
anvisa ett förslagsanslag av 10 492 000 kronor.

[259] **34. Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	27 500	26 366
1956/57 (statsliggaren s. 718)	35 000	
1957/58 (förslag)	36 000	

Till skolhälsovården vid folkhögskolorna utgår statsbidrag i form av bidrag till arvode åt skolläkare med 4 kronor 50 öre per elev och år. Såsom villkor för bidraget gäller bland annat, att arvodet utgår med minst samma belopp. Statsbidraget utbetalas i efterskott för arbetsår.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 17 500 kronor enligt följande sammanställning:

1. Automatisk höjning på grund av ökat elevantal	+ 1 000
2. Förslaget statsbidrag till kostnaderna för skolsköterskor vid folkhögskolorna	+ 16 500
	<hr/>
	+ 17 500

Departementschefen. Mot den beräknade automatiska utgiftsökningen (p. 1) har jag ingen erinran. Det av överstyrelsen ånyo framförda förslaget under punkt 2 anser jag mig däremot inte böra biträda.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 36 000 kronor.

[260] **35. Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskapliga kurser.** Detta reservationsanslag är för innevarande budget år uppfört med 46 500 kronor (statsliggaren s. 718). Skolöverstyrelsen har, under antagande att en folkhögskolereform kommer att genomföras från och med nästa budgetår, i enlighet med skolkommissionens förslag (SOU 1953: 24 s. 68) förutsatt, att särskild medelsanvisning för det ändamål, som förevarande anslag är avsett att fylla, icke blir erforderlig för nästa budgetår. Överstyrelsen har därför föreslagit, att anslaget icke i fortsättningen upptages i riksstaten. Då jag, såsom förut angivits, räknar med att en reform av folkhögskolan kommer att genomföras först från och med 1958/59, förordar jag, att detta anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Förberedande samhällsvetenskapliga kurser* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 46 500 kronor.

[261] **36. Folkhögskolor: Utbildning av lärare**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	14 500	16 086
1956/57 (statsliggaren s. 718)	14 500	
1957/58 (förslag)	42 500	

Av detta reservationsanslag, som nu har rubriken Folkhögskolor: Understöd för utbildning av lärare, disponeras 10 500 kronor till anordnande av en utbildningskurs för folkhögskollärare rörande folkhögskolans tradition, målsättning och undervisningsmetoder. Återstoden användes till stipendier åt folkhögskollärare för studieresor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 28 000 kronor. Höjningen betingas helt av ett förslag om anordnande av ytterligare en utbildningskurs för folkhögskollärare. Härom anför överstyrelsen bland annat följande.

Behovet av pedagogisk fortbildning för de vid folkhögskolorna verk-samma lärarna har ökat under de senaste åren på grund av att folkhögskolorna med nya elevkategorier och ökat elevantal ställts inför delvis nya problem. Överstyrelsen finner det önskvärt, att folkhögskollärarna deltagar i den pågående pedagogiska reformverksamheten och blir förtrogna med nyare metoder att undervisa vuxna. Till dess att klarhet vunnits om lärarhögskolans möjligheter att tillgodose folkhögskollärarnas utbildning och fort-

bildning, bör hittillsvarande anordningar för folkhögskollärarnas pedagogiska förkovran stärkas genom att det årligen anordnas, förutom en kortare kurs i folkhögskolans tradition, målsättning och undervisningsmetoder, en femveckorskurs behandlande metodproblem vid undervisning i visst eller vissa läro- eller övningsämnen.

Departementschefen. Jag finner det önskvärt att också folkhögskolans lärare beredes ökade möjligheter till pedagogisk vidareutbildning genom för ändamålet speciellt organiserad kursverksamhet. Jag tillstyrker den föreslagna anslagshöjningen med 28 000 kronor. Anslaget torde böra erhålla den kortare rubrik som här använts. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Utbildning av lärare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 42 500 kronor.

Abnormundervisningen

[262] 37. Läroanstalter för blinda: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	1 037 000	1 076 093
1956/57 (statsliggaren s. 719)	1 140 000	
1957/58 (förslag)	1 326 000	

Skolöverstyrelsen hemställer, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 195 200 kronor. Härav har ett belopp av i runt tal 53 000 kronor beräknats för automatiska utgiftsökningar. I övrigt grundar anslagshöjningen sig till stor del på förutsättningen att ett förslag till omorganisation av hantverksskolorna för blinda i Kristinehamn och Växjö, vilket utarbetats av särskilt tillkallade sakkunniga, genomföres. Överstyrelsens förslag framgår av följande sammanställning:

- 1) inrättande av en extra lärartjänst i kunskapsämne i Cg 21 (Tomteboda),
- 2) inrättande av tjänster som anpassningslärare vid hantverksskolorna för blinda i Ce 25 (två tjänster) och Ce 18 (två tjänster),
- 3) förändring av en extra yrkeslärartjänst i Cg 17 till ordinarie i Ca 20 (Kristinehamn),
- 4) uppflyttning av en överskötersketjänst från Ca 14 till Ca 16 (Tomteboda),
- 5) inrättande av en biträdande husmoderstjänst i Ce 14 (Tomteboda),
- 6) inrättande av en vårdarinnetjänst i Ce 9 (Kristinehamn),
- 7) ökning av timlärartimmar (Tomteboda och hantverksskolorna),
- 8) ökade kostnader för arvoden åt läkare,
- 9) höjt arvode åt skolsköterska (Kristinehamn),
- 10) inrättande av två extra ordinarie tjänster som konsulenter för blinda barn i förskolåldern i Ce 20 och indragning av en arvodestjänst som konsulent.

Vissa frågor rörande undervisning och utbildning av nyblinda har utretts av en särskild av skolöverstyrelsen den 4 november 1954 tillsatt kommitté under ordförandeskap av byrådirektören Sundin i överstyrelsen och med representanter för De blindas förening, överstyrelsen för yrkesutbildning och arbetsmarknadsstyrelsen. Kommittén har i april 1956 avlämnat förslag till omorganisation av de båda hantverksskolorna för blinda i Kristinehamn och Växjö. Förslaget har av överstyrelsen remitterats till inspektören för blindundervisningen, styrelsen för hantverksskolan för blinda män i Kristinehamn, styrelsen för hantverksskolan för blinda kvinnor i Växjö, direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas arbetsmarknadsstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning, De blindas förening och Föreningen Sveriges Blindlärare.

Av *kommitténs* allmänna synpunkter kan lämpligen följande återges.

Kommittén har under utredningens gång kommit till klarhet om att båda hantverksskolorna bör vara kvar. Kommittén föreslår dock en väsentlig förändring i skolornas inre organisation. Från att vara huvudsakligen yrkesskolor skulle skolornas verksamhet enligt kommitténs förslag i första hand koncentreras på anpassningsundervisning. I England och Amerika, där undervisningen av nyblinda på senare år aktualiserats på grund av synskador, som ådragits under senaste världskriget, upprätthålles stora institutioner, där nyblinda omhändertas och erhåller förutom undervisning i blindskrift och maskinskrivning, en grundlig träning för den nya livssituationen. Stor uppmärksamhet ägnas där också åt de psykiska problem, som ofta blir en följd av inträdande blindhet. Man har funnit, att större delen av de nyblinda, såvida ej sjukdom eller ålder verkar hindrande, efter genomgången anpassningskurs kan skaffa sig full försörjning ute i arbetslivet. Förutom rent mänskliga värden torde detta innebära betydande ekonomiska besparingar för samhället.

Sammanfattningsvis innebär kommitténs förslag följande.

Hantverksskolorna för blinda omorganiseras att huvudsakligen omfatta anpassningskurs med individualiserad undervisning. Elevintagning förutsättes ske gruppvis med få elever 3—4 gånger per läsår. Anpassningstiden per elev beräknas till 6—9 månader. Då den nu för anpassning beräknade tiden, ett läsår, således kommer att reduceras, ökas skolornas kapacitet beträffande möjligheten att mottaga blinda till anpassningsundervisning högst avsevärt.

För denna undervisning föreslås två nya tjänster vid vardera skolan.

De blindas yrkesutbildning bör — i den mån handikappet icke lägger hinder i vägen — i största möjliga utsträckning ske på samma utbildningsvägar som utnyttjas för seende. Rektorerne vid blindskolorna förutsättes skapa kontakter och vara de blinda behjälpliga vid placering i yrkesutbildning även utanför skolorna.

Yrkesutbildning vid de nuvarande hantverksskolorna meddelas i huvudsak i samma grenar som hittills: i Kristinehamn i borstbinderi, korgmakeri, pianostämning och metallarbete — sistnämnda utbildning även i fortsättningen i överstyrelsens för yrkesutbildning regi —; i Växjö i vävning, stickning och kontorsarbete. Kontorsutbildningen anordnas härefter huvud-

sakligen av överstyrelsen för yrkesutbildning. Utbildning i andra yrkesgrenar anordnas i samma regi, i den mån överstyrelsen för yrkesutbildning och arbetsmarknadsstyrelsen finner det lämpligt.

För skolornas lärare och övrig personal anordnas viss kursverksamhet i syfte att ge utbildning för de delvis nya arbetsuppgifter, som en omorganisation av skolorna medför.

Skolornas namn ändras från hantverksskolor för blinda till »skolor för vuxna synskadade».

En statlig befattning som konsulent för blinda inrättas med uppgifter att biträda skolorna samt arbetsmarknadsorganen i blindärenden ävensom att ge allmän social service.

Enligt kommitténs *kostnadsberäkningar* skulle förslagets genomförande medföra ökade utgifter med 86 000 kronor till löner samt med 20 600 kronor till inköp av viss utrustning, vilket senare belopp skulle belasta skolornas omkostnadsstat. För inköp av skrivmaskiner i större antal än enligt nuvarande organisation beräknades en ökning med 21 000 kronor av det för detta ändamål avsedda anslaget. Till en lärarkurs i anpassningsundervisning har kommittén beräknat 9 000 kronor. Sammanlagda kostnaden för reformen har uppskattats till i runt tal 135 000 kronor.

I *skolöverstyrelsens* anslagsäskanden, vari frågan om hantverksskolornas omorganisation enligt nämnda förslag behandlas, framhålls inledningsvis följande.

Överstyrelsen vill framhålla betydelsen av att skolornas verksamhet om-läggas i enlighet med de av kommittén uppgjorda riktlinjerna. Erfarenheterna från andra länder ger klart vid handen, att den nyblindes möjligheter att återinpassas i arbetslivet är avhängiga av dennes såväl psykiska som fysiska anpassning till den nya livssituationen. Enligt överstyrelsens mening kan det varken ur humanitär eller samhällsekonomisk synpunkt vara försvarligt att icke tillgodogöra sig dessa erfarenheter och sörja för att skolorna genom anställande av för uppgiften kvalificerade lärare sättes i tillfälle att på ett tillfredsställande sätt meddela ifrågavarande anpassningsundervisning.

Kommitténs förslag om intagning av elever 4 gånger per år i grupper med 4 à 5 elever åt gången synes överstyrelsen synnerligen välbetänkt. Härigenom bör behovet av individuell undervisning bli tillgodosett och anpassningstiden i flertalet fall bli förkortad.

Det för skolorna föreslagna antalet grupper, timmar per elev och lärartimmar beträffande anpassningskursen torde i stort sett motsvara behovet.

Kommitténs förslag beträffande yrkesutbildningen av de nyblinda synes innebära en god lösning av dessa frågor. I likhet med styrelsen för De blindas förening anser överstyrelsen det vara av största vikt, att skolornas ledning äger erfarenhet av yrkesutbildningsfrågor och har goda kontakter med andra yrkesskolor och med det enskilda näringslivet.

Kommitténs förslag om anställande av två lärare för anpassningsundervisning vid varje skola är enligt överstyrelsens mening väl motiverat. Mot de föreslagna lönegradsplaceringarna har överstyrelsen ingen invändning att göra. Tjänsterna är av avgörande betydelse för de nyblinda elevernas

omhändertagande, och det måste därför vara angeläget att lönesättningen blir sådan att skolan kan tillförsäkras verkligt goda krafter.

Enligt överstyrelsens mening har kommittén på lämpligt sätt uttryckt kompetenskraven beträffande såväl rektorer som anpassningslärare. Samtidigt som förslaget ger viss frihet vid besättande av tjänsterna i fråga hävdas med skärpa kraven på gedigna kunskaper och god lämplighet för uppgifterna. Att som Föreningen Sveriges Blindlärare och inspektören för blindundervisningen föreslår uppställa krav på fullständig blindläraryrkesutbildning för anpassningslärarna, anser överstyrelsen ej lämpligt.

Då namnet Hantverksskolor för blindas ej blir adekvat efter den föreslagna omorganisationen tillstyrker överstyrelsen den av kommittén föreslagna benämningen »skolor för vuxna synskadade».

Överstyrelsen delar kommitténs uppfattning, att stort behov föreligger av en statlig befattning som konsulent för blindas. Då tjänsten bör sortera under arbetsmarknadsstyrelsen, vilket såväl kommittén som direktionen över Institutet och förskolan för blindas föreslagit, torde det ankomma på nämnda styrelse att framlägga förslag om inrättande av en dylik tjänst.

Slutligen vill överstyrelsen framhålla betydelsen av att de av kommittén föreslagna åtgärderna, vilka samtliga tillstyrkas av överstyrelsen, får en snabb lösning.

Beträffande de olika detaljförslagen enligt den tidigare redovisade sammanställningen har skolöverstyrelsen anfört bland annat följande.

1. Överstyrelsen tillstyrkte i skrivelse den 15 juni 1956 en framställning från direktionen över institutet och förskolan å Tomtebodas om inrättande av ytterligare en icke-ordinarie lärartjänst i kunskapsämne läsåret 1956/57. Kungl. Maj:t har i beslut den 13 juli 1956 funnit framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Direktionens skrivelse avsåg jämväl en komplettering av anslagsäskandena för budgetåret 1957/58. Därtill har direktionen den 10 augusti 1956 avgivit förnyad framställning i ärendet, vilken grundar sig på verkliga siffror för nyintagningen höstterminen 1956. Därav framgår även, att ett flertal kvarsittare kommer att tillhöra första klassen. Överstyrelsen anser, att ett ofrånkomligt behov föreligger av en ny extra lärartjänst i kunskapsämne.

2. Överstyrelsen har förordat anställande av anpassningslärare vid de nya skolorna för vuxna blindas och anslutit sig till utredningens förslag bland annat i fråga om dessa lärares löneställning. I enlighet härmed uppstår överstyrelsen två tjänster som anpassningslärare i lönegrad Ce 25 och två tjänster som biträdande anpassningslärare i lönegrad Ce 18.

3. Styrelsen för hantverksskolan i Kristinehamn gör ånyo framställning om återbesättande av den vakanta yrkeslärartjänsten i korgmakeri. Inspektören tillstyrker framställningen under framhållande av att två yrkeslärartjänster i de traditionella blindyrkena korgmakeri och borstbinderi kommer att behövas även vid en omorganisation av skolan. Överstyrelsen biträder helt denna mening. Utredningen visar värdet för många nyblinda av dessa utbildningsgrenar. Även under anpassningstiden är arbetet i korgmakeri- och borstbinderiverkstäderna en lämplig sysselsättning för eleverna. Förslaget om att dylik verksamhet skall ingå i det praktiska arbetet under anpassningstiden synes överstyrelsen vara välbetänkt. Skolan har redan en ordinarie lärare i borstbinderi.

6. Redan i föregående års petita påpekade överstyrelsen, att skolan i

Kristinehamn hade behov av en heltidsanställd befattningshavare för tillsyn av elever, som bebor de av skolan disponerade hyreslägenheterna. Elever, som bor i privathem har i regel hjälp av värdinnorna med städning, smärre lagningar av kläder och dylikt. Den anordning, som tillämpats vid hyreslägenheterna under det gångna året med deltidsanställda städerskor, har enligt vad skolans styrelse påpekat icke visat sig tillfredsställande. Överstyrelsen anser, att behov av en vårdarinna föreligger.

7. Tomteboda: Direktionen anhåller om ytterligare 7 timlärartimmar i sång och musik. Med en ökning av 4 veckotimmar sång möjliggöres klassundervisning som i folkskolan i stället för undervisning i större grupper, som nu tillämpas. 3 veckotimmar avser ökad musikundervisning. Inspektören tillstyrker direktionens anhållan och framhåller särskilt, att musikundervisningen i första hand bör tillgodoses. Överstyrelsen biträder inspektörens förslag och tillstyrker, att anslagsmedel beräknas för ytterligare 7 veckotimmar. — Skolorna för vuxna: Vid de nuvarande hantverksskolorna disponeras nu 95 timlärartimmar. Enligt utredningens förslag skulle för skolorna erfordras ytterligare 69 timlärartimmar. Tillsammans behövs således för undervisningen 164 timmar. Överstyrelsen bör äga att inom ramen för detta timantal disponera timmar till olika ämnen, i den mån behov av undervisning anmäler sig.

10. Direktionen över institutet å Tomteboda behandlar i en särskild skrivelse frågan om förbättrad hjälp åt blinda barn i förskolåldern. Direktionen föreslår dels upprättande av ett barnhem med undersökningscentral, dels utvidgad konsulentverksamhet. Beträffande den senare föreslår direktionen inrättande successivt av fem statliga konsulenttjänster i lönegrad Ce 20. Inspektören biträder förslaget. Redogörelsen i framställningen, varav framgår att för närvarande cirka 250 småbarn är i behov av hjälp, synes överstyrelsen klart visa, att fler konsulenter erfordras. Om kvalificerade personer ska kunna väntas kvarstanna i verksamheten, är det nödvändigt, att tjänsterna blir pensionsgrundande. Innehavaren av arvodestjänsten har nyligen begärt entledigande, enär hon sökt och erhållit annan befattning med fastare anställningsform. Överstyrelsen tillstyrker, att två konsulenttjänster i lönegrad Ce 20 inrättas. Samtidigt föreslås, att det nuvarande konsulentarvodet bortfaller.

Statskontoret förordar, att hantverksskolorna i Kristinehamn och Växjö omorganiseras i huvudsak enligt föreslagna riktlinjer och tillstyrker inrättandet av tjänsterna som anpassningslärare och biträdande anpassningslärare (p. 2), dock att anställningsformen Cg tills vidare bör användas och anpassningslärare placeras i Cg 23. Förslaget under punkterna 3 och 6 tillstyrkes, dock beträffande punkten 6 med den ändringen att en ekonomibiträdstjänst i Ce 6 bör inrättas. Mot ökningen av antalet timlärartimmar vid hantverksskolorna har ämbetsverket ingen erinran men avstyrker beträffande Tomtebodainstitutet (p. 8). Föreslagna anslagshöjningar i övrigt, i den mån de icke är av automatisk natur, kan statskontoret icke biträda.

Statens lönenämnd, som yttrat sig rörande förslagen under punkterna 2 och 4, anser det vara tillfyllest med 23 lönegraden för tjänsterna som an-

passningslärare, i varje fall innan erfarenhet vunnits av verksamheten. Mot löneställningen för biträdande anpassningslärare (Ce 18) har nämnden ingen erinran.

Förslaget om lönegradsuppflyttning för en överskötersketjänst (p. 4) kan nämnden ej tillstyrka.

Departementschefen. Den av skolöverstyrelsen föreslagna omorganisationen av de nuvarande hantverksskolorna för blinda män i Kristinehamn och för blinda kvinnor i Växjö innebär en mera definitiv omläggning av undervisningen och utbildningen av vuxna nyblinda efter moderna principer och siktar i första hand mot att på bästa sätt försöka anpassa den synskadade människan såväl psykiskt som fysiskt till den ändrade situation, i vilken blindheten ställt henne. Huvudtanken är att i väsentligt utökad grad övergå från manuella sysselsättningar till en intensifierad teoretisk och praktisk orientering rörande förhållanden och situationer, som särskilt berör den nyblinde. Bakom kommitténs förslag ligger således uppfattningen, att en väl genomförd anpassning till blindheten måste ligga till grund för den nyblindes yrkesutbildning och att de brister som i detta avseende vidlåder undervisningen bör avhjälpas.

Jag ansluter mig helt till de tankegångar, som bär upp detta förslag, och förordar, att genom erforderlig medelsanvisning förutsättningar skapas för att genomföra den omorganisation av undervisningen som här är i fråga. Jag får anledning att också under några av de följande anslagspunkterna återkomma till denna omorganisation.

Jag övergår till skolöverstyrelsens inledningsvis angivna förslag och äskanden och vill därvid först tillstyrka förslaget att en extra lärartjänst i kunskapsämne i Cg 21 inrättas vid Tomtebodainstitutet från och med nästa budgetår (p. 1) med hänsyn till det ökade elevantalet.

För att kunna genomföra den nyssnämnda omorganisationen av hantverksskolorna — vilka i fortsättningen såsom överstyrelsen förordat bör benämnas skolor för vuxna synskadade — erfordras förstärkning av lärarpersonalen. Jag tillstyrker förslaget, att två tjänster vid vardera skolan inrättas, nämligen en tjänst som anpassningslärare och en som biträdande anpassningslärare (p. 2). Tjänsterna torde bära placeras i Ce 23 respektive Ce 18.

Mot ordinariesättning av den extra yrkeslärartjänsten i korgmakeri vid skolan i Kristinehamn har jag ingen erinran (p. 3). Förslaget om inrättande av en vårdarinnetjänst vid denna skola (p. 6) anser jag mig bära biträda på så sätt att jag tillstyrker, att en tjänst för ekonomibiträde i Ce 6 inrättas från och med nästa budgetår.

Enligt min mening är det skäligt att barnen vid Tomtebodainstitutet får tillfälle till undervisning i sång och musik i sådan omfattning, att den kan

ske som klassundervisning. Jag biträder därför förslaget om utökning av undervisningen i dessa ämnen med 7 veckotimmar vid denna skola (p. 7).

Mot det beräknade behovet av timplärartimmar vid skolorna i Kristinehamn och Växjö (p. 7) synes intet vara att erinra. För ökade kostnader till läkararvoden på grund av ökat elevantal torde böra beräknas en anslagshöjning med 1 100 kronor (p. 8). Arvodet till skolsköterskan vid hantverksskolan i Kristinehamn torde böra uppräknas till 1 100 kronor (p. 9).

Med hänsyn till vad överstyrelsen anfört rörande konsulenter för blinda barn i förskolåldern (p. 10) och med erinran om vad jag tidigare uttalat i denna fråga (prop. 1954: 104, s. 8 och 9), har jag funnit skäligen tillstyrka, att två tjänster i Ce 20 inrättas för dylika befattningshavare mot att ett nu utgående arvode åt en konsulent för motsvarande uppgifter indrages.

Med beaktande jämväl av automatiska kostnadsökningar samt den beräkning av medel under anslaget, som bör ske med hänsyn till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande höjning av vissa arvoden, beräknar jag hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 1 326 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 186 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under återopandande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga den ändring i personalförteckningen för läroanstalterna för blinda, som föranledes av vad jag i det föregående anfört,

b) godkänna följande avlöningsstat för läroanstalterna för blinda, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	461 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	18 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	575 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	272 000
	Summa kronor 1 326 000

c) till *Läroanstalter för blinda*: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 326 000 kronor.

[263] 38. Läroanstalter för blinda: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	354 600	369 264
1956/57 (statsliggaren s. 721)	355 800	
1957/58 (förslag)	407 000	

Skolöverstyrelsen föreslår att anslaget för nästa budgetår höjes med 68 800 kronor enligt följande sammanställning.

1. Bränsle, lyse och vatten (nu förslagsvis 80 500)	+ 14 000
2. Övriga expenser (nu 54 100)	+ 22 100
3. Undervisnings- och arbetsmateriel (nu förslagsvis 23 000) ..	+ 19 600
4. Kosthåll (nu förslagsvis 130 400)	+ 2 100
5. Utrustningsbidrag åt avgående elever (nu förslagsvis 16 000)	+ 10 000
6. Försäljning av slöjdalster m. m. (nu 24 000)	+ 1 000
	<hr/>
Summa	+ 68 800

I motiveringen för sina äskanden under detta anslag erinrar överstyrelsen inledningsvis om den av överstyrelsen på grundval av en särskild utredning föreslagna omorganisation av hantverksskolorna för blinda. Det framhålls därvid att denna omorganisation inte torde komma att medföra någon mera väsentlig höjning av de löpande utgifterna i omkostnadsstaten för de båda skolorna, ehuru deras kapacitet utökas. Den enskilde elevens vistelse vid skolorna torde nämligen i många fall bli kortare än för närvarande är vanligt.

Av överstyrelsens framställning inhämtas vidare bland annat följande.

2. *Tomtebodas*. För den av konsumenten för blinda småbarn i förskolåldern bedrivna verksamheten disponeras nu ur förevarande delpost ett belopp av 10 000 kronor, varav 7 000 kronor avser reseersättningar, 1 000 kronor konsulentens expenser och 2 000 kronor kurs för föräldrar till blinda småbarn. Överstyrelsen, som förordat, att två statliga konsulenttjänster skall finnas, föreslår höjning av expensbeloppet med 5 500 kronor. *Kristinehamn*. Styrelsen begär ökning med 500 kronor för löpande utgifter (nu 5 000 kronor) och därutöver 7 000 kronor till anskaffande av förvarings-skåp, två vävstolar, tio punktskriftmaskiner och tio vanliga skrivmaskiner. Skolan erhåller visserligen innevarande budgetår bidrag till dagrumsmöbler, men en fortgående upprustning av skolans inventarier synes överstyrelsen vara angelägen. Höjning av det löpande bidraget med 2 000 kronor tillstyrkes. Överstyrelsen anser sig i likhet med inspektören för blindundervisningen icke för närvarande kunna tillstyrka medel till inköp av vävstolar. Medel till skrivmaskiner torde däremot vara behövliga. *Växjö*. Medel begäres för nyanskaffning av skrivmaskiner, dikteringsapparat, kioskdisk och till stolar till elevrummen. Överstyrelsen anser de framställda kraven angelägna. I utredningen rörande hantverksskolornas omorganisation föreslås bland annat medel till vissa inventarier för undervisningen med tillhopa 3 600 kronor. Beloppet avser kostnader för anskaffande till båda skolorna av drejskiva och brännugn för keramiktillverkning och kiosk för orienteringsundervisningen. Överstyrelsen föreslår, att medel för dessa ändamål upptas under förevarande delpost.

Av överstyrelsen tillstyrkta belopp utgör sammanlagt (5 500 + 7 700 + 5 300 + 3 600 =) 22 100 kronor.

3. *Tomteboda*. Direktionen begärde föregående år 16 000 kronor att under tre år med 5 300 kronor per år användas för förnyelse av skolans instrumentförråd. Endast 3 000 kronor beviljades för budgetåret 1956/57. Skolan förfogar över 16 700 kronor till undervisnings- och arbetsmateriel. Direktionen framhåller nödvändigheten av en snabb upprustning och begär höjning till 21 300 kronor. *Kristinehamn*. Överstyrelsen tillstyrker en höjning med 12 000 kronor för undervisningsmateriel för slöjd- och hushållsundervisningen samt undervisningen i borstindustri och korgmakeri. För *Växjöskolan* beräknar överstyrelsen i enlighet med utredningens förslag en merkostnad av 3 000 kronor. — Delposten bör med hänsyn till det anförda höjas med (4 600 + 12 000 + 3 000 =) 19 600 kronor.

4. Styrelsen i *Växjö* anhåller om ökning av beloppet till kosthåll med 2 100 kronor. Kosten beräknas för eleverna efter en dagkostnad av 2:75 kronor. Med hänsyn till att eleverna numera betalar inackorderingsavgifter till skolan har överstyrelsen intet att erinra mot styrelsens beräkningar.

5. För närvarande utgår till utrustningsbidrag åt elever vid de båda hantverksskolorna 16 000 kronor. Vid skolan i *Kristinehamn* har dylikt bidrag hittills utbetalats endast till borstbindare och korgmakare. I utredningens förslag framhålls nödvändigheten av att beloppet höjes, så att även elever, vilka erhållit annan yrkesutbildning och är i behov av vissa verktyg och instrument kan förses med sådana. Höjning med 10 000 kronor föreslås.

6. Styrelsen för hantverksskolan i *Växjö* beräknar minskade inkomster med 1 000 kronor för försäljning av slöjdalster. Sänkningen motiveras med att allt flera elever utbildas till kontorsarbete, varigenom mängden av utförda slöjdalster minskar. Överstyrelsen biträder styrelsens förslag.

Statskontoret har inte något att erinra mot att delposten till bränsle, lyse och vatten samt delposten till kosthåll uppräknas med 14 000 respektive 2 100 kronor (p. 1 och 4). Vad beträffar den begärda höjningen av delposten till övriga expenser (p. 2) anser sig ämbetsverket med hänsyn till omorganisationen av hantverksskolorna böra tillstyrka, att medel beräknas för anskaffande av drejskiva, brännugn och kiosk vid vardera skolan samt föreslår en med 500 kronor ökad medelsanvisning till löpande utgifter vid skolan i *Kristinehamn*. I fråga om övriga ändamål, för vilka delposten föreslås uppräknad, vill ämbetsverket icke motsätta sig att medel beräknas för inköp av fem punktskriftmaskiner och fem vanliga skrivmaskiner vid sistnämnda skola samt för inköp av en skrivmaskin vid skolan i *Växjö*. Ökningen av delposten skulle i enlighet härmed kunna begränsas till 7 600 kronor.

Vidkommande delposten till undervisnings- och arbetsmateriel (p. 3) föreslår statskontoret oförändrad medelstildelning för instrumentinköp vid *Tomtebodainstitutet*. Övriga anslagshöjningar under denna post tillstyrkas.

Beträffande den föreslagna höjningen av delposten till utrustningsbidrag (p. 5) med 10 000 kronor, för att även andra elever vid skolan i *Kristinehamn* än borstbindare och korgmakare skall kunna erhålla bidrag vid av-

slutad utbildning, menar statskontoret, att förslag härom varit föremål för prövning vid 1956 års riksdag (motion II: 397) utan att vinna bifall. De i motionen uttalade önskemålen kunde enligt statsutskottet (utlåtande 1956: 5 s. 83) tillgodoses genom den verksamhet, som pensionsstyrelsen bedreve på ifrågavarande område. Statskontoret avstyrker den föreslagna uppräkningsen av posten.

Vad angår omkostnadsstatens inkomstsida (p. 6) godtager statskontoret den beräknade minskningen med 1 000 kronor. Då ämbetsverket emellertid under hand inhämtat, att motsvarande inkomster vid Tomtebodainstitutet för budgetåret 1955/56 uppgått till 11 000 kronor mot beräknade 7 000 kronor ifrågasättes om inte denna inkomstpost bör uppräknas med 3 000 kronor.

Departementschefen. Mot den föreslagna höjningen av delposten till bränsle, lyse och vatten (p. 1) med 14 000 kronor har jag ingen erinran.

Beträffande delposten till övriga expenser (p. 2) vill jag erinra om att jag under nästföregående anslagspunkt föreslagit, att det från och med nästa budgetår skall finnas två tjänster för konsulenter för blinda småbarn. För den tillkommande befattningshavarens verksamhet torde medel bära anvisas under delposten till övriga expenser. Jag tillstyrker den för detta ändamål föreslagna höjningen med 5 500 kronor. I övrigt förordar jag en höjning av denna delpost med det av statskontoret beräknade beloppet, 7 600 kronor.

Delposten till undervisnings- och arbetsmateriel (p. 3) bör enligt min mening uppräknas med sammanlagt 18 000 kronor, av vilka 3 000 kronor bör disponeras för fortsatt förnyelse av instrumentförrådet vid Tomtebodainstitutet, 12 000 kronor för anskaffning av undervisningsmateriel vid skolan i Kristinehamn samt 3 000 kronor till bestridande av de merkostnader, som beräknats följa av omorganisationen av skolan i Växjö.

Mot den av skolöverstyrelsen föreslagna höjningen av beloppet till kosthåll vid sistnämnda skola med 2 100 kronor har jag ingen erinran (p. 4).

Med anledning av skolöverstyrelsens yrkande om höjning av delposten till utrustningsbidrag (p. 5) åt avgående elever vid de båda hantverkskolorna tillstyrker jag en ökning av denna post med 4 000 kronor.

Omkostnadsstatens inkomstsida (p. 6) torde för nästa budgetår bära beräknas till oförändrat belopp.

Vid bifall till vad jag nu förordat, bör ifrågavarande förslagsanslag höjas med (14 000 + 5 500 + 7 600 + 18 000 + 2 100 + 4 000 =) 51 200 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela närmare bestämmelser rörande anslagets disposition.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läroanstalter för blinda: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 407 000 kronor.

[264] **39. Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte:
Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	636 000	704 478
1956/57 (statsliggaren s. 722)	735 000	
1957/58 (förslag)	781 300	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 47 100 kronor, varav 36 800 kronor betingas av automatiska utgiftsökningar, främst till följd av höjningen av statstjänstemännens löner från den 1 januari 1956, 8 800 kronor av förslag om inrättande av en sjukskötersketjänst i Cg 10 samt 1 476 kronor av föreslagna uppflyttningar av en överskötersketjänst från Ca 16 till Ca 18 och av en skötersketjänst från Ca 12 till Ca 14.

Beträffande inrättandet av en skötersketjänst anföres i huvudsak följande.

Då överstyrelsen i framställning den 28 september 1953 föreslog nyanställande av en sköterska, anfördes, att sköterskepersonalen icke utökats under senast förflutna 10-tal år. Det framhölls också, att arbetstiden för denna personal sedan 1948 reglerats, vilket bland annat innebar viss förkortning av tjänstgöringstiden.

Sedan vårterminen 1954 tjänstgör vid skolhemsavdelningen fyra sköterskor jämte ytterligare en sköterska, som har cirka halva sin tjänstgöring förlagd till annan avdelning. Dessutom ombesörjes natttjänstgöringen av särskilda sköterskor; enligt vad överstyrelsen inhämtat från rektor utnyttjas härför cirka 1 1/2 arbetskraft. För skolhemsavdelningen disponeras således 6 arbetskrafter.

Det torde vara uppenbart, att skyddslingarna vid vårdanstaltens skolhem med sina större handikap kräver betydligt mera omvårdnad än exempelvis barnen vid Tomteboda. Särskilt gäller detta de blinda med andra kroppsliga defekter såsom förlamningar och dylikt. Sju arbetskrafter för vårdnaden av 56 av dessa barn synes överstyrelsen vara ett minimikrav.

Statens lönenämnd, som haft att yttra sig över de föreslagna uppflyttningarna av sjukskötersketjänsterna, har inte ansett sig kunna tillstyrka dessa.

Statskontoret har yttrat sig över förslaget om inrättande av en skötersketjänst och anser sig svåriligen på den föreliggande utredningen kunna tillstyrka, att medel anvisas för anställande av ytterligare vårdpersonal.

Departementschefen. Vid skolhemsavdelningen å vårdanstalten i Lund tjänstgör fyra dagsköterskor på heltid. För natttjänstgöring disponeras annan arbetskraft, varjämte en sköterska tjänstgör som avlösare tre dagar i veckan. Fyra sköterskor skall således utöva daglig tillsyn och vård över 56

blinda barn med i många fall mycket svåra defekter utöver blindheten. Jag ansluter mig till överstyrelsens uppfattning, att förstärkning av vårdpersonalen bör ske, och tillstyrker, att en extra skötersketjänst i Cg 10 inrättas från och med nästa budgetår.

Med hänsyn till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, torde sjukskötersketjänsten i Ca 12 på personalförteckningen från och med nästa budgetår böra uppföras såsom avdelningsskötersketjänst i Ca 14.

Med beaktande jämväl av de automatiska utgiftshöjningarna beräknar jag hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till i runt tal 781 300 kronor, vilket innebär en höjning med 46 300 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga den ändring i personalförteckningen för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, som föranledes av vad jag i det föregående anfört,

b) godkänna följande avlöningsstat för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	175 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	10 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .	431 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	163 900
Summa kronor	781 300

c) till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte*: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 781 300 kronor.

[265] 40. **Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte:** **Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	215 300	201 898
1956/57 (statsliggaren s. 724)	223 900	
1957/58 (förslag)	242 300	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 18 400 kronor enligt följande sammanställning.

1. Kosthåll (nu förslagsvis 132 000)	+ 16 400
2. Beklädnad för elever (nu förslagsvis 34 000)	+ 2 000
	<u>+ 18 400</u>

I sin motivering för dessa höjningar framhåller överstyrelsen, att antalet kostdagar på grund av tillväxten av elevantalet kan beräknas öka med 3 000 till 69 000 samt att antalet elever i skolavdelningen väntas stiga med 10.

Departementschefen. Jag finner de av skolöverstyrelsen föreslagna höjningarna skäligen och förordar en uppräknig av delposterna till kosthåll och beklädnad för elever med 16 400 respektive 2 000 kronor. Förevarande anslag torde alltså för nästa budgetår böra höjas med 18 400 kronor till 242 300 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 242 300 kronor.

[266] **41. Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	20 600	20 560
1956/57 (statsliggaren s. 724)	23 100	
1957/58 (förslag)	43 600	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 20 500 kronor. Av denna höjning betingas 18 900 kronor av förslag, att förmånen att erhålla skrivmaskiner bör tillfalla elev efter avslutad anpassningskurs, anordnad enligt den föreslagna nya organisationen av undervisningen vid de nuvarande hantverksskolorna i Kristinehamn och Växjö, vilken redovisats under avlöningsanslaget för blindskolorna. Genom denna omorganisation kan omsättningen av elever förutses bli betydligt större än vid hantverksskolorna enligt nuvarande system. Överstyrelsen beräknar att 60 elever årligen skall lämna anpassningskurserna.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att elev, som avslutat anpassningskurs enligt det av mig tidigare förordade systemet för undervisning vid skolorna i Kristinehamn och Växjö, skall erhålla skrivmaskiner på samma villkor som nu gäller för elev, vilken avgår från Tomtebodainstitutet eller hantverksskola. Förevarande anslag bör således i enlighet med skolöverstyrelsens beräkningar höjas med 20 500 kronor till 43 600 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 43 600 kronor.

[267] 42. Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	41 500	49 022
1956/57 (statsliggaren s. 724)	48 000	
1957/58 (förslag)	53 000	

Ur detta förslagsanslag utgår ersättning för kostnader för resor till och från skolorten vid läsårets (arbetsårets) början och slut samt vid påsk- och julferierna, alltså för varje elev sex enkla resor om året.

Skolöverstyrelsen föreslår oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departementschefen. Med hänsyn till anslagsbelastningen och till den höjning av statens järnvägars biljettpriser som skett innevarande budgetår torde anslaget böra höjas med 5 000 kronor till 53 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 53 000 kronor.

[268] 43. Arvoden åt blivande blindlärare

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	4 500	11 261
1956/57 (statsliggaren s. 725)	11 800	
1957/58 (förslag)	17 500	

Till lärare, som vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas genomgår utbildning till lärare vid läroanstalterna för blinda, samt till lärarinna, som vid nämnda institut och förskola genomgår utbildning till lärarinna vid vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, utgår arvoden enligt gällande bestämmelser med 12 264 kronor för läsår respektive 5 180 kronor för en vårtermin. Lärare, som åtnjutit dylikt arvode, är förpliktad att under tre år efter genomgången utbildning stå till förfogande för tjänstgöring inom blindundervisningen respektive vid vårdanstalten.

I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen bör för nästa budgetår beräknas arvoden åt en lärare för helårsutbildning och åt en lärarinna för utbildning under vårterminen 1958. Anslaget torde till följd härav böra höjas med 5 700 kronor till 17 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Arvoden åt blivande blindlärare för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 17 500 kronor.

[269] 44. Tryckning av blindskrifter

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	20 000	19 220
1956/57 (statsliggaren s. 726)	20 000	
1957/58 (förslag)	20 000	

I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen bör för nästa budgetår beräknas oförändrat anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tryckning av blindskrifter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

[270] **45. Bidrag till anskaffande av böcker åt blinda**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	10 000	10 000
1956/57 (statsliggaren s. 726)	20 000	
1957/58 (förslag)	20 000	

I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen bör för nästa budgetår beräknas oförändrat anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anskaffande av böcker åt blinda* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

[271] **46. Kurs i anpassningsundervisning för lärare vid blindskolor.** Under anslaget till Skolor för blinda: Avlöningar har jag, i huvudsaklig överensstämmelse med vad skolöverstyrelsen på grund av särskild sakkunnigutredning föreslagit, förordat en omorganisation från och med nästa budgetår av undervisningen vid de nuvarande hantverksskolorna för blinda i Kristinehamn och Växjö. Med denna reform åsyftas framför allt att tillgodose behovet av en effektiv anpassningsundervisning för nyblinda. För att reformen skall kunna genomföras, fordras enligt skolöverstyrelsens mening som en första åtgärd, att den personal, som skall ha hand om undervisningen, får en god orientering om de riktlinjer efter vilka den skall bedrivas. Överstyrelsen anför härom bland annat följande.

Anpassningsundervisningen omfattar bland annat blindskrift, maskinskrivning, träning i att gå och röra sig fritt, i att vårda sin person och i att sysselsätta sig på fritid. Överstyrelsen är väl medveten om att en intensifiering av denna undervisning kommer att medföra nya arbetsuppgifter för personalen vid blindskolorna för vuxna. För att lärarna skall erhålla nya impulser och för att enhetlighet i arbetet skall uppnås, synes det överstyrelsen nödvändigt, att en treveckors-kurs kommer till stånd för lärarna vid skolorna i Växjö och Kristinehamn. I denna kurs bör samtliga lärare delta. Kursen är avsedd att omfatta bland annat föreläsningar i blindpsykologi och en systematisk genomgång av de olika anpassningsmomenten. Därjämte skall frågor, som mer allmänt angår den nyblindes återanpassning till normalt liv, bli föremål för behandling. Kursen kan lämpligen förläggas till skolan i Växjö, vid vilken undervisningslokaler och inackorderingsrum kan ordnas utan särskild kostnad för statsverket. Kursdeltagarnas antal torde bli 20 och de sammanlagda kostnaderna kan beräknas till 9 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser, att den av skolöverstyrelsen föreslagna kursen i anpassningsundervisning är ett nödvändigt led i omorganisationen av undervisningen vid de nuvarande hantverksskolorna för blinda, och jag tillstyrker, att den kommer till stånd i enlighet med de av överstyrelsen angivna riktlinjerna. För ändamålet torde böra anvisas ett belopp av 9 000 kronor såsom reservationsanslag med förut angiven rubrik.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurs i anpassningsundervisning för lärare vid blindskolor* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 9 000 kronor.

[272] 47. Skolor för döva: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	3 532 000	3 964 621
1956/57 (statsliggaren s. 726)	4 060 000	
1957/58 (förslag)	4 305 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 325 400 kronor. Härav beräknas ett belopp av i runt tal 194 000 kronor för automatiska utgiftsökningar i huvudsak till följd av 1956 års allmänna lönehöjning. I övrigt framlägger överstyrelsen följande förslag:

- 1) inrättande av en extra lärartjänst i kunskapsämne i Cg 21 (Manilla),
- 2) förändring av en extra yrkeslärartjänst i Cg 17 till extra ordinarie i Ce 20 (Växjö),
- 3) förändring av en extra ordinarie slöjdlärartjänst i Ce 18 till ordinarie i Ca 18 (Härnösand),
- 4) uppflyttning av fem överskötersketjänster i Ca 14 till Ca 16,
- 5) inrättande av fem biträdande husmoderstjänster i Ce 14,
- 6) inrättande av två vårdarinnetjänster i Ce 9,
- 7) inrättande av en ekonomibiträdestjänst i Ce 5,
- 8) förändring av en kontorsbiträdestjänst i Ce 8 till kansliskrivartjänst i Ce 15 (Manilla),
- 9) inrättande av en kansliskrivartjänst i Ce 15 och indragning av ett arvode till skriv- och bokföringshjälp (Växjö),
- 10) inrättande av två kanslibiträdestjänster i Ce 11 och indragning av två arvoden (Härnösand, Mogård),
- 11) inrättande av tre kontorsbiträdestjänster i Ce 8, därav två med halvtidstjänstgöring, och indragning av tre arvoden (Lund, Broby, Boden),
- 12) särskilda arvoden till bibliotekarier (Vänersborg, Växjö),
- 13) ökade arvoden för undervisning i hålkortsslagning och hemsjukvård (Växjö),
- 14) arvode för fritidsslöjd (Mogård).

Överstyrelsen anmäler i detta sammanhang resultatet av en utredning rörande behovet av de hittillsvarande slöjdlärartjänsterna i snickeri, skrädderi och skomakeri vid barndomsskolorna för döva. Överstyrelsen anför i detta hänseende bland annat följande.

I fråga om det framtida behovet av slöjdlärartjänsterna i de tre facken torde man kunna fastslå, att slöjdlärartjänsterna i snickeri (träslöjd) alltjämt bör bibehållas som heltidstjänster. Vid diskussionen om dessa tjänster har full enighet rått. Det hantverksmässiga arbete, som läraren utför för skolans behov, reparationsarbeten och smärre nytillverkningar, är enligt rektorernas mening även av största betydelse. Någon svårighet att anpassa de nu anställda lärarna till pedagogisk trädslöjdsundervisning har icke förekommit. Vid nyanställning på dessa tjänster torde krav bör uppställas även på pedagogisk utbildning.

Även beträffande skrädderitjänsterna är man vid skolorna fullt ense, ehuru önskemålen går i motsatt riktning. Det har visat sig mycket svårt att leda in undervisningen på lämpligt slöjdbetonat arbete, som kan motivera upprätthållandet av heltidstjänster. Även det hantverksarbete, som lärarna utför utanför undervisningen — tillverkning av kostymer och övriga klädesplagg för gossarna — är numera föga berättigat, då det ställer sig förmånligare att inköpa konfektionskläder. Vid samtliga skolor finns tillgång till sömmerskor, som kan utföra reparationer och tillverka enklare klädesplagg. Överstyrelsen föreslår, att slöjdlärartjänsterna i skrädderi successivt avvecklas.

Överstyrelsen föreslår jämväl, att skomakeritjänsterna avvecklas. Bland barndomsskolornas rektorer har meningarna om tjänsternas fortbestånd varit delade. Man är emellertid ense om att läderslöjden är en god slöjdform. Den är mycket uppskattad av barnen. Den ger snabba resultat i form av trevliga gagnföremål, och detta väcker i hög grad elevernas intresse. Överstyrelsen anser dock icke motiverat att upprätthålla heltidstjänster för denna undervisning. De rektorer, som önskat bibehålla lärartjänsterna, har framhållit betydelsen av att ha fackman på skolan för skötsel av skobeståndet. Det nuvarande systemet torde dock få betraktas som ekonomiskt oförmånligt, vilket även påpekats av sakrevisionen. Det torde icke vara förenat med större svårigheter att genom anlitande av affärer och hantverkare sörja för behovet av nyanskaffningar och reparationer. Här kunde t. ex. bli goda tillfällen till arbetsförtjänst för döva skomakare, som vill slå sig ner på en skolort.

Som framgår av födelsedata för slöjdlärarna i skrädderi och skomakeri, dröjer det bortåt 20 år, innan tjänsterna enligt överstyrelsens förslag avvecklas vid samtliga skolor. Detta sker först vid skolan i Örebro.

I stället för dessa tjänster föreslår överstyrelsen, att en ny slöjdlärartjänst inrättas vid vardera barndomsskolan. Därtill måste skolornas behov av sömnadshjälp för reparationer tillgodoses, när skräddarens arbetskraft bortfaller. Arbetsuppgifterna för den nye slöjdläraren torde ej nu kunna fastslås. Lämpliga slöjdformer för barnen är — förutom läderslöjd — metallslöjd, olika slag av småslöjd, korg- och bastarbeten, keramik m. m. Då det dröjer några år, innan tillsättning av den nya typen slöjdlärartjänst blir aktuell, torde det bli tillfälle att pröva sig fram genom anställande av timlärare, när nu anställd slöjdlärare i skrädderi eller skomakeri avgår från sin tjänst. När man nått så långt, att båda tjänsterna hunnit avvecklas,

bör man noggrant överväga en lämplig uppdelning av uppgifterna på de tre slöjdlärartjänster, som enligt överstyrelsens förslag skulle komma att finnas i framtiden: i träslöjd, kvinnlig slöjd och i annan slöjd.

Av motiveringen för överstyrelsens förslag under p. 8—11 inhämtas bland annat följande.

Överstyrelsen har vid flera tillfällen framhållit behovet av en reglering av ersättningarna till skriv- och bokföringshjälp å rektorsexpeditionerna. Vid skolorna i Vänersborg och å Manilla är för dessa göromål anställda heltidstjänstgörande befattningshavare, vid den förstnämnda skolan en kontorskrivare i lönegrad Ce 19 och vid skolan å Manilla ett kontorsbiträde i den reglerade befordringsgången. Skolan i Örebro har en ordinarie över-sköterska, i vars arbetsuppgifter ingår skyldighet att ombesörja skriv- och bokföringsarbete. Vid de återstående sex skolorna utgår särskilda arvoden. På grund av att förhållandena varit otillfredsställande har överstyrelsen under våren 1956 uppdragit åt löneexpert från riksräkenskapsverket att undersöka behovet av skriv- och bokföringshjälp vid skolorna. I en till överstyrelsen i ärendet inlämnad P.M. har efter en bedömning av arbetsuppgifternas kvantitet och kvalitet gjorts följande uttalande:

»För att kunna lösa frågan angående de för närvarande mindre tillfredsställande möjligheterna att tillgodose arbetskraftsbehovet vid rektorsexpeditionerna torde vara erforderligt att inrätta särskilda heltidstjänster vid de flesta av skolorna eller att medel ställes till förfogande i erforderlig omfattning, d. v. s. för heltidsanställningar mot arvode. Arbetskvantiteten vid skolorna för biträde å expeditionen torde vid de flesta skolorna vara i stort sett lika.

Med hänsyn till mer eller mindre kvalitativa göromål vid de olika skolorna synes följande tjänster lämpligen kunna inrättas.

Manilla	Kansliskrivare i lönegrad	15	heltid
Växjö	»	»	15 »
Härnösand	Kanslibiträde	»	» 11 »
Mogård	»	»	» 11 »
Lund	Kontorsbiträde	»	» 8 »
Broby	»	»	» 8 halvtid
Örebro	»	»	» 8 »
Boden	»	»	» 8 »

Verksamheten vid Växjö torde i stora delar vara av samma slag som vid Vänersborg (fortsättningsskolor för flickor respektive för pojkar samt yrkesutbildning).»

I enlighet med detta förslag föreslår överstyrelsen inrättande av lönegradsplacerade tjänster vid följande skolor: en kansliskrivartjänst i Ce 15 vid vardera skolorna å Manilla och i Växjö, en kanslibiträdetsjänst i lönegrad Ce 11 vid vardera skolan i Härnösand och skol- och arbetshemmet å Mogård samt en kontorsbiträdetsjänst i den reglerade befordringsgången vid vardera skolorna i Lund, Broby och Boden, vid de två sistnämnda skolorna med halvtidstjänstgöring. Behovet av skrivhjälp vid skolan i Örebro torde redan vara tillgodosett i av experten föreslagen omfattning genom den kombinerade sjuksköterske- och skrivbiträdetsjänsten. Den nu vid Manilla befintliga kontorsbiträdetsjänsten ävensom samtliga utgående arvoden till skriv- och bokföringshjälp, sammanlagt å 15 160 kronor, beräknas bortfalla.

Statskontoret anför beträffande förslagen under p. 8—11 följande.

I vad mån en så betydande förstärkning av de olika skolornas expeditionspersonal är erforderlig, undandraget sig statskontorets säkra bedömning. Ämbetsverket anser likväl, att det icke bör ifrågakomma, att så höga tjänster som kansliskrivare i 15 lönegraden inrättas vare sig vid skolan i Växjö eller vid Manillaskolan. Beträffande sistnämnda skola må i detta sammanhang erinras, att den nuvarande kontorsbiträdestjänsten inrättades så sent som 1953. Med hänsyn till det ringa antalet elever vid skolorna i Boden och i Broby läser inrättande av lönegradsplacerade deltidstjänster vid dessa skolor icke vara erforderligt. I stället synes en höjning till 1 500 kronor av det vid vardera skolan för närvarande utgående arvudet till skriv- och bokföringshjälp böra övervägas.

Statskontoret vill icke motsätta sig den under p. 3 föreslagna ordinarie-sättningen. Ämbetsverket förordar vidare, att ytterligare 100 kronor anvisas för undervisning i hemsjukvård i Växjö (p. 13). Statskontoret avstyrker däremot bifall till förslagen under p. 1, 2, 5, 6, 7, 12 och 14.

Statens lönenämnd — som haft att yttra sig beträffande förslagen under p. 4 samt 8—11 — finner sig icke kunna tillstyrka bifall till förslaget under p. 4. Beträffande de övriga förslagen anser nämnden sig icke kunna tillstyrka högre placering än 13 lönegraden för biträdestjänsterna vid skolorna på Manilla och i Växjö. För skolan i Lund föreslår nämnden en kanslibiträdestjänst i 11 lönegraden. Mot den förordade löneställningen för övriga föreslagna biträdestjänster har nämnden ingen erinran.

Departementschefen. I anslutning till vad som i 1955 års åttonde huvudtitel (s. 563 och 564) anförts beträffande behovet i fortsättningen av särskilda slöjdlärartjänster i snickeri, skrädleri och skomakeri vid barndomsskolorna har skolöverstyrelsen nu verkställt utredning i ämnet. Överstyrelsen har därvid på anförda skäl kommit till den slutsatsen, att tjänsterna i skrädleri och skomakeri bör indragas, allteftersom tjänsterna framdeles blir lediga. Jag ansluter mig till denna uppfattning. Jag delar också överstyrelsens mening, att i samband därmed bör successivt utprövas hur de uppgifter, som nämnda lärartjänster nu fyller med avseende på själva undervisningen, lämpligen bör tillgodoses, sedan de nuvarande tjänsterna avvecklats. Det bör ankomma på överstyrelsen att lägga fram förslag i ämnet allteftersom frågan blir aktuell vid de olika barndomsskolorna.

Hösten 1957 beräknas ytterligare en läraravdelning bli erforderlig vid Manillaskolan på grund av barnantalets ökning. Samtidigt avses den förskolavdelning, som sedan några år provisoriskt varit inrättad vid skolan och för vilken en extra lärare i kunskapsämne fått anställas, skola nedläggas för att övertagas av Stockholms stads förskola för hörselskadade barn. I sina anslagsäskanden har överstyrelsen räknat med att nämnde lärare skulle behållas vid sin anställning vid Manillaskolan för att biträda med undervisning åt hörselskadade spastiska barn vid vissa specialskolor i Stockholm. Med anledning därav har överstyrelsen föreslagit inrättande

av ytterligare en extra lärartjänst i kunskapsämne (p. 1). Frågan om specialundervisning för de hörselskadade spastiska barnen har emellertid numera lösts på annat sätt genom beslut av Kungl. Maj:t den 28 september 1956. De av överstyrelsen anförda skälen för behovet av ytterligare en lärartjänst vid Manillaskolan föreligger sålunda icke längre.

I enlighet med överstyrelsens förslag under p. 2 och 3 tillstyrker jag, att en extra yrkeslärartjänst i Cg 17 förändras till extra ordinarie i Ce 20 samt att en extra ordinarie slöjdlärartjänst (kvinnlig slöjd) i Ce 18 ordinariesättes i samma lönegrad.

Med anledning av överstyrelsens yrkande under p. 6 förordar jag inrättande av ytterligare en vårdarinnestjänst i Ce 9.

Frågan om ökade resurser för biträdes hjälpen på dövskolornas rektors-expeditioner har länge varit aktuell. Sedan detta spörsmål nu blivit ordentligt undersökt, är jag beredd att framlägga förslag i ämnet. Såsom chefen för civildepartementet redan vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslagit bör kontorsbiträdestjänsten vid Manillaskolan förändras till kontoristtjänst i Ce 13 (p. 8). Vidare förordar jag att en kontoristtjänst i Ce 13 jämväl inrättas vid Växjöskolan med samtidig indragning av ett arvode å 3 500 kronor (p. 9). Vid var och en av skolorna i Härnösand och Lund samt på Mogård torde böra inrättas en kanslibitradestjänst i Ce 11 med samtidig indragning av arvoden å respektive 3 500, 3 500 och 3 000 kronor (p. 10 och 11). Beträffande skolorna i Boden och Broby är jag däremot icke beredd att tillstyrka av överstyrelsen föreslagna halvtidstjänster utan förordar i fråga om dessa skolor i stället viss förhöjning av nu utgående arvoden (p. 11); tills vidare räknar jag med arvode å 1 500 kronor vid vardera skolan (nu respektive 960 och 700 kronor).

Vid skolan på Mogård utgår nu ett arvode på 330 kronor för ledande av fritidssysselsättning m. m. För att det skall bli möjligt att i större utsträckning ordna fritidssysselsättning i bland annat träslöjd bör detta arvodesbelopp ökas; tills vidare räknar jag med en höjning till 1 000 kronor (p. 14).

Under anslaget torde vidare medel böra beräknas med hänsyn till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande höjning av vissa arvoden.

I övrigt räknar jag ej med andra ändringar beträffande förevarande anslag än sådana, som betingas av automatiska utgiftsökningar.

Hela anslaget torde för nästa budgetår — med den fördelning på olika poster som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan — böra uppföras med 4 305 000 kronor, vilket innebär en höjning med 245 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga den änd-

ring i personalförteckningen för skolorna för döva, som för-
anledes av vad jag i det föregående anför, t

b) godkänna följande avlöningsstat för skolorna för dö-
va, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret
1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, för- slagsvis	1 561 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestäm- da av Kungl. Maj:t, förslagsvis	85 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	1 722 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	767 000
<u>Summa kronor</u>	<u>4 305 000</u>

c) till *Skolor för döva: Avlöningar* för budgetåret 1957/
58 anvisa ett förslagsanslag av 4 305 000 kronor.

[273] **48. Skolor för döva: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	1 477 300	1 404 648
1956/57 (statsliggaren s. 729)	1 459 400	
1957/58 (förslag)	1 548 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 159 800 kronor enligt
följande sammanställning.

1. Sjukvård m. m. åt personal (nu förslagsvis 13 350)	—	3 350
2. Bränsle, lyse och vatten (nu förslagsvis 290 600)	+	45 000
3. Övriga expenser (nu 26 100)	+	7 000
4. Undervisnings- och arbetsmateriel (nu förslagsvis 78 100)	+	17 100
5. Inventarier och maskiner (nu förslagsvis 39 000)	+	3 000
6. Sjukvård åt elever och skyddslingar (nu förslagsvis 25 550)	+	5 400
7. Tandvård åt elever och skyddslingar (nu förslagsvis 38 000)	+	7 000
8. Kosthåll (nu förslagsvis 466 500)	+	70 000
9. Underhåll av hörselapparatur (nu högst 7 300)	+	17 600
10. Ökade inkomster av ersättning för kost (nu 76 500)	—	9 000
		<u>+ 159 750</u>

Statskontoret förordar för sin del följande uppräknningar, nämligen under
p. 2 och 7 med av överstyrelsen föreslagna belopp under p. 3 med 3 000
kronor, under p. 4 med 1 000 kronor och under p. 8 med 38 500 kronor.
Under p. 5 och 6 tillstyrker ämbetsverket oförändrad medelsanvisning. I
vad mån en uppräknning under p. 9 är erforderlig, undandraget sig ämbets-
verkets bedömning. Beträffande omkostnadsstatens inkomstsida föreslår

statskontoret, i anslutning till inkomstutfallet för budgetåret 1955/56, en uppräknig av de beräknade inkomsterna med sammanlagt 22 850 kronor.

Departementschefen. I överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag torde anslagsmedlen till bränsle etc (p. 2), övriga expenser (p. 3) och sjukvård åt elever och skyddslingar (p. 6) böra uppräknas med respektive 45 000, 7 000 och 5 400 kronor samt anslagsmedlen till sjukvård m. m. åt personal (p. 1) böra nedräknas med 3 350 kronor. Delposten till undervisnings- och arbetsmateriel (p. 4) torde böra uppföras med 85 000 kronor, vilket innebär en höjning med 6 900 kronor. Delposten till inventarier och maskiner (p. 6) bör upptagas med oförändrat belopp.

Belastningen på delposten till kosthåll (p. 8) uppgick budgetåret 1955/56 till drygt 480 000 kronor. Jag förordar, att denna post för nästa budgetår uppföres med 505 000 kronor, vilket innebär en höjning med 38 500 kronor. Den förslagsvis betecknade delposten till tandvård åt elever och skyddslingar (p. 7) torde i avvaktan på närmare erfarenheter av belastningen på denna särskilda post kunna upptagas med oförändrat belopp.

Ökad medelsanvisning för underhåll av hörselapparaturen (p. 9) är nödvändig för nästa budgetår. Jag tillstyrker en höjning av delposten med 12 000 kronor.

Omkostnadsstatens inkomstsida torde såsom statskontoret framhållit böra uppräknas med hänsyn till inkomstuppgifterna för budgetåret 1955/56. Inkomstposterna bör uppföras med följande belopp, nämligen ersättning för värme och lyse i tjänstebostäder 19 500 kronor, ersättning för tvätt åt personal 2 400 kronor, ersättning för kost åt personal 90 000 kronor samt försålda arbeten och produkter 90 500 kronor, vilket innebär minskning av medelsbehovet under anslaget med 22 850 kronor.

Enligt mina beräkningar bör detta anslag för nästa budgetår höjas med ($- 3\,350 + 45\,000 + 7\,000 + 6\,900 + 5\,400 + 38\,500 + 12\,000 - 22\,850 =$) 88 600 kronor till 1 548 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skolor för döva: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 548 000 kronor.

[274] **49. Skolor för döva: Resor för elever jämte åtföljande vårdare**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	90 000	92 870
1956/57 (statsliggaren s. 730)	90 000	
1957/58 (förslag)	100 000	

Ur detta förslagsanslag utgår ersättning för kostnader för resor till och från skolorten vid läsårets (arbetsårets) början och slut samt vid påsk- och julferierna, alltså för varje elev sex enkla resor om året.

Skolöverstyrelsen föreslår oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departementschefen. Med hänsyn till anslagsbelastningen och till den höjning av statens järnvägars biljettpriser som skett innevarande budgetår torde anslaget böra höjas med 10 000 kronor till 100 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skolor för döva: Resor för elever jämte åtföljande vårdare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[275] 50. Skolor för döva: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga döva m. fl.

Stipendium utgår för arbetsår med högst 500 kronor, i särskilt ömmande fall högst 600 kronor. Stipendieberättigade är *dels* den som befriats från fortsättningsskolplikt för att hos enskild företagare erhålla yrkesutbildning, *dels* den som genomgått den obligatoriska fortsättningsskolan och därefter erhåller fortsatt yrkesutbildning hos enskild företagare. Stipendietiden är för den förre kategorien högst fyra år och för den senare kategorien högst två år.

Anslaget har sedan budgetåret 1949/50 varit uppfört med 8 000 kronor (statsliggaren s. 731). Av det sammanlagda belopp, som beviljats för budgetåren 1949/56, 56 000 kronor, har dock endast något mer än 26 000 kronor eller i genomsnitt drygt 3 700 kronor per år tagits i anspråk. Med hänsyn härtill torde anslaget för nästa budgetår kunna uppföras med ett till 5 000 kronor begränsat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skolor för döva: Stipendier åt vissa fortsättningsskolpliktiga döva m. fl.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 5 000 kronor.

[276] 51. Skolor för döva: Arvoden åt blivande lärare för döva

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	163 300	149 768
1956/57 (statsliggaren s. 731)	127 900	
1957/58 (förslag)	157 800	

Den slutliga utbildningen av lärare vid dövskolor meddelas vid dövlarar-seminariet å Manilla. Detta gäller beträffande såväl lärare i kunskapsämne och biträdande lärare vid barndomsskola som lärare vid förskola samt vid skol- och arbetshemmet å Mogård. Enligt beslut vid 1952 års riksdag (prop. 103, SU 139, Rskr 287) omfattar utbildningen till lärare i kunskapsämne och biträdande lärare två år medan övriga utbildningslinjer är ettåriga. Arvode åt elev under utbildningstiden utgår med 12 264 kronor (löneklass 17) för läsår vid utbildning till lärare i kunskapsämne (inträdesfordran: avlagd folkskolläraryxamen) och med 9 936 kronor (löneklass 11) vid övriga utbildningslinjer (inträdesfordran: småskolläraryxamen eller därmed jämförlig examen).

Omfattningen av elevintagningen vid dövlararseminariet bestämmas av Kungl. Maj:t. Den 29 juni 1956 har Kungl. Maj:t efter förslag av skolöverstyrelsen medgivit följande intagning av nya elever för läsåret 1956/57, nämligen *dels* högst fyra elever för tvåårig utbildning till lärare i kunskapsämne, *dels* högst tre elever för tvåårig utbildning till biträdande lärare i kunskapsämne, dock att — därest tillstånd lämnas elev eller tidigare elev i ettårskursen att vid seminariet undergå ett andra utbildningsår — nämnda antal skall minskas i motsvarande mån, *dels ock* högst fem elever för ettårig utbildning till lärare vid förskola för döva eller vid skol- och arbetshemmet för döva å Mogård.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 29 900 kronor till 157 800 kronor, motsvarande arvoden till åtta lärare i kunskapsämne (fyra elever vardera första och andra utbildningsåret), till tre biträdande lärare (andra utbildningsåret) samt till tre lärare i förskola eller vid skolhemmet.

Departementschefen. Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att senare bestämma omfattningen av elevintagningen vid dövlararseminariet för nästa läsår. Den av skolöverstyrelsen nu gjorda bedömningen av elevintagningen för nämnda läsår torde dock böra läggas till grund för beräkningen av medelsbehovet. I enlighet med överstyrelsens förslag torde anslaget böra höjas med 29 900 kronor till 157 800 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skolor för döva: Arvoden åt blivande lärare för döva* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 157 800 kronor.

[277] **52. Skolor för döva: Kurser för personal**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	12 000	8 916
1956/57 (statsliggaren s. 732)	12 000	
1957/58 (förslag)	12 000	

Medel för hithörande ändamål är för närvarande anvisade under anslagsrubriken Skolor för döva: Utbildningskurs för vårdarinnor.

Skolöverstyrelsen föreslår nu ändrad rubricering av anslaget och hemställer om oförändrad medelsanvisning för de ifrågavarande ändamålen. Av överstyrelsens motivering inhämtas följande.

Överstyrelsen har erfarit, att de kurser, som av överstyrelsen anordnats för vårdpersonalen vid skolor för döva och andra handikappade barn, ansetts vara av stort värde. Jämväl under budgetåret 1957/58 bör en kurs för personal vid dövskolor anordnas. Vid nämnda kurs bör även personal vid övriga skolinternat för barn med skilda slag av handikapp i mån av platstillgång få tillträde. Antalet deltagare bör begränsas till 30.

Departementschefen. Då det måste vara av betydelse, att personal av alla kategorier, som har att taga befattning med lytestyngda elever av skilda slag, bibringas insikter i de speciella pedagogiska och andra problem, som möter vid vården av dessa elever, förordar jag, att medel även för nästa budgetår i oförändrad omfattning ställes till förfogande för nu ifrågasvarande ändamål. Mot den av skolöverstyrelsen föreslagna ändrade anslagsrubriken har jag ingen erinran. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skolor för döva: Kurser för personal* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 kronor.

[278] **53. Skolor för döva: Engångsanskaffning av utrustning m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1952/53	181 000	81 633
1953/54	90 000	159 608
1954/55	55 000	157 217
1955/56	48 000	45 834
1956/57 (statsliggaren s. 732)	38 000	
1957/58 (förslag)	60 000	

Detta reservationsanslag har varit uppfört på riksstaten sedan budgetåret 1949/50. Av de anvisade anslagen har Kungl. Maj:t i vissa fall reserverat bestämda belopp för särskilda ändamål, medan under anslaget tillgängliga medel i övrigt disponerats av skolöverstyrelsen på sätt överstyrelsen prövat lämpligt. De huvudsakliga utgiftsändamålen under de olika budgetåren har varit följande: inredningsarbeten, nyanskaffning av inventarier av olika slag, apparatur för provning och träning av hörselrester, hörapparater, böcker, film och filmapparater samt lek- och idrottsmateriel.

Å anslaget fanns den 1 juli 1956 en reservation av 68 628 kronor.

Skolöverstyrelsen hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 60 000 kronor till 98 000 kronor, vilket belopp skulle disponeras på följande sätt.

1. Teknisk förstärkarapparatur till specialskolorna i Örebro och å Mogård	19 949
2. Specialgjorda bord för apparatur i Örebro skolan	3 600
3. Bandspelare	1 155
4. 260 st. 5 tums band till bandspelare	3 250
5. Filmapparater	9 000
6. Diverse möbler m. m.	39 100
7. Diverse maskiner	14 000
8. Linneutrustning	8 000

Summa kronor 98 054

I sin framställning påpekar överstyrelsen, att det vid Örebro skolan för närvarande finns 7 klassförstärkare av äldre typ, vilka bör bytas ut. Då nybyggnad av skolan i Örebro länge varit aktuell, hade man räknat med att göra nämnda utbyte i samband med utrustningen av den nya skolan. Då beslut ännu ej fattats om nybyggnad, anser överstyrelsen att utbytet ej längre kan uppskjutas. Kostnaderna härför har beräknats till 5 390 kronor. Då klassrummen vid skolan är små och antalet barn i klasserna måste hållas högre än som i och för sig är lämpligt föreligger behov av speciella bord för att förstärkaren på betryggande sätt skall kunna placeras i klassrummen. Kostnaderna härför har beräknats till 3 600 kronor.

För anskaffande av 60 dynamiska hörtelefoner med kompletterande utrustning till skolan i Örebro har beräknats ett belopp av 12 664 kronor.

Skolan å Mogård har inte tidigare erhållit någon förstärkarapparat. För anskaffande av önskvärd anläggning har överstyrelsen beräknat ett belopp av 1 895 kronor.

Beträffande medelsanvisning för inköp av ljudfilmapparater erinrar överstyrelsen om uttalandet i förra årets statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, s. 634, enligt vilket den för anskaffande av filmapparater nödvändiga förstärkningen av anslaget syntes kunna fördelas på flera budgetår samt att för innevarande budgetår anvisats 9 000 kronor.

Rörande behovet av möbler vid dövskolorna anför överstyrelsen.

För nyanskaffning av möbler begär styrelsen för skolan i Lund 1 600 kronor avsett för två vårdarinnerum. Styrelsen för skolan å Manilla begär 3 000 kronor dels till nyanskaffning av möbler i personalmatsalar och dels till möblering av lärarkandidaternas fritids- och arbetsrum. Styrelsen för skolorna i Vänersborg begär 14 000 kronor till 80 nya sängar med utrustning för fortsättningsskolans elevrum under hänvisning till att de hittills använda sängarna, som för 25 år sedan tillverkades av skolornas maskinist och eldarpersonal, dels är för hårda och smala och dels i stort sett befinner sig i sådant skick att reparationer är uteslutna. Till 30 nya skolbänkar med stolar för distriktsskolan därstädes begärs 3 000 kronor. Hela förrådet behöver utbytas, men styrelsen anser, att nyanskaffningen kan fördelas på flera år. Överstyrelsen har vid besök å skolorna kunnat konstatera att stort behov föreligger av samtliga här föreslagna nyanskaffningar. I skrivelse den 24 februari 1956 begärde styrelsen för skolorna i Vänersborg dessutom ett anslag om 17 650 kronor för möblering och utrustning av samlingssal med därtill hörande biutrymmen samt två hobbyrum, vilka beräknas bli färdigställda under budgetåret 1956/57. Den begärda utrustningen är enligt överstyrelsens mening erforderlig för att lokalerna skall kunna komma till avsedd användning. Överstyrelsen tillstyrker en medelsanvisning avrundat till sammanlagt 39 100 kronor för ovan berörda ändamål.

Statskontoret förklarar sig icke kunna tillstyrka en så avsevärd höjning av anslaget som skolöverstyrelsen föreslagit. Ämbetsverket föreslår, att anslaget uppföres med 40 000 kronor, varav 9 000 kronor för anskaffande av filmapparatur.

Departementschefen. Under de senare budgetåren har betydande belopp anvisats till anskaffande av utrustning m. m. vid dövskolorna, framför allt för att modernisera den tekniska apparatutrustningen. Samtliga distriktskolor och fortsättningsskolor samt förskolan i Boden har sålunda numera erhållit eller kommer, efterhand som gjorda beställningar effektueras, att erhålla fullständig uppsättning av modern förstärkarapparat och apparatur för hörselträning och förbättrad talundervisning.

Den vid ingången av budgetåret 1956/57 befintliga reservationen å 68 628 kronor är i huvudsak tagen i anspråk bland annat genom principbeslut om anskaffning av specialgjorda apparater för individuell talträning. De för innevarande budgetår anvisade medlen, 38 000 kronor, är till den helt övervägande delen bundna till vissa bestämda ändamål.

Med hänsyn till att dövskolornas behov av utrustning av olika slag under de senare åren blivit förhållandevis väl tillgodosedda, anser jag mig inte för nästa budgetår kunna tillstyrka en höjning av detta anslag med det av skolöverstyrelsen föreslagna beloppet, 60 000 kronor. Jag har å andra sidan den uppfattningen, att utrustningsstandarden vid dövskolorna i vissa avseenden ytterligare bör väsentligt förbättras innan förhållandena inom denna del av undervisningsväsendet kan anses tillfredsställande. Vid en prövning av de gjorda anslagsäskandena har jag därför, med beaktande jämväl av att under omkostnadsanslaget för dövskolorna anvisas vissa medel till undervisnings- och arbetsmateriel samt inventarier och maskiner, funnit mig böra förorda en medelsanvisning för nästa budgetår av 60 000 kronor, vilket innebär en höjning av nu utgående belopp med 22 000 kronor. Av anslaget bör i första hand disponeras medel för anskaffning av ytterligare erforderlig teknisk utrustning vid de olika skolorna samt av sängar och möbler m. m. vid skolorna i Vänersborg. För fortsatt anskaffning av filmapparater bör liksom nu disponeras högst 9 000 kronor. I övrigt torde förefintlig behållning å anslaget under nästa budgetår böra disponeras för inköp av annan särskilt erforderlig utrustning på sätt skolöverstyrelsen prövar lämpligt.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skolor för döva: Engångsanskaffning av utrustning m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

[279] **54. Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	250 000	229 216
1956/57 (statsliggaren s. 732)	275 000	
1957/58 (förslag)	380 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 105 000 kronor till 380 000 kronor.

Departementschefen. Genom beslut av 1956 års riksdag höjdes driftbidragen till förskolorna för döva från 1 200 kronor till 2 000 kronor för varje barn, som åtnjuter externatundervisning, och från 2 400 kronor till 3 000 kronor för varje barn, som för undervisningen är intaget i skolhem eller genom förskolans försorg och på dess bekostnad åtnjuter vård och underhåll. Bidragshöjningen, som innebär en ökning av statsbidraget till den nuvarande förskolorganisationen med ungefär 40 procent, gäller från och med innevarande redovisningsår. Då bidragen utbetalas i efterskott, påverkar bidragshöjningen medelsbehovet för första gången från och med nästa budgetår. Den av skolöverstyrelsen föreslagna anslagshöjningen, 105 000 kronor, motsvarar den kostnadsökning som förutsågs, då beslut om höjda bidrag fattades vid fjolårets riksdag (prop. 1956: 1, VIII ht, s. 633). Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 380 000 kronor.

[280] **55. Bidrag till bildningsverksamhet bland döva.** Detta anslag är sedan budgetåret 1953/54 uppfört med 8 000 kronor (statsliggaren s. 732). Därav disponeras 7 500 kronor till föreläsningsverksamhet och 500 kronor till korrespondensundervisning.

Jag biträder av skolöverstyrelsen framlagt förslag om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bildningsverksamhet bland döva* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 8 000 kronor.

[281] **56. Bidrag till tidning för döva.** Detta anslag är sedan budgetåret 1952/53 uppfört med 2 000 kronor (statsliggaren s. 734), vilket belopp utgör bidrag till Sveriges dövas riksförbund för utgivande av förbundets tidning för döva (*Dövas Tidskrift*).

Skolöverstyrelsen föreslår oförändrat anslagsbelopp för nästa budgetår. Jag ansluter mig härtill och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till tidning för döva* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 2 000 kronor.

[282] **57. Bidrag till Hörselfrämjandet**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	40 000	15 000
1956/57 (statsliggaren s. 734)	57 000	
1957/58 (förslag)	57 000	

Detta obetecknade anslag är uppdelat på två poster, varav en till bidrag till driften av Hörselfrämjandets centralbyrå å 30 000 kronor och en till bidrag till anordnande av pedagogiska kurser för hörselskadade vuxna å 27 000 kronor.

Hörselfrämjandet har för nästa budgetår anhållit om bidrag dels till anordnande av kurser i avläsning och hörselträning med oförändrat belopp eller 27 000 kronor, dels till tidningen *Auris* med 2 000 kronor, dels till täckande av underskott på driften av föreningens skola och hem för döva småbarn med 65 035 kronor, dels ock slutligen till bedrivande av pedagogisk och därmed sammanhängande social verksamhet med 54 800 kronor eller tillhopa med 148 835 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att nu utgående anslagsbelopp, 57 000 kronor, höjes med 6 500 kronor, fördelade med 2 000 kronor såsom särskilt bidrag till utgivande av tidningen *Auris* och 4 500 kronor såsom ytterligare bidrag till driften av Hörselfrämjandets centralbyrå.

Departementschefen. Jag anser mig inte böra räkna med någon höjning av detta anslag för nästa budgetår utan föreslår, att det utgår med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Bidrag till Hörselfrämjandet* för budgetåret
1957/58 anvisa ett anslag av 57 000 kronor.

J. Yrkesundervisningen

[283] 1. Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	1 348 000	1 361 734
1956/57 (statsliggaren s. 734)	1 553 000	
1957/58 (förslag)	1 775 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 537 000 kronor. Denna höjning betingas, förutom av automatiska utgiftsökningar å i runt tal 71 000 kronor, av följande förslag:

- 1) uppflyttning av överdirektörstjänsten i Cp 17 till generaldirektörstjänst i Cp 19,
- 2) arvode till tjänsteman, vilken förordnas som generaldirektörens ställföreträdare,

Första byrån

- 3) uppflyttning av en byrådirektörstjänst från Ca 31 till Ca 33,
- 4) förändring av en förste byråsekreterartjänst i Ca 29 till byrådirektörstjänst i Ca 31,
- 5) uppflyttning av en förste byråingenjörstjänst från Ca 27 till Ca 29 (centralupphandlingen),
- 6) inrättande av en byråingenjörstjänst i Ce 25 (centralupphandlingen),
- 7) inrättande av en assistenttjänst i Ce 19 med samtidigt indragande av en kanslibiträdestjänst i Ce 11 (centralupphandlingen),

Andra byrån

- 8) uppflyttning och ordinariesättning av en byrådirektörstjänst från Ce 31 till Ca 33,
- 9) inrättande av två förste konsulenttjänster i Ce 31 (byggnadsteknik och elektroteknik),
- 10) inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ca 29,
- 11) uppflyttning av en förste byråingenjörstjänst från Ca 27 till Ca 29,
- 12) inrättande av en förste byråingenjörstjänst i Ce 27,

Tredje byrån

- 13) inrättande av en förste konsulenttjänst i Ce 31 för språkundervisningen,
- 14) inrättande av en förste konsulenttjänst i Ce 31 för allmänt handels- tekniska ämnen,

- 15) inrättande av en konsulenttjänst i Ce 27 för speciella detaljhandelsämnen,

Fjärde byrån

- 16) inrättande av en byrådirektörstjänst i Ce 31,
- 17) inrättande av en konsulenttjänst i Ce 27 för hemslojdsundervisningen med samtidigt indragande av ett arvode,
- 18) inrättande av en konsulenttjänst i Ce 25 för sömnadsundervisningen,

Femte byrån

- 19) inrättande av en förste konsulenttjänst i Ce 31 för lärarutbildningsfrågor,
- 20) inrättande av en konsulenttjänst i Ce 29 för lärarutbildningsfrågor inom handels område,
- 21) uppflyttning och ordinariesättning av en förste byråingenjörstjänst från Ce 27 till Ca 29,

Fristående sektionen

- 22) uppflyttning av en byrådirektörstjänst från Ce 31 till Ce 33,
- 23) uppflyttning av en materialförvaltartjänst från Ce 14 till Ce 17,

Övrig personal m. m.

- 24) förändring av tre amanuens tjänster till förste byråsekreterartjänster i Ca 27,
- 25) inrättande av två amanuens tjänster i reglerad befordringsgång,
- 26) förändring av fem kanslibiträdestjänster i Ce 11 till kontoristtjänster i i Ce 13,
- 27) förändring av fyra kontorsbiträdestjänster Ce 8 till kanslibiträdestjänster i Ce 11 samt inrättande av en ny kanslibiträdestjänst i Ce 11,
- 28) inrättande av två expeditionsvakttjänster i Ce 10,
- 29) uppflyttning av en expeditionsvakttjänst från Ca 10 till Ca 11,
- 30) ordinariesättning av en extra ordinarie expeditionsvakttjänst,
- 31) inrättande av fyra skrivbiträdestjänster i reglerad befordringsgång,
- 32) ökning av antalet examensombud vid de högre tekniska läroverken samt höjning av arvodesbeloppen till högst 300—500 kronor (nu högst 225—350 kronor),
- 33) höjning med 23 200 kronor av anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m. (nu 55 200 kronor).

I anslutning till överstyrelsens förslag under punkterna 13—15 och 20 angående konsulenttjänster för språkundervisning och handelsundervisning hos överstyrelsen torde här få anmälas, att *handelsutbildningskommittén*, som tillkallats för att verkställa utredning rörande handelsundervisningens och handelslärarutbildningens ordnande, i mars 1955 avgivit ett betänkande (SOU 1955: 14) angående yrkesskolornas handelsundervis-

ning, vari bland annat också konsulentorganisationen inom överstyrelsen beröres.

Handelsutbildningskommittén har med sina förslag i det nämnda betänkandet eftersträvat att ge handelsundervisningen inom yrkesskolorna ett samlande mål och en fastare och konsekventare organisation. Förslagen gäller i första hand skolans inre arbete och verksamhet, det vill säga frågor rörande kurstyper, tim- och kursplaner samt därmed sammanhängande spørsmål. De förslag, vilka är av sådan art att deras genomförande fordrar ett ställningstagande från Kungl. Maj:ts och riksdagens sida, rör ökade anslag till konsulentorganisationen, lärarutbildningen och studieresor, vilka förslag vid ett genomförande enligt kommitténs beräkningar beräknas medföra utgiftsökningar med i runt tal 124 000 kronor enligt följande sammanställning.

1) Inrättande av konsulenttjänster inom överstyrelsen för yrkesutbildning		
a) en heltidsanställd konsulent i allmänt handels- tekniska ämnen, löneklass 33	23 640	
b) arvoden till deltidsanställda konsulenter.....	10 800	
c) ersättning för mistade avlöningsförmåner	17 000	
d) ersättning för resekostnader	7 000	58 440
2) Upprustning av överstyrelsens för yrkesutbildning specialbibliotek för handelsundervisningen		2 000
3) Ökade kostnader för utbildning av lärare för handelsundervisningen		61 000
4) Ökat anslag till studieresor		3 000
		<u>124 440</u>

Av överstyrelsens motivering för anslagsäskandena inhämtas bland annat följande.

6. På överstyrelsens centralupphandling tjänstgör, förutom dess chef (se p. 5), en assistent i lönegrad Ce 23, en tillfälligt anställd assistent i lönegrad Cg 19, ett kanslibitråde och två kontorsbiträden. Arbetsuppgifterna har ökat betydligt i omfattning. Skolorna vänder sig dessutom ofta till centralupphandlingen för att erhålla råd i fall där de själva ombesörjer upphandling. Betydande kostnadsbesparingar för det allmänna uppkommer genom den centrala upphandlingen för skolornas räkning. Med den omfattning verksamheten fått och beräknas komma att få kan biträde åt skolorna i önskad utsträckning icke lämnas utan personalförstärkning. Överstyrelsen föreslår inrättande av en byråingenjörstjänst i lönegrad Ce 25 för biträde med upphandlingen inom området för industri och hantverk.

I detta sammanhang erinrar överstyrelsen om att den i skrivelse den 30 maj 1953 — sedan skolöverstyrelsen anhållit att överstyrelsen måtte åtaga sig att, i den mån skoldistriktet därom gjorde framställning, för deras räkning upphandla maskinell utrustning och verktyg främst för enhets-skolans och folkskolans behov för utrustande av skolverkstäder — hemställde om medgivande att åtaga sig denna vidgade uppgift. Den 3 juli 1953 lämnades begärt medgivande att gälla tills vidare, så länge ifrågasvarande upphandling kunde ske utan förstärkning av överstyrelsens ar-

betskrafter. Från skolöverstyrelsen har numera framställts önskemål om att överstyrelsen skulle ytterligare åtaga sig uppgiften att centralt upphandla vissa angivna artiklar (grammofoner, stillbildsprojektorer, filmprojektorer). Endast under förutsättning att personalförstärkning erhålles kan överstyrelsen framdeles åtaga sig att jämväl biträda på nämnt sätt.

Överstyrelsen nämner också att dess centralupphandling efter därom från statens sakrevision framställda önskemål i vissa fall biträdd vid upphandling för andra verk. Fortsättningsvis finner överstyrelsen detta icke möjligt med nuvarande personaltillgång.

7. Till centralupphandlingens uppgifter hör att granska prisuppgifterna i de materielförteckningar, som bifogas skolornas framställningar om statsbidrag. Även i de fall då central upphandling icke sker, granskas av skolorna beräknade priser å materiel, till vars anskaffning statsbidrag sökes. Om prisgranskningen eftersättes kan detta medföra ökad kostnad för statsverket. Med hänsyn till såväl förste byråingenjörens som assistentens arbetsbörda har överstyrelsen, för att denna viktiga arbetsuppgift icke skall eftersättas och för att erhålla en fullgod arbetskraft för biträde vid detta arbete nödgats att tillfälligt anställa en assistent i Cg 19. Om prisgranskningen skall kunna fullgöras behövs en assistenttjänst i Ce 19. Överstyrelsen får därför föreslå, att medel beräknas härför, varvid bör avgå beräknade medel för en vakant kanslibiträdestjänst, som, om äskad personalförstärkning i övrigt erhålles, icke behövs. Tjänsten har icke kunnat bestättas med för arbetsuppgifter å hithörande område kompetent person.

10. Den 25 maj 1956 har Kungl. Maj:t uppdragit åt överstyrelsen för yrkesutbildning att — i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen och övriga i frågan berörda statliga verk och myndigheter samt andra intressenter för teknisk utbildning inom skilda fackområden ävensom vederbörande kommunala myndigheter — närmast under Kungl. Maj:t omhänderha planeringsverksamhet för ytterligare utbyggnad av den tekniska skolutbildningens kapacitet samt vidtaga de åtgärder och inkomma till Kungl. Maj:t med de förslag, vartill överstyrelsen i detta syfte finner anledning.

För den särskilda kursdelegation, som enligt propositionen 1956:63 föreslås skola vara inrättad, skall överstyrelsen i mån av behov tillhandahålla bland annat sekreterare.

Delegationen skall centralt bedöma och antaga sökande till särskild påbyggnadskurs. Den sekreterare, som skall fungera vid sammanträden med kursdelegationen och förbereda ärendena, måste ha en ingående kännedom om teknisk utbildning av olika slag och han synes därför lämpligen böra ha erfarenheter rörande tekniska skolor av olika slag, som i fråga om undervisningen (tim- och kursplaner, examina m. m.) sortera under andra byrån. Det synes därför synnerligen lämpligt att sekreterarskapet i kursdelegationen förenas med vissa administrativa uppgifter inom överstyrelsens andra byrå.

De arbetsuppgifter, som den nye förste byråsekreteraren å andra byrån kommer att ha med avseende på fortbildningskurserna, bland annat särskilda påbyggnadskurser, planeringsarbetet och annat administrativt arbete å andra byrån, fordrar en högt kvalificerad tjänsteman. Då hans arbetsuppgifter äro av stadigvarande art bör han placeras i lönegrad Ca 29.

13. 1952 års yrkesutbildningssakkunniga har i sitt betänkande om yrkesutbildningen (SOU 1954:11) framhållit, att överstyrelsens tredje byrå (för handel) bör få en förstärkning av den fackkompetenta personalen och

förordat att den närmaste tillsynen över undervisningen i främmande språk uppdrages åt en särskild språkkonsulent.

Antalet lärare, som vid handelsgymnasierna och yrkesskolornas handelskurser meddela undervisning i främmande språk, är stort. Ökat antal skolor och kurser beräknas de närmaste åren komma till stånd. Erforderlig ledning och tillsyn över undervisningen i denna del synes icke kunna komma till stånd med mindre än att en befattningshavare under byråchefens å tredje byrån ledning kan ägna sig häråt.

I befattningshavarens åligganden bör även ingå konsulterande verksamhet inom språkundervisningens område vid de högre tekniska läroverken och de andra tekniska skolor, där undervisning i främmande språk förekommer.

Med hänsyn till befattningshavarens arbetsuppgifter bör vederbörande besitta en kompetens, motsvarande den som erfordras för lektorat i främmande språk och befattningen därför placeras lägst i lönegraden Ce 31 (förste konsulent).

14. Handelsutbildningskommittén har i sitt betänkande II. Yrkesskolornas handelsundervisning m. m. (SOU 1955: 14) föreslagit inrättandet av bland annat en konsulenttjänst i allmänt handelstekniska ämnen (i handelsgymnasierna: företagsekonomi, matematik med handelsräkning samt handelsrätt; i yrkesskolorna: bokföring, handelsräkning, handelslära med handelsrätt och försäljnings- och reklamlära, praktiskt kontorsarbete och maskinräkning; specialkurser inom nämnda ämnesområden).

De allmänt handelstekniska ämnena är av dominerande betydelse såväl i handelsgymnasierna som i yrkesskolornas handelsundervisning. Undervisningen i dessa ämnen meddelas till största delen av timlärare. Erforderlig ledning och tillsyn samt vidgad pedagogisk verksamhet från överstyrelsens sida är nödvändig även inom detta område. Erforderlig arbetskraft måste ställas till byråchefens förfogande, en arbetskraft, som helt kan engagera sig åt dessa uppgifter.

Denne konsulent kommer givetvis att få stor betydelse även genom medverkan vid handläggningen av undervisningen i handelstekniska ämnen vid högre tekniska läroverk.

15. I handelsutbildningskommitténs betänkande föreslås inrättande av en konsulenttjänst i speciella detaljhandelsämnen (speciell varukännedom, praktiskt butiks- och försäljningsarbete, textning, plakatmålning och skyltning samt detaljhandelskursernas försäljnings- och reklamlära; specialkurser inom nämnda ämnesområden).

Detaljhandelsutbildningen är betydligt yngre än kontorsutbildningen. Den befinner sig ännu i många avseenden på försöksstadiet. Mycket arbete torde också behöva nedläggas på att få fram ett intresse för utbildningen inte endast hos personalen utan också hos arbetsgivarna. Överstyrelsen anser därför att en konsulenttjänst med heltid i speciella detaljhandelsämnen bör inrättas hos överstyrelsen. Här må erinras om att även varudistributionsutredningen i sitt betänkande Pris och prestation i handeln (SOU 1955: 16) framhållit nödvändigheten av att detaljhandelsutbildningen både kvantitativt och kvalitativt ökas och av denna anledning föreslagit förstärkning av tredje byråns personal.

19. Därest icke brist på yrkeslärare skall uppstå, måste utbildningen av lärare avsevärt ökas och utbildningskurser förläggas även till orter utom huvudstaden. Om en erforderlig utvidgning av verksamheten på detta vitala område skall kunna ske, är emellertid en förstärkning av femte

byråns personal nödvändig. I huvudsak har planeringen och genomförandet av alla hithörande kurser kommit att åvila byråchefen ensam. För att utvidgningen skall kunna genomföras, är det nödvändigt, att byråchefen erhåller en medhjälpare, som under hans ledning relativt självständigt kan planera och genomföra vissa kurser för utbildning av lärare inom hantverk och industri. Då det här gäller mycket kvalificerade arbetsuppgifter, måste tjänsten (förste konsulent) för att locka tillräckligt kvalificerad sökande placeras i Ce 31.

24. Hos överstyrelsen finnes för närvarande 19 befattningar av kategorien förste byråsekreterare, byråsekreterare och amanuenser, varav en placerad i Ca 29, en i Ce 29, fyra i Ca 27, en i Ce 27 samt övriga (12) i högst lönegrad 25. Vid bifall till yrkandet under punkt 25 skulle antalet amanuenser öka med två. Totalt skulle vid bifall jämväl till yrkandena under p. 4 och 10, sålunda 1957/58 antalet tjänstemän av nu ifrågakommande kategori uppgå till 21, varav endast 5 ordinarie i högre lönegrad än 25. För att få en gynnsammare proportion emellan ordinarie och icke-ordinarie tjänster bör antalet ordinarie tjänster ökas.

Statskontoret vill inte motsätta sig inrättandet av en förste byråsekreterartjänst på andra byrån (p. 10) med hänsyn till det ökade personalbehov, som lär uppkomma inom överstyrelsen på grund av 1956 års riksdags beslut om upprustning av den tekniska skolutbildningen. Ämbetsverket föreslår dock, att tjänsten placeras i Ce 27. En ny expeditionsvaktjänst i Ce 10 (p. 28) tillstyrkes. Övriga förslag om icke-automatiska utgiftsökningar bör enligt statskontorets mening ej tillmötesgå.

Statens lönenämnd avstyrker bifall till förslagen under punkterna 1, 3, 4, 8, 11, 16, 21—23, 26, 27 och 29. Mot förslagen under punkterna 5, 9, 13, 14, 19 och 20 har lönenämnden ingen erinran. Vid bifall till förslagen under följande punkter har nämnden ansett att de föreslagna lönegraderna bör ändras, nämligen vid punkt 6 till 21 lönegraden, vid punkt 7 till 17 lönegraden, vid punkt 10 till 27 lönegraden, vid punkt 12 till 25 lönegraden och vid punkt 15 till 25 lönegraden.

Departementschefen. Innan jag går in på mitt ställningstagande till de olika förslagen under denna anslagspunkt, vill jag erinra om att särskilda sakkunniga den 30 september 1955 tillkallats för att utreda frågan om den centrala ledningen av hela yrkesutbildningsväsendet och därmed sammanhängande spörsmål. Detta förhållande är givetvis att beakta vid en bedömning av frågan om ökning av överstyrelsens för yrkesutbildning personella resurser. Jag anser mig också böra framhålla, att överstyrelsen vid de båda närmast föregående riksdagarna erhållit en icke oväsentlig förstärkning av sina personalresurser. År 1955 inrättades således bland annat tjänster för en konsulent, en byråingenjör, en assistent och två förste byråsekreterare, av vilka den ene skulle tjänstgöra jämväl inom skolöverstyrelsen. I fjol inrättades en förste konsulenttjänst, en förste byråsekreterartjänst och en kanslibiträdestjänst. I viss utsträckning är emellertid ytterligare förstärkning nödvändig med hänsyn till de ökade arbetsuppgifter

överstyrelsen har att fullgöra i samband med yrkesskolväsendets och den tekniska skolutbildningens pågående utbyggnad.

För nästa budgetår anser jag mig med anledning av förslaget under punkt 6 böra tillstyrka inrättande av en assistenttjänst i Ce 21 för att det skall bli möjligt att tillgodose behovet av personal för den betydelsefulla gren av överstyrelsens verksamhet, som centralupphandlingen utgör och som är av påtaglig och direkt betydelse för att förbilliga och underlätta utbyggnaden av yrkesskolväsendet. Av samma skäl förordar jag, att en kanslibiträdestjänst indrages och en assistenttjänst i Ce 17 i stället inrättas för befattningshavare å centralupphandlingen (p. 7).

Överstyrelsen har föreslagit, att en förste byråsekreterartjänst i Ca 29 inrättas på andra byrån (p. 10). Enligt min mening har starka skäl anförts för denna personalförstärkning. Jag tillstyrker därför, att en ny extra ordinarie förste byråsekreterartjänst inrättas. Den mycket betydande utveckling av den tekniska skolutbildningen, som redan beslutats och som kommer att ytterligare ökas vid bifall till de förslag om de tekniska läroverkens utbyggnad, varom jag i det följande ämnar framlägga förslag, kommer att ställa skärpta krav på andra byråns personal, vilken skall ha hand om den viktiga planeringsverksamhet på detta område, som Kungl. Maj:t våren 1956 uppdragit åt överstyrelsen. Då mycket ansvarsfulla samt självständiga arbetsuppgifter kommer att åvila tjänst innehavaren, förordar jag att tjänsten placeras i 29 lönegraden.

Överstyrelsens förslag under punkterna 13—15 och 20 rörande konsulenttjänster för handelsundervisningen innebär en väsentlig utvidgning i jämförelse med de förut redovisade förslagen från handelsutbildningskommitténs sida. Medan kommittén föreslog en heltidstjänst och tre deltidstjänster för konsulenter, har överstyrelsen förordat fyra heltidstjänster för konsulenter inom företrädesvis handelsundervisningens område. Jag anser mig böra biträda överstyrelsens förslag i detta hänseende på det sättet, att jag föreslår att 25 000 kronor anvisas till ersättningar åt konsulenter inom de områden som avses under punkterna 13—15 i överstyrelsens förslag. Jag räknar härvid med, att överstyrelsen för denna konsulentverksamhet kommer att för vissa perioder anlita lämpliga personer mot arvode.

För handläggningen av lärarutbildningsfrågor torde överstyrelsens femte byrå böra förstärkas med en konsulenttjänst (p. 19). För att göra det möjligt att till befattningen erhålla person med fil. licentiatexamen eller motsvarande kompetens samt lärarerfarenhet torde tjänsten böra inrättas som förste konsulenttjänst i Ce 31.

En kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång torde böra inrättas med hänsyn till behovet av ytterligare personal i verkets telefonväxel (p. 27).

Jag biträder förslagen rörande vaktmästarpersonalen (p. 28—30) på så sätt, att jag förordar inrättande av ytterligare en expeditiönsvaktjänst i Ce 10 samt ordinariesättning av en tjänst i Ca 10.

Mot den av överstyrelsen beräknade höjningen med 23 200 kronor av anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden (p. 33) har jag ingen erinran.

Jag erinrar slutligen om att chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslagit uppflyttning av en förste byråingenjörstjänst från Ca 27 till Ca 29 (p. 5), uppflyttning av två amanuensjänster till förste byråsekreterartjänster i Ca 27 (p. 24) samt förändring av en kanslibiträdestjänst i Ce 11 till kontoristtjänst i Ce 13 (p. 26) och av en kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång till kanslibiträdestjänst i Ce 11 (p. 27). Medel torde böra beräknas dels för dessa ändamål, dels ock med anledning av vad chefen för civildepartementet i nämnda sammanhang anfört beträffande höjning av vissa arvoden.

Icke-ordinarieposten under förevarande anslag har hittills uppförts såsom förslagsvis betecknad post. Från och med nästa budgetår torde den böra upptagas såsom obetecknad post.

Med beaktande jämväl av de automatiska utgiftsökningarna beräknar jag hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 1 775 000 kronor, vilket innebär en höjning med 222 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för överstyrelsen för yrkesutbildning, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för överstyrelsen för yrkesutbildning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	602 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	11 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar till inspektörer och sakkunniga biträden m. m., <i>förslagsvis</i>	109 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	671 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	382 000

Summa kronor 1 775 000

c) till *Överstyrelsen för yrkesutbildning*: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 775 000 kronor.

[284] 2. Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	173 500	166 693
1956/57 (statsliggaren s. 735)	195 000	
1957/58 (förslag)	260 200	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 84 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Höjning av anslagsposten till reseersättningar (nu förslagsvis 54 500)	+ 31 000
2. Höjning av delposten till övriga expenser (nu 115 500)	+ 53 000
	+ 84 000

Med hänsyn till de från den 1 juli 1956 höjda traktamentsersättningarna beräknas utgifterna till reseersättningar stiga med 3 500 kronor. För att överstyrelsen i högre grad än nu skall kunna lämna medverkan vid planeringen av nya yrkesskolor m. m. föreslås en höjning av anslagsposten till reseersättningar med 4 000 kronor, för att verkschefen m. fl. skall kunna följa verksamheten i önskvärd utsträckning föreslås en höjning med 3 500 kronor och för att de under föregående anslagspunkt av överstyrelsen föreslagna konsulenterna skall kunna resa i erforderlig utsträckning föreslås en höjning med 20 000 kronor.

Delposten till övriga expenser föreslås uppräknad med 5 000 kronor på grund av ökade priser på varor och tjänster, bland annat ökade städkostnader etc. Med anledning av föreslagen personalförstärkning äskas 20 000 kronor för anskaffning av möbler etc. och 15 000 kronor för renhållning, skrivmateriel m. m. Behovet av nya kontorsmaskiner beräknas medföra en kostnadsökning med 6 000 kronor och till en personsökaranläggning begäres 7 000 kronor.

Statskontoret framhåller, att motiven för en uppräkning av anslagsposten till reseersättningar och delposten till övriga expenser delvis bortfaller, enär personalförstärkningar ej bör vidtagas i den utsträckning överstyrelsen föreslagit. I betraktande av de senaste årens belastningssiffror synes enligt statskontorets mening anledning snarast föreligga att minska förstnämnda post. Med hänvisning bland annat till traktamentshöjningarna från och med den 1 juli 1956 förordar statskontoret dock att posten uppföres med oförändrat belopp. Delposten till övriga expenser föreslås uppräknad med 7 500 kronor.

Departementschefen. Jag förordar, att anslagsposten till reseersättningar för nästa budgetår ökas med 29 500 kronor.

Den föreslagna höjningen med 20 000 kronor av delposten till övriga expenser för inköp av möbler m. m. torde kunna begränsas till 10 000

kronor i anslutning till vad jag under föregående anslagspunkt föreslagit rörande personalförstärkningar vid överstyrelsen.

Medel för anskaffning av personsökaranläggning kan jag icke tillstyrka men förordar i övrigt en höjning med 29 200 kronor, vilket för delposten till övriga expenser medför en sammanlagd höjning av (10 000 + 29 200 =) 39 200 kronor.

I överstyrelsens omkostnadsstat för innevarande budgetår är anslagsposten till publikationstryck uppförd med ett belopp av 5 000 kronor. Härav utgör 3 500 kronor engångsanvisning för visst ändamål. För nästa budgetår bör anslaget minskas med detta belopp.

Vad jag nu förordat innebär en höjning av omkostnadsanslaget med (29 500 + 39 200 — 3 500 =) 65 200 kronor till 260 200 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 260 200 kronor.

[285] **3. Överstyrelsen för yrkesutbildning: Yrkespedagogisk reformverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	100 000	35 794
1956/57 (statsliggaren s. 736)	100 000	
1957/58 (förslag)	100 000	

Förevarande reservationsanslag utgör för yrkesundervisningens del en motsvarighet till det allmänna skolväsendets reservationsanslag till Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m. Reformverksamheten syftar till en effektivisering av såväl lärarutbildningen som yrkesundervisningen i allmänhet (propositionerna 1949: 167 och 1955: 139).

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Den vid ingången av detta budgetår förefintliga reservationen beror till väsentlig del på att den från och med budgetåret 1955/56 inrättade konsulenttjänsten, vars innehavare skall ha hand om överstyrelsens förlagsverksamhet och därmed sammanhängande frågor, endast tjänstgjort under budgetårets två sista månader och att därvid förste byråingenjörstjänsten på överstyrelsens femte byrå samtidigt varit vakant.

Departementschefen. Jag har ingen erinran mot överstyrelsens förslag om oförändrat anslagsbelopp för nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen för yrkesutbildning: Yrkespedagogisk reformverksamhet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[286] 4. Högre tekniska läroverk: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	6 555 000	7 199 801
1956/57 (statsliggaren s. 736)	7 661 000	
1957/58 (förslag)	9 060 000	

Läroverksorganisationen

Läroverksorganisationen omfattar innevarande budgetår 15 läroverk med tillhoppa 166 klassavdelningar (statsliggaren s. 737 ff). Genom det vid 1956 års riksdag fattade beslutet om utbyggnad av de högre tekniska läroverkens organisation (prop. 63; SU 53; Rskr. 149) kommer emellertid antalet klassavdelningar att budgetåret 1957/58 automatiskt öka med 9 till 175, nämligen med en avdelning vid vardera läroverket i Borås, Eskilstuna, Hälsingborg, Härnösand, Karlskrona, Malmö och Stockholm samt med två avdelningar vid läroverket i Västerås. Härjämte kommer en klass av byggnadstekniska fackskollinjen vid läroverket i Stockholm med 150 dagars läsår att ersättas av en klass med 273 dagars läsår.

Härutöver föreslår *överstyrelsen för yrkesutbildning* beträffande befintliga läroverk, att ytterligare en avdelning av första klassen från och med nästa budgetår inrättas vid vart och ett av gymnasierna vid de högre tekniska läroverken i *Stockholm, Göteborg* och *Hälsingborg*. Till stöd för detta förslag, i vad det avser de båda förstnämnda läroverken, anföres bland annat följande.

Tekniska gymnasiet vid tekniska läroverket i Stockholm omfattar under innevarande budgetår sex avdelningar av vardera första och andra klasserna och fem avdelningar av tredje klassen. Från och med andra klassen är gymnasiet differentierat på sex linjer. Det synes välbetänkt att något öka rekryteringsunderlaget till dessa sex linjer genom att öka antalet avdelningar av första klassen till sju.

Tekniska gymnasiet vid tekniska läroverket i Göteborg omfattar fyra avdelningar av envar av första, andra och tredje klasserna. Från och med andra klassen är gymnasiet differentierat på icke mindre än sju linjer. En utökning av antalet avdelningar i första klassen synes därför ändamålsenlig.

Denna utökning av de högre tekniska läroverken i Stockholm och Göteborg är välmotiverad även ur synpunkten att tillströmningen av väl kompetenta sökande till dessa läroverk är stor och att ökad möjlighet till teknisk gymnasieutbildning i de två största städerna är synnerligen önskvärd.

Beträffande förslaget om inrättande av ytterligare en avdelning av första klassen vid läroverket i Hälsingborg från och med budgetåret 1957/58, vilket skulle följas av inrättandet av en byggnadsteknisk linje från och med det därefter följande budgetåret, anför *överstyrelsen*, att det för närvarande finns byggnadsteknisk gymnasielinje endast vid ett läroverk i landets södra landskap, nämligen i Karlskrona. Ehuru en sådan linje är avsedd att komma till stånd vid läroverket i Borås föreligger det enligt

överstyrelsens mening otvivelaktigt ett ytterligare behov av dylika linjer i den södra delen av landet. Överstyrelsen framhåller, att läroverket i Hälsingborg har fullt godtagbara lokaler för en byggnadsteknisk linje och meddelar, att erbjudanden från enskilt håll gjorts att skänka vissa belopp till utrustning avsedd för undervisning på ifrågavarande linje.

Med anledning av en framställning från styrelsen för högre tekniska läroverket i Hälsingborg om inrättande av en livsmedelsteknisk gymnasie-linje vid läroverket från och med läsåret 1957/58 utan ökning av antalet avdelningar av första klassen, har överstyrelsen meddelat, att överstyrelsen, som icke anser det lämpligt att nu anordna en särskild livsmedelsteknisk facklinje, avser att med stöd av givet bemyndigande medgiva en viss specialisering av undervisningen i livsmedelsteknik inom ramen för den kemi-tekniska gymnasielinjen vid läroverket.

Vid bifall till överstyrelsens nu redovisade förslag kommer antalet klass-avdelningar vid de nuvarande högre tekniska läroverken budgetåret 1957/58 att uppgå till 178.

Utöver denna utvidgning av befintliga högre tekniska läroverk har överstyrelsen framlagt förslag rörande upprättande av tre nya läroverk från och med nästa budgetår, nämligen ett i *Karlstad*, omfattande gymnasium med en maskinteknisk och en pappersteknisk linje med två avdelningar av första klassen, ett i *Borlänge*, omfattande gymnasium med en maskinteknisk och en byggnadsteknisk linje samt fackskola med en maskinteknisk linje och med tillsammans tre avdelningar av första klassen, samt ett i *Linköping*, omfattande gymnasium med en maskinteknisk och en teleteknisk linje samt fackskola med en teleteknisk linje och med tillsammans tre avdelningar av första klassen.

Därest nämnda tre nya läroverk inrättas från och med budgetåret 1957/58 tillkommer ytterligare åtta avdelningar av första klassen och den sammanlagda ökningen av antalet klassavdelningar i förhållande till innevarande budgetår skulle utgöra tjugou. Det totala antalet avdelningar skulle således budgetåret 1957/58 uppgå till $(166 + 20 =) 186$.

Det av överstyrelsen för yrkesutbildning framlagda närmare förslaget om upprättande av ett högre tekniskt läroverk i *Karlstad* har sin grund i riksdagens principbeslut i föl, att ett läroverk skall upprättas därstädes från och med budgetåret 1957/58 eller den senare tidpunkt Kungl. Maj:t bestämmer. Beträffande sina åtgärder i anledning av nämnda beslut anför överstyrelsen bland annat följande.

Drätselkammaren i *Karlstad* har framlagt förslag dels till definitiv lösning av lokalfrågan och dels till anordningar, som skall möjliggöra, att undervisningen igångsättes från och med läsåret 1957/58. Den definitiva lösningen går ut på att de nuvarande läroverkskhusen för allmänna läroverket vid Stora torget skall ombyggas för tekniska läroverket och för det redan igång varande handelsgymnasiet samt att en ny byggnad för de tekniska

laboratorierna och för vissa andra ändamål skall uppföras på en närbelägen tomt.

Den provisoriska lösningen innebär i huvudsak följande. Fyra klassrum jämte utrymmen för administration och materiel inrymmer i provisoriska byggnader på den tomt, där den blivande laboratoriebyggnaden avses skola uppföras. Sistnämnda byggnad avses bli uppförd så tidigt, att den står färdig till början av läsåret 1959/60 (tredje läsåret). Innan denna byggnad blir färdig, kan lokaler för fysik- och kemiundervisningen disponeras i högre allmänna läroverket. För laborationer i andra ämnen kan disponeras laboratorier i Karlstads mekaniska verkstad, Skoghallsverken och stadens yrkesskola.

Den föreslagna definitiva lösningen synes i stort kunna godtagas.

Den provisoriska lösningen är, såvitt överstyrelsens representant vid besök i Karlstad kunnat utröna, den bästa av de olika alternativ, som diskuterats och som varit möjligt att genomföra. Med hänsyn härtill och till angelägenheten av att det tekniska läroverket i Karlstad snarast möjligt börjar sin verksamhet anser sig överstyrelsen som ett provisorium kunna godtaga det framlagda förslaget. Skulle man avvakta ett iordningställande av lokaler i enlighet med den framlagda definitiva lösningen, torde det komma att dröja minst två år innan verksamheten kan börja vid läroverket.

1956 års riksdagsbeslut angående utbyggnad av den tekniska skolutbildningens kapacitet innebar bland annat också en hemställan, att Kungl. Maj:t måtte för 1957 års riksdag framlägga förslag om upprättande av ett högre tekniskt läroverk inom *Kopparbergs län* (jfr prop. 63 s. 50 ff; SU 53 s. 68 f.).

Fullmäktige i Borlänge, Falun och Ludvika har i underdåniga skrivelser var för sig hemställt, att ett högre tekniskt läroverk måtte förläggas till respektive stad. Av överstyrelsens framställning i vad den avser förläggningsort för och organisation av ett högre tekniskt läroverk inom *Kopparbergs län* inhämtas bland annat följande.

Borlänge föreslår, att läroverket skall omfatta dels ett tekniskt gymnasium med en maskinteknisk och en byggnadsteknisk linje och dels en teknisk fackskola med en maskinteknisk linje. Falun anhåller enbart om tekniskt gymnasium med en maskinteknisk och en byggnadsteknisk linje. Det framhålles dock, att möjligheter finnes för en igångsättning i Falun med större initialorganisation. Ludvika slutligen föreslår dels ett tekniskt gymnasium med en maskinteknisk och en elektroteknisk linje och dels en teknisk fackskola med en maskinteknisk linje.

I ärendet har länsstyrelsen i *Kopparbergs län* avgivit utlåtande, varvid länsstyrelsen bland annat redovisat erhållna yttranden från vissa kommuner inom länet. Vidare har till överstyrelsen i ärendet inkommit en skrivelse från *Domnarfvets jernverk*. Överstyrelsen har därjämte i frågan samrått med arbetsmarknadsstyrelsen.

Överstyrelsen framhåller till en början, att ur allmänna synpunkter var och en av de tre städerna enligt överstyrelsens uppfattning väl kan tänkas som förläggningsort för ett högre tekniskt läroverk. Det torde dock icke vara lämpligt att för närvarande upprätta mer än ett tekniskt läroverk i

länet. Vid sina överväganden i frågan har överstyrelsen funnit, att Borlänge torde vara den lämpligaste platsen härför. Vid det samråd, som ägt rum med *arbetsmarknadsstyrelsen*, har denna förklarat sig dela överstyrelsens åsikt.

Överstyrelsen stöder sin uppfattning om Borlänge som lämpligaste förläggningssort på följande.

Av de kommuner, som länsstyrelsen hört i ärendet, har — bortsett från Borlänge, Falun och Ludvika — sju uttalat sig för Borlänge, fyra för Falun och en för Ludvika. Ehuru enligt överstyrelsens uppfattning alltför stor vikt ej bör fästas vid denna opinionsundersökning — flera stora industrikommuner har icke uttalat sin mening i frågan — anser överstyrelsen, att man dock icke kan bortse från att mer än hälften av de kommuner, som yttrat sig, i första hand förordat Borlänge som förläggningssort för det högre tekniska läroverket.

Sett ur rent kommunikationsteknisk synpunkt anser överstyrelsen Borlänge och Falun vara i stort sett lika lämpliga. Ludvika måste enligt överstyrelsens uppfattning i detta hänseende sättas avgjort efter förenämnda två städer.

Endast Borlänge och Ludvika har förklarat sig villiga att jämsides med det tekniska gymnasiet inrätta en teknisk fackskola, i båda fallen med treårig utbildning, nämligen aftenundervisning två år och dagundervisning ett år. Överstyrelsen anser det synnerligen betydelsefullt, att det vid det blivande läroverket inom Kopparbergs län även inrättas en fackskollinje. Fackskolorna tillföra industrin ingenjörer med längre praktisk och med god teknisk utbildning. Genom organisationen med två utbildningsvägar, tekniskt gymnasium och teknisk fackskola, når man fördelen med en allsidig rekrytering av ingenjörskåren. Genom att i Borlänge redan finnes en teknisk aftonskola, Domnarvets tekniska aftonskola (vid Bergslagens praktiska skolor), vars undervisning de två första åren är upplagd så, att den väl lämpar sig som underlag för inträde i teknisk fackskola, har Borlänge betydligt bättre möjligheter att rekrytera elever till en teknisk fackskola än de orter, där en sådan aftonskola icke finnes. Varken Falun eller Ludvika har en teknisk aftonskola eller förberedande kurser för inträde i högre tekniskt läroverk.

Vad beträffar de tekniska gymnasielinjerna har föreslagits — förutom av alla tre en maskinteknisk linje — av Borlänge och Falun en byggnadsteknisk linje och av Ludvika en elektroteknisk linje. Genom den av statsmakterna innevarande år beslutade utbyggnaden av de högre tekniska läroverken inrättas tre nya elkrafttekniska gymnasielinjer (i Hälsingborg, Malmö och Västerås) och likaledes tre nya teletekniska gymnasielinjer (i Härnösand, Karlskrona och Stockholm). Med hänsyn härtill och då vid det för södra delen av länet närbelägna läroverket i Västerås finnes möjlighet att erhålla elkraftteknisk utbildning vid såväl tekniskt gymnasium som teknisk fackskola, anser överstyrelsen, att i Kopparbergs län föreligger större behov av byggnadsteknisk ingenjörutbildning än sådan utbildning inom elektrotekniken. Överstyrelsen finner därför Borlänges förslag till det nya läroverkets organisation äga företräde framför vad i detta avseende föreslagits av Falun och Ludvika.

Förläggningssorten för ett högre tekniskt läroverk bör vara centralorten för ett rikt och differentierat näringsliv. Ur denna synpunkt torde Borlänge bära sätts före Falun men i stort sett jämställas med Ludvika. Beräknar

man, att läroverket i Kopparbergs län skall ha hela länet som upptagningsområde, måste Ludvika vid jämförelse med de två andra städerna anses som den minst lämpliga förläggningsorten. En jämförelse i detta avseende mellan Borlänge och Falun talar enligt överstyrelsens uppfattning för Borlänge. Skall man tala om ett ekonomiskt och industriellt centrum i Kopparbergs län, får detta nog anses ligga norr om Ludvika och närmast Borlänge av de tre städer, varom här är fråga.

Borlänge räknar med att under sommaren 1957 kunna flytta sitt högre allmänna läroverk till en ny byggnad, varigenom det tekniska läroverket från och med höstterminen 1957 skall kunna få disponera den gamla läroverksbyggnaden. Vidare skall det tekniska läroverket kunna få disponera lokaler och utrustning i Domnarvets tekniska aftonskola. Denna anordning med lokaler i gamla läroverksbyggnaden och i Domnarvets tekniska aftonskola är dock att anse som ett provisorium, till dess Borlänge hunnit uppföra en särskild byggnad för tekniska läroverket, till vilken byggnad redan föreligger vissa förslag.

Av den utav skolplaneringskommittén i Falun verkställda utredningen framgår, att kommittén icke ansett det uteslutet, att läroverket skulle kunna börja sin verksamhet hösten 1957. Definitiva lokaler skulle då självfallet icke kunna stå till förfogande. Under framhållande att anspråken på de tillfälliga lokalerna skulle bli något mindre, om man under de första åren endast räknade med en byggnadsteknisk linje, framhåller kommittén, att sådana lokaler kunde erhållas dels genom uppförande av en enplans paviljongbyggnad, dels genom att tekniska läroverket finge disponera maskinlaboratorier i AB Svenska Järnvägsverkstädernas fabriksanläggning i Främby samt allmänna läroverkets fysik- och kemilaboratorier. Kommittén diskuterar även möjligheten av att staden förvärvar en byggnad, som nu disponeras av förvaltningen inom Stora Kopparbergs kommun tillsammans med en av kommunens folkskolor, samt uttalar, att denna byggnad, som har en golvyta av cirka 800 m², säkerligen skulle medge en betryggande lösning av frågan om provisoriska lokaler.

Beträffande lokalfrågan i Ludvika uttalar stadsfullmäktige endast, att genom välvilligt tillmötesgående fullgoda lokaler kan ställas till förfogande under de första åren.

Självfallet kan icke någon av de berörda städerna under de närmaste åren ställa definitiva lokaler till förfogande för det tekniska läroverket. Såvitt överstyrelsen kan finna, är Borlänge den enda av de tre städerna, som redan från och med höstterminen 1957 kan ställa som ett provisorium fullt godtagbara lokaler till förfogande för ett tekniskt läroverk med en organisation, omfattande två gymnasielinjer och en fackskollinje. Det måste ur flera synpunkter anses angeläget, att det tekniska läroverket inom Kopparbergs län kan börja sin verksamhet redan från och med läsåret 1957/58.

Förslag om upprättande av ett högre tekniskt läroverk i *Linköping* har väckts av stadens fullmäktige, som i skrivelse den 31 juli 1956 hemställt, att ett läroverk upprättas, omfattande gymnasium med en maskinteknisk och en teleteknisk linje samt fackskola med teleteknisk linje. Vid fackskolan skulle undervisningen under de två första åren ske på deltid och under det tredje och sista året såsom heltidsundervisning. I särskild underdånig skrivelse har drätselkammaren i Linköping hemställt, att läroverket måtte upprättas från och med budgetåret 1957/58.

I fråga om upprättande av ett högre tekniskt läroverk i Linköping anför överstyrelsen bland annat.

Frågan om inrättande av ett högre tekniskt läroverk i Linköping har utretts i kontakt med bland annat de större industriföretagen i staden, flygförvaltningens försökscentral, centrala flygverkstaden i Malmslätt, länsarbetsnämnden i Östergötlands län m. fl., vilka samtliga ställt sig positiva till inrättandet av ett högre tekniskt läroverk i Linköping.

Inom Östergötlands län finnes redan ett högre tekniskt läroverk, nämligen i Norrköping. Detta läroverk är organiserat som tekniskt gymnasium med en byggnadsteknisk, en färgeri- och appreturteknisk, en flygteknisk, en kemiteknisk, en maskinteknisk och en textilteknisk linje. Läroverket omfattar fyra avdelningar av varje klass. Av nämnda linjer har de färgeri- och appreturtekniska samt textiltekniska linjerna särskild anknytning till Norrköping i dess egenskap av textilstad, varjämte undervisningen i dessa linjer till en del är förlagd till Lennings textiltekniska institut i Norrköping. Den flygtekniska linjen har däremot närmast anknytning till Linköping.

Viss möjlighet finnes sålunda redan nu för ungdomen i Östergötlands län att erhålla ingenjörsutbildning inom länet. Läroverkets i Norrköping kapacitet är dock begränsad. Det kan sålunda nämnas, att innevarande hösttermin av 222 godkända inträdessökande till första klassen endast 104 kunde intagas. Även tidigare år har en hög procent av de godkända inträdessökande måst avvisas på grund av platsbrist. Detta förhållande ävensom vetenskapen om storleken av de kommande ungdomskullarna inom länet och det redovisade behovet hos industrin inom länet av arbetskraft med ingenjörsutbildning talar enligt överstyrelsens uppfattning otvetydigt för att utbildningsmöjligheterna för ingenjörer inom länet bör ökas. Den bästa lösningen härvidlag torde vara, att ett nytt högre tekniskt läroverk upprättas inom länet. Förläggningsorten för detta nya läroverk bör enligt överstyrelsens mening bli Linköping. Härigenom kommer de två största industristäderna inom länet att få var sitt högre tekniskt läroverk.

Överstyrelsen har i detta ärende samrått med *arbetsmarknadsstyrelsen*, som förklarar det angeläget, att ett högre tekniskt läroverk blir upprättat i Linköping.

Överstyrelsen har vidare konfererat med representanter för läroverket i Norrköping och för Linköpings stad, varvid enighet nåddes om att det tekniska läroverket i Linköping bör starta med de facklinjer, som staden föreslagit. Den flygtekniska utbildningen, som Norrköping önskar överförd till Linköping, bör tills vidare vara kvar i Norrköping. Om några år bör denna linjes överförande till Linköping på nytt upptagas till prövning.

Några definitiva lokaler för det tekniska läroverket kan Linköping icke ställa till förfogande under de närmaste åren. Provisoriska lokaler har diskuterats med överstyrelsen, som även vid besök i staden fått tillfälle bese en del lokaler, som kunde tänkas komma ifråga. Något avgörande i denna fråga har dock ännu icke träffats. Överstyrelsen räknar emellertid med läroverkets upprättande redan från och med nästa budgetår.

Statskontoret framhåller, att nya linjer vid gymnasier i Stockholm och Göteborg inrättats i enlighet med beslut vid 1956 års riksdag, varvid någon ökning av antalet parallellavdelningar vid dessa gymnasier dock icke förutsattes. Ämbetsverket anser, att ytterligare utvidgning av de högre

tekniska läroverkens organisation icke redan nu bör ifrågakomma och avstyrker förslaget om ökat antal avdelningar av första klassen vid läroverken i Stockholm och Göteborg. Ämbetsverket avstyrker likaledes förslaget om inrättande av en byggnadsteknisk linje vid läroverket i Häl-singborg. Vad överstyrelsen föreslagit angående nya läroverk i Karlstad och Borlänge föranleder ingen erinran från statskontorets sida. Förslaget om upprättande av ett nytt läroverk i Linköping kan statskontoret däremot icke biträda.

A n s l a g s ä s k a n d e n

Överstyrelsen för yrkesutbildning, som räknar med att hela den förut redovisade, av överstyrelsen föreslagna utbyggnaden av läroverksorganisationen kommer till stånd från och med nästa budgetår, beräknar ett avlöningsanslag av 9 175 000 kronor, vilket innebär en höjning med 1 514 000 kronor. Höjningen betingas dels av automatiska utgiftsökningar å i runt tal 700 000 kronor till följd av bland annat den höjda lönenivån, vissa beslutade arvodesregleringar samt tillkomsten av nya avdelningar vid befintliga läroverk på grund av tidigare fattade beslut, dels ock av följande förslag:

- 1) uppflyttning av rektorstjänsten vid läroverket i Göteborg från avlöningsgrupp III till IV,
- 2) tre nya rektorstjänster i avlöningsgrupp II,
- 3) tjugusju nya lektorstjänster i Ca 33 eller Ca 31,
- 4) ordinariesättning i Ca 29 av ytterligare fem (nu 4) adjunktstjänster i Ce 29,
- 5) tre nya vaktmästartjänster i Ca 11,
- 6) höjning av arvoden åt bibliotekarier,
- 7) fem nya adjunktstjänster i Ce 29,
- 8) lärarkostnader för fyra särskilda påbyggnadskurser,
- 9) ombildning av en 1:e kansliskrivartjänst i Ce 17 till kassörstjänst i Ce 19 vid högre tekniska läroverket i Stockholm,
- 10) en ny institutionsvaktmästartjänst i Ce 14 vid läroverket i Stockholm,
- 11) sju nya vaktmästartjänster i Ce 12 med samtidigt indragande av ett arvode,
- 12) arvoden åt vaktmästare vid läroverken i Eskilstuna och Göteborg för särskilda uppgifter,
- 13) höjning av vissa arvoden till vaktmästare,
- 14) ökade kostnader för biträdeshjälp på rektorsexpeditionerna till följd av beslutad och föreslagen utbyggnad av läroverken,
- 15) skrivhjälp till de särskilda påbyggnadskurserna (1 200 kronor).

Av överstyrelsens motivering för dessa förslag inhämtas bland annat följande.

3. Från de nu befintliga läroverkens sida har begärts inrättande av sammanlagt 26 nya lektorstjänster. Av dessa tillstyrker överstyrelsen inrättande av tjugu. Vidare föreslår överstyrelsen, att en ny lektorstjänst inrättas vid läroverket i Hälsingborg och att två nya tjänster inrättas vid vart och ett av de föreslagna nya läroverken i Karlstad, Borlänge och Linköping.

5. Överstyrelsen beräknar, att det vid vart och ett av de nya läroverken i Karlstad, Borlänge och Linköping erfordras en vaktmästartjänst (expeditionsvakt) i lönegrad Ca 11.

6. Arvodet till bibliotekarie utgår för närvarande med dels ett grundbelopp av 350 kronor, dels ett belopp av 50 kronor per facklinje vid dagrespektive aftonundervisning, dels ock en krona för varje under höstterminen inskriven elev. Vid fullt elevantal i varje klass skulle läroverken efter denna beräkningsgrund läsåret 1957/58 få mellan 630 kronor och 2 090 kronor.

Med hänsyn till det låga arvodet har det blivit allt svårare att få någon lärare att åtaga sig sysslan som bibliotekarie. Överstyrelsen ser sig därför nödsakad att föreslå en höjning av arvodet. För att främst tillgodose de mindre läroverken och i viss mån även för att bättre ersätta det merarbete, som följer med att flera facklinjer finnas vid ett läroverk, förordar överstyrelsen, att grundbeloppet höjes till 500 kronor och arvodet per facklinje till 75 kronor.

7. Av totala antalet veckotimmar i läroämnena beräknas läsåret 1957/58 omkring 54 % komma att fullgöras av ordinarie lärare (rektorer, lektorer och adjunkter). Såsom överstyrelsen vid avgivande av sina framställningar angående anslagsbehovet för budgetåret 1955/56 anför, skall i princip den undervisning i läroämnena, som icke täckes av rektors och lektors undervisning, täckas av adjunkter i lönegrad 29. Någon del av undervisningen kommer givetvis även i framtiden att behöva täckas av lärare i befordringsgången och timlärare, men i princip böra så många tjänster i lönegrad 29 vara inrättade, att den väsentliga delen av undervisningen täckes av rektorer, lektorer och adjunkter i denna lönegrad.

Under innevarande budgetår finnes inrättade fyra adjunktstjänster i Ca 29 och 43 sådana tjänster i Ce 29, eller sålunda sammanlagt 47 tjänster i lönegrad 29. Totala antalet adjunktstjänster i denna lönegrad bör budgetåret 1957/58 ökas med 5 till 52. Vid bifall till yrkandet om ordinarie-sättning av fem adjunktstjänster i Ce 29 skulle sålunda antalet extra ordinarie adjunktstjänster i denna lönegrad budgetåret 1957/58 bli 43.

8. Överstyrelsen räknar med att under budgetåret 1957/58 anordna högst fyra särskilda påbyggnadskurser. Varje kurs beräknas omfatta i medeltal 30 veckotimmar och pågå en termin. Vidare räknar överstyrelsen med att hälften av den erforderliga undervisningen (15 veckotimmar) skall bestridas av lektorer vid högre tekniska läroverk samt att den andra hälften av undervisningen skall ske i form av föreläsningar. Då man måste ställa mycket höga krav på föreläsarnas kvalifikationer, anser sig överstyrelsen böra räkna med ett arvode för varje föreläsningstimme av i medeltal 50 kronor. Efter i medeltal 4-ort kan kostnaden för en kurs beräknas till avrundat 25 500 kronor. Med hänsyn till att vid sådan kurs en veckotimmes undervisning av ämneslärare skall motsvara 1½ veckotimmes undervisning vid högre tekniskt läroverk, har vid kostnadsberäkningen ämneslärarnas antal veckotimmar ökats med 50 %. För fyra kurser kan sålunda kostnaden för lärarlöner beräknas till 102 000 kronor.

10. Av de för närvarande inrättade fem institutionsvaktmästarna i Ca 14 vid läroverket i Stockholm är en placerad å institutionen för fysik och elektroteknik. Erfarenheten har visat, att denne vaktmästare icke medhunnit alla arbetsuppgifter, som bort utföras, trots att tjänstens innehavare varit sällsynt väl kvalificerad för sin uppgift och arbetat mycket snabbt. Genom tillkomsten av en teleteknisk linje komma arbetsuppgifterna att ökas avsevärt. Vidare kommer fysikundervisningen till följd av ökat antal klassavdelningar att öka med upp till 28 veckotimmar. Även bör beaktas, att i den teletekniska linjen tillkommer, utöver förut befintliga kursområden, elektronik, ultrakortvågsteknik och mikrovågsteknik.

11. Läroverken i Borås, Jönköping, Karlskrona och Malmö anhåller om inrättande av var sin vaktmästartjänst.

Vid läroverken i *Borås*, som för närvarande har två vaktmästare, en i Ca 11 och en i Ce 12 (laboratorievaktmästare) tillkommer från och med läsåret 1956/57 successivt ytterligare en avdelning av varje klass samt från och med läsåret 1957/58 ytterligare en facklinje, varigenom antalet facklinjer blir fyra.

Läroverket i *Jönköping* har en vaktmästare i Ca 11 och ett arvode av 6 600 kronor för utförande av vaktmästar- och eldargöromål. Med hänsyn till att läroverket inom en snar framtid beräknas kunna inflytta i ny byggnad med nya laboratorier kommer läroverket att få behov av en laboratorievaktmästare. Överstyrelsen föreslår inrättande av en vaktmästartjänst i Ce 12, varvid nu utgående arvode för eldning m. m. å 6 600 kronor kan indragas.

Läroverket i *Karlskrona* har en vaktmästare i Ca 11 och en i Ce 12. Något arvode för eldning m. m. utgår icke. Karlskronaläroverket ökar från och med läsåret 1956/57 successivt med en klass och från och med 1957/58 med en teleteknisk linje. Läroverket är därför i behov av en ytterligare vaktmästartjänst (maskinist och mekaniker). Överstyrelsen föreslår inrättande av en vaktmästartjänst i Ce 12.

Läroverket i *Malmö* får från och med läsåret 1956/57 en ytterligare parallellavdelning av gymnasiet samt en elkraftteknisk gymnasielinje. Arbetet med laborationerna och laboratoriematerielen i fysik, kemi och elektroteknik kommer härigenom att öka avsevärt. Behov föreligger därför av en laboratorievaktmästare i lönegrad Ce 12. Vid bifall till inrättandet av en sådan tjänst skulle vid läroverket i Malmö komma att finnas en vaktmästare i Ca 12, en i Ce 12 och en i Ca 11 samt en värmeskötare i Ca 11.

Förutom vaktmästare i Ca 11 bör de blivande läroverken i Karlstad, Borlänge och Linköping tilldelas vardera en laboratorievaktmästartjänst, som i likhet med övriga sådana tjänster bör placeras i lönegrad 12. Tjänsterna bör tills vidare inrättas såsom extra ordinarie.

12. Läroverket i Eskilstuna anhåller om ett särskilt arvode för vaktmästararbete i samband med aftonundervisningen. Överstyrelsen föreslår, att för detta ändamål upptages ett arvode av 2 750 kronor.

Läroverket i Göteborg begär ett särskilt arvode på 600 kronor till en värmeskötare, som läroverket har gemensamt med Chalmers tekniska högskola och som på grund av skolans utvidgning efter hand fått ökat arbete med skötandet av gård, gata, toaletter etc. Överstyrelsen tillstyrker det begärda arvodet.

13. Läroverket i Göteborg har begärt höjning av dels arvodet för tillsyn

av gymnastiklektioner från 1 250 kronor till 1 450 kronor, dels ock arvodet för utförande av vaktmästargöromål vid aftonundervisningen från 2 500 kronor till 2 860 kronor. Med hänsyn till att ersättningen från 1955/56 till 1956/57 ej höjts i takt med den allmänna löneflyttningen föreslår överstyrelsen en höjning av arvodet till 1 450 kronor respektive 2 850 kronor.

Statskontoret kan icke biträda överstyrelsens önskemål om inrättande av 27 nya lektorstjänster (p. 3). Ämbetsverket, som avstyrkt utbyggnad av läroverksorganisationen för nästa budgetår utöver vad som tidigare beslutats, föreslår, att antalet nya lektorstjänster begränsas till 15. Inrättandet av 5 nya tjänster i lönegraden Ce 29 (p. 7) vill ämbetsverket inte motsätta sig. Yrkandet rörande kansliskrivartjänsten vid läroverket i Stockholm (p. 9) avstyrkes däremot. Förslaget om ytterligare en vaktmästartjänst vid läroverket i Stockholm (p. 10) tillstyrkes av statskontoret, som dock anser, att tjänsten inte bör placeras i högre lönegrad än Ce 12. Mot inrättandet av vaktmästartjänster i denna lönegrad vid läroverket i Malmö samt vid de föreslagna nya läroverken i Karlstad och Borlänge (p. 11) har ämbetsverket ingen erinran. Vidare tillstyrkes förslagen om höjda arvoden åt vaktmästaren vid läroverket i Eskilstuna för visst arbete med anledning av aftonundervisningen och åt den för läroverket i Göteborg och Chalmers tekniska högskola gemensamme vaktmästaren (p. 12).

Statens lönenämnd har inte funnit att tillräckliga skäl anförts för den under punkt 9 föreslagna uppflyttningen av en förste kansliskrivare i Ce 17 till kassör i Ce 19. I övrigt har förslagen inte föranlett någon erinran från lönenämndens sida.

Departementschefen. I fråga om läroverksorganisationen under nästa budgetår är till en början att räkna med en automatisk ökning av antalet klassavdelningar med nio. Beträffande befintliga läroverk har överstyrelsen för yrkesutbildning föreslagit, att utöver denna ökning en sjunde parallellavdelning av första klassen inrättas vid tekniska gymnasiet i Stockholm och en femte parallellavdelning av första klassen vid tekniska gymnasiet i Göteborg från och med nästa budgetår. Vidare har överstyrelsen föreslagit inrättande vid läroverket i Hälsingborg av ytterligare en parallellavdelning av första klassen från och med budgetåret 1957/58 och av en byggnadsteknisk gymnasielinje från och med budgetåret 1958/59. Jag biträder dessa förslag. Det är nämligen alldeles klart, att fjolårets betydelsefulla beslut om utbyggnad av den tekniska skolutbildningens kapacitet inte innebär, att behovet av utbildningsresurser på detta område därigenom redan tillgodosetts. Från skilda synpunkter har tvärtom starkt understrukits behovet av en fortsatt utbyggnad av bland annat de tekniska läroverkens kapacitet och av en intensifierad planering i detta syfte.

Ett bifall till överstyrelsens förslag om inrättande av nya parallellavdel-

ningar vid läroverken i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg kommer tillsammans med den automatiska ökningen av antalet klassavdelningar att medföra, att antalet avdelningar vid de redan bestående läroverken för nästa budgetår kan beräknas till $(166 + 9 + 3 =) 178$.

Beträffande en utvidgning av läroverksorganisationen genom upprättandet av nya läroverk från och med nästa budgetår vill jag anföra följande.

Vad först gäller det av riksdagen i fjol beslutade läroverket i *Karlstad* har jag funnit, att de av överstyrelsen förordade lösningar, som erbjuder sig, om verksamheten skall börja från och med redovisningsåret 1957/58, är sådana, att de bör godtagas i avvaktan på en definitiv lösning av lokalfrågan. Då det är angeläget att utbildningen kan ta sin början utan onödigt dröjsmål räknar jag således med att detta läroverk upprättas från och med nästa budgetår och att det då kommer att omfatta två avdelningar av gymnasiets första klass.

Redan vid föregående års riksdag klarlades, att behov föreligger av ett högre tekniskt läroverk i *Kopparbergs län*. Överstyrelsen för yrkesutbildning har nu, efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen, framlagt förslag om förläggning och organisation av ett läroverk i detta län. Tre städer inom länet, Borlänge, Falun och Ludvika, har velat komma ifråga som förläggningssort och redovisat vilka resurser som i de olika fallen står till buds, när det gäller att bedöma om ett läroverk med tillfredsställande arbetsförhållanden skall kunna skapas. De slutsatser, som överstyrelsen med instämmande från arbetsmarknadsstyrelsen kommit till vid sina överväganden av förlägningsfrågan, synes vara välgrundade och jag har inte funnit anledning att rikta någon erinran däremot. Jag förordar därför, att ett högre tekniskt läroverk, omfattande tekniskt gymnasium med en maskinteknisk och en byggnadsteknisk linje samt en teknisk fackskola med maskinteknisk linje, upprättas i *Borlänge*. Då lokalfrågan provisoriskt torde kunna ordnas på ett fullt godtagbart sätt i avvaktan på en definitiv lösning, räknar jag liksom överstyrelsen med att läroverket skall starta sin verksamhet från och med nästa budgetår och första året omfatta två avdelningar av gymnasiets första klass och en avdelning av fackskolans första klass.

Mot bakgrunden av det ökande teknikerbehovet hälsar jag med tillfredsställelse det initiativ som tagits till upprättande av ytterligare ett tekniskt läroverk inom *Östergötlands län*. Såsom överstyrelsen med instämmande från arbetsmarknadsstyrelsen framhållit, föreligger vägande skäl för att utbildningsmöjligheterna för ingenjörer inom detta län med dess differentierade näringsliv nu ökas. Den föreslagna organisationen av läroverket med gymnasium, omfattande en maskinteknisk och en teleteknisk linje, samt fackskola med teleteknisk linje, synes mig med hänsyn till bland

annat det av tekniska skolutredningen konstaterade behovet av läroverksingenjörer av olika kategorier vara mycket lämplig.

Jag delar överstyrelsens uppfattning, att läroverket bör förläggas till *Linköping*. Enligt vad som numera blivit upplyst kan i avvaktan på en definitiv lösning av lokalfrågan provisoriska lokaler för läroverket ordnas på ett fullt tillfredsställande sätt redan från och med höstterminen 1957. Jag räknar därför med att läroverket skall starta sin verksamhet nästa budgetår och då omfatta två avdelningar av gymnasiets första klass och en avdelning av fackskolans första klass.

Vad jag nu förordat beträffande läroverksorganisationen innebär, att totalantalet klassavdelningar nästa budgetår ökas med 20 till 186. Antalet intagningsavdelningar ökas med 11 från 63 till 74.

Innan jag går över till frågorna om anslagsberäkningen vill jag endast ytterligare framhålla, att jag ansluter mig till överstyrelsens uppfattning att med avseende på läroverket i Hälsingborg behovet av utbildning på det livsmedelstekniska området bör kunna tillgodoses genom viss specialisering av undervisningen på den kemitekniska linjen vid läroverket.

Vad gäller de olika förslagen i samband med anslagsberäkningen förordar jag i enlighet med uttalandet i propositionen 1956:63 s. 110 uppflyttning i lönegrupp IV av rektorstjänsten vid läroverket i Göteborg (p. 1). Jag tillstyrker vidare, att vid vart och ett av de blivande läroverken i Karlstad, Borlänge och Linköping inrättas en rektorstjänst i Cb 14, avlöningsgrupp II (p. 2).

Överstyrelsens förslag om inrättande av inte mindre än 27 nya lektorstjänster (p. 3) kan jag inte helt biträda. Antalet nya lektorat för nästa budgetår bör enligt min mening bestämmas till 18. Jag tillstyrker vidare ordinariesättning i Ca 29 av ytterligare 4 adjunktstjänster i Ce 29 (p. 4) på de i propositionen 1956:63 s. 110 angivna villkoren. Såsom överstyrelsen föreslagit bör vid vart och ett av läroverken i Karlstad, Borlänge och Linköping inrättas en vaktmästartjänst i Ca 11. Jag tillstyrker alltså inrättandet av tre nya dylika tjänster (p. 5).

Överstyrelsen har föreslagit, att fem nya adjunktstjänster i Ce 29 inrättas (p. 7). Jag förordar för egen del inrättande av åtta dylika tjänster. I personalförteckningen för nästa budgetår bör således upptagas $(43 - 4 + 8 =) 47$ adjunktstjänster i Ce 29.

Mot de av överstyrelsen beräknade kostnaderna, 102 000 kronor, för fyra särskilda påbyggnadskurser (p. 8) har jag ingen erinran.

Förslaget om ombildning till kassörstjänst i Ce 19 av en förste kansli-skrivartjänst i Ce 17 vid läroverket i Stockholm (p. 9) är jag inte beredd att biträda. Däremot anser jag mig böra med anledning av yrkandet under p. 10 tillstyrka inrättande vid läroverket av ytterligare en vaktmästartjänst i Ce 12.

Med anledning av vad överstyrelsen föreslagit under p. 11 förordar jag

vidare inrättande av ytterligare en vaktmästartjänst i Ce 12 vid vart och ett av de föreslagna tre nya läroverken. Beträffande läroverket i Karlskrona synes det mig tillräckligt, att för nästa budgetår visst arvode anvisas för utförande av eldargöromål m. m.; för detta ändamål torde tills vidare böra beräknas ett belopp av 4 800 kronor. För läroverksorganisationen i övrigt anser jag mig böra tillstyrka inrättande av två nya vaktmästartjänster i Ce 12. Tjänsternas placering vid läroverk och i samband därmed frågor om indragning av arvoden torde böra prövas framdeles efter förslag av överstyrelsen.

I enlighet med överstyrelsens förslag (p. 12) tillstyrker jag, att medel beräknas för ersättning för vaktmästargöromål i samband med aftonundervisningen vid läroverket i Eskilstuna och för ersättning för vissa vaktmästargöromål vid läroverket i Göteborg.

Överstyrelsen har beräknat, att kostnaderna för biträdes hjälp på rektorsexpeditionerna automatiskt kommer att öka med omkring 17 000 kronor till följd av läroverkens utbyggnad (p. 14). Mot den sålunda beräknade utgiftshöjningen har jag ingen erinran. Emellertid har jag, med hänsyn till den ökning av arbetsuppgifterna som främst den pågående utbyggnaden av läroverksorganisationen och införandet av nya timplaner vid läroverken medför för rektorsexpeditionerna, ansett en viss höjning av ifrågavarande anslagsmedel härutöver befogad, i likhet med vad jag tidigare föreslagit beträffande de högre allmänna läroverken. Enligt gällande bestämmelser fastställer överstyrelsen för yrkesutbildning enligt vissa grunder det anslagsbelopp inom vilket utgifterna för biträdes hjälp på de tekniska läroverkens rektorsexpeditioner skall rymmas. Detta belopp kan dock av överstyrelsen jämkas uppåt eller nedåt i den mån särskilda skäl därtill föreligger. För jämkning uppåt får disponeras ett belopp som motsvarar högst 3 procent av det enligt de fastställda grunderna för de olika läroverken beräknade sammanlagda beloppet. Samma system gäller beträffande de allmänna läroverken. Liksom tidigare i fråga om dessa har jag funnit det vara mest praktiskt, att den ökning av anslagsramen, som erfordras, tills vidare sker genom att jämningsprocenten höjes. Därigenom skapas möjligheter att på ett smidigt sätt tillgodose i första hand sådana läroverk, vid vilka behovet av biträdes hjälp visar sig bli särskilt framträdande. Jag föreslår, att nämnda procenttal för de högre tekniska läroverkens del höjes från 3 till 10.

Mot överstyrelsens förslag under punkten 15 har jag ingen erinran.

Med hänsyn till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande höjning av vissa arvoden torde vidare under detta anslag böra beräknas medel för erforderliga arvodeshöjningar vid de tekniska läroverken.

Med beaktande jämväl av de automatiska utgiftsförändringarna beräknar jag hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 9 060 000 kronor,

vilket innebär en höjning med 1 399 000 kronor. Anslaget torde böra fördelas på utgifts- och inkomstposter på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) besluta, att i Borlänge och Linköping skall från och med budgetåret 1957/58 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt upprättas högre tekniska läroverk under villkor att städerna åtager sig att tillhandahålla för respektive läroverk erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning, bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall, motsvarande kontant ersättning;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de högre tekniska läroverken, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

c) godkänna följande avlöningsstat för de högre tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	3 971 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a) Arvoden åt skolläkare m. m., <i>förslagsvis</i>	46 000
b) Arvoden åt bibliotekarier, <i>förslagsvis</i>	19 000 65 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 414 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 746 000
Summa kronor	9 196 000

Särskilda uppbördsmedel

Hyror och hyresersättningar m. m.	136 000
Nettoutgift kronor	9 060 000

d) till *Högre tekniska läroverk*: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 9 060 000 kronor.

[287] 5. Högre tekniska läroverk: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	665 200	758 194
1956/57 (statsliggaren s. 742)	731 200	
1957/58 (förslag)	1 050 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår att detta anslag för nästa budgetår höjes med 190 500 kronor enligt punkterna 1—3 i följande sammanställning.

1. Ökade kostnader för reseersättningar åt examensombud på grund av höjda traktamenten (nu 18 000)	+ 1 000
2. Bränsle, lyse och vatten (nu 404 000)	+ 78 000
3. Övriga expenser (nu 358 000)	+ 111 500
	+ 190 500

Vidare hemställer överstyrelsen — i samband med framläggande av förslag om avskaffande av elevavgifterna vid de tekniska läroverken — att ett belopp av förslagsvis 170 000 kronor anvisas för de ändamål, för vilka hittills kostnaderna bestritts av elevavgifter.

Av överstyrelsens framställning i sistnämnda hänseende inhämtas bland annat följande.

Genom beslut den 1 juni 1956 har Kungl. Maj:t uppdragit åt överstyrelsen att verkställa av chefen för ecklesiastikdepartementet i propositionen 1956:123 s. 154 avsedd utredning rörande elevavgifterna vid de högre tekniska läroverken och att i samband med överstyrelsens anslags-
 äskanden för budgetåret 1957/58 inkomma till Kungl. Maj:t med sagda utredning samt förslag till de åtgärder, som bör vidtagas vid ett avskaffande av ifrågavarande avgifter med utgången av budgetåret 1956/57.

Elevavgifterna vid de ifrågavarande skolorna består av inskrivningsavgifter och terminsavgifter. Avgifterna bestämmas av läroverkets styrelse till för inskrivningsavgift högst 10 kronor och för terminsavgift högst 15 kronor. I ömmande fall kan befrielse från inskrivningsavgift medgivas av rektor samt nedsättning eller befrielse från såväl inskrivnings- som terminsavgift medgivas av styrelsen.

Elevavgifterna må användas till läroverkets bästa på sätt styrelsen bestämmer.

Inskrivnings- och terminsavgifterna vid de högre tekniska läroverken utgår för närvarande i allmänhet med maximibeloppen d. v. s. 10 respektive 15 kronor. Vid några läroverk utgår dock vid deltidsundervisning terminsavgiften med 10 kronor.

Maximibeloppet för elevavgifterna har varit oförändrat sedan tillkomsten av stadgan den 6 juni 1919 (nr 365) för tekniska fackskolor och tekniska gymnasier, eller sålunda i över 35 år. Även om avgifterna tidigare i viss mån kunnat utgöra en ekonomisk börda för den enskilde eleven eller hans målsman, spelar de i vart fall numera ingen roll i detta avseende.

Överstyrelsen finner det uppenbart, att avgifterna för den enskilde eleven ej kan tillmätas någon större vikt. Desto större betydelse har dessa avgifter för läroverket och dess arbete. Genom att avgifterna utgått och fått dispo-

neras av läroverkets styrelse, har det varit möjligt att ekonomiskt understödja sådan för läroverket befrämjande verksamhet bland lärare och elever, för vilken anslag eljest icke funnits tillgängligt eller kunnat erhållas.

Det framgår av läroverksstyrelsernas yttranden i ärendet, att elevavgifterna använts till vitt skilda ändamål. Ett ändamål som återfinns vid varje läroverk, är bidrag till studieresor för elever och de lärare, som följer med vid dessa resor. Överstyrelsen kan icke nog understryka vikten av att eleverna får tillfälle att företaga studiebesök och vill i detta sammanhang erinra om innehållet i 31 § 2 mom. andra stycket kungörelsen 1956:426, vari bland annat utsägs, att tillfälle bör beredas eleverna att genom studiebesök se därför lämpade fabriker, verkstäder, kraftverk, byggnadsföretag m. m.

Andra vanligen förekommande ändamål är dels bidrag till elevernas fritidsverksamhet (idrott, sång m. m.), till elevkåren och till inredning av klubbrum m. m., dels ock premier och stipendier till eleverna.

Terminsavgiftsmedel användes även för resebidrag åt rektorer och lärare för deltagande i konferenser.

De influtna avgifterna har i vissa fall även använts för bestridande av kostnaderna vid tillfälliga föreläsningar och föredrag samt för anskaffande av undervisningsmateriel. I några fall har avgifterna även använts för bestridande av kostnader, som närmast borde hänföras till övriga expenser.

Praktiskt taget alla de hörda läroverken har uttalat sig för inskrivnings- och terminsavgifternas bibehållande. Trots detta och oaktat man knappast kan åberopa något studiesocialt intresse för avgifternas avskaffande anser sig överstyrelsen, med hänsyn främst till att motsvarande avgifter redan avskaffats eller kommer att avskaffas vid andra skolformer, i första hand böra förorda avgiftsfrihet även vid de högre tekniska läroverken. Då detta emellertid inte bör få medföra någon försämring i läroverkens möjligheter att ge eleverna den bästa möjliga utbildning — vartill också hör möjligheten till studieresor o. dyl. för eleverna — kan ett borttagande av de nuvarande avgifterna endast få ske, om på annat sätt motsvarande medel ställs till läroverksstyrelsernas förfogande, att »användas till läroverkets bästa». Denna nödvändiga kompensation för bortfallet av elevavgifterna synes böra få formen av ett särskilt anslag för varje budgetår. Anslaget bör ställas till överstyrelsens disposition, att av överstyrelsen fördelas mellan läroverken, samt utgå efter det beräknade antalet inskrivna elever vid höstterminens början med 35 kronor per elev. Läroverkets styrelser bör fritt få disponera tilldelat belopp av anslaget till samma ändamål som de, vartill avgifterna nu användes (»läroverkets bästa»). Med angivna beräkningsgrund och ett beräknat elevantal höstterminen 1957 av 4 850 skulle för budgetåret 1957/58 erfordras ett anslag av cirka 170 000 kronor.

Skulle särskilda statsmedel icke kunna ställas till förfogande på nyss angivet sätt, måste överstyrelsen förorda ett bibehållande av avgifterna, att av läroverken disponeras för ändamål, som främjar elevernas och läroverkets bästa, och i enlighet med närmare anvisningar av överstyrelsen.

Statskontoret anser sig icke kunna tillstyrka, att hela inkomsten från inskrivnings- och terminsavgifterna skall ersättas genom anvisande av statsmedel. Då det vidare enligt statskontorets mening icke kan anses angeläget att nu besluta om avgifternas slopande, anser ämbetsverket med

hänsyn till vad som framkommit vid överstyrelsens utredning, att det nuvarande systemet åtminstone tills vidare bör bibehållas.

Riksräkenskapsverket ifrågasätter lämpligheten av att de förevarande avgifterna avskaffas. Därest så likväl skulle ske, bör enligt ämbetsverkets mening läroverken beredas kompensation av statsmedel, motsvarande de nuvarande inkomsterna av avgifterna. Det härför avsedda anslaget, beräknat efter visst belopp för varje vid höstterminens början inskriven elev, bör uppföras såsom förslagsanslag och få användas för i huvudsak sådana ändamål, för vilka avgifterna hittills tagits i anspråk.

I särskild skrift har *tekniska läroverkens elevförbund* uttalat, att terminsavgifterna bör bibehållas, såvida inte kompensation för dessa kan utgå i form av årliga bidrag av statsmedel i enlighet med överstyrelsens för yrkesutbildning förslag.

Departementschefen. Den föreslagna höjningen med 1 000 kronor av anslagsposten till reseersättningar till examensombud (p. 1) och med 78 000 kronor av delposten till bränsle, lyse och vatten (p. 2) föranleder ingen erinran från min sida. Den erforderliga uppräkningsposten till övriga expenser (p. 3) torde kunna begränsas till 70 000 kronor.

I propositionen nr 123 till 1956 års riksdag förklarade jag det vara min avsikt att införskaffa erforderlig utredning rörande elevavgifterna vid bland annat de tekniska läroverken, vilka skolor legat utanför realskoleutredningens uppdrag, samt förelägga 1957 års riksdag de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. I det föregående har överstyrelsens för yrkesutbildning synpunkter och förslag i detta avseende redovisats ävensom statskontorets och riksräkenskapsverkets uppfattningar i frågan.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen utgöres elevavgifterna vid de tekniska läroverken av inskrivningsavgift om högst 10 kronor och terminsavgift om högst 15 kronor. Elevavgifterna må användas »till läroverkets bästa» på sätt skolstyrelsen bestämmer. Avgifterna redovisas icke som uppborndsmedel till statsverket utan ligger helt utanför den statliga anslagsregleringen.

Även om det här icke är fråga om någon nämnvärd ekonomisk börda för eleverna eller deras målsmän, anser jag likväl, att de allmänt principiella skäl, som legat till grund för statsmakternas hittillsvarande beslut om avskaffande av elevavgifter vid statliga utbildningsanstalter, äger giltighet även beträffande de tekniska läroverken. Jag förordar därför, att avgiftssystemet vid dessa läroverk avskaffas med utgången av innevarande läsår. Denna åtgärd bör dock inte för skolorna medföra sämre ekonomiska villkor eller nämnvärt mindre ekonomisk rörelsefrihet i jämförelse med vad som nu gäller i detta hänseende. Belopp, motsvarande vad som för närvarande inflyter genom avgifterna, bör därför ställas till förfogande genom att medel under förevarande anslag anvisas för att på i princip samma sätt

som för närvarande sker beträffande terminsavgiftsmedlen av läroverkens styrelser användas till skolornas bästa. Jag vill dock framhålla, att dessa medel inte bör få användas för sådana ändamål som skall tillgodoses genom i vederbörlig ordning anvisade andra anslagsmedel på budgeten. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen meddela närmare bestämmelser härutinnan.

Erforderliga anslagsmedel bör ställas till överstyrelsens disposition, att av överstyrelsen fördelas mellan läroverken i förhållande till det beräknade antalet elever vid höstterminens början. Jag ansluter mig till överstyrelsens förslag, att medelsanvisningen beräknas till 35 kronor per elev, och tillstyrker på den grunden att 170 000 kronor anvisas för nästa budgetår att såsom en förslagsvis betecknad anslagspost uppföras under förevarande anslag.

Vid bifall till var jag sålunda förordat torde anslaget för nästa budgetår, med beaktande jämväl av en av överstyrelsen till 200 kronor beräknad ökning av de särskilda uppbördsmedlen, böra höjas med (1 000 + 78 000 + 70 000 + 170 000 — 200 =) 318 800 kronor till 1 050 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *Högre tekniska läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 050 000 kronor.

[288] **6. Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	430 000	459 513
1954/55	440 000	460 185
1955/56	440 000	405 207
1956/57 (statsliggaren s. 743)	770 000	
1957/58 (förslag)	1 095 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 849 000 kronor till 1 619 000 enligt följande sammanställning.

1. Böcker, samlingar och undervisningsmateriel (nu 89 000)	+	23 000
2. Materiel m. m. till laborationer (nu 106 000)	+	26 000
3. Laboratorieutrustning (nu 575 000)		<u>800 000</u>
		+ 849 000

Av överstyrelsens motivering för förslaget under punkt 3 inhämtas bland annat följande.

Från de befintliga läroverkens sida har begärts sammanlagt omkring 1 400 000 kronor. I några fall har läroverken därvid räknat med planerad men ännu ej beslutad nybyggnad. Den utrustning, som läroverken avser att anskaffa för begärt belopp, kan i och för sig icke anses obehörlig.

Överstyrelsen finner det dock knappast möjligt, att hela det begärda beloppet skall kunna erhållas nu. På grund härav och då i vissa fall anskaffningen bör kunna utsträckas över två eller flera budgetår, har överstyrelsen vid genomgång av de olika läroverkens äskanden ansett sig kunna pruta på begärt belopp till 1 075 000 kronor. Härtill bör komma ett belopp av 300 000 kronor för de blivande nya läroverken i Karlstad, Borlänge och Linköping.

Överstyrelsen vill framhålla, att det är oundgängligt, att fullgod undervisningsmateriel står till läroverkens förfogande. Laborationsövningar är av den största betydelse för att göra undervisningen åskådlig, befästa kunskaperna och bibringa eleverna den rätta förståelsen för naturvetenskapliga lagar och begrepp. Det är nödvändigt, att läroverken har ordentlig tillgång till modern laboratorietrustning och annan undervisningsmateriel. Utan erforderlig sådan materiel kan teknisk undervisning överhuvud ej bedrivas med någon framgång.

Statskontoret, som i annat sammanhang avstyrkt upprättande av ett nytt läroverk i Linköping och inrättande av en ny parallellavdelning av första klassen vid högre tekniska läroverket i Hälsingborg, har, bortsett härifrån, intet att erinra mot höjningarna under punkterna 1 och 2. Beträffande punkten 3 tillstyrker ämbetsverket en sammanlagd medelsanvisning för nästa budgetår av 600 000 kronor, av vilka 200 000 kronor avses för de nya läroverken i Karlstad och Borlänge.

Departementschefen. Betydande belopp har de senare budgetåren använts under detta anslag. Å anslaget reserverade medel uppgick vid utgången av budgetåret 1955/56 till 332 405 kronor. Detta belopp är till största delen disponerat genom utlagda beställningar, som ännu ej föranlett leverans. I och med att dessa beställningar efter hand effektueras och reservationen fullt utnyttjas, kommer läroverkens resurser av materiel och utrustning att väsentligt förbättras. Härtill kommer den materiel och utrustning, som kan anskaffas för det för innevarande budgetår med 330 000 kronor till 770 000 kronor höjda anslaget.

En ytterligare förstärkning av läroverksorganisationens materiella resurser är emellertid påkallad, främst med hänsyn till nödvändigheten av att nästa budgetår påbörja materiel- och utrustningsanskaffningen vid de av mig i det föregående föreslagna tre nya läroverken. Jag förordar därför, att anslagsposten till laboratorietrustning, som för innevarande budgetår höjts med 300 000 kronor, uppräknas med ytterligare 300 000 kronor till 875 000 kronor samt att de båda övriga anslagsposterna höjes med sammanlagt 25 000 kronor. Hela anslaget torde alltså bära uppföras med 1 095 000 kronor, vilket innebär en höjning med 325 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 1 095 000 kronor.

[289] 7. Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	22 000	29 797
1956/57 (statsliggaren s. 743)	50 000	
1957/58 (förslag)	62 000	

Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår fördelat på följande poster.

1. Föreläsningar i tekniska, humanistiska och sociala ämnen m. m. 20 000
 2. Fortbildningskurser vid de högre tekniska läroverken 30 000
- Summa 50 000

Överstyrelsen för yrkesutbildning beräknar kostnaderna för nästa budgetår under punkt 1 till 44 000 kronor och under punkt 2 till 33 000 kronor eller till sammanlagt 77 000 kronor. Med hänsyn till beräknad reservation å anslaget vid ingången av detta budgetår har överstyrelsen föreslagit en höjning med 20 000 kronor till 70 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen. För egen del anser jag, att den erforderliga höjningen av detta anslag, bland annat med hänsyn till förefintlig reservation, för nästa budgetår kan begränsas till 12 000 kronor. Anslaget torde således böra uppräknas till 62 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 62 000 kronor.

[290] 8. Konstfackskolan: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	902 000	954 681
1956/57 (statsliggaren s. 744)	1 026 000	
1957/58 (förslag)	1 092 000	

Kostnaderna för konstfackskolan fördelas mellan staten och Stockholms stad enligt grunder, som i propositionen 1945:296 underställts riksdagen för godkännande. I enlighet med vad i nämnda proposition förutsatts har grunderna för fördelning av kostnaderna mellan staten och staden sammanfattats och preciserats i ett mellan parterna ingånget avtal. I fråga om avtalets ursprungliga lydelse torde få hänvisas till s. 2 ff. i propositionen 1946:143. Enligt överenskommelse mellan parterna har, räknat från och med den 1 juli 1947, vidtagits vissa av den statliga löneregleringen påkallade jämkningar i avtalets avfattning, vilka Kungl. Maj:t för sin del godkänt genom beslut den 19 mars 1948 (jfr propositionerna 1947:102 och 1948:92).

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 92 000 kronor till 1 118 000 kronor.

Höjningen betingas — förutom av automatiska utgiftsökningar, främst till följd av den allmänna lönehöjningen, med 40 000 kronor — av följande förslag:

- 1) uppräknig av arvoden åt tillsynslärare, portvakt och styrelsens sekreterare,
- 2) inrättande av tre stipendier å 1 800 kronor för forsknings- och experimentverksamhet,
- 3) en ny fackläartjänst i Ce 27,
- 4) en bibliotekarietjänst i Ce 27 med samtidig indragning av ett arvode,
- 5) tre nya biträdande fackläartjänster i Ce 23 (i stället för timplärbefattningar),
- 6) åtta speciallärartimmar i industriell formgivning,
- 7) uppräknig av arvodena till biblioteksbiträde, föreläsare och speciallärare.

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

4. Konstfackskolan föreslår inrättande av en bibliotekarietjänst i Ce 27 samt anför till stöd härför följande. Skolan har ett mycket omfattande bibliotek med cirka 11 000 band. Eftersom litteraturen på skolans ämnesområde överlag är mycket dyrbar, är eleverna i stor utsträckning hänvisade till biblioteksstudier, och därför har biblioteket en mycket stor betydelse för undervisningen vid skolan. Biblioteket förestås av en bibliotekarie med en tjänstgöringsskyldighet motsvarande hälften av ordinarie tjänstgöringstid. Därför kan biblioteket hållas öppet endast 21 timmar i veckan. Bibliotekariens tjänstgöringstid bör ökas, och styrelsen föreslår, att befattningen omvandlas till en heltidstjänst i Ce 27. Eftersom den nuvarande bibliotekarien kommer att av åldersskäl avgå inom de närmaste åren, är det önskvärt, att den nya bibliotekarietjänsten inrättas snarast möjligt, så att den tillträdande bibliotekarien får handhava flyttningen och bibliotekets organisation, när skolan om några år flyttar till ny byggnad.

6. Skolan anför under denna punkt följande. Den gren av konstinindustrin, som benämnes industriell formgivning och som tager sikte på andra nyttoföremål än rena bohagsartiklar, har under senare tider fått allt större betydelse i produktionen. I de stora industriländerna såsom USA, England och Tyskland har formgivningen i alltmer ökad omfattning tagits i industrins tjänst. Särskilt under de senaste åren har utvecklingen skett synnerligen snabbt. Man har insett vilken utomordentligt betydelsefull faktor formgivningen är i försäljningsarbetet. I en hårdnande konkurrens kan en attraktiv formgivning rent av spela den utslagsgivande rollen. Att den svenska industrin inte i högre grad anpassat sig efter denna utveckling torde i huvudsak kunna tillskrivas bristen på utbildade krafter. Den industriella formgivningen är av speciell karaktär, med stora krav på förståelse för produkternas funktion och konstruktiva element och kräver därför särskild utbildning. Från industrins sida framkommer ofta önske-

mål om kontakt med formgivare och likaså får skolan många förfrågningar om möjligheterna att få undervisning i detta ämne. Överstyrelsen biträder förslaget att undervisning i ämnet bör bedrivas under 8 veckotimmar.

Överstyrelsen har i sina anslagsäskanden beräknat en höjning av Stockholms stads bidrag med i runt tal 4 000 kronor till 205 718 kronor. Överstyrelsen har därvid tillämpat samma beräkningsgrunder som tidigare men gör det påpekandet, att det med hänsyn till de nya statsbidragsgrunderna i fråga om de kommunala yrkesskolorna kan diskuteras, om inte en ny beräkningsmetod borde tillämpas. Ehuru skäl kan anföras för att tillgodoföra staden ett belopp beräknat efter det högsta statsbidraget för undervisningstimme, 12 kronor 80 öre, har överstyrelsen valt att beräkna ett belopp på grundval av det lägsta bidraget, vilket överstyrelsen i enlighet med ett i annat sammanhang framfört förslag förutsatt komma att för nästa budgetår utgöra 9 kronor. Då det i detta belopp ingår bidrag till andra kostnader än löner och staden dessutom föreslås få bidrag enligt det äldre beräkningssättet till undervisningsmateriel m. m., har överstyrelsen ansett, att det sammanlagda belopp som på detta sätt tillgodoräknats staden i stort sett motsvarar vad som skulle ha utgått vid tillämpning av de nu i allmänhet gällande systemet. Enligt överstyrelsens mening synes dock en revision av avtalet mellan staten och Stockholms stad rörande ifrågavarande kostnadsfördelning vara önskvärd.

Inskrivnings- och terminsavgifterna vid konstfackskolan bör enligt överstyrelsens uppfattning avskaffas. Med hänsyn till att lärlings- och yrkeskolstyrelsen i Stockholm tillstyrkt avgifternas borttagande endast under förutsättning att staden får ersättning för de inkomster till staden som därigenom skulle bortfalla, föreslår överstyrelsen att avgifterna får kvarstå tills denna fördelningsfråga kan lösas i samband med en allmän översyn av nyssnämnda avtal mellan staten och Stockholms stad.

Stockholms stadsfullmäktige har avstyrkt inrättandet av en bibliotekarietjänst i Ce 27. För att möjliggöra omorganisationen och handhavandet av bibliotekets flyttning till nya lokaler har fullmäktige emellertid räknat med att ett särskilt engångsbelopp anvisas. Beträffande den av överstyrelsen föreslagna kostnadsfördelningen mellan staten och staden, har fullmäktige ansett det berättigat att den inkomst, som skall motsvara statsbidrag för konstindustriella aftonskolan enligt för kommunala yrkesskolor vid deltidundervisning gällande grunder, beräknas på grundval av högsta statsbidraget för undervisningstimme, varvid något statsbidrag till övriga ändamål icke skulle utgå. I övrigt har fullmäktige inte haft något att erinra mot överstyrelsens förslag.

Statskontoret avstyrker förslagen om stipendier för forsknings- och experimentverksamhet, en ny facklärtjänst samt bibliotekarietjänsten i Ce 27 (p. 2—4). Inrättandet av en ny tjänst för biträdande facklärare

(p. 5) samt utökning av antalet speciallärartimmar med fyra för att möjliggöra undervisning i industriell formgivning (p. 6) vill ämbetsverket emellertid inte motsätta sig. Beträffande elevavgifterna vid konstfackskolan ansluter statskontoret sig till vad överstyrelsen anfört och föreslagit.

Riksräkenskapsverket delar likaledes överstyrelsens mening i fråga om nämnda elevavgifter.

I detta sammanhang torde få anmälas, att *Svenska facklärarförbundet* den 7 november 1955 anhållit, att arvoden till teckningslärare vid de läroverk, där provårskurs för teckningslärarinstitutets elever är anordnad, samt till handledare vid provårsutbildningen tages under omprövning med hänsyn till att de sedan budgetåret 1946/47 utgått med oförändrade belopp. För ifrågavarande ändamål är under denna anslagspunkt beräknat ett belopp av 6 400 kronor för innevarande budgetår.

Konstfackskolans styrelse och *överstyrelsen för yrkesutbildning* har, utan att taga ställning till ersättningarnas storlek, tillstyrkt en omprövning. *Statens lönenämnd* har föreslagit att frågan tages upp i samband med en allmän arvodesomprövning.

Departementschefen. Utöver sådana utgiftsökningar, som är av automatisk karaktär eller sammanhänger med uppräknigen av vissa arvoden, är jag beträffande ifrågavarande anslag endast beredd att tillstyrka medelsanvisning för att det skall bli möjligt att anordna särskild undervisning i industriell formgivning under fyra veckotimmar (p. 6).

Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande höjning av vissa arvoden torde medel böra beräknas för höjning av tillsynsläraryrvede, arvode åt portvakt samt åt styrelsens sekreterare (p. 1) ävensom av arvoden till biblioteksbiträde, föreläsare och speciallärare (p. 7) samt teckningslärare och handledare vid läroverk med provårskurs för blivande teckningslärare.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har ifrågasatt, om inte det gällande avtalet mellan staten och Stockholms stad angående bidrag till kostnaderna för konstfackskolan borde revideras med hänsyn till de från och med budgetåret 1955/56 ändrade statsbidragsgrunderna till yrkesundervisningen. I avvaktan härpå har överstyrelsen dels beräknat Stockholms stads bidrag enligt tidigare tillämpat system och dels föreslagit, att termins- och inskrivningsavgifterna vid konstfackskolan skall bibehållas under nästa budgetår. Jag delar överstyrelsens uppfattning om behovet av en revision av nämnda avtal och ämnar vidtaga åtgärder för att få en sådan till stånd. I avvaktan på resultatet av denna översyn synes för nästa budgetår kostnadsfördelningen böra ske enligt hittills tillämpade grunder. I fråga om elevavgifterna vid konstfackskolan torde någon förändring inte böra vid-

tagas, förrän överenskommelse därom träffats med Stockholms stad, vilket lämpligen bör ske i anslutning till avtalsrevisionen.

Vid bifall till vad jag nu förordat och med beaktande jämväl av de automatiska utgiftsförändringarna torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med 1 092 000 kronor, vilket innebär en höjning med 66 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för konstfackskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	381 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	28 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	700 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	208 000
<u>Summa kronor</u>	<u>1 317 000</u>

Särskilda uppbördsmedel

1. Elevavgifter, <i>förslagsvis</i>	22 000	
2. Avkastning ur Sjöstedtska fonden..	2 880	
3. Bidrag från Stockholms stad, <i>förslagsvis</i>	200 120	225 000

Nettoutgift kronor 1 092 000

b) till *Konstfackskolan*: *Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag 1 092 000 kronor.

[291] 9. **Konstfackskolan: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	77 100	121 040
1956/57 (statsliggaren s. 746)	99 300	
1957/58 (förslag)	111 800	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 5 700 kronor till 105 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Delposten till övriga expenser (nu 91 000)	+	5 000
2. Delposten till stipendier m. m. (nu 6 500)	+	3 000
3. Höjning av Stockholms stads bidrag (nu förslagsvis 53 200)	—	2 300
	<u>+</u>	<u>5 700</u>

Höjningen av delposten till övriga expenser motiveras främst med ökade städningskostnader. I jämförelse med det belopp, som för ändamålet kunna disponeras under budgetåret 1955/56 på grund av medgivet anslagsöverskridande, uppgår den för nästa budgetår föreslagna höjningen endast till drygt 1 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker den föreslagna uppräkningsdelen av delposten till övriga expenser med 5 000 kronor. Med hänsyn bland annat till de höjda resekostnaderna torde anslagsposten till stipendier böra höjas med 1 500 kronor till 8 000 kronor.

Vidare torde, med hänsyn till det väsentliga överskridande av detta anslag som måst ske under närmast föregående budgetår och som huvudsakligen haft sin grund i för lågt beräknade bränslekostnader, delposten till bränsle, lyse och vatten böra uppföras med 10 000 kronor mer än överstyrelsen beräknat, eller med 65 000 kronor, vilket belopp nära motsvarar den verkliga medelsåtgången under föregående budgetår. Även anslagsposten till sjukvård torde böra uppräknas med hänsyn till gjorda överskridanden. Jag förordar en höjning av denna delpost med 3 000 kronor.

Med anledning av mina nu gjorda beräkningar bör Stockholms stads avtalsmässiga bidrag uppräknas med 7 000 kronor till förslagsvis 60 200 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda anför, torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med (5 000 + 1 500 + 10 000 + 3 000 — 7 000 =) 12 500 kronor till 111 800 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konstfackskolan: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 111 800 kronor.

[292] 10. **Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	74 900	74 787
1956/57 (statsliggaren s. 746)	75 900	
1957/58 (förslag)	1 075 900	

Överstyrelsen för yrkesutbildning har i sina ordinarie äskanden föreslagit, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 1 700 kronor med hänsyn till behovet av förbättrade ersättningar till levande modeller.

I särskild framställning har överstyrelsen vidare hemställt om medel till inredning och inventarier samt undervisningsmateriel för konstfackskolans vid 1955 års riksdag beslutade nybyggnad (statsverksprop. bil. 29, kapitalbudgeten, p. 16; SU nr 57; Rskr nr 159).

Till grund för överstyrelsens hemställan i det senare hänseendet har legat av konstfackskolans styrelse gjorda preliminära kostnadsberäkningar,

enligt vilka kostnaderna för inredning, inventarier och undervisningsmateriel för konstfackskolans nybyggnad uppgår till 2 035 000 kronor, fördelade med 1 421 200 kronor på statsverket, 413 800 kronor på Stockholms stad och 200 000 kronor på den grafiska industrien. Överstyrelsen har för egen del anfört i huvudsak följande.

Överstyrelsen, som, så långt det med hänsyn till utredningsmaterialets preliminära karaktär varit möjligt, granskat dels skäligheten i de föreslagna anskaffningarna och dels dessas fördelning på inventarier och inredning respektive stadigvarande undervisningsmateriel, ävensom kostnadernas fördelning på staten, Stockholms stad och industrien, har icke funnit skäl till anmärkning. Den undervisningsmateriel, som är avsedd att anskaffas för konstindustriella dag- och aftonskolorna vid konstfackskolan, synes i fråga om kostnadernas fördelning mellan staten och Stockholms stad böra jämföras med sådan första uppsättning av stadigvarande undervisningsmateriel vid kommunala yrkesskolor, till vilken statsbidrag utgår enligt 2 § kungörelsen 1955:504 angående statsbidrag till yrkesskolor. Fördelningen har sålunda gjorts i överensstämmelse med nu gällande avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Stockholms stad angående bidrag till kostnaderna för konstfackskolan.

Byggnadsstyrelsen, som beträffande utrustningen av konstfackskolans nybyggnad yttrat sig över förslagen rörande inrednings- och inventarie-kostnader, har härom anfört.

Styrelsen kan med hänsyn till att några ritningar över inredningar ej finnes upprättade, det i övrigt mycket knapphändiga utredningsmaterialet samt ärendets skyndsamma behandling icke ingå på en detaljgranskning av förslaget.

Det har på angivna grunder ej heller varit möjligt att närmare bedöma omfattningen och skäligheten av inredningar och inventarier samt delkostnader och totalkostnader för desamma.

Byggnadsarbetet för nybyggnaden har nu påbörjats sedan byggnadstillstånd beviljats den 24 augusti 1956 och igångsättningstillstånd den 29 samma månad. Med hänsyn till den hittills beräknade tidpunkten för byggnadens färdigställande bör medel för inredning och inventarier finnas tillgängliga för budgetåret 1957/58.

Statskontoret uttalar, att i och för sig intet synes vara att erinra mot den gjorda beräkningen av kostnaderna för bidrag till inredning, inventarier och undervisningsmateriel för konstfackskolans nybyggnad. Ämbetsverket anför vidare.

Statskontoret, som förutsätter, att den föreslagna fördelningen av kostnaderna kommer att godkännas av Stockholms stad och bidragsgivarna inom den grafiska industrien, kan dock icke undgå att finna den sammanlagda kostnadssumman, över 2 miljoner kronor, mycket hög. Enligt ämbetsverkets mening bör därför närmare undersökas, i vad mån kostnaderna genom olika besparingsåtgärder kan nedbringas. Redan från denna utgångspunkt synes en begränsning av det begärda beloppet böra övervägas. Härtill kommer emellertid följande.

Enligt vad statskontoret under hand inhämtat, kommer skolans ny-

byggnad icke att tagas i anspråk förrän tidigast under hösten 1958. Med hänsyn härtill synes anslaget böra uppdelas på budgetåren 1957/58 och 1958/59. Det undandraget sig därvid statskontorets bedömande, i vilken utsträckning medel måste finnas tillgängliga redan under nästa budgetår.

Stadsfullmäktige i Stockholm har beträffande kostnaderna för de ändamål, som normalt bestrides ur detta anslag, ansett att stadens bidrag bort beräknas enligt i viss mån andra grunder, sedan numera statsbidragssystemet till yrkesundervisningen omlagts. Dessa synpunkter har redan berörts under anslaget till Konstfackskolan: Avlöningar.

Vidkommande bidraget till utrustning av konstfackskolans nybyggnad har fullmäktige beslutit om medelsanvisning med det av konstfackskolans styrelse beräknade beloppet å 413 800 kronor, som skulle utgöra stadens andel, att tagas i anspråk efter prövning av drätselnämnden, sedan konstfackskolan inkommit med definitiva inredningsplaner och kostnadsberäkningar.

Departementschefen. Erforderlig höjning av ersättningarna till levande modeller vid konstfackskolans undervisning torde genom vissa omdispositioner av i anslaget nu ingående medel för möbler, material m. m. kunna rymmas inom ramen för nu upptaget anslagsbelopp. För de ändamål, vilka hittills bekostats ur förevarande anslag, förordar jag därför oförändrat belopp eller 75 900 kronor för nästa budgetår.

Under förevarande anslag torde medel också böra upptagas för statens bidrag till kostnaderna för inredning, inventarier och undervisningsmateriel till konstfackskolans nybyggnad. Medelsanvisningen för detta ändamål synes, såsom statskontoret förordat, lämpligen kunna delas upp på de två närmaste budgetåren. Mot den i ärendet beräknade fördelningen av kostnaderna mellan staten, staden och den grafiska industrien torde i och för sig ingen erinran böra göras. Med hänsyn till att endast preliminära kostnadsberäkningar föreligger, vilka dessutom ännu inte hunnit detaljgranskas av vederbörande myndigheter, torde emellertid något ställningstagande till bidragsbeloppets sammanlagda storlek inte böra ske, förrän kostnadsberäkningarna kunnat närmare granskas och olika besparingsmöjligheter därvid noga prövats med beaktande av, bland annat, att den inredning och utrustning samt de inventarier, som redan finns vid skolan, självfallet i största möjliga utsträckning skall tas i anspråk även efter det att skolan överflyttats till nybyggnaden. Jag förutsätter, att överstyrelsen i samråd med representanter för skolan, staden och byggnadsstyrelsen verkställer denna översyn av utrustningsprogrammet och kostnadsberäkningarna samt redovisar resultatet härav till Kungl. Maj:t. Av den för ifrågavarande ändamål erforderliga medelsanvisningen torde för nästa budgetår böra upptagas 1 000 000 kronor, vilket belopp bör av Kungl.

Maj:t ställas till vederbörandes förfogande först sedan slutliga kostnadsberäkningar godkänts av Kungl. Maj:t.

Vid bifall till vad jag nu förordat torde detta anslag böra uppföras med sammanlagt (75 900 + 1 000 000 =) 1 075 900 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.*
för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av
1 075 900 kronor.

[293] **11. Understöd åt handelsgymnasier**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	1 605 000	1 687 373
1956/57 (statsliggaren s. 746)	1 814 000	
1957/58 (förslag)	2 079 000	

Handelsgymnasium skall omfatta tvåårig kurs, byggd på realexamen eller motsvarande kunskapsmått. Därjämte kan anordnas fyraårig kurs med aftonundervisning, grundad på samma kunskapsmått, samt ettårig studentkurs. — Förutom rektorstjänst skall vid varje gymnasium till det antal, som Kungl. Maj:t bestämmer, finnas ordinarie ämneslärartjänster och ordinarie övningslärartjänster. Vidare må anställas extra ordinarie lärare, läraraspiranter, extra lärare och timplärare. Antalet sådana extra ordinarie ämneslärartjänster, för vilka statsbidragsunderlaget beräknas efter högre lönegrad än Ce 25, bestämmes av Kungl. Maj:t. I övrigt bestämmes antalet extra ordinarie lärartjänster av överstyrelsen för yrkesutbildning. Rektor och ordinarie ämneslärare åtnjuter lön motsvarande vad som utgår efter lönegrad Cb 10 respektive Ca 29. Icke-ordinarie ämneslärare åtnjuter lön motsvarande vad som utgår till icke-ordinarie adjunkt vid allmänt läroverk, därest läraren med avseende å teoretisk utbildning är behörig till ordinarie lektors- eller adjunktstjänst vid allmänt läroverk. Arvode åt timplärare beräknas i enlighet med vad Kungl. Maj:t särskilt bestämmer om tillämpning av timtaxan i fråga om handelsgymnasiernas timplärare. Lön åt övningslärare utgår efter lönegrad, som Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämmer. Ordinarie och extra ordinarie lärartjänster skall regleras för pension i statens pensionsanstalt. — Statsbidraget, som hänför sig till de klassavdelningar vid handelsgymnasium, för vilka statsbidrag enligt Kungl. Maj:ts beslut må utgå, utgör 60 procent av gymnasiets kostnader dels för lön åt ordinarie och extra ordinarie lärare samt de icke-ordinarie lärare, till vilkas lön eller arvode statsbidrag må utgå enligt beslut av överstyrelsen för yrkesutbildning, dels för fortlöpande pensioneringsavgifter. Föreligger särskilda skäl må dock statsbidraget utgå med högre belopp än 60 procent av bidragsunderlaget. Det sammanlagda statsbidraget till handelsgymnasierna för visst budgetår får emellertid icke överstiga 70 procent av det totala bidragsunderlaget för gymnasierna. Förskott å statsbidrag för löpande budgetår utgår med högst 90 procent av statsbidraget för det senast förflutna budgetåret eller, om förskott ej utgått föregående budgetår, högst 90 procent av 60 procent av de beräknade lönekostnaderna för det löpande budgetåret. Det sistnämnda gäller även för det fall, att klassavdelning nyinrättats vid gymnasium.

Beträffande organisationen av de statsunderstödda klassavdelningarna vid de sjutton nu statsbidragsberättigade handelsgymnasierna — av vilka gymnasierna i Eskilstuna och Jönköping förklarats berättigade till statsbidrag från och med innevarande budgetår — torde få hänvisas till sammanställningen i statsliggaren s. 747.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 556 000 kronor. För den nuvarande organisationen beräknar överstyrelsen kostnaderna för slutreglering av statsbidraget avseende budgetåret 1956/57 samt för förskott å statsbidraget avseende budgetåret 1957/58 till i runt tal 2 000 000 kronor, vilket innebär en automatisk ökning med 186 000 kronor.

I övrigt betingas höjningen av följande förslag rörande ökning *dels* av antalet statsunderstödda klassavdelningar vid nu statsbidragsberättigade gymnasier *dels ock* av antalet statsbidragsberättigade gymnasier:

Statsbidrag till parallellavdelning av

- 1) andra klassen av den tvååriga kursen vid Örebro handelsgymnasium (nu 2 + 1),
- 2) första och andra klassen av den tvååriga kursen vid Karlstads och Malmö handelsgymnasier (nu 1 + 1 respektive 3 + 3),
- 3) första klassen av den tvååriga kursen vid Gävle handelsgymnasium (nu 1 + 1),
- 4) första klassen av den tvååriga kursen vid Luleå handelsgymnasium (nu 1 + 1).

Statsbidrag till

- 5) en avdelning av vardera första och andra klassen i tvåårig kurs vid Halmstads, Kronobergs, Linköpings, Trollhättans, Uppsala och Västerås handelsgymnasier.

Av överstyrelsens framställning rörande dessa förslag inhämtas bland annat följande.

1. I enlighet med 1956 års riksdags beslut utgår under budgetåret 1956/57 statsbidrag till en parallellavdelning av första klassen av tvååriga kursen vid *Örebro handelsgymnasium*. Som en följd härav bör för budgetåret 1957/58 räknas med statsbidrag jämväl till en parallellavdelning av andra klassen av tvååriga kursen vid detta gymnasium.

2. Vid *Karlstads handelsgymnasium* har parallellavdelning i tvååriga kursen varit anordnad sedan läsåret 1950/51 och vid *Malmö handelsgymnasium* en fjärde parallellavdelning av samma kurs sedan läsåret 1951/52. Statsbidrag till dessa avdelningar har icke utgått. Behovet av desamma är emellertid mycket väl ådagalagt. Antalet inträdessökande till första klassen av tvååriga kursen var vid Karlstads handelsgymnasium år 1955 93 och år 1956 100, vid Malmö handelsgymnasium 215 respektive 240. Erfarenheten har visat, att det finns ett fast rekryteringsunderlag för dessa parallellavdelningar, och sedan gymnasiernas huvudmän under en följd av år med betydande uppoffringar upprätthållit dessa avdelningar helt med

egna medel, synes tiden nu vara inne, att statsbidrag utgår till desamma.

3. Antalet inträdessökande till första klassen vid *Gävle handelsgymnasium* har i genomsnitt under treårsperioden 1953/55 uppgått till omkring 90 samt för läsåret 1956/57 till 115. Överstyrelsen anser starka skäl tala för inrättande av en parallellavdelning av första klassen av tvååriga kursen vid *Gävle handelsgymnasium*.

4. Antalet inträdessökande till första klassen vid *Luleå handelsgymnasium* var 1954 94, 1955 107 och 1956 118. Gymnasiet har visserligen endast varit i verksamhet sedan läsåret 1951/52 men med hänsyn till det ringa antalet handelsgymnasier norr om *Gävle* tillstyrker överstyrelsen att statsbidrag utgår till en sådan avdelning.

5. Styrelserna för *Halmstads*, *Kronobergs*, *Linköpings*, *Trollhättans*, *Uppsala* och *Västerås handelsgymnasier* hemställer om statsbidrag för budgetåret 1957/58. *Linköpings* och *Västerås handelsgymnasier* inrättades år 1953, *Halmstads* och *Kronobergs handelsgymnasier* år 1954 samt *Trollhättans* och *Uppsala* år 1955. De står genom olika Kungl. Maj:ts resolutioner under överstyrelsens inseende. Samtliga dessa gymnasier är organiserade med tvååriga kurser. Enligt underhandsuppgifter har för läsåret 1956/57 antalet anmälda inträdessökande uppgått till vid *Halmstads handelsgymnasium* 66, *Kronobergs* 77, *Linköpings* 69, *Trollhättans* 37, *Uppsala* 47 och *Västerås* 57.

Behovet av dessa handelsgymnasier är sålunda väl ådagalagt, varför överstyrelsen tillstyrker de gjorda framställningarna om statsbidrag.

Utöver de förslag, vilka nu redovisats, har överstyrelsen i sina anslagsäskanden också tagit upp frågan om storleken och konstruktionen av statsbidraget till handelsgymnasierna. Överstyrelsen erinrar om att statsbidraget till avlöning åt lärare vid lokala yrkesskolor numera utgår med 78 procent och vid centrala yrkesskolor och centrala yrkeskurser med 100 procent. Handelsgymnasierna kan enligt överstyrelsens uppfattning mycket väl jämföras med dessa centrala skolor, eftersom mer än hälften av eleverna har annan hemort än skolorten. Det framhålles också, att huvudmännen för att kunna hålla handelsgymnasiernas elevavgifter på rimlig nivå vid nuvarande genomsnittliga statsbidrag måste lämna kontanta bidrag till gymnasiernas verksamhet, vilka i regel överstiger det författningsenliga kommunala minimibidraget.

Överstyrelsen föreslår, att statsbidraget till handelsgymnasier från och med budgetåret 1957/58 skall utgå med 78 procent av gymnasiets kostnader enligt gällande bestämmelser. Denna ändring beräknas inte alls eller endast i ringa mån påverka anslagsbehovet för nästa budgetår.

I anslutning till vad överstyrelsen sålunda föreslagit torde lämpligen här böra anmälas en framställning den 13 april 1955 från *styrelsen för Sveriges handelsgymnasiers riksförbund* med förslag bland annat rörande statsbidragsbestämmelserna för handelsgymnasierna.

Efter en utförlig redogörelse för sina synpunkter hemställer styrelsen sammanfattningsvis att kungörelsen 1953: 528 angående statsunderstödda

handelsgymnasier ersättes av en *stadga* och en *statsbidragskungörelse* för handelsgymnasierna; *att* handelsgymnasiernas lärartjänster helt inordnas under statens allmänna avlöningsreglemente; *samt att* vid genomförandet av vad som sålunda föreslagits måtte särskilt beaktas *att* statsbidrag till de statsunderstödda handelsgymnasierna skall utgå med *dels* 78 procent av gymnasiet kostnader enligt för rektor och lärare gällande avlöningsbestämmelser, samt gymnasiet utgifter för fortlöpande avgifter till statens pensionsanstalt, *dels* särskilt bidrag till övriga kostnader på 4 000 kronor per klassavdelning och år, *att* rektorstjänsterna av Kungl. Maj:t inplaceras i avlöningsgrupper, *att* lektorstjänster inrättas i lönegrad Ca 31 och Ca 33, *att* kungörelsens benämning »övningslärartjänster» ersättes av »lärartjänster i stenografi och maskinskrivning» samt *att* undervisningskyldigheten för ordinarie och extra ordinarie lärare i stenografi och maskinskrivning fastställs till 24—30 undervisningstimmar i veckan.

Statskontoret tillstyrker, att medel beräknas för en parallellavdelning av andra klassen vid Örebro handelsgymnasium, vilken utgiftsökning närmast har automatisk karaktär. Vad angår den av överstyrelsen för yrkesutbildning förordade utvidgningen av handelsgymnasieorganisationen med sex nya statsunderstödda skolor samt ytterligare avdelningar vid redan bidragsberättigade gymnasier uttalar statskontoret, att en dylik expansion under alla förhållanden synes utesluten. Ämbetsverket anser sig emellertid kunna förorda, att ännu ett gymnasium tilldelas statsbidrag. Därest vid budgetavvägningen en ytterligare utvidgning av den nuvarande statsunderstödda organisationen anses böra ifrågakomma, torde övervägande skäl — bland annat de höga terminsavgifterna — tala för att handelsgymnasiet i Malmö erhåller bidrag till första klassen av den fjärde parallellavdelningen i tvååriga kursen. Ämbetsverket anför vidare.

Styrelsen för Sveriges handelsgymnasiers riksförbund har hemställt dels om förbättring av de för handelsgymnasierna gällande bidragsgrunderna dels om ändring i övrigt av vissa bestämmelser i kungörelsen angående statsunderstödda handelsgymnasier. Överstyrelsen för yrkesutbildning har i sina *petita* för budgetåret 1957/58 föreslagit, att statsbidragsprocenten skall uppräknas till 78 samt i annat sammanhang uttalat, att en översyn av kungörelsen vore önskvärd.

Vad gäller statsbidragsfrågan får statskontoret erinra om sitt utlåtande den 21 december 1950 över en av handelsutbildningskommittén framlagd utredning rörande handelsgymnasierna. Statskontoret har alltså icke något att erinra mot en höjning av statsbidraget till lärarlöner och pensionsavgifter till 78 procent, särskilt som denna procentsats numera gäller i fråga om de lokala yrkesskolorna och även beträffande privatläroverken. Erfarenheterna har givit vid handen, att anledning saknas att bibehålla möjligheten att differentiera bidraget, och ämbetsverket vidhåller därför sin tidigare uppfattning, att bidraget bör vara enhetligt.

I fråga om terminsavgifternas storlek har statskontoret inhämtat uppgifter, av vilka framgår, att avgifterna uppgå till mycket växlande belopp

— vid några gymnasier ända upp till 225 kronor per termin, vid andra till avsevärt lägre belopp. Statskontoret förutsätter, att ett förhöjt statsbidrag samt ett i anledning därav ökat kommunalt bidrag (jfr. 33 § handelsgymnasiekungörelsen) i sin helhet användes för sänkning av terminsavgifterna.

Beträffande översynen av handelsgymnasiekungörelsen har ämbetsverket icke något att erinra däremot. Därest en dylik översyn kommer till stånd, måste emellertid ifrågasättas, huruvida icke med ställningstagandet till spörsmålet om förhöjt statligt bidrag till löner och pensionsavgifter bör anstå.

Riksräkenskapsverket har i princip intet att erinra mot att statsbidraget till handelsgymnasier från och med budgetåret 1957/58 ändras till att utgå efter en enhetlig procentsats och att denna fastställs till 78. I vad mån en sådan höjning av statsbidraget bör påverka terminsavgifternas storlek synes enligt riksräkenskapsverkets mening böra särskilt undersökas.

Departementschefen. Den ökade medelsanvisningen enligt förslaget under punkt 1 är närmast av automatisk karaktär med hänsyn till den förra året medgivna dubbleringen av första klassen vid gymnasiet i Örebro.

Beträffande ökning av antalet statsunderstödda klassavdelningar vid redan statsbidragsberättigade gymnasier anser jag mig för nästa budgetår böra tillstyrka förslaget om statsbidrag till ytterligare en parallellavdelning av vardera första och andra klassen av den tvååriga kursen vid handelsgymnasierna i Karlstad och Malmö (p. 2).

Sedan budgetåret 1952/53 har antalet statsbidragsberättigade handelsgymnasier ökats med sju. Av de ytterligare sex gymnasier, överstyrelsen nu föreslår till erhållande av statsbidrag från och med nästa budgetår, har inget bedrivit sin verksamhet under så lång tid att jag, mot bakgrunden av den princip som i detta hänseende tillämpats de senaste åren, anser mig böra tillstyrka bidrag redan från och med budgetåret 1957/58.

Med anledning av de av styrelsen för Sveriges handelsgymnasiers riksförbund framförda förslagen och de i remissyttrandena gjorda uttalandena ämnar jag föranstalta om en översyn av författningsbestämmelserna rörande handelsgymnasierna. I samband därmed torde ställning också böra tagas till frågan om en eventuell ändring av de vid 1953 års riksdag beslutade statsbidragsgrunderna. Jag är således icke nu beredd att framlägga förslag i ämnet.

Den av överstyrelsen beräknade automatiska utgiftsökningen under nästa budgetår för den nuvarande handelsgymnasieorganisationen, 186 000 kronor, ger mig icke anledning till erinran. Förskottet till den nya parallellavdelningen vid gymnasiet i Örebro kan beräknas till i runt tal 16 000 kronor samt förskott till de nya parallellavdelningarna vid gymnasierna i Karlstad och Malmö till omkring 63 000 kronor. Anslaget torde alltså

för nästa budgetår böra höjas med (186 000 + 16 000 + 63 000 =) 265 000 kronor till 2 079 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Understöd åt handelsgymnasier* för budgetåret
1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 079 000 kronor.

[294] **12. Anordnande av handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	22 000	23 454
1956/57 (statsliggaren s. 748)	24 000	
1957/58 (förslag)	27 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 3 000 kronor. Som skäl för denna höjning anföres, att det varit förenat med icke obetydliga svårigheter att få lämpliga personer att åtaga sig uppdrag som examensombud eller examinatore. För att förbättring härvidlag skall ernås, hemställer överstyrelsen om vissa höjningar av de olika arvoden som utgår för skilda uppgifter i samband med examen. Dessa höjningar skulle medföra en kostnadsökning för statsverket med sammanlagt 3 000 kronor.

Departementschefen. I avvaktan på den omprövning av vissa arvoden, som chefen för civildepartementet i annat sammanhang berört, synes detta anslag böra uppräknas med av överstyrelsen äskat belopp, 3 000 kronor, till 27 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Anordnande av handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 27 000 kronor.

[295] **13. Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	68 000	73 630
1956/57 (statsliggaren s. 748)	72 500	
1957/58 (förslag)	81 300	

Samtidigt med att Kungl. Maj:t genom beslut den 1 juni 1956 ställde förevarande anslag till förfogande medgavs med stöd av riksdagens i skrivelsen 1956: 159 anmälda beslut att det av riksdagen under denna rubrik anvisade obetecknade anslaget budgetåret 1956/57 finge överskridas med 2 400 kronor.

Av det sammanlagda anslagsbeloppet å 74 900 kronor disponeras 73 361 kronor såsom bidrag till uppehållande av verksamheten vid bergsskolan i Filipstad och 1 539 kronor såsom bidrag till kostnader för pension åt f. d. vaktmästaren vid bergsskolan i Falun F. E. Skoog.

Jernkontoret har anhållit om statsbidrag för nästa budgetår med 98 371 kronor, varav 8 032 kronor beräknats till kostnader för pensionering av befattningshavare vid bergsskolan i Filipstad. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* föreslår en höjning av anslaget med 12 000 kronor utöver det belopp, som står till förfogande för innevarande budgetår. *Överstyrelsen* har därvid beräknat bidraget till 40 procent av de av *Jernkontoret* redovisade nettoutgifterna å 213 500 kronor för verksamheten under nästa budgetår och därtill lagt 1 539 kronor såsom bidrag till pensionen åt F. E. Skoog. Statsbidrag till merkostnaderna för pensionering av befattningshavare vid skolan anser *överstyrelsen* sig inte kunna förorda. I bergsskolans utgiftsstat har upptagits ett belopp av 6 000 kronor för lärare i en gruvmätarkurs. Beträffande denna anför *överstyrelsen* bland annat.

Kursen, som omfattar cirka tre månader, började sommaren 1954 och har därefter pågått varje sommar. För att deltaga i kursen fordras att ha genomgått bergsskolans gruvtekniska linje. Kursen avser att ge gruvmätarkompetens. Då det föreligger en stor brist på högskoleingenjörer (bergsingenjörer) och andra kompetenta gruvmätningstekniker, fyller nu ifrågasvarande kurs ett mycket stort behov.

Överstyrelsen hemställer nu, att bidrag måtte utgå till en dylik kurs under budgetåret 1957/58.

Statskontoret är i likhet med *överstyrelsen* för yrkesutbildning inte berett att tillstyrka bidrag till pensioneringskostnader för befattningshavarna vid bergsskolan. Med hänsyn framför allt till ökade kostnader för lärarpersonalen vill ämbetsverket däremot inte motsätta sig en uppräknig av anslaget för nästa budgetår till 78 900 kronor.

Departementschefen. Jag förordar en uppräknig av detta anslag dels med 6 400 kronor i enlighet med statskontorets förslag, innebärande en reell höjning med 4 000 kronor, dels ock med 2 400 kronor, utgörande bidrag med 40 procent av beräknade kostnader för gruvmätarkursen. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra höjas med (6 400 + 2 400 =) 8 800 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 81 300 kronor.

[296] 14. Bidrag till textilinstitutet i Borås

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	100 900	107 073
1956/57 (statsliggaren s. 749)	225 000	
1957/58 (förslag)	238 000	

Kungl. Maj:t har den 1 juni 1956 meddelat bestämmelser angående statsbidrag till textilinstitutet i Borås och Lennings textiltkniska institut i

Norrköping att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1956/57. Bestämmelserna (statsliggaren s. 749) innebär i huvudsak följande.

Statsbidrag till textilinstitutet utgår till avlöningar m. m., till verksamheten i allmänhet samt till anskaffande av stadigvarande undervisningsmateriel. Statsbidrag till avlöningar m. m. utgår med 78 procent av på visst sätt fastställt bidragsunderlag. Statsbidrag till verksamheten i allmänhet och till anskaffande av stadigvarande undervisningsmateriel utgår med två tredjedelar av de bidragsunderlag, som Kungl. Maj:t och riksdagen för varje budgetår bestämmer.

Såsom villkor för statsbidrag gäller a) att undervisningen vid institutet bedrivs i överensstämmelse med av överstyrelsen för yrkesutbildning meddelade bestämmelser; b) att institutet, i den utsträckning och under de villkor som överstyrelsen efter hörande av vederbörande skolstyrelser bestämmer, ombesörjer undervisning, såvitt gäller institutet i Borås, i de textiltekniska fackämnena å den textiltekniska gymnasielinjen vid tekniska läroverket i Borås och, såvitt gäller institutet i Norrköping, i de textiltekniska och färgeritekniska fackämnena å de textiltekniska samt färgeri- och appreturtekniska gymnasielinjerna vid tekniska läroverket i Norrköping, allt i den mån nämnda fackämnen ingå i institutets egna kurser; och skall därvid i största möjliga utsträckning gemensam undervisning äga rum för elever på gymnasielinje och vid institutet inskrivna elever.

Länsstyrelsen äger under budgetåret utanordna förskott intill ett belopp av 90 procent av det statsbidrag, som för budgetåret beräknas tillkomma institutet. Slutlig utbetalning av statsbidrag må verkställas först sedan överstyrelsen för yrkesutbildning vitsordat, att föreskrivna statsbidragsvillkor blivit uppfyllda.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 16 500 kronor till 241 500 kronor. Höjningen fördelar sig på olika poster enligt följande sammanställning.

1. Avlöningar m. m. (nu 154 000)	+ 5 900
2. Verksamheten i allmänhet (nu 31 000)	+ 10 600
	+ 16 500

Höjningen under p. 1 betingas, förutom av en föreslagen höjning av bidragsunderlaget till kostnader för timlärare (nu 10 000 kronor) med 1 200 kronor, av automatiska förändringar i det för innevarande budgetår fastställda bidragsunderlaget.

Av överstyrelsens framställning beträffande förslaget under p. 2 inhämtas bland annat följande.

Institutets styrelse hemställer om statsbidrag till ändamål under denna post med 41 600 kronor, vilket i jämförelse med innevarande år innebär en anslagshöjning av (41 600 — 31 000 =) 10 600 kronor. Styrelsen räknar därvid med att kunna sänka terminsavgifterna så, att inkomsterna därav skulle nedgå från 45 200 kronor budgetåret 1955/56 till 12 000 kronor budgetåret 1957/58. 1948 års tekniska skolutredning räknade med en inkomst genom terminsavgifter av 20 000 kronor. Överstyrelsen finner det synnerligen önskvärt, att terminsavgifterna sänkes i den utsträckning, som institutet föreslagit. Räknar man med att $\frac{2}{3}$ av inkomstminskningen å 8 000

kronor genom sänkningen av terminsavgifterna skall falla på statsverket samt med de icke obetydliga höjningar av löner och övriga kostnader, som ägt rum sedan 1948 års tekniska skolutredning gjorde sina beräkningar över kostnaderna för verksamheten i allmänhet, kan överstyrelsen icke finna annat än att det av institutet under denna post begärda statsbidraget är skäligt. Bidragsunderlaget innevarande budgetår är beräknat till 46 500 kronor. Med ett statsbidrag av 41 600 kronor skulle bidragsunderlaget utgöra 62 400 kronor.

Departementschefen. Beträffande bidraget till avlöningar m. m. (p. 1) räknar jag i likhet med överstyrelsen endast med automatiska utgiftsökningar till följd av den höjda lönenivån. Det i bidragsunderlaget ingående beloppet för ersättning till timplärare fastställdes vid fjolårets riksdag till 10 000 kronor på grundval av 1954 års lönenivå. Denna del av bidragsunderlaget torde nu böra fastställas till 11 200 kronor. Det torde dock få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om erforderliga jämkningar av detta belopp i den mån så påkallas med hänsyn till ändringar av den för statstjänstemännen gällande allmänna lönenivån. Jag vill erinra om att övriga i bidragsunderlaget för avlöning m. m. ingående poster automatiskt justeras i anslutning till ändringar av nämnda lönenivå.

Mot den av överstyrelsen föreslagna uppräknigen av posten 1 med 5 900 kronor till 159 900 kronor har jag intet att erinra.

Bidraget till verksamheten i allmänhet (p. 2) anser jag böra beräknas på ett från 46 500 kronor till 57 000 kronor höjt bidragsunderlag, till följd varav statsbidraget bör uppräknas med 7 000 kronor till 38 000 kronor. Jag räknar därvid med att terminsavgifterna vid textilinstitutet kommer att sänkas till den av institutets styrelse förutsatta nivån.

I detta sammanhang torde böra bringas till riksdagens kännedom, att av statsutskottet i utlåtandet 1956: 53 s. 70—71 avsedd undersökning rörande de undervisningsavgifter, som enligt gällande bestämmelser må uttagas av sådana elever vid de högre tekniska läroverken i Borås respektive Norrköping, vilka åtnjuter undervisning vid textilinstituten i dessa städer, numera verkställt av överstyrelsen för yrkesutbildning. Det har därvid framgått, att huvudmännen för de båda textilinstituten är villiga att, utan särskild kompensation i form av ökat statsbidrag, slopa ifrågasvarande avgifter. Genom beslut den 23 november 1956 har Kungl. Maj:t förordnat, att bestämmelsen om uttagande av ifrågasvarande särskilda avgifter skall upphöra att gälla med utgången av år 1956.

Förevarande anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med i runt tal (160 000 + 38 000 + 40 000 =) 238 000 kronor, vilket innebär en höjning med 13 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till textilinstitutet i Borås* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 238 000 kronor.

[297] 15. Bidrag till Lennings textiltkniska institut i Norrköping

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	80 000	80 000
1956/57 (statsliggaren s. 750)	180 000	
1957/58 (förslag)	191 000	

Beträffande statsbidrag till detta institut gäller under närmast föregående anslagspunkt redovisade bestämmelser.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 29 000 kronor till 209 000 kronor med den fördelning av höjningen på olika poster, som framgår av följande sammanställning.

1. Avlöningar m. m. (nu 116 000)	+ 3 000
2. Verksamheten i allmänhet (nu 34 000)	+ 16 000
3. Anskaffande av stadigvarande undervisningsmateriel (nu 30 000)	+ 10 000
	+ 29 000

Höjningen under p. 1 betingas, förutom av en föreslagen höjning av bidragsunderlaget till kostnader för timplärare (nu 10 000) med 1 200 kronor, av automatiska förändringar i det för innevarande budgetår bestämda bidragsunderlaget.

Av överstyrelsens framställning rörande förslaget under p. 2 inhämtas bland annat följande.

Bidragsunderlaget för post 2 utgör innevarande budgetår 51 000 kronor. Styrelsen för institutet räknar med ett bidragsunderlag budgetåret 1957/58 av 77 864 kronor. Ökningen hänför sig huvudsakligen till under 1955 och 1956 inträffade lönestegringar (skrivbiträde och vaktmästare) samt till ökade kostnader för bränsle m. m. Vidare har institutet upptagit lön för bokförare å deltid. Överstyrelsen finner det skäligt, att viss del av bokförarens lön och hela vaktmästarlönen inräknas i bidragsunderlaget. Beroende på planerad sänkning av terminsavgifterna upptagas dessa till 10 000 kronor medan 1948 års tekniska skolutredning beräknade 20 000 kronor. Överstyrelsen anser en sänkning av terminsavgifterna i den utsträckning, som nu föreslås, synnerligen önskvärd. Överstyrelsen finner det rimligt, och skäligt, att bidragsunderlaget uppräknas till 75 000 kronor och att statsbidraget under denna post sälunda upptages till 50 000 kronor, vilket i jämförelse med innevarande år innebär en anslagshöjning av (50 000 — 34 000 =) 16 000 kronor.

Departementschefen. Vad jag under närmast föregående punkt förordat beträffande det i bidragsunderlaget för avlöning m. m. (p. 1) ingående beloppet för ersättning till timplärare gäller även med avseende å Lennings textiltkniska institut. Mot den av överstyrelsen föreslagna uppräknningen av posten 1 med 3 000 kronor till 119 000 kronor har jag ingen erinran.

Bidraget till verksamheten i allmänhet (p. 2) torde böra beräknas på ett från 51 000 kronor till 63 000 kronor höjt bidragsunderlag, till följd varav

statsbidraget bör uppräknas med 8 000 kronor till 42 000 kronor. Jag räknar därvid med att terminsavgifterna vid institutet kommer att sänkas till den av institutets styrelse avsedda nivån.

Någon uppräknning av det för innevarande budgetår anvisade bidraget för anskaffande av stadigvarande undervisningsmateriel finner jag inte anledning föreslå.

Detta anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med (119 000 + + 42 000 + 30 000 =) 191 000, vilket innebär en höjning med 11 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Lennings textiltekniska institut i Norrköping* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 191 000 kronor.

[298] 16. Bidrag till driften av centrala yrkesskolor

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	9 000 000	6 743 676
1956/57 (statsliggaren s. 750)	10 000 000	
1957/58 (förslag)	11 000 000	

Ur detta anslag skall enligt gällande bestämmelser bestridas statsbidrag till driftkostnader vid följande slag av centrala yrkesskolor, nämligen centrala verkstadsskolor, flygmekanikerskolan i Mölndal, statsunderstödda sjömansskolor, de kommunala tekniska skolorna i Hässleholm, Katrineholm och Örnsköldsvik ävensom de andra skolor och kurser, som Kungl. Maj:t i särskild ordning bestämmer. Föreskrifter om statsbidrag är meddelade beträffande centrala verkstadsskolor i kungörelsen 1951: 586 och beträffande övriga centrala yrkesskolor i kungörelsen 1955: 504. Gällande bestämmelser innebär i huvudsak följande.

För driften av centrala verkstadsskolor och av flygmekanikerskolan i Mölndal utgår statsbidrag till kostnaderna för *avlöning* åt rektor och fast anställd yrkeslärare samt åt vikarier för dessa befattningshavare ävensom åt andra timlärare i princip med belopp som motsvarar skolans samtliga minimilönekostnader. Rektors, fast anställd yrkeslärares samt timlärares löner har i fråga om beloppen knutits till löneklass å löneplan nr 1 i statens grundlöneförordning respektive timarvode enligt timlärarkungörelsen. Förändringarna i löneläget för statstjänstemännen påverkar således automatiskt de författningsenligt utgående bidragen till avlöning åt lärare vid dessa skolor.

Utom till lönekostnader utgår statsbidrag bland annat till *övriga kostnader* med ett belopp av 8 000 kronor för år och yrkesavdelning.

Till driften av *övriga centrala yrkesskolor* utgår statsbidrag till heltidskurs med normalläsår till *avlöning* åt rektor och lärare med belopp som enligt huvudregeln skall motsvara hela avlöningskostnaden och som är maximerat till vissa normalbelopp, vilka motsvarar lönebeloppen enligt vissa löneklasser i löneplan nr 1 i statens grundlöneförordning. Statsbidrag utgår vidare till *övriga kostnader* med följande belopp: vid kurs för industri och hantverk av verkstadsskolekaraktär med 8 000 kronor för år, vid kurs för handel samt kurs för industri och hantverk av

övervägande teoretisk karaktär med 1 500 konor för år samt vid kurs för husligt arbete med 2 000 kronor för år. Statsbidragen till deltidskurser och till ersättning åt föreläsare beröres under närmast följande anslagspunkt.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 2 800 000 kronor till 12 800 000 kronor. Höjningen fördelar sig på följande poster.

1. Ökat medelsbehov på grund av den allmänna lönehöjningen 1956 och väntad utbyggnad av verksamheten . .	+ 2 495 000
2. Ökat medelsbehov på grund av föreslagen höjning med 10 procent av de utgående beloppen till övriga kostnader	+ 310 700
	+ 2 805 700

Av överstyrelsens framställning inhämtas beträffande förslaget under p. 2 följande.

Bidraget till övriga kostnader ersätter tidigare utgående bidrag till komplettering av stadigvarande undervisningsmateriel samt till underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel. Det avses också (prop. 139 s. 92) skola utgöra bidrag till vissa administrationskostnader. I de senare ingår till väsentlig del lönekostnader. Lönerna har, sedan förslaget om bidragsbeloppens storlek framlades, för statstjänstemännens vidkommande ökat med år 1955 8 procent och år 1956 4 procent. Prisutvecklingen är i detta sammanhang av betydelse, eftersom bidraget även skall möjliggöra för skolorna att underhålla undervisningsmaterielen och ersätta försliten sådan. Genom förmedling av överstyrelsens centrala upphandling kan skolorna i viss omfattning erhålla stadigvarande undervisningsmateriel till priser som ligger under detaljhandelspriserna. Prisutvecklingen torde därför i detta sammanhang kunna belysas med kommerskollegii partiprisindex, som för februari 1955 — den tidpunkt då propositionen nr 139 förelades riksdagen — utvisar (totalsiffra; bas: medelpriser 1935 = 100) 302 och mars 1956 326. För maskiner (och transportmedel) är siffrorna respektive 226 och 245.

Överstyrelsen finner att bidraget till övriga kostnader med hänsyn tagen till inträffade förändringar beträffande priser och löner skäligen bör höjas med 10 procent. Överstyrelsen föreslår därför att beloppen till övriga kostnader för olika kurser höjes till respektive 8 800, 1 650 och 2 200 kronor.

Vid bifall till detta förslag ökas statsbidraget med belopp, som kan beräknas till för centrala verkstadsskolor och flygmekanikerskolan i Mölndal 268 000 kronor, för sjömansskolorna 18 400 kronor, för de kommunala tekniska skolorna 8 300 kronor, för centrala yrkesskolor, som 1955/56 fått statsbidrag, 16 000 kronor eller tillhopa 310 700 kronor.

Statskontoret anser, att det med hänsyn till att 1955 års riksdag beslutat ett väsentligt ökat stöd till yrkesutbildningen från statens sida icke bör komma i fråga, att redan för budgetåret 1957/58 ändra de för övriga kostnader avsedda beloppen. Med hänsyn till anslagsbelastningen finner statskontoret vidare, att medelsbehovet, bortsett från att en höjning av beloppen till övriga kostnader ej bör ske, kan uppskattas till ett något lägre belopp än vad överstyrelsen gjort och föreslår, att anslaget uppföres med 11 000 000 kronor.

Departementschefen. Mot överstyrelsens beräkning av den automatiska ökningen av medelsåtgången synes i och för sig icke kunna riktas någon erinran. Vad gäller överstyrelsens förslag om en uppjustering av bidragsbeloppen för övriga kostnader förhåller det sig visserligen så, att ökade löneutgifter och höjda priser i viss utsträckning minskat värdet av dessa bidrag i förhållande till 1955 års värde, men det har enligt min mening icke skett i sådan omfattning, att en uppräknig redan från och med nästa budgetår kan anses vara klart motiverad mot bakgrunden av den ursprungligen avsedda kostnadsfördelningen mellan stat och kommun för ifrågavarande ändamål. Jag räknar därför icke nu med någon ändring av dessa bidragsbelopp.

Den låga anslagsbelastningen för budgetåret 1955/56 torde delvis bero på eftersläpningar i fråga om bidragsrekvisitioner. I avsaknad av närmare kännedom om i vilken utsträckning detta är fallet och i avvaktan på ytterligare erfarenheter beträffande den faktiska medelsåtgången förordar jag, att detta anslag för nästa budgetår uppföres med i runt tal 11 000 000 kronor, vilket innebär en höjning med 1 000 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av centrala yrkesskolor* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 11 000 000 kronor.

[299] 17. Bidrag till driften av lokala yrkesskolor

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	29 800 000	23 701 665
1956/57 (statsliggaren s. 753)	32 650 000	
1957/58 (förslag)	34 000 000	

Bestämmelserna rörande statsbidragsgrunderna för de lokala yrkesskolorna finns i kungörelsen 1955: 504 (ändrad 1956: 262 och 1956: 439) och innebär, såvitt gäller driftsbidrag, i huvudsak följande.

K o m m u n a l a y r k e s s k o l o r: Till *heltidskurs* utgår statsbidrag dels med 78 procent av en beräknad normallönekostnad, dels med visst årligt belopp till övriga kostnader, nämligen 8 000 kronor till kurs för industri och hantverk av verkstadsskolkarakter eller kurs, som bedömes eljest vara av sådan art, att den bör föras till denna grupp, 1 000 kronor till kurs för handel samt kurs för industri och hantverk av övervägande teoretisk karaktär, samt 1 500 kronor till kurs för husligt arbete. Den beräknade normallönekostnaden utgör för industri- och hantverkskurser 4/3 av lönen enligt löneklass 23, för handelskurser och andra övervägande teoretiska kurser 4/3 av lönen enligt löneklass 26 och för husligt arbete 4/3 av lönen enligt löneklass 22. Statsbidrag till *deltidskurs* utgår med åtta kronor 55 öre per undervisningstimme; dock att, då särskilda skäl föreligger, bidrag må utgå med högst 12 kronor 80 öre. Till *inbyggd skola* inom industri och hantverk utgår statsbidrag för teoriundervisning enligt samma grunder som till *deltidskurs* samt för undervisning i yrkesarbete med ett

belopp av högst 11 500 kronor. Statsbidrag till ersättning åt föreläsare utgår med 75 procent av verkliga kostnaden, dock högst 25 kronor för föreläsningstimme, när rese- och traktamentsersättning icke utgår till föreläsare, och högst 50 kronor för föreläsningstimme, när sådan ersättning utgår.

Enskilda yrkesskolor: Enskilda yrkesskolor indelas i statsbidragshänseende i två grupper, A-skolor och B-skolor. Kungl. Maj:t bestämmer, till vilken grupp skola skall hänföras. Till A-skola utgår statsbidrag efter samma grunder som gäller för kommunal lokal yrkesskola. Till B-skola utgår statsbidrag med belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 3 000 000 kronor till 35 650 000 kronor. Höjningen fördelar sig på följande poster.

1. Ökat medelsbehov på grund av den allmänna lönehöjningen; för beräknat antal heltidskurser med normalläsår 1956/57 ($960 \times 650 =$)	+ 624 000
2. Ökat medelsbehov för utbyggnad under budgetåret 1957/58	
a) heltidskurser ($50 \times 19\,050 =$)	+ 952 500
b) deltidskurser	+ 170 000
3. Höjning av statsbidraget till övriga kostnader vid heltidskurser med 10 procent	+ 436 250
4. Höjning av statsbidraget till deltidskurser från 8 kronor 55 öre respektive 12 kronor 80 öre per undervisningstimme till 9 kronor respektive 13 kronor 45 öre	+ 705 000
5. Höjning av statsbidraget för undervisning i yrkesarbete vid inbyggda skolor inom industri och hantverk ($100 \times 1\,000 =$)	+ 100 000
	+ 2 987 750

Vid bifall till förslaget under punkten 5 anser överstyrelsen det skäligt att också för enskilda företagsskolor, beträffande vilka Kungl. Maj:t har att fatta beslut om statsbidrag, som regel förutsätta en höjning av bidraget från nu i allmänhet utgående 13 000 kronor till 14 000 kronor.

I avvaktan på erfarenheter angående den verkliga medelsbelastningen genom det år 1955 införda statsbidragssystemet har överstyrelsen ansett sig, liksom föregående år, i huvudsak böra grunda sina beräkningar av anslagsbehovet på de i propositionen 1955:139 gjorda beräkningarna, med hänsyn dock tagen till löneökningar och andra förhållanden, som påverkar anslagsbehovet.

Av överstyrelsens framställning beträffande förslagen inhämtas bland annat följande.

3. Överstyrelsen har i sina anslagsäskanden till bidrag till driften av centrala yrkesskolor på anförda skäl föreslagit, att statsbidraget till övriga kostnader vid heltidskurser vid centrala yrkesskolor ökas med 10 procent.

Samma skäl för en höjning av detta bidrag föreligger även i fråga om lokala yrkesskolor, och överstyrelsen föreslår, att bidraget höjes till respektive 8 800, 1 100 och 1 650 kronor.

Med utgångspunkt i de i propositionen 1955: 139 redovisade beräkningarna och under förutsättning att den beräknade utbyggnaden kommer att fördela sig proportionsvis i förhållande till det angivna dåläget, skulle statsbidraget öka med tillhoppa omkring $(460 \times 800 + 285 \times 100 + 265 \times 150 =)$ 436 250 kronor.

4. Statsbidraget till deltidskurser har från och med innevarande budgetår höjts från, lägst 8 kronor till 8 kronor 55 öre och, högst 12 kronor till 12 kronor 80 öre för undervisningstimme. Överstyrelsen föreslog i sina anslagsäskanden föregående år att beloppen skulle höjas till respektive 8 kronor 75 öre och 13 kronor och motiverade detta med dels skedda löneökningar, dels inträffade prisökningar. Departementschefen ansåg att höjningen borde begränsas till att gälla endast den del av bidraget, som avsåge lönekostnader.

Skedd löneökning år 1956 motiverar ånyo en ökning av bidraget till deltidskurser. Med utgångspunkt från att löneandelen av bidraget synes ha beräknats till, före höjningen, respektive 7 och 10 kronor och efter höjningen således kan anses vara 7 kronor 55 öre respektive 10 kronor 80 öre, synes löneökningen kunna motivera en uppräknig av lägstbeloppet med 35 öre och högstbeloppet med 45 öre. Överstyrelsen har i det föregående föreslagit en höjning av bidraget till övriga kostnader vid heltidskurser med 10 procent på grund av dels lönehöjningarna — som påverka administrations- m. fl. kostnader — dels prisökningar. Samma skäl talar också för en höjning av bidraget till deltidskurser, i vad avser den del av bidraget, som kan anses såsom bidrag till annat än lönekostnader för lärare och vilken andel synes ha beräknats till, före den innevarande år skedda bidragshöjningen, respektive 1 och 2 kronor. Höjningen bör även i detta fall ske med 10 procent, vilket sålunda skulle motsvara respektive 10 öre och 20 öre per undervisningstimme. Överstyrelsen föreslår sålunda att bidraget till deltidskurs höjes vad lägstbeloppet beträffar med 45 öre till $(8: 55 + 0: 45 =)$ 9 kronor per undervisningstimme och, vad högstbeloppet beträffar, med 65 öre till $(12: 80 + 0: 65 =)$ 13 kronor 45 öre per undervisningstimme.

Beräknat sålunda att lägsta bidragsbeloppet utgår för 1 350 000 timmar och högsta för 150 000 timmar skulle statsbidraget tillhoppa öka med $(1\,350\,000 \times 0: 45 + 150\,000 \times 0: 65 =)$ 705 000 kronor.

5. Statsbidrag till inbyggd skola inom industri och hantverk utgår med högst 11 500 kronor per år. Överstyrelsen anser, att det med hänsyn till skedd löne- och prisutveckling, sedan storleken av detta bidrag fastställdes, är skäligt med en höjning jämväl av detta bidrag och förordar, att det ökas till 12 500 kronor. Antalet inbyggda skolor ökar, och intresset för att i denna form få till stånd ordnad utbildning har visat sig stigande. Beräknat på grundval av omfattningen av verksamheten under budgetåret 1955/56 skulle bifall till förslaget om ökning av bidraget medföra ökat medelsbehov av i runt tal 75 000 kronor, men torde, med hänsyn till pågående utbyggnad, böra för budgetåret 1957/58 förutsättas komma att medföra ökad medelsbelastning av åtminstone 100 000 kronor.

Statskontoret erinrar om att 1955 års riksdag beslutat om väsentligt ökat stöd till yrkesutbildningen och anför därefter bland annat följande.

Att redan för budgetåret 1957/58 vidtaga ändring av de för övriga kostnader avsedda beloppen bör enligt statskontorets mening icke komma i fråga. Icke heller är ämbetsverket berett tillstyrka uppräkningsbidrag till deltidskurser annat än beträffande den del av bidraget, vilken avser lönekostnader. Med hänsyn till att statsbidraget till inbyggd skola inom industri och hantverk huvudsakligen är avsett för lönekostnader (jfr. prop. 1955: 139, s. 95) vill statskontoret icke motsätta sig uppräkningsbidrag av nuvarande bidragsbelopp med 500 kronor till 12 000 kronor. Bidraget till enskilda företagsskolor synes i enlighet härmed böra höjas till 13 500 kronor.

Med utgångspunkt i de av statskontoret föreslagna ändringarna i nuvarande bidragsbelopp skulle medelsbehovet för budgetåret 1957/58 kunna beräknas till 35 miljoner kronor. Även om anslagsbelastningen under budgetåret 1955/56 icke ger en helt rättvisande bild av de merutgifter, vilka blivit en följd av 1955 års riksdags beslut om ändrade bidragsregler, synes densamma dock i viss mån tala för att anslagsbehovet uppskattas till ett något lägre belopp än det nyss angivna. Statskontoret föreslår, att anslaget uppföres med 34 miljoner kronor.

Departementschefen. Beträffande frågan om en uppjustering av statsbidraget till övriga kostnader vid heltidskurser får jag hänvisa till mitt ställningstagande under närmast föregående punkt i motsvarande fråga med avseende på de centrala yrkesskolorna. Jag är alltså inte beredd att redan för nästa budgetår förorda någon höjning av ifrågakommande bidrag (p. 3).

Vidkommande överstyrelsens förslag (p. 4) om höjning av statsbidragen till deltidskurser vid kommunala yrkesskolor (9 § kungörelsen 1955: 504) finner jag, liksom vid anmälan av detta anslag i fjolårets statsverksproposition, att bidragen med hänsyn till den allmänna lönehöjningen bör undergå en skälig höjning. Denna bör således begränsas till att gälla de delar av bidragen som avser att täcka lönekostnader. Detta ställningstagande från min sida sammanfaller med att jag icke ansett mig böra förorda någon uppräkningsbidrag av det till heltidskurser utgående bidraget till övriga kostnader. Beträffande höjningens storlek ansluter jag mig till överstyrelsens uppfattning, att löneökningen från den 1 januari 1956 motiverar en uppräkningsbidrag av lägstbeloppet per undervisningstimme till deltidskurser, 8 kronor 55 öre, med 35 öre till 8 kronor 90 öre och av högstbeloppet, 12 kronor 80 öre, med 45 öre till 13 kronor 25 öre. En dylik höjning kan beräknas medföra en kostnadsökning för statsverket av omkring 540 000 kronor.

Såsom statskontoret påpekat är statsbidraget för undervisningen i yrkesarbete vid inbyggd kommunal skola inom industri och hantverk (8 § kungörelsen 1955: 504) huvudsakligen avsett för lönekostnader (p. 5). En uppräkningsbidrag även av detta bidrag med hänsyn till löneutvecklingen synes därför befogad. Jag föreslår, att det nu utgående bidraget, högst 11 500 kronor per år, uppräknas med 500 kronor till 12 000 kronor, vilket skulle öka statens kostnader för denna utbildningsform med omkring 50 000 kronor för nästa budgetår. En häremot svarande höjning av de statsbidrag till enskilda

företagsskolor, om vilka Kungl. Maj:t har att fatta beslut, torde ävenledes böra ske.

Mot överstyrelsens beräkning av den automatiska ökningen av medelsåtgången (p. 1 och 2) synes i och för sig ingen erinran kunna riktas. Även beträffande förevarande bidrag utvisar emellertid budgetredovisningen en förhållandevis låg anslagsbelastning. Också i fråga om de lokala yrkesskolorna torde detta delvis ha sin orsak i eftersläpningar beträffande bidragsrekvisitionerna. Av samma skäl, som jag i detta avseende anført under närmast föregående punkt, förordar jag, att förevarande förslagsanslag för nästa budgetår uppföres med i runt tal 34 000 000 kronor, vilket innebär en höjning med 1 350 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordad höjning från och med redovisningsåret 1957/58 av *dels* statsbidraget till deltidskurser vid kommunala yrkesskolor *dels ock* statsbidraget till inbyggd kommunal skola för industri och hantverk i vad det avser undervisningen i yrkesarbete;

b) till *Bidrag till driften av lokala yrkesskolor* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 34 000 000 kronor.

[300] **18. Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor.** Ur detta förslagsanslag, vilket under de båda senaste budgetåren varit uppfört med 7 700 000 kronor (statsliggaren s. 753) utgår statsbidrag *dels* till centrala verkstadsskolor och sjömansskolor för anskaffande av undervisningslokaler, lokaler för administration m. m. och första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel samt för anordnande av elevhem, *dels ock* till andra centrala yrkesskolor än centrala verkstadsskolor och sjömansskolor samt till lokala yrkesskolor för anskaffande av första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 5 800 000 kronor till 13 500 000 kronor. Överstyrelsen anför bland annat följande.

Vissa av Kungl. Maj:t redan beviljade statsbidrag till byggnadsarbeten m. m. vid centrala verkstadsskolor, där arbetena pågår eller är avsedda att inom nära framtid påbörjas, uppgår till ett belopp av i runt tal 15 500 000 kronor, varav till första uppsättning stadigvarande undervisningsmateriel 2 590 000 kronor. Till viss del kan statsbidragen i dessa fall beräknas komma att uttagas under budgetåret 1957/58. Överstyrelsen har vidare i särskilt utlåtande tillstyrkt statsbidrag till uppförande av nytt elevhem vid centrala verkstadsskolan i Häggvik med i runt tal 580 000 kronor. Under handläggning i överstyrelsen är vidare ärenden angående äskade statsbidrag med tillhoppa i runt tal 4 700 000 kronor till engångskostnader för ny central verkstadsskola i Borås samt till utbygg-

nad vid vissa befintliga centrala verkstadsskolor. Överstyrelsen har sig bekant, att planering för inrättande av nya centrala verkstadsskolor och utbyggnad av befintliga pågår å åtskilliga håll.

Man torde kunna räkna med att ytterligare framställningar kan inkomma inom föreskriven tid.

Statsbidrag till anskaffning av första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel till lokala yrkesskolor och enskilda yrkesskolor har för budgetåret 1955/56 beviljats med i runt tal 1 270 000 kronor. Med utgångspunkt härifrån torde böra beräknas en belastning å anslaget för budgetåret 1957/58 för detta ändamål med 1 500 000 kronor.

Kungl. Maj:t har fäst överstyrelsens uppmärksamhet på vad statsutskottet i utlåtandet 1956: 53, s. 81—83, anfört beträffande byggnadsbidrag till vissa yrkesskolor samt anbefallt överstyrelsen att i samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1957/58 inkomma till Kungl. Maj:t med förslag till närmare utformning m. m. med avseende å byggnadsbidrag till lokala yrkesskolor och sådana centrala yrkesskolor, som nu icke är berättigade till dylikt bidrag. Överstyrelsen avser att senare avge förslag i berört hänseende.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 7 700 000 kronor. Enbart den belastning som för budgetåret 1957/58 torde uppkomma genom redan beviljade statsbidrag till centrala verkstadsskolor och för statsbidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel vid kommunala lokala yrkesskolor och enskilda yrkesskolor synes motivera, att anslaget icke uppföres med lägre belopp än nyssnämnda. Hur stor ytterligare belastning som uppkommer för byggnadsbidrag till lokala yrkesskolor och sådana centrala yrkesskolor, som nu icke är berättigade till dylikt bidrag, blir i väsentlig mån beroende av den omfattning i vilken byggnadstillstånd för skolor av detta slag kan komma att medgivas, vilket överstyrelsen icke kan bedöma.

Med utgångspunkt i 1952 års yrkesutbildningssakkunnigas beräkningar och departementschefens i propositionen 1955: 139 gjorda uttalanden kan en viss ledning erhållas för en preliminär beräkning av anslagsbehovet. Förutsatt att byggnadsbidrag kommer att utgå även till lokala yrkesskolor och sådana centrala yrkesskolor, som nu icke är berättigade till dylikt bidrag, synes statsbidrag till byggnadskostnader och inventarier och inredning böra beräknas till 10 000 000 kronor under budgetåret 1957/58. Till statsbidrag för anskaffning av första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel vid lokala yrkesskolor och enskilda yrkesskolor synes, såsom nämnts, böra beräknas 1 500 000 kronor. För samma ändamål vad gäller centrala verkstadsskolor, i vilket fall statsbidraget utgår med 90 procent av kostnaderna, räknar överstyrelsen med 2 000 000 kronor. Anslagsbehovet skulle sålunda kunna beräknas till $(10\,000\,000 + 1\,500\,000 + 2\,000\,000 =) 13\,500\,000$ kronor.

Statskontoret framhåller, att ett beslut vid 1957 års riksdag om byggnadsbidrag till ytterligare kategorier yrkesskolor knappast i nämnvärd grad kan påverka medelsbehovet för budgetåret 1957/58. Under erinran om att anslagsbelastningen under budgetåret 1955/56 endast utgjorde 2 800 000 kronor förordar ämbetsverket att anslaget för nästa budgetår uppföres med 10 000 000 kronor.

Departementschefen. Jag vill beträffande detta anslag först framhålla, att jag senare kommer att föreslå Kungl. Maj:t att för årets riksdag lägga fram proposition om införande från och med nästa budgetår av byggnadsbidrag till lokala yrkesskolor och sådana centrala yrkesskolor, till vilka byggnadsbidrag nu ej utgår, samt om närmare grunder för dylikt bidrag. Medelsbehovet under detta anslag för nästa budgetår torde därför nu böra beräknas med beaktande härav.

Jag har ingen erinran mot överstyrelsens preliminära beräkning av anslagsbehovet i och för sig, vilken också skett med utgångspunkt i att byggnadsbidrag kommer att utgå även till lokala yrkesskolor och vissa centrala yrkesskolor. Med hänsyn till belastningen på anslaget för det senast förflutna budgetåret och till den förutsatta ordningen för utbetalningen av de nya statsbidragen torde det likväl vara tillfyllest att i avvaktan på vidare erfarenheter av medelsåtgången uppföra detta förslagsanslag med 10 000 000 kronor, vilket innebär en höjning med 2 300 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor*
för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av
10 000 000 kronor.

[301] **19. Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	75 500	40 419
1956/57 (statsliggaren s. 754)	87 700	
1957/58 (förslag)	91 000	

Ur detta förslagsanslag utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser bidrag till vid centrala och lokala yrkesskolor anordnade kurser för utbildning av elektriska installatörer med behörighet, som avses i kungörelsen 1939: 219 angående behörighet att vid elektriska starkströmsanläggningar utföra installationsarbeten, ävensom fortbildningskurser för personer, som redan förvärvat sådan behörighet, därav högst två kurser för utbildning av driftledare m. fl. vid elektriska distributionsföretag. Anslaget må icke överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 15 400 kronor till 103 100 kronor. Den föreslagna uppräkningsen motsvarar en höjning med något mer än 4 procent av de av överstyrelsen för budgetåret 1956/57 äskade medlen för detta ändamål.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 7 september 1956 medgivit, att ifrågavarande anslag för innevarande budgetår må överskridas med högst 3 000 kronor.

Departementschefen. Statens bidrag till denna kursverksamhet har för innevarande budgetår bestämts till högst (87 700 + 3 000 =) 90 700 kronor. Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med ett till 91 000 kronor avrundat belopp, vilket innebär en anslagshöjning med 3 300 kronor. Därest vid överstyrelsens närmare planering av utbildningen under budgetåret 1957/58 medelsåtgången beräknas bli större än anslagsbeloppet, skall planen för kursverksamhetens omfattning underställas Kungl. Maj:t för prövning av frågan om eventuellt anslagsöverskridande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 91 000 kronor.

[302] 20. Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	57 000	41 124
1956/57 (statsliggaren s. 754)	59 000	
1957/58 (förslag)	61 500	

Under denna rubrik har sedan budgetåret 1955/56 medel anvisats till ettårig utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter. Anslaget disponeras av överstyrelsen för yrkesutbildning för anordnande vid slöjdföreningens skola i Göteborg av avsedd utbildning i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen 1955: 139 angivna riktlinjer.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 2 500 kronor. Därvid beräknar överstyrelsen en ökning med 1 000 kronor av anvisade medel till kursledararvode (nu 4 000) samt med 1 500 kronor av medlen till undervisningsarvoden (nu 32 000).

Departementschefen. Mot det av överstyrelsen beräknade medelsbehovet för undervisningsarvoden har jag ingen erinran. Vad beträffar uppräkningsdelen av delposten till kursledararvode förordar jag, med hänsyn till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande vissa arvoden, en anslagshöjning med det av överstyrelsen äskade beloppet. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppräknas med sammanlagt 2 500 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 61 500 kronor.

[303] 21. Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	532 000	533 060
1956/57 (statsliggaren s. 755)	525 000	
1957/58 (förslag)	926 000	

Detta reservationsanslag är i första hand avsett till bestridande av kostnaderna för utbildning av lärare för industri och hantverk, vissa lärare vid högre tekniska läroverk samt handelslärare. Ur anslaget bestrides även kostnader för utbildning och fortbildning i viss omfattning av yrkeslärare inom det husliga arbetsområdet. Allmänna bestämmelser för ifrågavarande utbildning har meddelats av Kungl. Maj:t genom beslut den 20 januari 1950 och den 4 september 1953.

Överstyrelsen för yrkesutbildning beräknar, under förutsättning av oförändrade traktamentsbelopp, kostnaderna för nästa budgetår för utbildning och fortbildning av lärare för industri och hantverk till 618 000 kronor, för anordnande av första delen av en planerad pedagogisk utbildningskurs samt tre instruktions- och fortbildningskurser för lärare vid högre tekniska läroverk m. fl. läroanstalter till 33 000 kronor, för anordnandet av utbildning och fortbildning av lärare inom handeln till 173 000 kronor samt för anordnandet av utbildning av lärare inom det husliga arbetets område till 102 000 kronor eller tillhopa 926 000 kronor. Överstyrelsen hemställer emellertid, att nu utgående traktamenten vid dessa kurser, 13 eller 7 kronor för dag och deltagare, höjes till respektive 16 och 8 kronor. Vid bifall härtil kan förutnämnda kurskostnader beräknas öka med respektive 63 000, 2 000, 14 000 och 11 000 kronor eller med tillhopa 90 000 kronor. Det totala medelsbehovet enligt överstyrelsens förslag uppgår således till 1 016 000 kronor, innebärande en ökning med 491 000 kronor.

Statskontoret erinrar om att förevarande anslag i samband med den av 1955 års riksdag beslutade utbyggnaden av yrkesutbildningen uppräknades med 152 000 kronor. Den nu föreslagna ytterligare avsevärda utbyggnaden av utbildningsprogrammet kan ämbetsverket icke tillstyrka utan anser, att anslagsbehovet för nästa budgetår bör beräknas med utgångspunkt i nuvarande omfattning av verksamheten. Då Kungl. Maj:t den 13 juli 1956 medgivit en höjning av ifrågavarande traktamentsbelopp med en krona, anser statskontoret att den nu föreslagna ytterligare höjningen icke bör komma till stånd.

Departementschefen. En grundläggande förutsättning för att yrkesutbildningens kapacitet skall kunna ökas i den omfattning, som vid 1955 års riksdag bedömdes såsom erforderlig, är självfallet, att det finns utbildade lärare i tillräckligt antal för att svara mot av utbyggnaden föranledd efterfrågan. Från statsmakternas sida måste det vara angeläget att i nuvarande läge tillse, att tillräckliga resurser ställs till förfogande för att möta det

växande behovet av lärarutbildning på yrkesundervisningens område. Överstyrelsens förslag, i vad det avser denna utbildningsverksamhets omfattning under nästa budgetår, bör enligt min mening genomföras i full utsträckning. Enligt vad jag inhämtat kommer därvid en del av de längre yrkespedagogiska kurserna, som hittills alla varit förlagda till Stockholm, att förläggas till ett par andra städer. Jag vill framhålla, att detta står i överensstämmelse med vad statsutskottet i denna fråga anfört vid 1955 års riksdag (SU 1955: 138, s. 69). Jag tillstyrker alltså en uppräknig av förevarande anslag med det av överstyrelsen vid oförändrade traktamentsförmåner beräknade beloppet, 401 000 kronor, till 926 000 kronor. Jag räknar däremot icke med någon höjning av de år 1956 fastställda traktamentsförmånerna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 926 000 kronor.

[304] 22. Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	15 000	11 750
1956/57 (statsliggaren s. 755)	15 000	
1957/58 (förslag)	16 500	

Förevarande reservationsanslag disponeras till resestipendier åt lärare vid sådana läroanstalter, som står under inseeende av överstyrelsen för yrkesutbildning.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 15 000 kronor till 30 000 kronor och anför till stöd härför bland annat följande.

Antalet sökande av ifrågavarande stipendier har under budgetåret 1955/56 utgjort 47. Av de sökande hade 38 preciserat sina önskemål om stipendiebelopp till sammanlagt 33 514 kronor. Överstyrelsen fördelade det tillgängliga beloppet mellan 28 av de sökande, vilka tilldelades stipendier varierande mellan 200 och 1 000 kronor. I allmänhet har stipendier ej kunnat beviljas till mer än halva det önskade beloppet. Det synes angeläget att överstyrelsen erhåller möjlighet att bevilja stipendier åt fler lärare och att stipendiebeloppen kunna utmätas till belopp, vilka med hänsyn till studietid och studiesyften äro rimligare än vad för närvarande är fallet. Överstyrelsen erinrar också om tidigare framförda önskemål från tekniska läroverkens lärarförbunds sida om att lärare eller en grupp av lärare kunde utsändas till andra länder för studium av där tillämpade praktisk-pedagogiska metoder.

Handelsutbildningskommittén har i sitt betänkande »Yrkesskolornas handelsundervisning m. m.» (SOU 1955: 14) i anslutning till sin behandling av handelslärarutbildningen (kap. 20) också berört frågan om studieresor

för lärare. Kommittén påpekar härvid, att stipendieansökningarna hittills uteslutande avsett resor utomlands, vilket enligt kommitténs mening torde bero på stipendiekungörelsens avfattning och inte på bristande intresse för inrikes studieresor. Kommittén framhåller som angeläget, att åtgärder vidtages så att stipendiemöjligheterna blir utnyttjade för studieresor även inom landet, vilket kommittén anser vara av större värde än utlandsresor vad beträffar andra lärare inom handelsundervisningen än språklärarna. I ökade möjligheter till studier inom svenska företag ser kommittén en av vägarna att minska riskerna för anmärkningen mot den skolmässiga yrkesutbildningen, att den släpar efter i förhållande till utvecklingen i det praktiska livet. På nämnda grunder har kommittén föreslagit en höjning av förevarande anslag med 3 000 kronor för innevarande budgetår.

Departementschefen. Med hänsyn till de ökade resekostnaderna förordar jag en höjning av detta anslag med 1 500 kronor till 16 500 kronor.

Då gällande bestämmelser rörande nu ifrågakvarande stipendier (kungörelsen 1946:312 med senare ändringar) icke synes hindra, att stipendier utdelas för studieresor inom landet, torde det böra uppdragas åt överstyrelsen för yrkesutbildning att på lämpligt sätt ge tillkänna att stipendierna står öppna även för dylika studieresor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen*
för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av
16 500 kronor.

[305] 23. Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	310 000	315 485
1955/56	350 000	497 543
1956/57 (statsliggaren s. 755)	730 000	
1957/58 (förslag)	1 125 000	

Enligt gällande bestämmelser (se statsliggaren s. 756) beviljas statsbidrag för utbildande av lärling med antingen 1 500 kronor för varje lärling eller, om lärlingen beredes tillfälle att med bibehållen lärlingslön deltaga i teoriundervisning av viss omfattning, med 2 500 kronor för varje lärling. Det lägre beloppet utanordnas med 800 kronor efter första utbildningsåret, med 400 kronor efter andra utbildningsåret och med 300 kronor efter utbildningstidens slut, sedan lärlingsombud styrkt att utbildningen bedrivits ändamålsenligt. Det högre beloppet utanordnas med 1 200 kronor efter första utbildningsåret, med 800 kronor efter andra utbildningsåret och med 500 kronor efter utbildningstidens slut. Till lärlingsombud utgår ersättning med 35 kronor per lärlings utbildningsår och, om ombudet är bosatt å annan ort än den, där utbildningen äger rum, även resekostnadsersättning enligt klass C i allmänna resereglementet samt traktamente

med 11 kronor per dag för resor i den omfattning överstyrelsen må föreskriva.

Överstyrelsen har bemyndigats att under budgetåret 1956/57 utdela understöd för utbildning av högst 600 lärlingar. Samma antal bidragsrum stod till överstyrelsens förfogande även under budgetåret 1955/56. Under budgetåren 1950/55 höjdes antalet bidragsrum successivt från 300 till 375. Hela antalet bidragsrum har tagits i anspråk under denna tid.

Antalet ansökningar har stigit avsevärt under det senaste budgetåret. Medan totala antalet ansökningar budgetåret 1954/55 var 590, steg antalet för budgetåret 1955/56 till icke mindre än 1 076.

Antalet under budgetåret 1954/55 inkomna ansökningar översteg sålunda antalet bidragsrum med omkring 200. Ansökningarnas antal under det senaste budgetåret översteg bidragsrummens antal med ej mindre än 476. Vid utgången av budgetåret 1955/56 förelåg sålunda en betydande balans av ärenden, vilka på grund av bidragsrummens begränsning till 600 icke kunde bifallas. Antalet den 30 juni 1956 hos överstyrelsen inneliggande ärenden inklusive ärenden på remiss till olika organisationer uppgick sålunda till icke mindre än 547.

I anslutning till de senast anförda siffrorna torde här böra redovisas en särskild av *överstyrelsen för yrkesutbildning* den 27 juni 1956 gjord framställning om att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens medgivande till att lärlingsbidrag under budgetåret 1956/57 vid behov finge beviljas till ett antal av 1 000, d. v. s. med 400 mer än riksdagen för budgetåret medgivit. I framställningen anförde överstyrelsen bland annat att med hänsyn till den betydande balansen av ärenden icke mindre än 450 bidragsrum skulle komma att tagas i anspråk redan vid budgetårets början. Det läget syntes till följd därav uppkomma, att bidragsgivningen redan efter kort tid måste upphöra. Det stegrade antalet ansökningar måste enligt överstyrelsens mening tyda på ett ökat intresse hos hantverksnäringsarnas företrädare att i ordnade former och under kontroll sörja för utbildningen inom respektive yrkesområden. Betydelsen av att näringsarnas egna möjligheter att ordna utbildning tillvaratages torde icke behöva särskilt understrykas, speciellt vid en tidpunkt, då de växande ungdomskullarnas tillgodoseende med yrkesutbildningsmöjligheter också tränger på. Överstyrelsen ansåg, att det vore synnerligen beklagligt, om det intresse, som sålunda kommit till uttryck, skulle stäckas. Om avslag nu i stor omfattning på grund av brist på bidragsrum måste meddelas, kunde detta, även om bidragsrummens antal för ett senare budgetår ökades, befaras få verkningar in i framtiden.

Några kostnader för det sålunda utökade antalet bidragsrum beräknades av överstyrelsen icke komma att belasta anslaget för budgetåret 1956/57. Den framtida, på tre till fyra budgetår fördelade, ökade kostnaden för bidragen beräknades av överstyrelsen till omkring 600 000 kronor under förutsättning att samtliga nya bidrag gällde det lägre bidragsbeloppet, vartill skulle komma kostnaderna för lärlingsombud, beräknade till 108 000 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning som förutsätter, att antalet bidragsrum för nästa budgetår kommer att uppgå till 1 000, föreslår i sina anslagsäskanden, att anslaget för nästa budgetår höjes med avrundat 825 000 kronor till 1 555 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Automatisk utgiftsökning på grund av 1955 års ökning av antalet bidragsrum samt utgiftsökning under förutsättning att nämnda antal höjes från 600 till 1 000 för budgetåret 1956/57	+ 715 000
2. Höjning av ersättningen till lärlingsombud från 35 till 50 kronor	+ 68 000
3. Höjning av lärlingsombudens traktamenten från 11 till 12 kronor	+ 4 000
4. Höjning av bidragsbeloppen till hantverksmästare från 2 500 till 3 200 kronor i de fall teoretisk undervisning ingår i utbildningen	+ 40 000
	<hr/>
	+ 827 000

Härutöver hemställer överstyrelsen att bidrag, som ej tagits i anspråk under budgetåret 1956/57, skall få disponeras under budgetåret 1957/58 samt föreslår, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att vid behov få öka antalet bidragsrum över 1 000.

Sveriges hantverks- och småindustriorganisation har i en i ärendet ingiven skrift tillstyrkt bifall till överstyrelsens förslag.

Statskontoret föreslår, att framställningen om ökat antal bidragsrum för innevarande budgetår icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I utlåtande över överstyrelsens anslagsäskanden har ämbetsverket icke motsatt sig att antalet bidragsrum för budgetåret 1957/58 ökas med högst 150 till 750. De i nyssnämnda sammanställning under punkterna 2—4 redovisade förslagen avstyrkes.

Departementschefen. Överstyrelsens särskilda framställning om att antalet bidragsrum för innevarande budgetår skulle ökas utöver det av överstyrelsen tidigare begärda och av statsmakterna medgivna antalet å 600 kan jag icke tillstyrka.

Den i och för sig glädjande ökningen av antalet bidragsansökningar under den senaste tiden synes emellertid motivera, att staten i fortsättningen ökar sin insats för främjande av denna utbildningsform genom att höja antalet bidragsrum.

Av finansiella skäl är jag emellertid icke beredd att för nästa budgetår förorda en större ökning av antalet än med 200 till 800. För statsverket medför detta, sedan bidragsutbetalningen kommit i fullt omlopp, en årlig utgiftsökning med drygt 350 000 kronor, därest man förutsätter att unge-

fär fyra femtedelar av det höjda antalet bidrag avser det lägre bidragsbeloppet och ungefär en femtedel avser det högre bidragsbeloppet.

Om mot förmodan de 600 bidragsrummen ej skulle komma att helt tas i anspråk under innevarande budgetår, torde en motsvarande ökning få ske av antalet bidragsrum för nästa budgetår.

Förslagen om höjning av lärlingsombudens år 1956 fastställda traktementen samt om ytterligare ökade bidragsbelopp till hantverksmästare i vissa fall finner jag inte skäl att tillstyrka.

Frågan om en höjning av ersättningen till lärlingsombud torde få prövas senare i anslutning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande höjning av vissa arvoden.

Med beaktande jämväl av den automatiska ökningen av medelsbehovet på grund av 1955 års höjning av antalet bidragsrum samt 1956 års arvodes- och traktementshöjningar torde, vid bifall till vad jag nu förordat, förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med 1 125 000 kronor, vilket innebär en höjning med 395 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 125 000 kronor.

[306] **24. Främjande av lärlingsutbildning inom muraryrket m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	200 000	50 538
1954/55	150 000	114 051
1955/56	100 000	143 146
1956/57 (statsliggaren s. 756)	200 000	
1957/58 (förslag)	200 000	

Ur detta förslagsanslag, som uppförts på riksstaten från och med budgetåret 1952/53, utgår bidrag till byggnadsföretag, som anordnar lärlingsutbildning inom muraryrket och andra byggnadsyrken. Under innevarande budgetår får överstyrelsen för yrkesutbildning bevilja bidrag för utbildning av högst 300 lärlingar. Därest förhållandena prövas ge anledning därtill, äger Kungl. Maj:t enligt medgivande av 1956 års riksdag (se prop. 1956: 1 VIII ht, s. 669) medge ökning av detta antal i den mån bidrag icke tagits i anspråk vid utgången av budgetåret 1955/56.

Bidraget utgör för varje lärling 900 kronor, vilket belopp utanordnas med 600 kronor efter första utbildningsåret och med 300 kronor efter utbildningens slut. Den statsunderstödda utbildningen står under tillsyn av överstyrelsen för yrkesutbildning med biträde av yrkesombud, som av överstyrelsen förordnas till ett antal av högst två för varje lärling. Till yrkesombud utgår ersättning med 35 kronor per lärlings utbildningsår och,

därest yrkesombud är bosatt å annan ort än den, där utbildningen äger rum, även resekostnadsersättning enligt klass C allmänna resereglementet samt traktamente med 11 kronor per dag för resor i den omfattning överstyrelsen må föreskriva.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 200 000 kronor. Beträffande de nu gällande bestämmelserna om statsbidrag från detta anslag föreslår överstyrelsen följande ändringar, nämligen dels att bidragsbeloppet per lärling höjes från 900 till 1 500 kronor, dels att yrkesombuds ersättning och traktamente höjes från 35 till 50 kronor respektive från 11 till 12 kronor. Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Intill utgången av budgetåret 1952/53 beviljades statsbidrag för utbildande av 144 lärlingar, varav 101 murarlärlingar, och lämnades 15 ansökningar utan bifall. Under budgetåret 1953/54 var motsvarande tal 149, 32 och 27. Under budgetåret 1954/55 beviljades 262 statsbidrag, varav 51 avsåg murarlärlingar, 2 glasmästarlärlingar och 209 byggnadsträarbetarlärlingar. 24 ansökningar bifölls ej. Under budgetåret 1955/56 har antalet beviljade statsbidrag uppgått till 173, varav 32 avsett murarlärlingar och 141 träarbetarlärlingar. 36 ansökningar har ej bifallits. Vid överläggningar med representanter för arbetsmarknadsstyrelsen, svenska byggnadsindustriförbundet, svenska murarförbundet och svenska byggnadsarbetareförbundet har dessa samstämmt förklarat, att man anser det värdefullt att möjligheter till bidrag för lärlingsutbildningen under budgetåret 1957/58 kommer att föreligga i samma omfattning som nu. Med anledning härav föreslår överstyrelsen, att 300 bidragsrum måtte få disponeras även för budgetåret 1957/58 och att vid behov, efter medgivande av Kungl. Maj:t, även de bidragsrum för budgetåret 1956/57, vilka vid utgången av detta år eventuellt icke utnyttjats, får tas i anspråk.

Några säkra hållpunkter för beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1957/58 föreligger ej. Behovet är helt avhängigt av den omfattning i vilken beviljade bidragsrum kommer att utnyttjas. Dessutom påverkas behovet för ett enskilt budgetår av i vilken mån lärlingsutbildningen förskjutes eller icke fullföljes.

Statskontoret anser sig, med hänsyn till vad ämbetsverket anfört i sitt utlåtande rörande närmast föregående anslagspunkt, icke kunna biträda yrkandet om höjda ersättnings- och traktamentsbelopp till yrkesombud. Då föregående års riksdag avvisat förslag om höjt bidrag per lärling, finner statskontoret sig icke heller kunna tillstyrka förslaget om uppräknings därav.

Departementschefen. Frågan om en höjning av ersättningen till yrkesombud torde få prövas senare i anslutning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande höjning av vissa arvoden. Beträffande traktamentsbeloppet räknar jag icke nu med någon ändring.

Det ånyo framförda förslaget om höjning av utgående bidragsbelopp per lärling finner jag mig icke böra biträda.

I likhet med överstyrelsen räknar jag för nästa budgetår med oförändrat 300 bidragsrum. Skulle förhållandena ge anledning därtill, torde Kungl. Maj:t, i överensstämmelse med vad som nu gäller, böra äga medge ökning av nämnda antal, i den mån bidrag icke tagits i anspråk vid utgången av innevarande budgetår.

Såsom överstyrelsen föreslagit torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av lärlingsutbildning inom muraryrket m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

[307] **25. Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov**

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	25 000	15 195
1954/55	15 000	13 718
1955/56	5 000	12 876
1956/57 (statsliggaren s. 757)	1 000	
1957/58 (förslag)	20 000	

Ur detta reservationsanslag må, då bedömning av gesällprov äger rum på annan ort än vederbörandes bostadsort och på grund därav föranleder resekostnad, utgå bidrag till resekostnad och traktamente dels åt ordförande och ledamöter i granskningsnämnd inom hantverksdistrikt, dels ock åt granskningsman, som deltager i granskning av gesällprov, anordnad enligt av Sveriges hantverks- och småindustriförbund godkänt granskningsförfarande. Bidraget utgår högst med belopp, motsvarande resekostnadsersättning enligt reseklass C allmänna resereglementet och traktamente av 16 kronor 50 öre för dag. Nu angivna bestämmelser äger jämväl tillämpning beträffande lärling, som företager resa för avläggande av gesällprov på annan ort än anställningsorten.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget, som med hänsyn till disponibel reservation för innevarande budgetår uppförts med formellt belopp, för nästa budgetår höjes med 19 000 kronor till 20 000 kronor.

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat, att antalet gesällprov, som godkänts av distriktslärlingsnämnder och yrkesförbund, år 1948 uppgick till 669, år 1952 till 1 010 och år 1955 till 1 099. Den ökning av antalet avlagda gesällprov, som sålunda iakttagits, torde enligt överstyrelsens mening komma att fortsätta, ehuru någon närmare beräkning av antalet inte är möjlig.

Departementschefen. Vid innevarande budgetårs ingång fanns en reservation å förevarande anslag av 13 970 kronor. Av anslagsbelastningen tidigare budgetår att döma torde de för detta budgetår tillgängliga anslagsmedlen, 14 970 kronor, emellertid helt komma att tagas i anspråk under budgetåret. Från och med den 1 juli 1956 må dessutom bidrag till traktement, tidigare högst 15 kronor, utgå med högst 16 kronor 50 öre per dag. Med hänsyn härtill och till att antalet avlagda gesällprov tenderar att öka, förordar jag, i enlighet med överstyrelsens förslag, en höjning för nästa budgetår av ifrågavarande reservationsanslag med 19 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

[308] **26. Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	1 350 000	1 387 053
1956/57 (statsliggaren s. 757)	1 350 000	
1957/58 (förslag)	1 575 000	

Detta anslag skall enligt Kungl. Maj:ts beslut den 1 juni 1956 disponeras på följande sätt:

1. Anordnande i begränsad omfattning vid behov av yrkesutbildningskurser för partiellt arbetsföra m. fl., <i>förslagsvis</i>	1 250 000
2. Yrkesutbildning för f. d. fast anställt manskap vid försvaret, <i>förslagsvis</i>	25 000
3. Andra särskilda utbildningskurser, <i>förslagsvis</i>	75 000
	<u>1 350 000</u>

De grundläggande bestämmelserna om ifrågavarande kurser finns i kungörelsen 1945: 445 (ändrad 1954: 422) angående yrkesutbildningskurser för arbetslösa.

Kurserna bör i regel anordnas som nybörjarkurser, fortbildningskurser eller omskolningskurser. De står under central ledning av överstyrelsen för yrkesutbildning, som i olika frågor rörande verksamheten har att samråda med arbetsmarknadsstyrelsen. — I statsbidragshänseende skiljes mellan kommunal arbetslöshetskurs, arbetslöshetskurs vid central verkstadsskola och central arbetslöshetskurs. Kurs av sistnämnt slag anordnas direkt av överstyrelsen; kostnaderna för dylik kurs bestrides helt av statsmedel. Till kommunal kurs utgår statsbidrag inom ramen för av överstyrelsen medgivet högsta belopp med hela kostnaden för ersättningar till kursföreståndare och lärare, för anskaffande eller förhyrande av maskiner och övrig stadigvarande undervisningsmateriel m. m. samt med femtio procent av kostnader för reparation av undervisningsmateriel och för arbetsmateriel, förbrukningsmateriel m. m. Till kurs vid central verkstadsskola utgår statsbidrag inom ramen för av överstyrelsen medgivet högsta belopp med hela

kostnaden för ersättningar till kursföreståndare och lärare, för anskaffande eller förhyrande av maskiner och den första uppsättningen övrig stadigvarande undervisningsmateriel samt med sjuttiofem procent av kostnaderna vid svetsundervisning för kraft- och gasförbrukning samt förbrukningsmateriel. I övrigt utgår statsbidrag till kurs vid central verkstadsskola i huvudsak enligt grunderna för statsbidrag till dylik skola. — Kursföreståndare och lärare förordnas av överstyrelsen. Enligt av överstyrelsen utfärdade tillämpningsföreskrifter åtnjuter kurslärare arvode och vissa övriga förmåner i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller för lärare vid central verkstadsskola. — Kursdeltagare äger uppbära timpenning av statsmedel enligt grunder, som Kungl. Maj:t bestämmer. Timpenningen utgår för närvarande med 1 krona per arbetstimme.

Nu berörda kostnader för anordnandet av ifrågakvarande kurser samt kostnaderna för timpenning till kursdeltagarna bestrides ur förevarande förslagsanslag. Enligt av Kungl. Maj:t med stöd av 1954 års riksdags beslut meddelade bestämmelser (statsliggaren s. 347 och 350) har vederbörande kommun att ersätta 25 procent av kostnaderna för bland annat timpenningen. Dylikt kommunalt bidrag tas till uppbörd å förevarande anslag.

Ur anslag under femte huvudtiteln utgår till kursdeltagare s. k. utbildningsbidrag (statsliggaren s. 350).

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen och försvarets socialbyrå en ökning av anslaget med 225 000 kronor samt i visst hänseende ändrad anslagsdisposition för nästa budgetår. I sin framställning har överstyrelsen lämnat en redogörelse för kursverksamheten under föregående budgetår, till vilken här torde få hänvisas. Beträffande anslagsberäkningen för nästa budgetår framhålls, att några fasta hållpunkter för medelsbehovet under p. 1 inte föreligger, men att arbetsmarknadsstyrelsen beräknar ökning av utbildningsverksamheten såväl under innevarande budgetår som för budgetåret 1957/58. Med hänsyn härtill och till behovet av förnyelse av försliten undervisningsmateriel föreslår överstyrelsen efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen, att förevarande delpost höjes med 250 000 kronor till 1 500 000 kronor för nästa budgetår.

Beträffande delposten yrkesutbildning för f. d. fast anställt manskap vid försvaret (p. 2) meddelar överstyrelsen, att för budgetåret 1955/56 anvisade medel icke utnyttjats. Då förhållandet varit detsamma ett flertal år, föreslår överstyrelsen efter samråd med försvarets socialbyrå, att särskilda medel icke vidare anslås för ifrågakvarande ändamål.

Medelsbehovet för andra särskilda utbildningskurser (p. 3) under nästa budgetår anser överstyrelsen det vara svårt att bedöma. Efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen föreslås oförändrat belopp eller 75 000 kronor för ändamålet.

Under erinran om att överstyrelsen i sina anslagsäskanden för de senaste tre budgetåren hemställt, att tio statliga extra ordinarie tjänster inrättas för lärare vid omskolnings- m. fl. kurser med lönegradsplacering motsva-

rande den som är eller kan bli fastställd för lärare vid centrala verkstads-skolor, hemställer överstyrelsen, att tio dylika tjänster inrättas från den 1 juli 1957.

Departementschefen. Detta anslag torde för nästa budgetår bära höjas med 225 000 kronor till 1 575 000 kronor i enlighet med överstyrelsens beräkningar.

Det ånyo framförda förslaget om inrättande av ett antal lönegradsplacerade extra ordinarie lärartjänster för ifrågavarande kurser kan jag icke biträda.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 575 000 kronor.

[309] **27. Bidrag till vissa kurser i cement- och betongteknik.** Från detta reservationsanslag, som nu är uppfört med 13 700 kronor (statsliggaren s. 758), utgår bidrag till svenska forskningsinstitutet för cement och betong vid tekniska högskolan i Stockholm för anordnande av vissa kurser. I enlighet med förslag av institutet torde anslaget för nästa budgetår bära uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa kurser i cement- och betongteknik* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 13 700 kronor.

[310] **28. Resestipendier för yrkesutbildning**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	50 000	49 875
1955/56	60 000	57 090
1956/57 (statsliggaren s. 758)	60 000	
1957/58 (förslag)	70 000	

Bestämmelser rörande ifrågavarande stipendier är meddelade i kungörelsen 1944:392. Stipendierna utdelas av överstyrelsen för yrkesutbildning till idkare av hantverk och mindre industri, verkmästare och förmän inom industri och hantverk samt arbetare. Stipendium skall avse studieresa utomlands, studieresa inom landet eller beivrande av kurs eller genomgående av skola inom vederbörande yrke. Stipendiebeloppen bestämmas av överstyrelsen.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 33 000 kronor till 93 000 kronor. Som skäl härför anför överstyrelsen angelägenheten av att dels antalet stipendier för kurser m. m.

inom landet ökas, dels nämnda stipendier skall kunna höjas (nu utgår i regel belopp motsvarande 2 klass resa samt bidrag till uppehälle med 2 kronor 50 öre per dag), dels ock ökade medel för utlandsstipendier ställes till förfogande.

Departementschefen. För att en viss höjning av traktamentsbeloppen för dem, som åtnjuter stipendier för bevistande av kurser m. m. inom landet, skall bli möjlig, förordar jag en uppräknig av anslaget för nästa budgetår med 10 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier för yrkesutbildning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor.

K. Folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.**[311] 1. Bidrag till folk- och skolbibliotek**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	8 588 500	8 758 270
1956/57 (statsliggaren s. 758)	9 288 000	
1957/58 (förslag)	9 847 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslagsrubriken ändras till Bidrag till folk- och skolbibliotek samt att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 648 700 kronor enligt följande sammanställning.

1. Folk-, studiecirkel-, sjukhus-, truppförbands- och sjömansbibliotek (nu 5 118 700)		
a) folk- och studiecirkelbibliotek		590 000
b) truppförbandsbibliotek		278 000
c) automatisk ökning med anledning av beräknad höjning av lokala biblioteksanslag		250 000
2. Biblioteksverksamhet bland svenskar i utlandet (nu 13 000)		—
3. Bibliotek vid fångvårdsanstalter (nu 0)		54 000
4. Centralbibliotek (nu 640 000)		60 000
5. Låncentraler (nu 0)		120 000
6. Resekostnadsersättning och traktamente vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek (nu 24 000)		1 500
7. Skolbibliotek (nu 3 360 000)		
a) skolor med lägre elevantal än 60		8 000
b) särskolor		23 000
c) automatisk ökning med anledning av beräknad höjning av lokala biblioteksanslag		240 000
8. Bibliotekskurser (nu 61 500)		
a) konferens för läroverksbibliotekarier		10 000
b) kortare kurser för skolbibliotekarier		2 000
c) höjning av traktamenten		2 200
9. Bidrag till seriekommittén (nu 0)		10 000

Summa ökning kronor 1 648 700

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

1. a) Statsbidragen till folkbiblioteksväsendet är för närvarande maximerade till 10 000 kronor per kommun och år, varvid det kommunala bib-

lioteket har förmånsrätt till 7 000 kronor och studiecirkelbiblioteken till 3 000 kronor. Statsbidragen utgår i form av ett grundbidrag och två särskilda tilläggsbidrag. Grundbidraget till kommunalt bibliotek utgör nu högst 5 000 kronor. Skolöverstyrelsens förslag innebär att anslagsmaximum fastställas till 14 000 kronor, varav som grundbidrag skulle utgå högst 7 000 kronor. Av beloppet skulle det kommunala biblioteket äga företrädesrätt till 10 000 kronor och studiecirkelbiblioteken till 4 000 kronor. Om de föreslagna bestämmelserna varit i kraft 1955, skulle sammanlagt 193 bibliotek, därav 90 landsbygdsbibliotek, fått ökade statsbidrag. Det ökade medelsbehovet kan med ledning av bibliotekens inkomst- och utgiftsstatser för sistnämnda år beräknas till 590 000 kronor.

1. b) Statsbidrag till trupperförbandsbibliotek utgår nu med samma belopp som ortsbidraget, dock högst med 1 800 kronor för år. *Chefen för försvarsstaben* hemställer, liksom föregående år, om sådan ändring av gällande bestämmelser, att kravet på ortsbidrag (i huvudsak lägerkassemedel) slopas och att statsbidraget fastställs till visst belopp per värnpliktig. *Skolöverstyrelsen* tillstyrker framställningen. Kostnaderna beräknas i avslutning till de normer, som legat till grund för 1955 års skolbiblioteksreform, till 10 kronor per värnpliktig eller sammanlagt 410 000 kronor. Då de av överstyrelsen anvisade understöden till trupperförbandsbiblioteken för budgetåret 1955/56 uppgått till i runt tal 132 000 kronor, utgör kostnadsökningen (410 000 — 132 000 =) 278 000 kronor.

1. c) Den vid 1955 års riksdag beslutade omläggningen av grunderna för statsbidrag till kommunala bibliotek trädde i kraft den 1 januari 1956. Statsbidrag enligt de nya grunderna har ännu icke utbetalats, men såvitt framgår av verkställda stickprovsundersökningar rörande kommunernas medelsanvisningar för 1956 kan man preliminärt räkna med att statsbidragen för 1956 kommer att överstiga motsvarande bidrag för 1955 med cirka 5 procent. Detta skulle innebära, att bidragsbeloppen i stort sett skulle hålla sig inom ramen av det för budgetåret 1956/57 anvisade anslagsbeloppet. För budgetåret 1957/58 torde man ha att räkna med en ökning av de kommunala biblioteksanslagen av ungefär liknande omfattning. Överstyrelsen uppskattar med ledning härav den automatiska stegringen av anslagsposten till 250 000 kronor. Vid sina beräkningar förutsätter överstyrelsen liksom tidigare, att understöd må utgå till folk-, studiecirkel- och sjukhusbibliotek, endast om vederbörande bibliotek tidigare erhållit understöd ur förevarande anslag för tid efter den 1 januari 1930, dock att enligt överstyrelsens bestämmande understöd får utgå jämväl till annat bibliotek, om detta befinner sig i ett påtagligt behov eller särskilda skäl eljest prövas föreligga.

2. Svensk församling och svensk skola i utlandet åtnjuter statsbidrag för biblioteksändamål med lika stort belopp som ortsbidraget, dock att bidraget ej må överstiga, beträffande församling 1 000 kronor och beträffande skola 300 kronor för år. Skolöverstyrelsen föreslår med upprepande av tidigare framställningar, att kravet på ortsbidrag slopas och att bidrag skall utgå med 2 000 kronor till församlingsbibliotek och 600 kronor till skolbibliotek. Merkostnaden kan det första året beräknas till 10 000 kronor. Då de nya bestämmelserna lämpligen bör träda i kraft den 1 januari 1958 och bidrag för kalenderåret 1958 utanordnas först under senare hälften av året och alltså belastar anslaget först budgetåret 1958/59, erfordras nu icke någon höjning av anslagsposten. Med hänsyn till vikten av här avsedd

biblioteksverksamhet förordar överstyrelsen *alternativt*, att endast kravet på ortsbidrag slopas och att den erforderliga anslagsökningen genomföres först vid en senare tidpunkt.

3. Medel till bibliotek vid fångvårdsanstalterna utgår nu från fångvårdsanstalternas omkostnadsanslag under andra huvudtiteln. Liksom de senaste åren föreslår skolöverstyrelsen efter samråd med fångvårdsstyrelsen för nästa budgetår, att fångvårdsbibliotekens skötsel skall helt övertagas av de kommunala biblioteken och att kostnaderna för verksamheten skall bestri- das genom särskilt anslag under åttonde huvudtiteln.

Kostnaderna för den föreslagna reformen beräknas av överstyrelsen till 15 kronor per vårdplats. Med ett beräknat vårdplatsantal av 3 600 uppgår den sammanlagda kostnaden till ($15 \times 3\,600 =$) 54 000 kronor. Ett bifall till överstyrelsens förslag minskar anslagsbehovet under fångvårdsanstal- ternas omkostnadsanslag.

4. Enligt skolöverstyrelsens mening synes det ofrånkomligt, att de nuva- rande centralbiblioteken erhåller ökade bidrag av statsmedel. Det särskilda centralbiblioteksbidraget utgår med 30 000 kronor för bibliotek och år. Härtill kommer tilläggsbidrag till centralbibliotek med särskilt betungande arbetsuppgifter å sammanlagt 40 000 kronor, som i huvudsak utgått till de norrländska centralbiblioteken. Som villkor för centralbiblioteksanslag gäl- ler, att vederbörande bibliotek dels skall inköpa böcker för det s. k. vand- ringsbiblioteksförrådet för minst 6 000 kronor årligen, dels ha anställda två assistenter för centralbiblioteksverksamheten. Redan dessa båda åtagan- den åsamkar centralbiblioteken kostnader, som överstiger det statliga cen- tralbiblioteksbidraget. Härtill kommer sedan kostnader för kontorsperso- nal, bokbuss- och bokbåtsverksamhet, expenser m. m. Utöver statsbidraget åtnjuter centralbiblioteken i vissa fall betydande bidrag av landstingen, men trots detta har man i flera fall icke kunnat undvika att belasta även centralbiblioteksstäderna med utgifter för bibliotekens verksamhet i veder- börande län. Då det icke synes överstyrelsen möjligt att i nuvarande läge hemställa såväl om en utökning av antalet centralbibliotek som om en höjning av bidragen till nu befintliga centralbibliotek, har överstyrelsen funnit sig böra förordna en ökning av sistnämnda bidrag. Till följd av cen- tralbiblioteksområdenas olika struktur liksom den varierande storleken av landstingens bidrag synes det motiverat, att ökningen sker i den formen, att det för tilläggsbidrag avsedda beloppet ökas. Den erforderliga ökning- en beräknar överstyrelsen till 60 000 kronor.

5. I viss anslutning till ett av folkbibliotekssakkunniga framlagt förslag hemställer skolöverstyrelsen under hänvisning till en i ärendet den 27 okto- ber 1955 gjord framställning om inrättande av tre lånecentraler för tillgodo- seende av den interurbana låneverksamheten folkbiblioteken emellan. Lånecentral skall ha till uppgift att enligt vissa regler inom sitt bestämda område tillhandahålla biblioteken sådan litteratur, som dessa icke kan an- ses ha anledning att anskaffa själva. Enligt överstyrelsens förslag skall lånecentraler förläggas till stadsbiblioteken i Stockholm, Malmö och Umeå. Stadsbiblioteket i Malmö har redan nu kommit att anlitas som lånecentral av bibliotek utanför länet. Denna verksamhet har fått en sådan omfatt- ning, att biblioteket icke anser sig kunna fullgöra den utan ekonomiskt stöd från statsmakternas sida.

Överstyrelsen beräknar kostnaderna för varje lånecentral till cirka 40 000

kronor samt hemställer, att sammanlagt 120 000 kronor anvisas till ifrågasvarande verksamhet.

6. Med hänsyn till ökningen av gällande traktamente vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek föreslår överstyrelsen en uppräkningsanslagsposten med 1 500 kronor.

7. a) Enligt före 1955 gällande bestämmelser utgick statsunderstöd för skolbiblioteksverksamhet till andra skolor än folk- och småskolor med lägst 15 och högst 300 kronor för år, förutsatt att tillskott av andra medel än statsmedel lämnades för verksamheten till minst samma belopp som det sökta statsunderstödet. De ändrade grunder för statsbidragsgivningen, som genomfördes vid 1955 års riksdag, innebar, att statsbidrag utgick med samma belopp som ortsbidraget, dock med högst 5 kronor per elev. Överstyrelsen föreslår, att ifrågasvarande skolor får möjlighet att, därest statsbidraget uträknat efter elevantal skulle understiga 300 kronor, erhålla ett tilläggsbidrag av sådan storlek, att bidragen sammanlagt uppgår till sistnämnda belopp eller, då ortsbidraget är lägre, till belopp motsvarande ortsbidraget. Merkostnaden kan beräknas uppgå till 8 000 kronor.

7. b) Den biblioteksverksamhet, som för närvarande bedrivs vid särskolorna, är av högst varierande slag. Det är enligt överstyrelsens mening både av pedagogiska och sociala skäl angeläget, att en tillfredsställande biblioteksverksamhet kommer till stånd vid samtliga skolor, och överstyrelsen föreslår, att bestämmelserna för statsbidrag till skolbibliotek — jämte vad överstyrelsen föreslagit under punkten 7 a) — göres tillämpliga även på särskolorna. Kostnaderna för ett genomförande av överstyrelsens förslag kan — med ett elevantal i särskolorna av cirka 3 600 — beräknas uppgå till i runt tal ($5 \times 3\,600 + \text{tilläggsbidrag } 5\,000 =$) 23 000 kronor.

7. c) Anslagsbehovet för budgetåret 1957/58 uppskattas av överstyrelsen till 3,6 miljoner kronor. Härav avser 3 260 000 kronor det belopp, som enligt gällande bestämmelser skall utbetalas som förskott under budgetåret 1957/58, d. v. s. 90 procent av totalkostnaden för statsverket för redovisningsåret 1957/58.

9. Den s. k. seriekommittén erhöll år 1956 ur åttonde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter ett bidrag av 4 000 kronor till sin verksamhet. I en till överstyrelsen ingiven promemoria har *seriekommittén* hemställt om ett bidrag för budgetåret 1957/58 av 10 000 kronor. Seriekommittén, som är sammansatt av representanter för bildningsorganisationer, kvinnoföreningar och lärarsammanslutningar, har alltsedan sin tillkomst arbetat för att skapa fram en opinion mot de dåliga serierna och arbetat för bättre möjligheter till läsning av värdefull litteratur. Detta arbete har skett i samarbete med de organisationer som är representerade i kommittén, med andra institutioner, myndigheter och enskilda. Den har bedrivit en intensiv upplysningspropaganda genom ett mycket stort antal föredrag och möten med föräldrar och lärare över hela landet. Ett stort antal artiklar i ämnet har publicerats i dagspress och tidskrifter. Kommittén har medverkat vid arrangerandet av ungdomens bokdagar och med att sammanställa och distribuera listor över värdefull barnlitteratur. Uppmärksammade utställningar av litteratur för ungdom har anordnats. Material för studiecirkelklar om barn och läsning har framkommit, och studieförbunden och andra har stimulerats till att bilda cirkelklar. Kommittén har även sökt stimulera intresset för några goda barntidningar som startats som konkurrenter till seriemagasinen. Kontakt har tagits med arbetet för

god barnläsning i andra länder. För att fortsätta arbetet räknar kommittén med kostnader för papper, tryck, porton, sammanträden, lokaler och resor ävensom för en för skolorna avsedd, planerad upplysningsskrift om barns läsning. *Överstyrelsen* har intet att erinra mot storleken av det begärda beloppet. Vad upplysningsskriften angår förutsätter *överstyrelsen*, att erforderligt samarbete med psykologisk och medicinsk sakkunskap ävensom med *överstyrelsen* kommer till stånd.

Statskontoret tillstyrker skolöverstyrelsens förslag om ändring av anslagsrubriken. De av *överstyrelsen* föreslagna förbättringarna av bidragsformerna för folk- och studiecirkelbiblioteken, truppförbandsbiblioteken och biblioteksverksamheten bland svenskar i utlandet ävensom den föreslagna ökningen av det för centralbiblioteken avsedda tilläggsbidraget är *statskontoret* icke berett tillstyrka. Ej heller kan *statskontoret* tillstyrka någon ändring av grunderna för statsbidragsgivningen till skolbiblioteksverksamheten. Däremot vill *statskontoret* icke motsätta sig, att bidrag får utgå jämväl till bibliotek vid särskolor, därvid dock maximibidraget bör sättas lägre än för övriga skolor. Beträffande bibliotekskurser vill ämbetsverket icke motsätta sig att ytterligare 2 000 kronor anvisas med anledning av det ökade behovet av kortare kurser för skolbibliotekarier. För seriekommitténs verksamhet bör beräknas 4 000 kronor. Mot skolöverstyrelsens beräkningar av de automatiska ökningarna har *statskontoret* intet att erinra.

Vad angår frågan om bidrag till s. k. lånecentraler uttalar *riksbibliotekarien* i utlåtande över skolöverstyrelsens framställning, att en interurban utlåning av det slag, som lånecentralerna avses skola bedriva, i och för sig är av stort värde. Dess betydelse ökas också genom att den innebär en viss avlastning av de stora vetenskapliga bibliotekens utlåningsskyldighet till landsortsbiblioteken. Även om förslaget om inrättande av lånecentraler synes vara av intresse vågar emellertid *riksbibliotekarien* icke med bestämdhet uttala sig om lämpligheten av den nu föreslagna lösningen och vill icke helt utesluta tanken på att knyta av staten finansierade lånecentraler till rent statliga institutioner. *Riksbibliotekarien* föreslår, att den vid Malmö stadsbibliotek bedrivna lånecentralverksamheten göres till föremål för en undersökning, på grundval av vilken sedan riktlinjer för en försöksverksamhet kan organiseras för de sydsvenska länen.

Statskontoret ansluter sig i huvudsak till *riksbibliotekariens* utlåtande.

Departementschefen. Jag är icke beredd att tillstyrka genomförande av de av skolöverstyrelsen förordade reformerna beträffande statsbidragen till folk- och studiecirkelbiblioteken (p. 1 a) samt truppförbandsbiblioteken (p. 1 b). Beträffande utlandsbiblioteken (p. 2) anser jag mig böra biträda *överstyrelsens* förslag om slopande av kravet på ortsbidrag. Frågan om medelsanvisning till fångvårdsbiblioteken (p. 3) har i annat sammanhang tidigare denna dag behandlats av chefen för justitiedepartementet.

Beträffande skolöverstyrelsens förslag om inrättande av lånecentraler vid stadsbiblioteken i Stockholm, Malmö och Umeå (p. 5) är jag icke beredd att ta slutlig ställning.

Ur anslagsposten till centralbibliotek (p. 4) utgår för närvarande tilläggsbidrag å sammanlagt 40 000 kronor till centralbibliotek med särskilt betygande arbetsuppgifter. Med hänsyn till de i vissa fall betydande kostnader, som åsamkas centralbiblioteksstäderna för bibliotekens verksamhet, synes en höjning av bidraget till centralbibliotek erforderlig. I likhet med skolöverstyrelsen anser jag, att höjningen bör ske i den formen, att det för tilläggsbidrag avsedda beloppet ökas. För detta ändamål beräknar jag en höjning av anslagsposten med 40 000 kronor. Vid fördelningen av det för tilläggsbidrag avsedda beloppet å tillhopa 80 000 kronor synes, i avvaktan på slutlig prövning av frågan om ett speciellt bidrag till lånecentraler, såsom särskilt skäl för erhållande av tilläggsbidrag även böra beaktas en kostnadskrävande, regionalt mer omfattande utlåning av det slag, som exempelvis Malmö stadsbibliotek för närvarande bedriver.

Bestämmelserna för statsbidrag till skolbibliotek bör enligt min mening göras tillämpliga även på särskolor (p. 7 b). Jag beräknar för bidrag till särskolornas bibliotek en kostnad av 18 000 kronor. I övrigt räknar jag icke med någon ändring av nämnda bestämmelser (p. 7 a).

Beträffande medelsanvisningen till bibliotekskurser förordar jag en uppräknning med 4 500 kronor (p. 8).

Med hänsyn till seriekommitténs samhällsgagnande verksamhet bör den enligt min mening erhålla visst ekonomiskt stöd från statens sida med medel ur förevarande anslag. Jag föreslår därför, att ett bidrag av 5 000 kronor anvisas till seriekommitténs verksamhet (p. 9).

Mot skolöverstyrelsens beräkningar av de automatiska utgiftsstegringarna (p. 1 c, 6 och 7 c) har jag ingen erinran.

Vid bifall till vad jag här förordat torde anslaget, som bör erhålla den av skolöverstyrelsen föreslagna ändrade rubriken, för nästa budgetår böra höjas med (40 000 + 18 000 + 4 500 + 5 000 + 250 000 + 1 500 + 240 000 =) 559 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela närmare bestämmelser beträffande dispositionen av de olika anslagsposterna.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till folk- och skolbibliotek* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 9 847 000 kronor.

^a [312] **2. Bidrag till föreläsningsverksamhet.** *Skolöverstyrelsen* föreslår för nästa budgetår i fråga om föreläsningsverksamheten ett sammanförande av det obetecknade anslaget till bidrag till föreläsningsverksamhet å 854 700 kronor (statsliggaren s. 761) och förslagsanslaget till resekostnadsersättning åt föreläsare å 250 000 kronor (statsliggaren s. 762). Överstyrelsen föreslår vidare att anslaget betecknas såsom förslagsanslag samt att vissa förändringar av bidragskonstruktionen göres. Anslaget höjes i förhållande till nuvarande medelsanvisning med 546 300 kronor och höjningen fördelas på anslagsposter enligt följande sammanställning.

1. Bidrag till föreläsningsförbundens föreläsningsverksamhet (nu 390 900)	+ 14 100
2. Bidrag till studieförbundens föreläsningsverksamhet (nu 270 000)	+ 60 000
3. Bidrag till folkbildningsförbundens kursverksamhet (nu 125 000)	+ 10 000
4. Bidrag till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet (nu 28 800)	+ 21 200
5. Bidrag till föreläsnings- och folkbildningsförbundens administrationskostnader (nu 40 000)	+ 41 000
6. Bidrag till föreläsares rese- och traktamentskostnader (nu 250 000)	+ 400 000
Summa ökning kronor	546 300

För anordnande av föreläsningar utgår för närvarande statsbidrag till centralbyråer, föreläsningsförbund, lokala föreläsningsanstalter, studieförbund och militärförband. För de i längre folkbildningskurser och ämneskurser ingående föreläsningarna utgår bidrag till folkbildningsförbund. I vissa fall utgår endast bidrag till täckande av arvodeskostnader, medan i andra fall bidrag dessutom erhålles för såväl rese- som traktamentskostnader. Beloppen per föreläsningstimme är varierande.

Till lokal föreläsningsanstalt utgår sålunda, utöver resekostnadsersättning för högst 30 av anstalten anordnade föreläsningar per budgetår, statsbidrag med högst 35 kronor för varje under ett och samma budgetår anordnad föreläsning upp till ett antal av 10 och med högst 15 kronor för varje under budgetåret därutöver anordnad föreläsning. Föreläsningsförbund erhåller för anordnande av föreläsningar bland annat i kommuner, där föreläsningsanstalt ej finnes, bidrag med högst 35 kronor för varje föreläsning samt resekostnadsersättning. Till föreläsningsverksamhet vid truppförband utgår understöd av statsmedel med högst 55 kronor för varje enkel föreläsning och högst 70 kronor för varje dubbelföreläsning samt resekostnadsersättning och traktamente. För längre folkbildningskurs utgör statsbidraget högst 500 kronor för 30 timmars kurs, med tillägg av högst 10 kronor för överskjutande timme upp till 60 timmar, och för ämnes-

kurs, omfattande minst 10 och högst 20 undervisningstimmar, högst 20 kronor för undervisningstimme. Beträffande de av studieförbunden i samband med lokalt eller centralt organiserat studiearbete anordnade föreläsningarna är statsbidragets belopp ej fixerat i de av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut fastställda bestämmelserna.

Enligt överstyrelsens uppfattning bör bidragen i fortsättningen utgå med enhetliga belopp. Överstyrelsen föreslår för egentliga föreläsningstimmar ett högre belopp per timme, 30 kronor, och för i verksamheten ingående diskussions- och övningstimmar ett lägre belopp per timme, 15 kronor. Enligt förslaget bör för anordnande av enstaka föreläsningar enbart det högre bidraget kunna utgå. För anordnande av föreläsningsserier om minst 3 och högst 9 undervisningstimmar bör det högre bidraget utgå till högst två tredjedelar av antalet bidragstimmar, och för anordnande av längre föreläsningsserier (minst 10 undervisningstimmar) och folkbildningskurser (minst 10 undervisningstimmar) bör det högre bidraget utgå till högst hälften av antalet bidragstimmar. För återstående antal bidragstimmar bör det lägre bidraget utgå.

Beträffande de olika anslagsposterna framgår av handlingarna i övrigt i huvudsak följande.

1. Överstyrelsen föreslår, att det högre bidraget av 30 kronor utgår för varje av föreläsningförbund eller föreläsningförening anordnad enstaka föreläsning upp till ett antal av 30 per budgetår. Överstyrelsen bör dock ha möjlighet att medgiva att bidrag i särskilda fall må utgå till ett större antal föreläsningar. Antalet föreläsningar, till vilka bidrag beräknas utgå, uppskattas till 13 500. Bidragsbehovet utgör sålunda ($13\,500 \times 30$ kronor =) 405 000 kronor.

2. Bidrag till föreläsningar i studiecirkel bör enligt skolöverstyrelsens mening i fortsättningen utgå ur anslaget till studiecirkelverksamhet. Kostnaderna för s. k. cirkelföreläsningar uppgår till 50 000 kronor.

Antalet föreläsningar i kortare serier beräknas till 9 000. Medelsbehovet för dessa föreläsningar utgör sålunda ($6\,000 \times 30$ kronor + $3\,000 \times 15$ kronor =) 225 000 kronor.

Beträffande längre föreläsningsserier (minst 10 undervisningstimmar) föreslår överstyrelsen, att det sammanlagda arvodesbidraget för varje serie må uppgå till högst 900 kronor. Antalet föreläsningar i sådana serier beräknas till 2 000. Medelsbehovet utgör ($1\,000 \times 30$ kronor + $1\,000 \times 15$ kronor =) 45 000 kronor.

För föreläsningar i samband med central kursverksamhet föreslås av överstyrelsen ett belopp av högst 30 kronor per bidragstimme upp till ett antal av 2 000 föreläsningar per budgetår. Till denna verksamhet erfordras sålunda ($2\,000 \times 30$ kronor =) 60 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslagsposten 2 uppgår sålunda till ($225\,000 + 45\,000 + 60\,000$ =) 330 000 kronor.

3. Bidrag till folkbildningsförbundens kursverksamhet bör enligt skolöverstyrelsens uppfattning i fortsättningen utgå för endast ett slags kurser, kallade folkbildningskurser, för minst 10 undervisningstimmar, fördelade med minst 4 undervisningstimmar i veckan. Liksom beträffande längre

föreläsningsserier bör det totala arvodesbidraget för varje folkbildningskurs uppgå till högst 900 kronor. Antalet undervisningstimmar vid dessa kurser har av överstyrelsen beräknats till 6 000. Bidrag till folkbildningsförbundens föreläsningsverksamhet bör utgå med ($3\ 000 \times 30$ kronor + $3\ 000 \times 15$ kronor =) 135 000 kronor.

4. Vad angår föreläsningsverksamheten inom försvarsväsendet har *chefen för försvarsstaben* anhållit, att bidraget höjes från 28 800 kronor till 50 000 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att, därest anslagsposten upptages inom här ifrågasvarande förslagsanslag, en maximering av det totala beloppet till denna föreläsningsverksamhet sker på så sätt, att bidrag utgår till högst 600 föreläsningar per år. Överstyrelsen föreslår att under anslagsposten anvisas ett belopp av 50 000 kronor, därvid överstyrelsen förutsätter, att föreläsares rese- och traktamentskostnader utgår från förevarande anslagspost.

5. Särskilt bidrag till administration utgår för närvarande till föreläsningförbunden med 40 000 kronor. Administrationen av studieförbundens föreläsningsverksamhet bekostas med medel ur den i anslaget Bidrag till föreläsningförmedling och konsulentverksamhet ingående anslagsposten Bidrag till centralbyråer. Folkbildningsförbunden erhåller inte något administrationsbidrag. Det synes inte finnas skäl till att folkbildningsförbunden skall sakna möjlighet att erhålla bidrag till sina administrationskostnader, och överstyrelsen föreslår därför, att även folkbildningsförbunden beviljas administrationsbidrag. Överstyrelsen föreslår att administrationsbidraget till föreläsning- och folkbildningsförbund utgår med ett belopp motsvarande 15 procent av det arvodesbidrag, som tilldelats respektive förbund. Administrationsbidraget må dock inte understiga 500 kronor per förbund. Sammanlagt torde bidraget till föreläsningförbundens och folkbildningsförbundens administrationskostnader böra beräknas till (15 procent av 405 000 kronor + 15 procent av 135 000 kronor =) 81 000 kronor.

6. Överstyrelsen föreslår, att bidrag till föreläsares rese- och traktamentskostnader utgår för samtliga de föreläsningstimmar för vilka föreläsningsskolorna beviljats det högre bidraget 30 kronor. Den genomsnittliga kostnaden per föreläsning för resor och traktamenten beräknas till 25 kronor. Såsom framgår av de tidigare gjorda beräkningarna torde antalet föreläsningstimmar uppgå till cirka 26 000. Ett belopp av 650 000 kronor torde således vara erforderligt för här ifrågasvarande ändamål.

Över skolöverstyrelsens framställning har *statskontoret* och *riksräkenskapsverket* avgivit yttrande.

Statskontoret avstyrker såväl att anslaget erhåller karaktären av förslagsanslag som att ytterligare medel beräknas för de med anslaget avsedda ändamålen. Beträffande anslaget till resekostnadsersättning åt föreläsare, vilket alltjämt bör upptagas som särskilt anslag, kan ämbetsverket icke förorda annan uppräknig än som kan befinnas påkallad med hänsyn till en eventuell höjning av biljettpriserna.

Departementschefen. Jag är icke för nästa budgetår beredd att tillstyrka, att i enlighet med skolöverstyrelsens förslag förevarande anslag erhåller karaktär av förslagsanslag och att i samband därmed bidragsgrunderna ändras. Till följd härav bör medel till resekostnadsersättning och — såvitt

gäller föreläsare vid truppförbanden — traktamente liksom hittills beräknas under ett särskilt såsom förslagsanslag betecknat anslag.

Jag är emellertid medveten om att ett ökat ekonomiskt stöd åt föreläsningens verksamheten är starkt motiverat och förordar därför en höjning av det obetecknade anslaget med 100 300 kronor till 955 000 kronor. Härvid beräknar jag beträffande bidrag till föreläsningsförbundens föreläsningsverksamhet (p. 1) en höjning med 34 100 kronor till 425 000 kronor, beträffande bidrag till studieförbundens föreläsningsverksamhet (p. 2) en höjning med 50 000 kronor till 320 000 kronor, beträffande bidrag till folkbildningsförbundens kursverksamhet (p. 3) en höjning med 5 000 kronor till 130 000 kronor samt beträffande bidrag till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet (p. 4) en höjning med 1 200 kronor till 30 000 kronor. Bidrag till s. k. cirkelföreläsningar bör alltjämt utgå av de anslagsmedel, som anvisas under posten 2. Med hänsyn till de ökade arbetsuppgifter, som pålagts föreläsningsförbunden genom det från och med 1 juli 1956 ändrade rekvisitionsförfarandet beträffande statsbidrag till föreläsninganstalterna, beräknar jag vidare under posten 5 en höjning av bidraget till föreläsningsförbundens administrationskostnader med 10 000 kronor till 50 000 kronor.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit torde anslaget för nästa budgetår uppföras med (425 000 + 320 000 + 130 000 + 30 000 + 50 000 =) 955 000 kronor, vilket innebär en höjning med 100 300 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till föreläsningsverksamhet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 955 000 kronor.

[313] 3. Resekostnadsersättning åt föreläsare

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	245 000	265 232
1956/57 (statsliggaren s. 762)	250 000	
1957/58 (förslag)	300 000	

Såsom jag vid anmälan av närmast föregående anslag anfört, torde medel till här ifrågakvarande ändamål liksom hittills böra upptagas under ett särskilt förslagsanslag. Med hänsyn till anslagsbelastningen under budgetåret 1955/56 och på grund av de ökade biljettpiserna räknar jag med en automatisk ökning av anslaget med i runt tal 50 000 kronor till 300 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resekostnadsersättning åt föreläsare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

[314] 4. Bidrag till föreläsningsförmedling och konsulentverksamhet. Under denna anslagsrubrik, som är ny för innevarande budgetår, har anvisats ett anslag av 172 000 kronor (statsliggaren s. 762), varav 112 000

kronor som bidrag till centralbyråer och 60 000 kronor som bidrag till folkbildningsförbundens konsulentverksamhet.

Skolöverstyrelsen föreslår i förhållande till innevarande budgetårs medelsanvisning för här avsedda ändamål en ökning med 36 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Bidrag till centralbyråer (nu 112 000)	+ 16 000
2. Folkbildningsförbundens konsulentverksamhet (nu 60 000)	+ 20 000

Av skolöverstyrelsens framställning framgår bland annat följande.

1. Överstyrelsen anser det nödvändigt med vissa höjningar av centralbyråernas bidrag. Särskilt har Västra Sveriges folkbildningsförbund stora ekonomiska svårigheter. Förbundet torde icke kunna fortsätta sin verksamhet under nästa budgetår, om icke statsbidraget höjes väsentligt.

2. De för ifrågakvarande verksamhet utgående medlen är avsedda till bestridande av högst hälften av kostnaderna för avlönande av minst tio konsulenter. Maximibidraget per heltidstjänstgörande konsulent utgör 6 000 kronor och för halvtidstjänstgörande 3 000 kronor. Överstyrelsen föreslår att bidraget per heltidsanställd konsulent höjes från 6 000 kronor till 8 000 kronor och för halvtidsanställd från 3 000 kronor till 4 000 kronor. Enligt överstyrelsens uppfattning är det av stor betydelse att bidragsbeloppet höjes, så att länens bildningsförbund får resurser att anställa väl kvalificerade krafter för detta arbete.

Statskontoret kan beträffande bidraget till centralbyråer endast tillstyrka uppräknig med ett närmast för Västra Sveriges folkbildningsförbund avsett belopp om 3 500 kronor. Den förordade höjningen av bidraget till konsulentverksamheten kan ämbetsverket däremot icke tillstyrka.

Departementschefen. Liksom skolöverstyrelsen finner jag en viss höjning av bidragen till centralbyråerna påkallad. Jag föreslår därför, att ifrågakvarande anslagspost för nästa budgetår höjes med 11 000 kronor till 123 000 kronor. Vad beträffar konsulentverksamheten utgick jag vid anmälan av förevarande anslag i 1956 års statsverksproposition (s. 688) från att bidragsunderlaget för beräknande av bidraget till konsulents avlöningskostnader skulle vara detsamma som för ungdoms- och nykterhetsinstruktörer (12 000 kronor) och föreslog en höjning av maximibidraget per heltidskonsulent från 5 000 kronor till 6 000 kronor. Förslaget vann riksdagens bifall. Då jag har för avsikt att vid anmälan av anslagen till bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer och till bidrag till nykterhetsorganisationer m. m. föreslå, att bidragsunderlaget för ungdoms- och nykterhetsinstruktörer med hänsyn till inträffade lönestegringar höjes från 12 000 kronor till 13 800 kronor, torde en motsvarande höjning böra genomföras beträffande folkbildningsförbundens konsulenter. Maximibidraget per heltidskonsulent kommer då att uppgå till 6 900 kronor. Jag vill sålunda föreslå, att medelsanvisningen till konsulentverksamheten uppräknas med $(10 \times 900 =) 9\,000$ kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör under detta anslag anvisas ett belopp av (123 000 + 69 000 =) 192 000 kronor, vilket innebär en höjning med 20 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Bidrag till föreläsningsförmedling och konsulent-
verksamhet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av
192 000 kronor.

[315] **5. Bidrag till studieförbund.** Under denna anslagsrubrik, som är ny för innevarande budgetår, har anvisats ett anslag av 1 945 000 kronor (statsliggaren s. 762), varav sammanlagt högst 20 000 kronor må beviljas på landsbygden verksamma studieförbund såsom särskilda bidrag för bildningspropaganda på landsbygden. Återstoden skall användas för bidrag till studieförbunden för organisations- och administrationskostnader.

Skolöverstyrelsen föreslår under detta anslag en höjning med 600 000 kronor. Höjningen avser bidraget till studieförbunden för organisations- och administrationskostnader.

Studieförbunden har för budgetåret 1955/56 erhållit bidrag för här ifrågavarande ändamål med sammanlagt 1 925 000 kronor. Förbundens preliminära verkliga utgifter för 1955/56 har upptagits med 5 309 664 kronor. För nästa budgetår begär förbunden bidrag med tillhoppa 3 302 016 kronor.

Studiecirkelverksamhetens fortsatta kraftiga uppgång nödvändiggör anställande av ytterligare pedagogisk arbetskraft och administrativ personal vid studieförbunden. Så gott som samtliga förbund har såsom väsentligt motiv för sina anslagsäskanden anfört personalökning. Den höjda lönenivån inverkar även. Ett särskilt skäl för förstärkning av bidragen utgör det synnerligen personal- och tidskrävande arbete studieförbunden utför genom att administrera huvudparten av landets fritidsgrupper. För att beviljade statsmedel skall i kvalitativt avseende ge största möjliga utbyte förnyar överstyrelsen sina tidigare framförda önskemål om vissa kvalitetsfrämjande åtgärder.

Överstyrelsen fördelar numera ifrågavarande bidrag till studieförbunden på följande fyra huvudposter:

1. Lönekostnader för centralt anställd personal och instruktörsverksamhet.
2. Administrationskostnader inklusive reseersättningar för inspektions- och instruktionsverksamhet.
3. Särskilda åtgärder ex. anskaffande av studiemateriel, utgivande av studieplaner, bildningspropaganda, konferensverksamhet.
4. Pedagogisk verksamhet
 - a) För pedagogiska uppgifter anställd personal.
 - b) Studieleदारutbildning.

Liksom hittills bör statsbidrag utgå för de tre förstnämnda huvudposterna med högst hälften av den verkliga kostnaden. För att tillgodose den direkt pedagogiska verksamheten och därigenom kunna upprätthålla och höja kvaliteten inom olika verksamhetsgrenar synes studieförbunden böra erhålla vidgade ekonomiska möjligheter. Överstyrelsen föreslår därför liksom föregående år att förbunden skall kunna erhålla bidrag upp till tre

fjärdedelar av kostnaden för anställande av personal för rent pedagogiska uppgifter samt för studieledarutbildning.

Därest studieförbunden skall kunna utvidga sin kursverksamhet för studieledarutbildning är, såsom överstyrelsen likaledes framhöll föregående år, också angeläget, att bidrag i fortsättningen beviljas för inkvarteringskostnader vid kurserna i likhet med vad som är fallet beträffande ungdomsledarutbildningen.

Den allmänna ökningen av studieförbundens verksamhet jämte de föreslagna kvalitetsbefordrande åtgärderna motiverar enligt överstyrelsens mening en avsevärd höjning av anslaget. Ett understöd beräknat efter uppskattning av förbundens totala utgifter under det kommande budgetåret ger till resultat högst betydande belopp redan med användande av nuvarande bidragsprincip. Överstyrelsen finner för sin del en höjning av anslaget med 600 000 kronor med tillämpning av de föreslagna ändrade bidragsgrunderna vara tillräcklig för att bereda studieförbunden möjlighet att tillmötesgå de krav som nu ställs på deras arbete.

Statskontoret är ej berett förorda överstyrelsens förslag om förbättring av bidragsgivningen till den pedagogiska verksamheten. Den av departementschefen i 1956 års huvudtitel (s. 691) anvisade utvägen till förstärkning av den pedagogiska verksamheten inom ramen för gällande bidragsregler synes i allt fall böra praktiskt prövas, innan ändringar vidtages i bidragsreglerna.

Departementschefen. Jag anser mig liksom i fjol icke kunna tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om ändrade bidragsgrunder för den pedagogiska verksamheten. Jag erinrar om att jag i 1956 års huvudtitel uttalade, att ett främjande av studiecirkelverksamhetens kvalitativa inriktning bör kunna åstadkommas med tillämpning av nuvarande bidragsgrunder, exempelvis genom att inom ramen för det till 50 procent maximerade bidraget kostnaderna för pedagogisk verksamhet ges en mera framträdande ställning vid bedömande av bidragsunderlaget.

Beträffande medelsanvisningen under detta anslag vill jag dock med hänsyn till den fortsatta ökningen av studieförbundens arbetsuppgifter föreslå en höjning av bidraget till förbundens organisations- och administrationskostnader med 200 000 kronor till 2 125 000 kronor.

Vid bifall till vad jag här förordat torde detta anslag för nästa budgetår böra upptagas med $(2\ 125\ 000 + 20\ 000 =) 2\ 145\ 000$ kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Bidrag till studieförbund* för budgetåret 1957/58
anvisa ett anslag av 2 145 000 kronor.

[316] 6. Bidrag till studiecirkelverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	3 450 000	5 005 412
1955/56	4 850 000	6 240 923
1956/57 (statsliggaren s. 762)	5 350 000	
1957/58 (förslag)	6 350 000	

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 1 300 000 kronor enligt följande sammanställning.

1. Höjning föranledd av verksamhetens ökade omfattning	+ 1 100 000
2. Höjning av maximibidraget per studiecirkel	+ 150 000
3. Överflyttning av kostnaderna för s. k. cirkelföreläsningar från anslaget Bidrag till föreläsningsverksamhet	+ 50 000
	<hr/>
	Summa ökning kronor 1 300 000

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

1. Den erforderliga automatiska höjningen av anslaget är svår att beräkna. Överstyrelsen föreslår blott en sådan höjning av anslaget, som är betingad med hänsyn till förbrukningen under föregående budgetår. Överstyrelsen uppskattar denna höjning till 1 100 000 kronor.

2. Beträffande maximibeloppet för bidrag till studiecirkel upprepar överstyrelsen sitt tidigare framlagda förslag om en höjning från 300 kronor till 400 kronor per studiecirkel och budgetår.

3. Studiecirkel har rätt att två gånger anlita särskild fackman inom cirkelns ämnesområde, vilken håller s. k. cirkelföreläsning. Bidrag till denna verksamhet utgår för närvarande ur anslaget till Bidrag till föreläsningsverksamhet och uppgick 1955/56 till sammanlagt 50 000 kronor. Med hänsyn till att fråga är om information inom studiecirkel, föreslår överstyrelsen, att medel härför i fortsättningen utgår ur anslaget till Bidrag till studiecirkelverksamhet.

Statskontoret anser sig icke kunna tillstyrka förslaget om höjning av maximibeloppet för studiecirkel och arbetsår. Med hänsyn till anslagsbelastningen för budgetåret 1955/56 samt till den ökning av studiecirkelverksamheten, som kan förväntas, synes anslaget för 1957/58 lämpligen böra uppföras med 6 500 000 kronor.

Departementschefen. Såsom jag vid anmälan av anslaget till bidrag till föreläsningsverksamhet anförde, bör medel till de s. k. cirkelföreläsningarna anvisas under nämnda anslag.

Den nu gällande maximeringen av bidraget till 300 kronor för studiecirkel och budgetår bör enligt min uppfattning bibehållas.

I likhet med överstyrelsen och statskontoret räknar jag med en fortsatt ökning av studiecirkelverksamhetens omfattning. Den automatiska ökningen av medelsåtgången har av skolöverstyrelsen beräknats till 1 100 000 kronor och av statskontoret till 1 150 000 kronor. För egen del förordar jag en höjning av förslagsanslaget med i runt tal 1 000 000 kronor till 6 350 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Bidrag till studiecirkelverksamhet* för budgetåret
1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 6 350 000 kronor.

[317] **7. Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder.** Under denna anslagsrubrik, som är ny för innevarande budgetår, har anvisats ett anslag av 158 800 kronor (statsliggaren s. 762).

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 82 700 kronor i enlighet med följande sammanställning, däri tillika anges medelsanvisningen under de olika delposterna innevarande budgetår.

	Anslag 1956/57	Av överstyrelsen förordad höjning
1. Bidrag till Arbetarnas bildningsförbund för bildningsverksamhet bland sjömän	30 000	20 000
2. Bidrag till Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse för bildningsverksamhet bland sjömän	5 000	—
3. Bidrag till Svenska fiskarens studieförbund för bildningsverksamhet bland fiskare	7 500	—
4. Bidrag till kursverksamhet bland samerna	5 000	—
5. Bidrag till anordnande av universitetscirkel	40 000	15 000
6. Bidrag till utgivande av tidskrifter	24 000	—
7. Bidrag till Musikfrämjandet	15 000	10 000
8. Bidrag till kurs- och konferensverksamhet	22 300	12 700
9. Stöd åt försöksverksamhet och undersökningar inom det folkliga bildningsarbetet	10 000	25 000
	Summa ökning kronor	82 700

Rörande de olika anslagsposterna inhämtas av handlingarna bland annat följande.

1. Det bildningsarbete som nu med hjälp av särskilda folkbildningsinstruktörer för sjömän utföres har bland annat medfört, att uppehållet i främmande hamnar ofta kommit att utnyttjas på ett helt annat och mer personlighetsutvecklande sätt än vad förr varit fallet. Arbetarnas bildningsförbund har därför planerat att anställa ytterligare folkbildningsinstruktörer för sjömän. Överstyrelsen föreslår en höjning av bidraget till 50 000 kronor.

5. Universitetscirkelns antal har under de senaste åren väsentligt ökat. Överstyrelsen har blivit tvungen att på grund av begränsad tillgång på medel avslå åtskilliga ansökningar om bidrag till ofta mycket högt kvalificerade cirkel. Överstyrelsen föreslår, att under posten upptages ett belopp av 55 000 kronor.

8. Överstyrelsen disponerar för närvarande 22 300 kronor för kurser och konferenser. Anslagsbeloppet har icke ändrats de senaste åren och överstyrelsens verksamhet har därigenom icke kunnat bedrivas i tillfredsställande utsträckning. Folkbildningsarbetets ökade omfattning och behovet av samråd med/mellan studieförbunden nödvändiggör ökad medelsanvisning för ändamålet till 30 000. Under arbetsåret 1956/57 kommer inom studieförbunden studiecirkelns inom fem av överstyrelsen angivna ämnesområden

(jämlikt SFS 251/56, § 26 mom. h) att bedömas i samråd med centralt anknutna fackmän. Det torde bli nödvändigt att samla dessa fackmän jämte representant för respektive studieförbund för diskussion av gemensamma problem och samordning av åtgärderna. För dessa konferenser erfordras ytterligare 5 000 kronor. Överstyrelsen föreslår sålunda, att denna anslagspost höjes till 35 000 kronor.

I detta sammanhang torde få anmälas, att *Geijersamfundet* hemställt om anvisande av 8 000 kronor till akademisk sommarkurs på Geijerskolan i Ransäter.

Syftet med de akademiska kurserna är att till den allmänna folkbildningen förmedla något av det vetenskapliga studiet vid våra universitet och högskolor och därmed utgöra en brygga mellan två bildningsformer, som allt för sällan brukar råkäs. Undervisningen, som i första hand bestrides av lärare vid universitet, högskolor eller andra vetenskapsmän, har vetenskaplig karaktär och är obunden av ideologiska hänsyn. Kurserna står öppna för elever vid Geijerskolan eller annan folkhögskola, som genomgått två vinterkurser, lärare av skilda slag, studenter och dessutom studieledare och instruktörer i det fria och frivilliga folkbildningsarbetet.

Skolöverstyrelsen anser det vara av värde, att den av *Geijersamfundet* anordnade sommarkursen understödjes, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte anvisa medel till sådan kurs sommaren 1957 med belopp Kungl. Maj:t finner skäligt.

Statskontoret vill icke motsätta sig, att statsbidrag utgår till förevarande kurs, men anser sig icke kunna tillstyrka högre bidrag än som hittills utgått från åttonde huvudtitelns anslag till extra utgifter, nämligen 5 000 kronor. För ändamålet bör enligt ämbetsverkets mening liksom tidigare anslaget till extra utgifter anlitas.

Departementschefen. Den av Arbetarnas bildningsförbund planerade utvidgningen av verksamheten med folkbildningsinstruktörer för sjömän anser jag väl motiverad och förordar därför, att bidraget till nämnda förbunds bildningsverksamhet bland sjömän förstärkes med 10 000 kronor (p. 1).

För närvarande utgår till anordnande av universitetscirklar bidrag med 40 000 kronor. Jag föreslår, att detta bidrag höjes med 10 000 kronor till 50 000 kronor (p. 5). Till de av *Geijersamfundet* anordnade akademiska sommarkurserna är jag icke beredd att anvisa särskilt anslag. Däremot förordar jag, att ur anslagsposten till bidrag till anordnande av universitetscirklar i fortsättningen får utgå ett bidrag av högst 6 000 kronor till ifrågasvarande sommarkurser.

Med hänsyn till bland annat de ökade rese- och traktamentskostnaderna torde bidraget till kurs- och konferensverksamhet böra höjas med 2 200 kronor till 24 500 kronor (p. 8).

Övriga av skolöverstyrelsen framlagda förslag om ökad medelsanvisning anser jag mig icke böra biträda.

Jag beräknar sålunda under detta reservationsanslag ett belopp av (40 000 + 5 000 + 7 500 + 5 000 + 50 000 + 24 000 + 15 000 + 24 500 + 10 000 =) 181 000 kronor, vilket innebär en höjning med 22 200 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 181 000 kronor.

[318] **8. Bidrag till verksamheten vid hemgårdar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	150 000	150 000
1956/57 (statsliggaren s. 764)	150 000	
1957/58 (förslag)	200 000	

Av detta anslag skall till riksförbundet Sveriges hemgårdar utgå ett belopp av 15 000 kronor såsom bidrag till bestridande av förbundets administrationskostnader under budgetåret.

Riksförbundet Sveriges hemgårdar anhåller, att anslaget till verksamheten vid hemgårdar för budgetåret 1957/58 höjes till 240 000 kronor och att en viss del av statsbidraget, dock högst 12 procent, får användas som administrationsbidrag för utbyggande av ett förstärkt sekretariat.

Enligt *skolöverstyrelsens* uppfattning är det ett allmänt intresse, att hemgårdarna genom en anslagshöjning till 240 000 kronor erhåller större möjligheter att bedriva sin verksamhet. Överstyrelsen finner, att riksförbundets sekretariat är i behov av förstärkning, och tillstyrker, att ett belopp uppgående till högst 12 procent av statsbidraget, d. v. s. högst 28 000 kronor, får användas till bestridande av administrationskostnaderna.

Departementschefen. Enligt min mening är det i dagens läge ett betydande samhällsintresse, att hemgårdarna genom ökade ekonomiska resurser beredes ytterligare möjligheter att verka, framför allt beträffande det förebyggande ungdomsarbetet. Med hänsyn härtill anser jag mig böra förordna en höjning av statens direkta bidrag till verksamheten under nästa budgetår med 50 000 kronor till 200 000 kronor. Härav torde högst 12 procent få användas till riksförbundets administrationskostnader. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till verksamheten vid hemgårdar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 200 000 kronor.

[319] **9. Bidrag till verksamheten vid studiehjem**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	75 000	75 000
1956/57 (statsliggaren s. 764)	75 000	
1957/58 (förslag)	75 000	

Till skolöverstyrelsen har från olika organisationer inkommit framställningar om höjning av detta anslag till sammanlagt 292 950 kronor. Överstyrelsen föreslår en höjning av anslaget med 50 000 kronor.

Departementschefen. Någon höjning av förevarande anslag för nästa budgetår anser jag mig icke kunna förorda. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till verksamheten vid studiehjem* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 75 000 kronor.

[320] 10. Utbildning av ungdomsledare

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	381 500	380 511
1956/57 (statsliggaren s. 764)	381 500	
1957/58 (förslag)	803 000	

Detta reservationsanslag är nu fördelat sålunda:

1. Bidrag till regionala kurser för ungdomsledare	165 000
2. Bidrag till centrala kurser för ungdomsledare	157 500
3. Till skolöverstyrelsens disposition för anordnande av högst två centrala kurser för ungdomsledare	15 000
4. Till skolöverstyrelsens disposition för anordnande av en försökskurs för ungdomsledare	44 000
	Summa kronor 381 500

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 435 750 kronor. Av höjningen belöper 412 500 kronor på anslagsposterna 1 och 2, vilka överstyrelsen föreslår skola sammanslås, 6 000 kronor på anslagsposten 3 samt 17 250 kronor på anslagsposten 4.

I skolöverstyrelsens framställning lämnas en närmare redogörelse för bland annat hittills vunna erfarenheter av ungdomsverksamheten, till vilken redogörelse här torde få hänvisas. Av överstyrelsens motivering inhämtas i övrigt bland annat följande.

1 och 2. För budgetåret 1954/55 ansökte 31 organisationer om sammanlagt 770 000 kronor till bidrag för ungdomsledarkurser. För budgetåret 1955/56 ansökte 35 organisationer om sammanlagt 957 620 kronor. Under 1954/55 utbetalades statsbidrag till 137 regionala kurser med 3 290 deltagare, omfattande 8 926 kursdagar, samt till 56 centrala kurser med 1 653 deltagare, omfattande 11 294 kursdagar. Motsvarande siffror för 1955/56 var 183 regionala kurser med 7 806 deltagare, omfattande 11 501 kursdagar, samt 54 centrala kurser med 1 519 deltagare, omfattande 10 633 kursdagar.

För budgetåret 1956/57 har 40 organisationer ansökt om sammanlagt 922 150 kronor och för budgetåret 1957/58 har 40 organisationer anmält ett behov av sammanlagt 1 104 825 kronor.

Överstyrelsen har med stöd av de vunna erfarenheterna och tillgängligt

sakmaterial funnit det vara angeläget, att stödet åt ungdomssammanslutningarnas verksamhet utbygges. Enligt överstyrelsens mening är en kraftig utbyggnad av stödet till de fria och frivilliga ungdomssammanslutningarnas ungdomsfostrande arbete en effektiv väg att åstadkomma god samhällsanpassning bland ungdom.

Beträffande den hittillsvarande uppdelningen av anslaget på regionala och centrala kurser föreslår överstyrelsen, att denna uppdelning slopas. Det bör i fortsättningen ankomma på de mottagande organisationerna att avgöra, om tilldelat bidrag skall användas för regional eller central kursverksamhet.

3. Då det är av stor vikt att en fortlöpande debatt rörande ungdomsarbets pedagogiska och metodiska problem över organisationsgränserna vidmakthålles, föreslår överstyrelsen, att för nästa budgetår under denna anslagspost anvisas ett belopp av 21 000 kronor.

4. Under tiden 5 april—14 juni 1956 har överstyrelsen genomfört sin andra försökskurs för kvalificerad ungdomsledarutbildning. Till kursen uttogs 28 deltagare. Planlägningsarbetet för de hittills genomförda kurserna, i vilket ungdomsorganisationerna medverkat, har visat, att det föreligger ett allmänt intresse för en längre ungdomsledarutbildning, som kan komplettera ungdomssammanslutningarnas egen kursverksamhet. Överstyrelsens föreslår, att försöksverksamheten fortsätter under några år. Så snart tillräckliga erfarenheter vunnits, kommer överstyrelsen att bearbeta dessa och framlägga vidare förslag.

Statskontoret anser sig icke kunna mot bakgrunden av vad föredragande departementschefen i 1956 års statsverksproposition (s. 700) anfört därom, att statsunderstödet i sin egenskap av stimulansbidrag fått god verkan samt att departementschefen icke ansett sig böra förorda en anknytning mellan medelsanvisningens storlek och det ökade rekryteringsunderlaget för ifrågavarande verksamhet, tillstyrka den mer än fördubblade bidragsgivningen till regionala och centrala ungdomsledarkurser, som skolöverstyrelsen föreslår. Mot förslaget, att den hittillsvarande uppdelningen av anslaget på regionala och centrala kurser slopas, synes däremot icke vara något att erinra. Under anslagsposten 3 bör enligt statskontorets mening beräknas oförändrat belopp. Vad angår medelsbehovet för den försökskurs för ungdomsledare, som anordnas av skolöverstyrelsen, vill ämbetsverket icke motsätta sig en förbättring av kursledararvodet och gruppledarnas timarvode. Med hänsyn till den reservation, som finnes å anslaget — vid utgången av budgetåret 1955/56 108 389 kronor — föreslår ämbetsverket, att anslagssumman för 1957/58 begränsas till 325 000 kronor.

Departementschefen. Vid anmälan i propositionen 1954: 156 av frågan om anslag till främjande av ungdomens föreningsliv och fritidsverksamhet uttalade jag bland annat, att frågan om samhällets ungdomsvårdande uppgifter under förberedelserna för den omläggning av nykterhetspolitiken, vars riktlinjer angivits i propositionen 1954: 151, hade fått en skärpt aktualitet. Vid avvägningen av de olika positiva nykterhetsfrämjande åtgär-

derna hade kravet på direkta insatser för ungdomen fått en särskild tyngd. Den oroande utvecklingen av nykterhetstillståndet i vårt land var i hög grad ett problem som rörde ungdomen. I sistnämnda proposition gav chefen för finansdepartementet klart uttryck åt den uppfattningen, att konkreta åtgärder för ungdomen var ett betydelsefullt led i den planerade nykterhetspolitiska reformen. Jag uttalade vidare, att 1953 års utredning angående stöd åt nykterhetsorganisationer och ungdomsvårdande sammanslutningar syntes ha valt sina rekommendationer och förslag utifrån den förutsättningen, att de nykterhetsfrämjande strävandena direkt eller indirekt främjades av exempelvis förbättrad ungdomsledarutbildning, lämplig fritidssysselsättning för ungdomar och därmed sammanhängande åtgärder.

Särskilda utskottet vid 1954 års riksdag framhöll i sitt utlåtande nr 6, att de stödåtgärder, som föreslogs i propositionen, syftade längre än till det rent nykterhetsfrämjande. Utskottet hade för sin del intet att erinra mot denna principiella uppläggning och ville understryka, att varje åtgärd, som främjade ungdomens sunda verksamhetslust och därigenom motverkade en ofta neddragande passivitet — vilken fick särskilt markanta uttryck i storstädernas fritids- och nöjesliv — samtidigt verkade socialpolitiskt och kriminalpolitiskt förebyggande.

Främst mot bakgrunden av det stegrade alkoholmissbruket är det enligt min mening synnerligen angeläget att i nuvarande läge skapa ökade förutsättningar för en ytterligare intensifiering av det arbete, som bedrivs till främjande av ungdomens föreningsliv och fritidsverksamhet. Jag anser mig därför, utan att fördenskull vilja gå utöver bidragsgivningens allmänna stimulanskaraktär, böra för nästa budgetår föreslå kraftiga höjningar av de här ifrågakommande anslagen, nämligen till Utbildning av ungdomsledare, till Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet och till Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer, för att det skall bli möjligt för ungdomsorganisationer och andra ungdomsfostrande organ att ytterligare bygga ut och intensifiera sin verksamhet bland såväl föreningsansluten som föreningslös ungdom. I det följande förordar jag sålunda, att dessa tre anslag höjes med sammanlagt omkring 1,1 miljoner kronor. Anslagen är för innevarande budgetår uppförda med sammanlagt 1 983 900 kronor.

Beträffande anslaget till Utbildning av ungdomsledare har skolöverstyrelsen föreslagit, att den hittillsvarande uppdelningen på regionala och centrala kurser slopas. Enligt överstyrelsens mening bör det ankomma på de mottagande organisationerna att avgöra, om tilldelat bidrag skall användas för regional eller central kursverksamhet. Då jag finner det ändamålsenligt, att organisationerna själva får avgöra den för tillfället lämpligaste kursformen, biträder jag överstyrelsens förslag i detta avseende. Vad gäller anslagsberäkningen förordar jag att under en gemensam anslagspost

till bidrag till centrala och regionala ungdomsledarkurser anvisas ett belopp av 735 000 kronor, vilket i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår under anslagsposterna 1 och 2 innebär en höjning med 412 500 kronor.

Till de av skolöverstyrelsen anordnade centrala ungdomsledarkurserna beräknar jag ett belopp av 18 000 kronor (p. 3).

För anordnande av en försökskurs för ungdomsledare under nästa budgetår har skolöverstyrelsen äskat ett belopp av 61 250 kronor. För egen del anser jag mig böra förorda en medelsanvisning av 50 000 kronor för detta ändamål. Det bör i fortsättningen ankomma på överstyrelsen att besluta om den närmare dispositionen av de för anordnande av ifrågakvarande försökskurs tillgängliga medlen.

Jag beräknar sålunda under detta reservationsanslag ett belopp av (735 000 + 18 000 + 50 000 =) 803 000 kronor, vilket innebär en höjning av anslaget med 421 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av ungdomsledare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 803 000 kronor.

[321] 11. Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	1 000 000	561 291
1955/56	1 000 000	1 637 183
1956/57 (statsliggaren s. 764)	1 300 000	
1957/58 (förslag)	1 800 000	

Enligt kungörelsen 1954: 575 utgår statsbidrag för anordnande av fritidsgrupp dels med högst hälften av kostnader för handledning och materiel, dock högst med 4 kronor 50 öre per medlem, dels ock med 2 kronor per medlem för lokalkostnad och därmed jämförlig utgift. Gruppen skall bestå av lägst fem, högst tjugufem medlemmar och dess verksamhet skall omfatta minst tjugu timmar.

Skolöverstyrelsen föreslår en höjning av detta förslagsanslag med 350 000 kronor och anför därvid bland annat följande.

Under det första verksamhetsåret, 1954/55, har 9 608 fritidsgrupper med sammanlagt 148 504 deltagare erhållit statsbidrag. 1955/56 erhöi 20 188 fritidsgrupper med sammanlagt 297 879 deltagare statsbidrag.

I 1956 års statsverksproposition (s. 702) anförde föredragande departementschefen, att det syntes lämpligt, att skolöverstyrelsen i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1957/58 redovisade en beräkning av den sannolika utvecklingen av verksamheten och medelsåtgången för ett antal år framåt i tiden och därvid övervägde vilka åtgärder, som kunde finnas påkallade för att hålla statens ekonomiska engagemang för ändamålet inom rimliga gränser utan att bidragsformens stimulanskaraktär äventyrades.

Till åttlydnad härav har överstyrelsen på grundval av tillgängliga uppgifter sökt beräkna verksamhetens utveckling under en kommande femårsperiod fram till år 1961. Överstyrelsen framhåller emellertid, att de begränsade erfarenheter av verksamheten icke tillåter några giltiga antaganden beträffande den vidare utvecklingen förrän ytterligare minst ett års erfarenheter föreligger. Överstyrelsen finner det därför erforderligt att följa verksamheten under ytterligare ett år, innan förslag rörande verksamhetens eventuella begränsning framlägges.

Överstyrelsen beräknar, att kostnaderna under budgetåret 1957/58 kommer att uppgå till i runt tal 1 650 000 kronor.

Statskontoret anser sig med hänsyn till bland annat anslagsbelastningen icke kunna förorda, att anslaget för 1957/58 uppföres med lägre belopp än 1 800 000 kronor.

Departementschefen. Såsom skolöverstyrelsen anfört torde det vara nödvändigt att följa utvecklingen av ungdomens fritidsverksamhet under ytterligare ett år, innan några av anslagsutvecklingen påkallade åtgärder överväges.

Vad gäller medelsanvisningen för budgetåret 1957/58 saknas säkra hållpunkter för bedömningen av den automatiska ökningens storlek. Skolöverstyrelsen har beräknat denna till 350 000 kronor. Med utgångspunkt i belastningen under budgetåret 1955/56 anser jag i likhet med statskontoret, att anslaget bör uppräknas med 500 000 kronor till 1 800 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kronor.

[322] **Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	302 400	228 772
1956/57 (statsliggaren s. 764)	302 400	
1957/58 (förslag)	487 900	

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 343 350 kronor. Överstyrelsen anför bland annat följande.

Anslaget för budgetåret 1956/57 är avsett för 24 instruktörsbidrag å högst 12 600 kronor. Under budgetåret 1955/56 har de 24 bidragen varit tilldelade 24 olika organisationer. Sedan överstyrelsen sommaren 1954 meddelat ungdomssammanslutningarna, att instruktörsbidrag kunde utgå, ansökte 31 sammanslutningar om sammanlagt 40 instruktörsplatser. För budgetåret 1955/56 ansökte 36 ungdomssammanslutningar om 45 instruktörer, och för budgetåret 1956/57 har 32 sammanslutningar ansökt om 44 instruktörsbidrag, trots att sammanslutningarna vid de båda senaste tillfällena väl känt till att bidragens antal varit oförändrat. För budgetåret

1957/58 har 40 organisationer anmält behov av sammanlagt 58 instruktörsbidrag. Enligt överstyrelsens uppfattning skulle flertalet av dessa bidrag kunna beviljas, därest erforderliga medel var tillgängliga.

Den tilltagande ungdomsbrottsligheten och det under det senaste året kraftigt ökande ungdomssuperiet kan enligt överstyrelsens uppfattning motverkas och förebyggas genom att det statliga stödet åt de fria och frivilliga ungdomssammanslutningarnas fostrande arbete kraftigt utbygges. Det statliga stödet åt ungdomsledarskolning och ungdomsinstruktörsverksamhet har visat sig vara en effektiv väg att genom ungdomens egna riksorganisationer nå och påverka nya skaror. Genom fritidsgruppsverksamheten har de lokala ungdomsföreningarna särskilt blivit i stånd att verka bland den föreningslösa ungdomen. För samordnandet av ungdomsarbets olika grenar och för höjandet av arbetets kvalitet har otvivelaktigt ungdomsinstruktörerna en avgörande betydelse. Organisationerna understryker genomgående den betydelse instruktören haft för fastare kontakter mellan riksorganisationen samt distrikts- och lokalavdelningar, och framhåller, att detta haft till följd en ökad nyrekrytering av föreningslös ungdom och en bättre planläggning av ungdomsledarutbildningen.

Sedan instruktörsbidragen infördes 1954 har organisationernas bidrag till löne- och resekostnader stigit avsevärt. Bidrag till instruktörs lön utgår med tre fjärdedelar av 12 000 kronor. Då instruktörerna måste vara mycket kvalificerade för sin arbetsuppgift och rekryteringsbasen är begränsad, har organisationerna varit nödsakade att höja instruktörslönerna i ungefärlig proportion till statstjänstemännens lönehöjningar. Överstyrelsen, som är angelägen om att instruktörsverksamheten hålles på en så hög nivå som möjligt, föreslår, att bidraget till instruktörernas avlönande höjes med 15 procent. Det högsta beloppet, på vilket statsbidrag får beräknas, föreslås alltså höjt från 12 000 till 13 800 kronor och statsbidragets maximum från 9 000 till 10 350 kronor per instruktör. Till instruktörernas rese- och trakamentskostnader utgår bidrag, som är maximerat till 3 600 kronor per år och instruktör. Med hänsyn till prisutvecklingen föreslår överstyrelsen, att detta bidrag höjes till 4 000 kronor per år och instruktör, eller till 20 kronor (nu 18) per »fältarbetsdag» under högst 200 dagar.

Överstyrelsen föreslår, att antalet instruktörsbidrag höjes från 24 till 45, varigenom medelsbehovet skulle uppgå till $(45 \times 10\,350 \text{ kronor} + 45 \times 4\,000 \text{ kronor}) = 645\,750 \text{ kronor}$.

Enligt *statskontorets* mening bör frågan om ökning av antalet instruktörer inom ungdomsorganisationerna såsom ett led i kampen mot tilltagande ungdomsbrottslighet och ungdomsfylleri prövas i ett större sammanhang. Enbart på föreliggande utredning kan ämbetsverket icke tillstyrka ökad medelsanvisning för angivna ändamål. Däremot vill statskontoret icke motsätta sig att maximibidraget till instruktör höjes med 750 kronor till 9 750 kronor. Förslaget om höjning av bidraget till instruktörernas rese- och trakamentskostnader har icke givit ämbetsverket anledning till erinran.

Departementschefen. Med hänvisning till vad jag anfört vid anmälan av anslaget till utbildning av ungdomsledare förordar jag, att bidrag beviljas till ytterligare 10 instruktörer.

Instruktörsbidragen har, sedan de infördes år 1954, utgått med oförändrade belopp. Under denna tid har löne- och resekostnader stigit avsevärt. Överstyrelsen har med hänsyn härtill föreslagit, att bidraget till instruktörers avlönande och till deras rese- och traktamentskostnader höjes från 9 000 (bidragsunderlag 12 000) till 10 350 (bidragsunderlag 13 800) respektive från 3 600 till 4 000 kronor. Mot överstyrelsens förslag härutinnan har jag icke något att erinra.

Anslaget torde sålunda böra upptagas med $(34 \times 10\,350 + 34 \times 4\,000 =)$ 487 900 kronor, vilket innebär en höjning med 185 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 487 900 kronor.

[323] **13. Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	735 000	735 000
1956/57 (statsliggaren s. 765)	750 000	
1957/58 (förslag)	800 000	

Det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget till Centralförbundet är uppdelat på två anslagsposter; av dessa avser den ena å 470 000 kronor bidrag till förbundets verksamhet och den andra å 280 000 kronor bidrag till förbundets organisationskostnader. Den förra anslagsposten har karaktär av särskilt reservationsanslag. Av de under den senare anslagsposten anvisade medlen må användas högst 200 000 kronor till förbundets avlöningskostnader och högst 80 000 kronor för övriga administrationskostnader.

Centralförbundet hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 53 000 kronor, varav 43 000 kronor avser avlöningskostnader och 10 000 kronor övriga administrationskostnader. Till bidrag till förbundets verksamhet beräknas oförändrat 470 000 kronor.

Av förbundets framställning inhämtas bland annat följande.

Lönekostnaderna bestämdes 1954 inom ramen för det bidrag, som då beviljades. För att kunna erhålla kompetent arbetskraft har förbundet varit nödsakat att anknyta tjänstemännens löner till det statliga avlöningssystemet. Då statstjänstemännens löner sedan dess höjts i två omgångar, har förbundets lönekonto kommit att stiga utan att någon utvidgning av personalen skett. För 1957/58 beräknas en lönekostnad av 243 000 kronor. Beträffande övriga administrationskostnader hänför sig den föreslagna höjningen till ökade hyreskostnader och till ökade kostnader i övrigt för verksamheten.

Skolöverstyrelsen vitsordar de ökade omkostnadernas nödvändighet. Överstyrelsen, som finner det skäligt att staten påtar sig de ökade kostna-

der för Centralförbundets administration, som utvecklingen medfört, tillstyrker en höjning av bidraget till förbundets organisationskostnader med 53 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till de skäl, som anförts av Centralförbundet, finner jag en höjning av bidraget till förbundets organisationskostnader påkallad. Jag förordar, att under ifrågavarande anslagspost för nästa budgetår anvisas ett belopp av 330 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 50 000 kronor. Samtidigt föreslår jag, att den hittillsvarande uppdelningen av bidraget till organisationskostnader på avlöningskostnader och övriga administrationskostnader slopas.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 800 000 kronor.

[324] **14. Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	1 134 200	1 242 727
1956/57 (statsliggaren s. 765)	1 149 200	
1957/58 (förslag)	1 360 100	

Detta reservationsanslag är nu fördelat på följande poster.

1. <i>Grundbidrag till nykterhetsorganisationer m. fl.</i>		306 000
2. <i>Speciella bidrag:</i>		
A. Samfällid upplysnings- och propagandaverksamhet	100 000	
B. Nykterhetsfrämjande verksamhet för barn och ungdom	225 000	
C. Upplysning i alkoholfrågan på arbetsplatser och för hemmen	75 000	
D. Publiceringsverksamhet i alkoholfrågan	50 000	
E. Upplysningsverksamhet bland speciella befolkningskategorier	75 000	525 000
3. <i>Bidrag till instruktörer för upplysning i alkoholfrågan</i>		283 200
<i>Anm.</i> Härav må utgå såsom bidrag till:		
a) Avlöning	204 000	
b) Resekostnadsersättning och traktamente	79 200	
4. <i>Bidrag till internationella byrån i Lausanne för alkoholismens bekämpande</i>		9 000
5. <i>Till Kungl. Maj:ts disposition</i>		25 000
6. <i>Till skolöverstyrelsens disposition för samordning av instruktörsverksamheten</i>		1 000
	Summa kronor	1 149 200

Var och en av anslagsposterna har karaktär av särskilt reservationsanslag.

Grundbidrag utgår nu dels till fyra samarbetsorgan med vissa fixerade belopp, dels till enskilda organisationer med belopp, som står i viss relation till organisationens medlemsantal.

Antalet instruktörsbidrag uppgår till 22. Till avlöning åt instruktör utgår bidrag med belopp, motsvarande tre fjärdedelar av instruktörens årslön, dock högst 9 000 kronor för helt budgetår; till Sveriges lärares nykterhetsförbund och Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund utgår emellertid bidrag, motsvarande vederbörande instruktörs hela årslön, dock att bidrag till vardera förbundet ej får överstiga 12 000 kronor för helt budgetår. Bidraget till resekostnadsersättning och traktamente åt instruktör uppgår till högst 3 600 kronor för helt budgetår.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en ökning av anslaget med 416 900 kronor enligt följande sammanställning.

1. Höjning av anslagsposten till grundbidrag med 10 procent med hänsyn till organisationernas ökade administrationskostnader	31 000
2. Höjning av anslagsposten till speciella bidrag	300 000
3. Höjning av anslagsposten till instruktörer:	
a) ökning av avlöningsbidraget	30 600
b) ökning av bidraget till resekostnadsersättning och traktamente	8 800
c) bidrag till ytterligare tre instruktörer	46 500
	<hr/>
Summa ökning kronor	416 900

Av skolöverstyrelsens framställning framgår bland annat följande.

2. Enligt överstyrelsens mening är det för närvarande ytterst angeläget, att det förebyggande nykterhetsarbetet intensifieras. Härvidlag synes den utåtriktade verksamhet, som bedrivs med stöd av de speciella bidragen, i första hand böra understödjas.

För budgetåret 1955/56 ansökte hos överstyrelsen 22 sammanslutningar om bidrag från denna anslagspost med sammanlagt omkring 1 125 000 kronor. Överstyrelsen fördelade genom särskilda beslut sammanlagt 558 950 kronor. I fråga om användningen av anslagsposten till speciella bidrag budgetåret 1955/56 hänvisar överstyrelsen till en av överstyrelsen i samband med anslagsäskandena lämnad preliminär redogörelse.

3. Överstyrelsen föreslår, att avlöningsbidraget per instruktör höjes till 10 350 kronor — för Sveriges lärares nykterhetsförbunds och Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbunds instruktörer till 13 800 kronor — samt att bidraget till resekostnadsersättning och traktamente beräknas efter högst 20 kronor för arbetsdag, dock till högst 4 000 kronor för helt budgetår.

När det gäller antalet instruktörer har flera organisationer begärt en utökning. Sammanlagt begäres nio nya instruktörstjänster. Överstyrelsen föreslår liksom föregående år, att bidrag beviljas till ytterligare en instruk-

tör för vardera av Motorförarnas helnykterhetsförbund och De kristna samfundens nykterhetsrörelse. Desutom föreslår överstyrelsen, att ytterligare en instruktörstjänst — med bidrag motsvarande hela bidragsunderlaget — inrättas och tilldelas Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund. Antalet instruktörer skulle således ökas från 22 till 25.

Statskontoret vill beträffande anslagsposten I icke motsätta sig en allmän uppräknings med 18 000 kronor. Till speciella bidrag bör däremot anvisas oförändrat belopp. Frågan om ökning av antalet instruktörer med hänsyn till det tilltagande alkoholmissbruket synes enligt ämbetsverkets mening böra prövas i ett större sammanhang. Vad angår uppräknings av maximibidragen till instruktörernas avlönande föreslår statskontoret, att den årslön, som utgör underlag för bidragens beräkning, höjes från 12 000 till 13 000 kronor. Bidrag skulle härigenom i allmänhet utgå med 9 750 kronor. Mot höjt bidrag till rese- och traktamentskostnader har statskontoret icke något att erinra.

Departementschefen. Angelägenheten av en intensifierad upplysningsverksamhet i alkoholfrågan motiverar enligt min mening en höjning av anslagsposten till speciella bidrag. Jag är emellertid icke beredd att tillstyrka mer än en del av den av skolöverstyrelsen äskade höjningen och föreslår att anslagsposten för nästa budgetår uppföres med 650 000 kronor, innebärande en höjning med 125 000 kronor.

I likhet med vad jag föreslagit beträffande ungdomsinstruktörer bör det högsta beloppet, på vilket statsbidrag till instruktör för upplysning i alkoholfrågan får beräknas, höjas från 12 000 kronor till 13 800 kronor och statsbidragets maximum från 9 000 kronor till 10 350 kronor — för Sveriges lärares nykterhetsförbunds och Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbunds instruktörer från 12 000 kronor till 13 800 kronor.

Beträffande antalet instruktörer anser jag mig med hänsyn till den ökande verksamheten inom Motorförarnas helnykterhetsförbund och De kristna samfundens nykterhetsrörelse böra tillstyrka, att till var och en av nämnda organisationer ställes medel till förfogande för ytterligare en instruktör. Jämväl överstyrelsens förslag om bidrag till ytterligare en instruktör hos Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund finner jag väl motiverat och föreslår att medel härför anvisas för nästa budgetår.

Anslagsposten till bidrag till instruktörer i alkoholfrågan torde sålunda böra upptagas med $(22 \times 10\,350 + 3 \times 13\,800 + 25 \times 4\,000 =)$ 369 100 kronor, vilket innebär en höjning med 85 900 kronor.

Vid bifall till vad jag nu förordat torde förevarande anslag uppräknas med $(125\,000 + 85\,900 =)$ 210 900 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 1 360 100 kronor.

[325] 15. Bidrag till Svenska nykterhetsfrämjandet

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	15 000	15 000
1956/57 (statsliggaren s. 767)	15 000	
1957/58 (förslag)	15 000	

Anslaget står till skolöverstyrelsens förfogande, att av överstyrelsen disponeras för utbetalning till Svenska nykterhetsfrämjandet, riksförening för bekämpande av alkoholmissbruk och alkoholsjukdomar, vilken äger använda de utbetalade medlen för bestridande av föreningens organisationskostnader. Bidrag ur anslaget utgår med lika stort belopp, som riksföreningen visar sig ha erhållit från annat håll för bestridande av föreningens organisationskostnader och övriga utgifter under budgetåret, dock att bidraget ej må överstiga 15 000 kronor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 5 000 kronor.

Departementschefen. Någon höjning av förevarande anslag för nästa budgetår anser jag mig icke kunna förorda. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska nykterhetsfrämjandet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 15 000 kronor.

[326] 16. Studiehjälsnämnden: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	136 900	140 791
1956/57 (statsliggaren s. 767)	117 700	
1957/58 (förslag)	123 000	

Studiehjälsnämnden begär i samband med förslag om omorganisation av nämndens kansli en höjning av anslaget till avlöningar med 2 200 kronor.

Nämnden anför i sina anslagsäskanden för nästa budgetår bland annat följande.

Då studiehjälpen omorganiserades år 1953, skedde icke någon ändring i kansliorganisationen. I avvaktan på närmare erfarenhet ansågs det lämpligast att låta organisationen tills vidare vara oförändrad. Sedan nu tillräcklig erfarenhet vunnits, anser nämnden tidpunkten inne att ompröva frågan om den mest ändamålsenliga organisationen av nämndens kansli. Den nuvarande organisationen brister i effektivitet, därför att den med kamerala och expeditionella uppgifter engagerade personalen är alltför fåtalig. Följden härav har blivit eftersläpning i det löpande arbetet samt försening av beskeden till de studiehjälpssökande. En förstärkning av denna sida av kansliet är därför oundgängligen nödvändig för att verksamheten skall löpa tillfredsställande. Å andra sidan kan en koncentration ske på tjänstemannasidan genom förskjutning av arbetsuppgifterna. Efter över-

väganden inom nämnden och kontakt med statens organisationsnämnd finner sig nämnden böra föreslå ändrad personalorganisation enligt följande sammanställning.

Nuvarande personal	Nämndens förslag
byråsekreterare i Ce 25: 28 amanuens i Ce 23: 23 —	förste byråsekreterare i Ce 27: 29 —
kanslibitråde i Ce 11: 11	kansliskrivare Ce 15: 16 kanslibitråde i Ce 11: 11 (fr. o. m. 1/1 1958 Ce 11: 12)
kontorsbiträde i Ce 8: 8 skrivbiträde i Cf 4	kontorsbiträde i Ce 8: 8 skrivbiträde i Cf 4 (från och med 1/4 1958 Ce 6)

Den förste byråsekreterare, som bör ersätta den nuvarande byråsekreteraren, övertager beredning och föredragning inför nämnden av större delen av de löpande ärendena, vilka nu handlägges av ordföranden. Härigenom frigöres ordföranden från löpande arbete och kan ägna sig åt planläggning och utveckling av verksamheten samt utredningar och kontakter med skolledare och andra av studiehjälpen intresserade parter. Byråsekreteraren skall vidare vara personalchef. Genom rationellare fördelning av arbetsuppgifterna och överflyttning till kontorspersonal av uppgifter, som nu bestrids av tjänstemännen, göres amanuens tjänsten överflödig och kan indragas.

På expeditionen anställs en ny befattningshavare, en kansliskrivare i Ce 15, vilken skall ansvara för bokföring, nämndens egna kassarörelse, utbetalning av stipendier och all registrering, leda och fördela övrigt arbete på expeditionen och ha det närmaste ansvaret för arbetets behöriga fortgång och utförande. Till kansliskrivaren eller annan på expeditionen överföres vidare från tjänstemännen statistikarbetet och uppsättandet av normala amorteringsplaner samt besvarandet av brev med förfrågningar om studiehjälp samt andra skrivelser av mer rutinmässig art. Med hänsyn härtill föreslås det nuvarande kanslibiträdet bibehållet. Övrig heltidsanställd personal föreslås bestå av två skrivbiträden liksom hittills.

Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör med hänsyn till föreslagna förändringar upptagas med 56 200 kronor, vilket innebär en minskning med 2 600 kronor. Vid beräkningen av anslagsposten har till vaktmästare utgående arvode upptagits med ett från 1 800 kronor till 2 400 kronor höjt belopp.

Beträffande övriga poster i avlöningsstaten har den särskilda ersättningen till ordföranden, eller skillnaden mellan lektorslön vid provårsläroverk i Stockholm och statlig pension till f. d. lektor, på grundval av införskaffade uppgifter beräknats med cirka 1 800 kronor högre belopp än för budgetåret 1956/57. Beloppet till ersättningar till granskningsmän föreslås höjt med 1 400 kronor med hänsyn till ökat behov av biträde vid granskningen av ansökningarna. Rörliga tilläggsposten bör höjas med 1 600 kronor till 14 900 kronor.

Lönenämnden har icke något att erinra mot att byråsekreterartjänsten omändras till en tjänst som förste byråsekreterare i Ce 27 och att en tjänst inrättas i Ce 15 som kansliskrivare.

Departementschefen. Med stöd av erfarenheterna av studiehjälpsnämndens verksamhet under de senaste åren föreslår nämnden en omorganisation av dess kansli. Detta förslag syftar till en förstärkning av biträdespersonalen, vilken är alltför fåtalig, och en koncentration av det på den kvalificerade personalen åvilande arbetet genom förskjutning i arbetsuppgifterna. Den föreslagna personalorganisationen synes ändamålsenlig och torde bättre än den nuvarande svara mot de uppgifter som lagts på nämnden och dess kansli. Jag anser mig med hänsyn härtill böra förorda, att förslaget genomföres från och med nästa budgetår (jämför För flera huvudtitlar gemensamma frågor).

Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande höjning av vissa arvoden torde vidare under anslaget böra beräknas en höjning med i runt tal 3 700 kronor.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget till 123 000 kronor, vilket innebär en höjning med 5 300 kronor. Anslaget torde böra fördelas på poster i enlighet med avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för studiehjälpsnämnden bör vidtagas erforderlig ändring.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga den ändring i personalförteckningen för studiehjälpsnämnden, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för studiehjälpsnämnden, att tillämpas från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	33 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal..	56 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	14 900
5. Ersättningar till granskningsmän, <i>förslagsvis</i> ..	18 400

Summa kronor 123 000

c) till *Studiehjälpsnämnden*: *Avlöningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 123 000 kronor.

[327] 17. Studiehjälpsnämnden: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	18 500	21 997
1956/57 (statsliggaren s. 768)	20 000	
1957/58 (förslag)	23 000	

Studiehjälpnämnden föreslår en höjning av delposten till övriga expenser (nu 18 000) med 3 000 kronor, varav 2 000 kronor på grund av ökade kostnader för tryckning av ansökningsblanketter och 1 000 kronor till upprustning av nämndens lokaler.

Departementschefen. Jag tillstyrker den föreslagna höjningen av förevarande anslag med 3 000 kronor till 23 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Studiehjälpnämnden*: *Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 23 000 kronor.

[328] **18. Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	65 000	91 950
1956/57 (statsliggaren s. 768)	80 000	
1957/58 (förslag)	100 000	

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 5 juni 1953 skall från och med budgetåret 1953/54 tills vidare för varje studielån, som beviljas ur statens lånefond för universitetsstudier och ur studielånefonden, utgå ett belopp av 10 kronor till generalpoststyrelsen såsom ersättning för dess bestyr med ifrågavarande lånerörelse. Ersättningen bestrides från förevarande anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 80 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till den faktiska anslagsbelastningen under senast tilländalupna budgetår synes anslaget för nästa budgetår böra höjas med 20 000 kronor till 100 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[329] **19. Statens biografbyrå: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	135 700	151 944
1956/57 (statsliggaren s. 768)	145 700	
1957/58 (förslag)	154 900	

Direktören för biografbyrån föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med ett till 7 100 kronor avrundat belopp enligt följande sammanställning.

1. Beslutad höjning av arvoden åt två filmcensorer	1 392
2. Ökade anslagsmedel till arvoden till suppleant för filmcensorer samt till extra filmcensur och till suppleant för extra filmcensur (nu 4 100)	900
3. Löneklassuppflyttning	869
4. Rörligt tillägg (nu 19 800)	3 900
	Summa ökning kronor 7 061

Härjämte föreslår direktören för biografbyrån att de i byråns personalförteckning upptagna maskinistbefattningarna i Ca 15 benämns filmtekniker.

Departementschefen. Mot den av direktören för biografbyrån framlagda medelsberäkningen har jag ej något att erinra. Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande höjning av vissa arvoden torde emellertid under anslaget böra beräknas en ytterligare höjning med i runt tal 2 100 kronor.

Beträffande de i personalförteckningen upptagna maskinisttjänsterna anser jag skäl föreligga att ändra tjänstebenenämningen. Med hänsyn till arbetsuppgifterna bör tjänsterna benämnas tekniker.

Anslaget torde böra uppföras med (145 700 + 7 100 + 2 100 =) 154 900 kronor och fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. I personalförteckningen för biografbyrån bör vidtagas den ändring, som föranledes av vad jag i det föregående föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens biografbyrå, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens biografbyrå, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	79 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	49 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal..	2 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	23 700
	Summa kronor 154 900

c) till Statens biografbyrå: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 154 900 kronor.

[330] 20. Statens biografbyrå: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	19 500	16 202
1956/57 (statsliggaren s. 769)	14 300	
1957/58 (förslag)	14 300	

Direktören för biografbyrån föreslår, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp.

Anslagsposten till reseersättningar, som nu är uppförd med 1 000 kronor, kan med hänsyn till anslagsbelastningen sänkas till 500 kronor. Innevarande budgetår har 1 000 kronor anvisats till upprustning av byråns möbel- och inventariebstånd. Även under budgetåret 1957/58 erfordras medel för sådan upprustning. Med hänsyn härtill och till ökade städningskostnader m. m. bör anslagsposten till expenser, som nu uppgår till 13 000 kronor, uppräknas med 500 kronor.

Departementschefen. Jag har intet att erinra mot den av direktören för biografbyrån gjorda beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår. Jag räknar sålunda med oförändrat anslag. Av anslaget torde 1 000 kronor böra avse fortsatt upprustning av biografbyråns möbel- och inventariebstånd.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens biografbyrå: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 14 300 kronor.

[331] 21. Bidrag till Barnfilmkommittén

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	11 000	11 000
1956/57 (statsliggaren s. 770)	11 000	
1957/58 (förslag)	16 000	

Barnfilmkommittén åtnjöt under åren 1949—1954 årligt bidrag till sin verksamhet ur åttonde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter. Under förevarande rubrik upptogs därefter på riksstaten för budgetåret 1954/55 ett reservationsanslag av 5 000 kronor (vartill kom 3 000 kronor av ett för kalenderåret 1954 anvisat bidrag av 6 000 kronor ur extrautgiftsanslaget). För budgetåret 1955/56 höjdes riksstatsanslaget med 6 000 kronor till 11 000 kronor.

Barnfilmkommittén hemställer för nästa budgetår om en anslagshöjning med 5 000 kronor. Kommittén framhåller, att dess verksamhet, som tidigare huvudsakligen kunnat bedrivas genom att frivillig arbetskraft, kontorslokal och visst material ställts till dess förfogande av kommittén stödjande organisationer, under de senaste åren kraftigt expanderat. Detta har nödvändiggjort anställande av heltidstjänstgörande sekreterare och anskaffande av en mindre kontorslokal. En bidragande orsak till den ökade verk-

samheten är enligt kommittén att filmbolagen blivit alltmer angelägna om kommitténs barnfilmjurus bedömning av filmer. Kan kommittén på grund av brist på medel icke tillmötesgå filmbolagen, då de begär sådan granskning, har man försuttit tillfället till den sanering av barnfilmen som framstår som en av barnfilmkommitténs viktigaste uppgifter.

Departementschefen. Med hänsyn till den viktiga roll för upplysning och rådgivning i barnfilmfrågor, som barnfilmkommittén kommit att spela, anser jag mig böra förorda ett från statens sida ökat ekonomiskt stöd åt kommittén för att därigenom trygga dess fortsatta verksamhet.

Jag tillstyrker den av kommittén äskade höjningen om 5 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Barnfilmkommittén* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 16 000 kronor.

[332] **22. Bidrag till Samfundet för hembygdsvård.** Samfundet, som bildades år 1916, har enligt sina stadgar till uppgift att främja den svenska hembygdsvården och vill i detta syfte verka för att nyanläggningar och omdaningar utföres med hänsyn till såväl landskapet och bygden som närmast omgivande natur och förutvarande anläggningar, för att natur- och kulturminnen av värde bevaras och för att kunskapen om och kärleken till hembygden ökas.

Samfundets ställning och uppgifter har berörts i samband med tillkomsten av den år 1953 ikraftträdde nya naturskyddslagstiftningen. Därvid förutsattes att samfundet skulle utnyttjas såsom rådgivande organ beträffande den gren av naturskyddsverksamheten, som brukar betecknas med ordet landskapsvård (se prop. 1952:188 s. 33 ff., L³U 28 och Rskr 413). I enlighet härmed har i kungörelsen den 30 december 1952 (nr 821) med närmare bestämmelser rörande tillämpningen av naturskyddslagen föreskrivits, att i ärenden, som avser tillämpningen av naturskyddslagens bestämmelser till skydd för landskapsbilden eller som eljest är av betydelse för landskapsvården, yttrande bör inhämtas från samfundet eller lokal organisation, som samfundet utsett.

Här ifrågavarande anslag har under vart och ett av budgetåren 1944/45—1952/53 uppförts med 25 000 kronor. Med hänsyn till samfundets i det föregående berörda särskilda uppgifter enligt den år 1953 ikraftträdde naturskyddslagstiftningen höjdes anslaget från och med budgetåret 1953/54 till nu utgående belopp, 45 000 kronor (statsliggaren s. 770).

Förutom bidrag ur förevarande anslag har samfundet innevarande budgetår erhållit understöd av statsmedel, dels ur anslaget till understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker med 4 500 kronor till utgivande av publikationen »Bygd och Natur, tidskrift för hembygdsvård», dels ock ur det under sjätte huvudtiteln uppförda reservationsanslaget Bidrag till vissa forsknings- och undersökningsarbeten med 15 000 kronor till bestridande av kostnaderna för av samfundet bedriven verksamhet i vägvårdande syfte (se statsliggaren s. 392).

Samfundet för hembygdsvård anhåller för nästa budgetår om en höjning av anslaget till 150 000 kronor. Av detta belopp avses 50 000 kronor för samfundets allmänna hembygdsvårdande verksamhet och 100 000 kronor till dess landskapsvårdande verksamhet.

Skolöverstyrelsen tillstyrker en höjning av anslaget till samfundet med 20 000 kronor.

Departementschefen. Någon höjning av anslaget för nästa budgetår anser jag mig icke kunna förorda. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Samfundet för hembygdsvård* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 45 000 kronor.

L. Gymnastiska centralinstitutet m. m.

[333] 1. Gymnastiska centralinstitutet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	415 200	429 807
1956/57 (statsliggaren s. 770)	467 000	
1957/58 (förslag)	500 000	

Direktionen över gymnastiska centralinstitutet föreslår att detta anslag för nästa budgetår höjes med 69 700 kronor till 536 700 kronor enligt följande sammanställning.

1. Inrättande av en lärartjänst i Cg 33 i kroppsövningarnas speciella teori med samtidig indragning av lärarbefattningen i psykologi och pedagogik (arvode nu 4 500 kronor).
2. Inrättande av en kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång.
3. Inrättande vid fysiologiska institutionen av en tjänst som försöksassistent i Ce 20.
4. Utbyte av en tjänst som tekniskt biträde i Ce 11 mot en tjänst som laboratoriebiträde i Ca 13.
5. Uppflyttning av en befattning vid fysiologiska institutionen som assistent i Cg 22 till assistent i Cg 27.
6. Ersättning åt vikarie för föreståndaren (+ 7 700).
7. Rörligt tillägg (+ 12 000).

Av direktionens framställning inhämtas bland annat följande.

1. L ä r a r t j ä n s t i k r o p p s ö v n i n g a r n a s s p e c i e l l a t e o r i. I avvaktan på de i 1951 års omorganisationsförslag framförda ändringarna i institutets organisation hemställde direktionen år 1954 om inrättandet av en lärartjänst i kroppsövningarnas speciella teori (särskilt psykologi och pedagogik) som föreslagits av gymnastiklärarutbildningssakkunniga (SOU 1951: 59 s. 70—72). Hemställan gjordes just vid denna tidpunkt med anledning av att innehavaren av vikariatet på en icke-ordinarie gymnastiklärartjänst, gymnastikdirektör O. Halldén, enligt gällande bestämmelser skulle ha varit tvungen att lämna denna tjänst den 1 juli 1955. Frågan fick då sin lösning genom att Kungl. Maj:t på nytt förordnade Halldén som lärare i gymnastik i lönegrad Cg 27, varjämte Halldén förordnades som lärare i psykologi och pedagogik med ett arvode av 4 500 kronor. Genom Halldéns långa erfarenhet som gymnastiklärare, kombinerad med de kunskaper i ämnena psykologi, pedagogik och sociologi, som han manifesterat genom akademiska examina, har Halldén enligt direktionens mening de största förutsättningar för att upprätthålla en tjänst i kroppsövningarnas

speciella teori. Tjänsten skulle förutom 110 timmar i psykologi och pedagogik omfatta 25 timmar i kroppsövningarnas historia, 65 timmar speciell teori samt cirka 300—350 timmar handledning av undervisningsövningar, vartill skulle komma personlig rådgivning och vägledning i undervisningsarbetet.

Undervisningen i psykologi omhänderhas redan nu av Halldén. Genom inrättandet av den föreslagna tjänsten kommer undervisningen i kroppsövningarnas historia att kunna utformas på ett rationellare och effektivare sätt än förut. Därjämte vinner man att de redan tidigare genom ökat elevantal och utökning av lärostoffet hårt belastade lärarna i kroppsövningarnas metodik och praktik avlastas denna arbetsbörda.

Undervisningen i kroppsövningarnas speciella teori föreslogs av gymnastiklärarutbildningssakkunniga till sammanlagt 250 timmar, varav cirka 80 timmar skulle ligga på läraren anknuten till psykologi och pedagogik. Med anledning av att undervisningen för övrigt icke kommer att undergå den genomgripande omorganisation, som förutsattes i de sakkunnigas förslag, föreslås här cirka 65 timmar.

Direktionen understryker att det betydelsefulla ämnet kroppsövningarnas teori icke fått den plats i utbildningsprogrammet, som bör tillkomma detsamma. Detta beror till stor del på att den kategori av lärare som hittills skött detsamma icke haft tillräcklig utbildning.

Eftersom tjänstgöringen för läraren i kroppsövningarnas speciella teori vid G. C. I. i många hänseenden kommer att överensstämma med lektorernas vid lärarhögskolan, föreslår direktionen att även lönesättningen blir detsamma och att tjänsten placeras i Cg 33. Härmed bortfaller arvodet å 4 500 kronor för läraren i psykologi och pedagogik.

2. **Kontorsbiträde.** Expeditionspersonalen vid institutet utgjordes intill år 1945 av en kamrer på deltid mot arvode för handhavande av kassarörelsen, en kansliskrivare och registrator samt en expeditionsvakt. Från och med 1945 inskränktes personalen till en kansliskrivare, samtidigt redogörare och registrator, samt en förste expeditionsvakt.

I och med att institutets elevantal utökats och undervisningen moderniserats har arbetsuppgifterna för expeditiönspersonalen ökat i hög grad. Den ökade arbetsbördan har bland annat resulterat däri att lärarna vid institutet aldrig kan få skrivarbeten eller stencileringsarbeten gjorda på expeditionen. Det skulle vara mycket mera rationellt, om skrivarbetet i största möjliga utsträckning kunde utföras på expeditionen av en för just detta ändamål skolad befattningshavare.

4. **Utbyte av en befattning som tekniskt biträde mot en befattning som laboratoriebiträde.** Vid institutionen finnes en tjänst som tekniskt biträde i Ce 11. Innehavaren av denna tjänst fullgör samma arbete som vid andra fysiologiska institutioner fullgöres av laboratoriebiträden i lönegrad 13. På flyg- och navalmedicinska nämndens stat finnes en tjänst som laboratoriebiträde i lönegrad 13, vars innehavare utför sitt arbete på fysiologiska institutionen. Här fullgör sålunda två befattningshavare fullt jämförbara arbetsuppgifter men har olika löneställning.

6. **Ersättning åt vikarie.** Jämlikt § 6 mom. 2 gällande stadga för G. C. I. kommer direktionen att under läsåret 1957/58 bevilja föreståndaren minskning med hälften av den honom såsom lärare åliggande under-

visningsskyldigheten. Kostnaderna för ersättning åt vikarie för föreståndaren under nämnda tid beräknar direktionen till 7 700 kronor.

Statskontoret erinrar om att direktionen i anslagsäskandena för budgetåret 1955/56 föreslog utbyte av en arvodesbefattning såsom lärare i psykologi och pedagogik mot en lärartjänst i kroppsövningarnas speciella teori i Ca 30, vilket önskemål avvisades av statsmakterna. Statskontoret uttalar — under hänvisning även till statens lönenämnds tidigare ställningstagande i lönegradsfrågan — att ämbetsverket icke är berett tillstyrka inrättandet av den nu förordade lärartjänsten, som skulle placeras i så hög lönegrad som 33.

Det ånyo framförda yrkandet om inrättande av en befattning såsom försöksassistent i lönegraden Ce 20 vid fysiologiska institutionen anser sig statskontoret icke kunna biträda.

Statens lönenämnd hänvisar till sitt utlåtande över gymnastiska centralinstitutets anslagsäskanden för budgetåret 1954/55. Lönenämnden framhåller att nämnden vidhåller sin där uttalade uppfattning, att den icke anser sig kunna tillstyrka förslaget om en tjänst i kroppsövningarnas speciella teori i vidare mån än att en personlig tjänst i Cg 30 inrättas för gymnastikdirektören O. Halldén.

I vad avser löneställningen för assistenttjänsten erinrar nämnden om att det vid tjänstens inrättande (1946 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, s. 530) uttalades, att den borde placeras i samma lönegrad som förste assistentbefattningarna vid de tekniska högskolorna. Lönenämnden framhåller att sistnämnda befattningar numera är placerade i reglerad befordringsgång Cg 19 eller Cg 21—Cg 23. Avser man att bibehålla den i ärendet omförmälda medicine licentiaten I. Åstrand på ifrågavarande tjänst, vill nämnden dock icke motsätta sig att en personlig tjänst i 27 lönegraden inrättas för henne.

Departementschefen. Jag vill till en början erinra om att jag den 20 april 1956 med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat numera professor vid karolinska institutet O. T. Sjöstrand att såsom sakkunnig verkställa översyn av föreliggande utredningar angående omorganisation m. m. av den för närvarande till gymnastiska centralinstitutet förlagda sjukgymnastutbildningen. Det Sjöstrand meddelade uppdraget har genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 juni 1956 utvidgats att avse jämväl utredning av frågan om den framtida organisationen av den till sydsvenska gymnastikinstitutet i Lund förlagda sjukgymnastutbildningen. Sedermera har jag, med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 juni 1955, uppdragit åt kommissionen för förhandlingar med bland annat Malmöhus läns landsting rörande frågor, som äger samband med lasarettets i Lund upplåtande för medicinsk undervisning, att i anslutning till den sakkunniges utrednings-

arbete beträffande den till institutet i Lund förlagda sjukgymnastutbildningen upptaga förhandlingar med nämnda landsting rörande lasarettets i Lund upplåtande för sjukgymnastutbildning vid en statlig sjukgymnastskolas förläggande till Lund.

Sjöstrand har den 15 oktober 1956 överlämnat betänkande rörande sjukgymnastutbildningen vid gymnastiska centralinstitutet. Detta betänkande har därefter varit föremål för sedvanlig remissbehandling. Huruvida beredningen av de i det föregående avsedda frågorna om sjukgymnastutbildningen kan avslutas i så god tid att eventuella förslag kan framläggas för innevarande års riksdag, anser jag mig för närvarande icke kunna bedöma.

Direktionens förslag om inrättande av en extra lärarbefattning i kroppsövningarnas speciella teori, avsedd för gymnastikdirektören O. Halldén, synes mig beaktansvärt. Jag anser emellertid, att ifrågavarande förslag bör ytterligare övervägas, innan definitiv ställning kan tagas till detsamma. Med hänsyn härtill är jag icke nu beredd att tillmötesgå direktionens framställning.

Jag biträder direktionens förslag om inrättande av en biträdestjänst i reglerad befordringsgång, avsedd för expeditionen. Mot förslaget om att särskilda medel bör beräknas för ersättning åt vikarie för institutets föreståndare har jag ingen erinran.

Direktionens förslag om inrättande av en tjänst som försöksassistent samt om utbyte av en tjänst som assistent i Cg 22 mot en dylik tjänst i Cg 27 är jag däremot icke beredd att tillstyrka.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i fråga om lönegradsplacementen för vissa tjänster och uppräknings av vissa arvoden torde medel böra beräknas dels för utbyte av tjänsten som tekniskt biträde i Ce 11 vid fysiologiska institutionen mot en tjänst som laboratoriebiträde i Ce 13, dels ock för ifrågakommande arvodeshöjningar.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit bör förevarande anslag för nästa budgetår uppräknas med 21 000 kronor. Härutöver erfordras på grund av 1956 års riksdags beslut angående statstjänstemännens löner under år 1956 m. m. en höjning av anslaget med 12 000 kronor. Anslaget bör i enlighet härmed för nästa budgetår uppföras med 500 000 kronor. Det bör fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för gymnastiska centralinstitutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	137 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	63 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal..	213 500
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	86 100
	<hr/>
	Summa kronor 500 000

b) till *Gymnastiska centralinstitutet*: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kronor.

[334] 2. Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	114 900	123 377
1956/57 (statsliggaren s. 772)	117 700	
1957/58 (förslag)	157 400	

Direktionen över gymnastiska centralinstitutet föreslår att detta anslag för nästa budgetår höjes med 70 700 kronor till 188 400 kronor. Av höjningen avser 54 000 kronor anslagsposten till reseersättningar, 10 000 kronor delposten till bränsle, lyse och vatten, 6 500 kronor delposten till övriga expenser samt 200 kronor anslagsposten till publikationstryck.

I sin motivering anför *direktionen* i huvudsak följande.

Vid institutets gymnastiklärarlinje är viss obligatorisk undervisning förlagd till plats utom Stockholm. Sålunda förekommer skidutbildning i fjällterräng årligen under 14 dagar. Vidare är idrottsutbildning under 3 veckor under vårterminen förlagd utom Stockholm. Utbildning i orientering, naturskydd, skidåkning och lägerliv m. m. föranleder även resor utom Stockholm. Kostnaderna för eleverna i samband med denna undervisning utanför Stockholm är mycket betungande och kan uppskattas till sammanlagt omkring 54 000 kronor. I likhet med vad som sker vid lärarhögskolan synes ersättning böra utgå till eleverna. *Direktionen* hemställer, att ersättning åt elev vid institutet vid obligatorisk undervisning utom Stockholm måtte få utgå, dels såsom resebidrag med belopp, högst motsvarande kostnaden för resa från Stockholm till utbildningsorten och åter enligt reseklass C i allmänna resereglementet, dels ock vid skidutbildning i fjällterräng samt vid idrottsutbildning utom Stockholm under den s. k. idrottsperioden (3 veckor) såsom traktamente med högst 10 kronor för dag. Ersättningen föreslås skola betridas ur anslagsposten till reseersättningar.

Övriga förslag till höjda anslags- och delposter i omkostnadsstaten grundar sig på belastningen under budgetåret 1955/56. Höjningen av delposten till övriga expenser beror dels på höjda städningskostnader, dels ock på utökade städningsområden (en ny gymnastiksal).

I skrivelse den 24 september 1956 hemställer *Sveriges förenade studentkårer (SFS)*, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1957/58 till gymnastiska centralinstitutet anvisa ett exkursionsanslag av 53 500 kronor för täckande av elevernas kostnader för de resor till och de uppehåll på annan ort än studieorten, som ingår i den obligatoriska undervisningen. I skrivelsen anföres bland annat följande.

Undervisningen vid gymnastiska centralinstitutet är i princip kostnadsfri för eleverna, så till vida som inga termins-, inskrivnings- eller examensavgifter erlägges till institutet. I realiteten är emellertid de studerande vid institutets friskgymnastlinje betungade med kända utgifter i samband med en årlig obligatorisk utbildningskurs i fjällen, en tre veckor lång idrottsutbildning varje vårtermin utanför Stockholm samt resor i Stockholms omgivning för utbildning i orientering, naturskydd, skidåkning och lägerliv ävensom resor för utbildning i simning och inomhusbollspel, för vilka ämnen institutet saknar lokaler. Då således studiekostnaderna inte begränsats till kostnader för uppehälle å studieorten, kan de studerande inte anse, att principen om kostnadsfri undervisning i realiteten är förverkligad vid gymnastiska centralinstitutet.

Enligt en i skrivelsen intagen sammanställning beräknar SFS, att de utgifter, som en elev vid gymnastiska centralinstitutet har att bestrida för nu ifrågavarande undervisning, uppgår till i genomsnitt 410 kronor per år.

I fortsättningen hänvisar SFS till statsmakternas behandling av förevärande fråga i fjol (se 1956 års åttonde huvudtitel, s. 718 f. samt SU 8 p. 113) och anför bland annat:

Obligatoriska studieresor och obligatorisk vistelse på annan ort än studieorten förekommer i undervisningen också vid t. ex. skogshögskolan och veterinärhögskolan. Medel för bestridande av elevernas kostnader för resor och uppehälle finns emellertid anvisade i dessa högskolors omkostnads- och materielanslag. Likaledes finns inom universitetens materielanslag anvisade i form av exkursionsanslag medel för att täcka motsvarande kostnader i samband med olika slag av fältarbeten.

Departementschefen. Med anledning av direktionens och Sveriges förenade studentkårers förnyade framställningar om bidrag till gymnastiska centralinstitutets elever till kostnader för resor i samband med obligatorisk undervisning utanför Stockholm har jag låtit verkställa en närmare undersökning av nu ifrågavarande medelsbehov. På grundval av denna undersökning förordar jag att ett belopp av 23 000 kronor för nästa budgetår beräknas för ändamålet. Bidragsbeloppet torde lämpligen bära uppföras såsom en särskild, maximerad anslagspost under detta anslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter rörande medelsdispositionen.

Mot direktionens förslag beträffande omkostnadsanslaget i övrigt har jag intet att erinra.

Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppräknas med (23 000 + + 10 000 + 6 500 + 200 =) 39 700 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 157 400 kronor.

[335] **3. Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	26 100	28 879
1956/57 (statsliggaren s. 772)	38 000	
1957/58 (förslag)	44 000	

Direktionen över gymnastiska centralinstitutet hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 9 000 kronor. Av detta belopp avser 4 000 kronor materiel och 5 000 kronor engångsutgifter för bokinköp och bokbindning.

Av direktionens framställning inhämtas bland annat följande.

Materiel. Av anslagsmedlen till materiel, för innevarande budgetår 35 000 kronor, disponeras 16 000 kronor av fysiologiska institutionen.

Enligt direktionen har de senaste årens höjning av medelsanvisningen till fysiologiska institutionens materielutgifter knappast täckt den allmänna prishöjningen på vetenskaplig apparatur. Den fysiologiska institutionen måste erhålla rimliga materielanslag om forskning och undervisning skall kunna bedrivas. Direktionen framhåller att, då riksdagen beslöt inrättandet av en fysiologisk institution vid G. C. I., denna institution i princip jämställdes med motsvarande institutioner vid universitet och högskolor. Direktionen anser att institutionen för närvarande intar en särställning beträffande anslagen och upprepar därför tidigare krav på att ett materielanslag av 20 000 kronor ställes till institutionens förfogande.

Bokinköp och bokbindning. För bokinköp och bokbindning disponeras under innevarande budgetår 3 000 kronor. Under senare år har biblioteket alltmer kommit till användning. Såväl lektioner med hela kurser som enskilt arbete förlägges alltmer dit. Det måste vara ett oeftergivligt krav att bibliotekets bokbestånd är representativt för de ämnen, som studeras vid institutet. Dessutom kräves inköp av biblioteksmateriel, kort, lösa pärmar, kartonger m. m. Både bokinköp och bokbindning har måst eftersättas. Facklitteratur och tidskrifter, värdefulla för undervisningen och elevernas studier har ej kunnat anskaffas. Direktionen anholder därför om ett engångsanslag av 5 000 kronor för att kunna upphjälpa vad sålunda eftersatts.

Departementschefen. Jag biträder direktionens förslag om ökning av anslagsmedlen till fysiologiska institutionens materielanskaffning med 4 000 kronor. Vidare förordar jag att ett engångsbelopp av 2 000 kronor beräknas för bokinköp och bokbindning. Hela anslaget torde sålunda för nästa

budgetår böra uppföras med 44 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 44 000 kronor.

[336] **4. Gymnastiska centralinstitutet: Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	9 700	8 521
1956/57 (statsliggaren s. 772)	16 000	
1957/58 (förslag)	16 000	

Direktionen över gymnastiska centralinstitutet föreslår att oförändrat anslag, 16 000 kronor, anvisas för nästa budgetår.

Direktionen framhåller, att den i avvaktan på resultatet av utredningen angående sjukgymnastutbildningen icke ansett sig böra nu ifrågasätta ökningarna i utgående anslag.

Departementschefen. I anslutning till vad jag vid behandlingen av gymnastiska centralinstitutets avlöningsanslag anfört beträffande frågan om sjukgymnastutbildningen förordar jag oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår under förevarande anslag. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gymnastiska centralinstitutet: Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 16 000 kronor.

[337] **5. Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	6 500	6 500
1956/57 (statsliggaren s. 773)	6 500	
1957/58 (förslag)	6 500	

Enligt beslut av Kungl. Maj:t skall detta anslag huvudsakligen användas till bestridande av kostnader för förhyrande av simhallar, idrottshallar, gymnastiksalor, idrottsplatser och dylikt till kurser i olika idrottsgrenar för studerande vid Stockholms högskolor.

Föreningen hemställer för nästa budgetår om ett anslag av 19 060 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka någon anslagshöjning utan föreslår, att oförändrat belopp, 6 500 kronor, anvisas för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 6 500 kronor.

[338] 6. Undervisning i idrott för högskolestudenter i Stockholm och Göteborg

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	29 200	30 065
1956/57 (statsliggaren s. 773)	30 900	
1957/58 (förslag)	31 800	

Genom beslut den 1 juni 1956 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att detta reservationsanslag skall under innevarande budgetår disponeras på följande sätt:

1. Arvode åt en idrottslärare i Stockholm, <i>högst</i>	14 904
2. Arvode åt en idrottslärare i Göteborg, <i>högst</i>	7 452
3. Anskaffande av lokaler m. m. i Stockholm	4 500
4. Anskaffande av lokaler m. m. i Göteborg	4 000
	Summa kronor 30 856

Genom beslut den 18 maj 1956 har Kungl. Maj:t förordnat, att till de arvoden, som enligt tidigare meddelat beslut må utgå till en idrottslärare i Göteborg och en idrottslärare i Stockholm, skall räknat från och med den 1 januari 1956 tills vidare läggas särskilda tillägg av sådan storlek, att arvodena kommer att uppgå, för idrottsläraren i Göteborg till högst 7 752 kronor för år och för idrottsläraren i Stockholm till högst 15 504 kronor för år. I den mån nämnda årliga arvodestillägg av 300 kronor respektive 600 kronor avser budgetåret 1956/57, skall de jämlikt samma beslut bestridas från det under tolfte huvudtiteln anvisade förslagsanslaget till Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för vissa löne- och pensionsförhöjningar.

Lärarkollegiet vid karolinska institutet har hemställt att anslagsposten till arvode åt en idrottslärare i Stockholm uppräknas med 600 kronor till 15 504 kronor.

Idrottsnämnden vid universitetet och högskolorna i Göteborg har under hänvisning till tidigare förslag i ämnet hemställt att idrottslärartjänsten i Göteborg från och med budgetåret 1957/58 ändras till heltidstjänst och hänföres till lönegraden Ce 23.

Det mindre akademiska konsistoriet vid Göteborgs universitet har anhållit att kanslern för rikets universitet ville göra förnyad framställning om åtgärder för genomförande av idrottsnämndens förslag.

Universitetskanslern tillstyrker såväl lärarkollegiets vid karolinska institutet som idrottsnämndens förslag.

Departementschefen. Jag anser mig — i likhet med föregående år — icke kunna tillstyrka att befattningen som idrottslärare i Göteborg omregleras eller att tjänstgöringen för idrottsläraren utvidgas. Med hänsyn till förutnämnda beviljade arvodestillägg torde emellertid förevarande reservations-

anslag böra höjas med 900 kronor till 31 800 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Undervisning i idrott för högskolestudenter i Stockholm och Göteborg* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 31 800 kronor.

[339] **7. Understöd åt svenska Dalcroze-institutet**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	10 000	10 000
1956/57 (statsliggaren s. 773)	10 000	
1957/58 (förslag)	10 000	

Föreståndaren för svenska Dalcroze-institutet hemställer för nästa budgetår om en höjning av detta anslag med 5 000 kronor.

Skolöverstyrelsen tillstyrker den föreslagna höjningen.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka någon anslagshöjning utan föreslår oförändrad medelsanvisning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt svenska Dalcroze-institutet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

[340] 1. Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	412 400	409 850
1956/57 (statsliggaren s. 774)	418 500	
1957/58 (förslag)	204 400	

Detta reservationsanslag disponeras för innevarande budgetår på följande sätt.

1. Bidrag till utgivande av Svenskt biografiskt lexikon		100 000
2. Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker i övrigt		318 500
	Summa kronor	418 500

1. **Bidraget till utgivande av Svenskt biografiskt lexikon.** Genom beslut den 29 juni 1956 har Kungl. Maj:t från det för innevarande budgetår under tolfte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för vissa löne- och pensionsförmåner anvisat högst 2 600 kronor till bestridande av kostnader för förhöjda arvoden till vissa befattningshavare, som avlönas med anlåtande av detta bidrag.

Samfundet för Svenskt biografiskt lexikons utgivande hemställer att bidraget för nästa budgetår höjes med 4 412 kronor till 104 412 kronor. Av höjningen avser 2 600 kronor förutnämnda överskridande samt 1 812 kronor automatisk höjning av arvodet dels för huvudredaktören (motsvarande uppflyttning i löneklass från 37:39 till 37:40), dels för redaktionssekreteraren (motsvarande dylik uppflyttning från 25:25 till 25:26).

Statens sakrevision har — såsom anmäldes i 1956 års statsverksproposition — i en i augusti 1955 upprättad promemoria lämnat en redogörelse för en företagen granskning av samfundets verksamhet.

Sedan *samfundets styrelse* den 12 oktober 1955 avgivit yttrande över denna promemoria har *sakrevisionen* med skrivelse den 9 november 1955 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Sedermåra har yttranden i ärendet avgivits av *samfundets styrelse* den 10

februari 1956, av *riksräkenskapsverket* den 11 april 1956, av *statskontoret* den 23 april 1956 samt ånyo av *samfundets styrelse* den 29 maj 1956.

I särskild skrivelse den 21 september 1956 har *samfundets styrelse* hemställt, att 68 846 kronor måtte anvisas för gäldande av vissa engångsavgifter avseende pensionering av lexikonets huvudredaktör, professorn Bengt Hildebrand.

Statskontoret, som yttrat sig över nämnda framställning, har anfört bland annat följande.

Statskontoret har från statens pensionsanstalt införskaffat yttrande i ärendet. Av detsamma inhämtas bland annat, att utav de i framställningen angivna engångsavgifterna 14 105 kronor belöper å tid efter den 1 januari 1950, medan 54 741 kronor avser sådan del av tidigare anställning, som icke utan kostnad kan tillgodoräknas. Vid bedömande av frågan i vilken utsträckning statsbidrag till dessa avgifter skall medgivas, bör enligt statskontorets mening såsom högsta gräns sättas ett belopp, motsvarande de engångsavgifter, som erfordras för att Hildebrand må kunna tillgodoföras två tredjedelar av anställningstid före den 1 juli 1953, då hans befattning förenades med pensionsrätt enligt SPA-reglementet. Med utgångspunkt häri skulle tillgodoräkning ifrågakomma med högst 11 år 10 månader ($\frac{2}{3}$ av tiden 1/12 1937—30/6 1953 samt 1 år 6 månader enligt k. brev den 4/11 1955). Då Hildebrand mot nämnda engångsavgift av 14 105 kronor tillgodoföres 10 år 3 månader, har statskontoret icke något att erinra mot att statsbidrag medgives för gäldande härav. För tillgodoräkning av ytterligare tid — 1 år 7 månader — upp till förenämnda gräns erfordras emellertid engångsavgift till betydande belopp. Med hänsyn härtill och med beaktande jämväl av att Hildebrand under senare år utöver ordinarie lön åtnjutit så stora inkomster av lexikonarbetet, att han bort kunna i viss utsträckning själv sörja för sin pensionering, anser sig statskontoret icke böra tillstyrka, att statsmedel tages i anspråk för erläggande av engångsavgifter utöver vad förut förordats. Därest Kungl. Maj:t skulle finna skäl tillmötesgå framställningen i vidare mån, synes statsbidrag böra lämnas högst för möjliggörande av tillgodoräkning av återstående hälft eller 9 månader av den statliga anställningstid om 1 år 6 månader, som innefattas i Kungl. Maj:ts i ärendet bifogade beslut den 4 november 1955 och som utan kostnad tillgodoräknats till hälften.

Till gäldande av ifrågakommande engångsavgifter torde medel böra av riksdagen ställas till samfundets förfogande.

2. Understödet för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker i övrigt. Ur denna anslagspost utgår för närvarande understöd för utgivande av huvudsakligen vetenskapliga publikationer. Kungl. Maj:t fördelar anslagsmedlen efter ansökningar. Över ansökningarna avger i regel vederbörande myndigheter yttranden. Teologiska, humanistiska, medicinska och odontologiska tidskrifter utgör huvudgruppen av här avsedda publikationer. En mindre grupp omfattar vetenskapliga och populärvetenskapliga tidskrifter m. m. inom andra områden. Såsom villkor för åtnjutande av understöd har Kungl. Maj:t

i regel föreskrivit, att mottagaren skall överlämna ett bestämt antal exemplar (pliktexemplar) till bland annat vissa statliga bibliotek.

Såsom omnämnts i fjolårets statsverksproposition, har *vittherhets-, historie- och antikvitetsakademien* i skrivelse den 7 juni 1955 hemställt om avsevärt ökad medelsanvisning till de vetenskapliga humanistiska och teologiska tidskrifterna samt om ändamålsenliga former för fördelningen av ifrågavarande medel.

Akademien har i nämnda framställning anfört bland annat följande.

Redan universitetsberedningen har berört önskvärldheten av en uppdelning av det heterogena lärdaverksanslaget på de olika vetenskaperna och har i samband därmed föreslagit inrättandet av en humanistisk publiceringsnämnd, som utom fördelningen av de humanistiska, teologiska m. fl. tidskriftsanslagen skulle omhänderha främjandet av tillkomsten av läroböcker i skilda ämnen, vidare fördelning av tryckningsbidrag samt översättnings- och språkgranskningsunderstöd till doktorsavhandlingar. Enligt akademiens mening borde emellertid fördelningen av anslagen till de vetenskapliga humanistiska och teologiska tidskrifterna lämpligen kunna anföras åt humanistiska fondens nämnd, som ju genom sin övriga verksamhet besitter en vid överblick över här ifrågavarande vetenskapsområden och som därjämte genom sin sammansättning representerar ej blott vår humanistiska akademi utan även de humanistiska sektionerna (fakulteterna) vid landets samtliga universitet och högskolor. De facto utgör den också i mångt och mycket den humanistiska motsvarigheten till forskningsråd och publikationsnämnder inom andra vetenskaper. Den har ju därtill sin administration färdig och beprövad, även om en viss utvidgning torde komma att erfordras för denna nytillkommande och ifråga om anslag m. m. helt fristående uppgift. Denna torde dock näppeligen i förhållande till nämndens nuvarande åligganden behöva te sig alltför betungande utan synes närmast böra framstå som en naturlig supplerung av dessa. Att därmed en väsentlig del av anslagen till humanistisk och teologisk forskning och publicering skulle sammanföras under inseeende av en och samma eminent sakkunniga organisation måste enligt akademiens uppfattning ur flera synpunkter räknas som en avgjord fördel.

Statskontoret erinrar i sitt yttrande över vittherhetsakademiens framställning om att ämbetsverket i utlåtande över 1945 års universitetsberednings betänkande VI (SOU 1951:9) funnit det vara av vikt att likartade bedömningsgrunder tillämpades beträffande stödåtgärder till publikationsverksamheten inom alla vetenskapsgrenar. I nämnda utlåtande hade statskontoret vidare uttalat, att frågan om understöd åt teologi och humaniora icke borde lösas isolerad för sig utan avgöras i ett sammanhang för samtliga berörda ämnesområden. Statskontoret vidhåller denna ståndpunkt i frågan.

Kanslern för rikets universitet har med anledning av vittherhetsakademiens framställning låtit inhämta vissa uppgifter om tryckningskostnader och övriga data rörande tidskrifter, som utgivits med stöd av nu ifrågavarande anslagsmedel. En sammanställning av nämnda uppgifter har bifogats kanslerns yttrande.

Beträffande de s. k. pliktexemplaren framhåller kanslern, att utredningen givit vid handen, att merkostnaderna för dessa i flertalet fall icke är av någon större omfattning. I fråga om fördelningen av understöd anför kanslern bland annat följande.

Jag får för min del framhålla, att den nuvarande anordningen för medeltilldelning från lärdaverksanslaget är föga rationell. En fackmannanämnd för bedömning av dessa frågor skulle givetvis besitta helt andra möjligheter till en sakkunnig granskning av de föreliggande anslagsbehoven och ha bättre möjligheter till den kontakt med vederbörande tidskriftsredaktioner, som synes önskvärd. Ett dylikt organ skulle också kunna på ett tillfredsställande sätt överblicka det sammanlagda anslagsbehovet inom vederbörande vetenskapliga fackområde. För ernående av en dylik rationell ordning synes det mig klart, att det förfarande, som nu tillämpas inom den naturvetenskapliga publiceringsverksamheten, bör leda till efterföljd i vad avser motsvarande verksamhet inom de teologiska, medicinska (odontologiska) och humanistiska områdena. I överensstämmelse härmed tillstyrker jag, att behandlingen av ansökningar om understöd till sistnämnda publikationsverksamhet och utbetalande av bidrag till densamma anförtros åt särskilda organ, konstruerade i huvudsak på enahanda sätt som naturvetenskapliga forskningsrådets publiceringsnämnd. Frågor om publiceringsanslag till teologiska och humanistiska tidskrifter bör härvid prövas av en inom humanistiska fonden tillsatt nämnd och motsvarande spörsmål för de medicinska (odontologiska) tidskrifternas del av en nämnd inom medicinska forskningsrådet. Det bör ankomma på dessa organ att jämväl bestämma antalet förekommande pliktexemplar. I detta sammanhang vill jag framhålla, att jag i likhet med 1945 års universitetsberedning (del VI s. 53) funnit övervägande skäl tala för att systemet med pliktexemplar bibehålles i den utsträckning, som är erforderlig med hänsyn till de vetenskapliga bibliotekens behov av bytesexemplar. I var och en av de av mig ifrågasatta nya publiceringsnämnderna torde böra ingå en i biblioteksfrågor sakkunnig person ävensom tryckeriintendenten i statskontoret.

Departementschefen. Vad först gäller bidraget till utgivande av Svenskt biografiskt lexikon tillstyrker jag det av samfundets styrelse framlagda förslaget, att bidraget för nästa budgetår höjes på grund av vissa automatiska merkostnader för löner. Højningen torde lämpligen böra avrundas till 4 400 kronor.

I enlighet med vad jag förordat i fjolårets statsverksproposition har Kungl. Maj:t för innevarande budgetår fastställt en särskild stat för dispositionen av bidraget till lexikonets utgivande. Dylik stat torde böra fastställas jämväl för nästa budgetår.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen har sakrevisionens granskning av samfundets verksamhet varit föremål för en ingående remissbehandling. De allvarliga erinringar, som sakrevisionen riktat mot samfundets ekonomiska förvaltning, har bemötts av samfundets styrelse. På vissa väsentliga punkter i ärendet har statskontoret och riksräkenskapsverket uttalat olika meningar. Vad i ärendet förekommit har övertygat mig

om behovet av en särskild sakkunnigutredning rörande Svenskt biografiskt lexikon. En sådan utredning bör enligt min mening avse, jämte annat, den viktiga frågan om utgivningstakten. Jag har därför för avsikt att inom kort anhålla om Kungl. Maj:ts bemyndigande att för nämnda ändamål tillkalla en särskild sakkunnigutredning.

Den av samfundets styrelse ingivna framställningen om statsbidrag för gäldande av vissa engångsavgifter för huvudredaktörens pensionering är jag ännu icke beredd att taga ställning till.

Jag övergår härefter till frågan om understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker i övrigt. När jag i fjol behandlade förevarande anslagsfråga, uttalade jag, att vitterhetsakademiens framställning om ökad medelsanvisning till humanistiska och teologiska tidskrifter samt om ändamålsenliga former för anvisade medels fördelning liksom remissutlåtandena över framställningen borde göras till föremål för ytterligare överväganden. Jag har vid den fortsatta prövningen av dessa frågor funnit det angeläget, att nuvarande system — kännetecknat av en till Kungl. Maj:t centraliserad fördelning av anslagsmedlen — så långt som för närvarande låter sig göra ersättas med ett smidigare förfaringssätt. I betraktande av att särskilda publiceringsmedel för närvarande utgår till bland annat statens naturvetenskapliga forskningsråd och statens samhällsvetenskapliga forskningsråd anser jag det lämpligt att uppgiften att fördela bidrag till utgivande av vetenskapliga tidskrifter och arbeten på de teologiska, humanistiska, medicinska och odontologiska områdena i fortsättningen anförtros de organ, som för närvarande ombesörjer fördelningen av motsvarande forskningsanslag. Jag åsyftar därvid å ena sidan humanistiska fondens nämnd och å andra sidan statens medicinska forskningsråd. Jag föreslår därför, att särskilda medel för nästa budgetår anvisas för teologisk och humanistisk respektive medicinsk och odontologisk publiceringsverksamhet under de nuvarande humanistiska och medicinska forskningsanslagen. De för medicinsk och odontologisk publiceringsverksamhet anvisade medlen bör därvid uppföras under en särskild anslagspost under det medicinska forskningsanslaget.

Vad härefter beträffar anslagsavvägningen för nästa budgetår har jag funnit en förstärkning av medelsanvisningen för nu ifrågavarande ändamål starkt motiverad. Med utgångspunkt i beloppet för innevarande budgetår, 318 500 kronor, förordar jag att den sammanlagda medelsanvisningen för nästa budgetår höjes till 400 000 kronor. Av detta belopp bör 175 000 kronor reserveras för humanistisk och teologisk publiceringsverksamhet och 125 000 kronor för medicinsk publiceringsverksamhet, vari jag inbegriper jämväl odontologisk publiceringsverksamhet. Återstoden, 100 000 kronor, bör ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för bidrag till sådan publiceringsverksamhet, som icke kan hänföras till nyss angivna områden. Sistnämnda medel bör anvisas under förevarande anslag.

I fråga om de förut avsedda medelsanvisningarna till humanistisk och teologisk samt medicinsk publiceringsverksamhet torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter rörande medlens disposition. Jag vill emellertid — i anslutning till vad universitetskanslern uttalat rörande de s. k. pliktexemplaren — här tillägga, att skyldighet att överlämna dylika enligt min mening bör gälla även i fortsättningen.

Vid bifall till vad jag nu förordat bör hela anslaget för nästa budgetår uppföras med (104 400 + 100 000 =) 204 400 kronor. Anslaget torde, såsom hittills, böra fördelas på två anslagsposter.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 204 400 kronor.

[341] **2. Bidrag till nämnden för svensk språkvård**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	20 000	20 000
1956/57 (statsliggaren s. 775)	20 000	
1957/58 (förslag)	20 000	

Nämnden hemställer att detta anslag för nästa budgetår höjes med 16 000 kronor. I sin motivering framhåller nämnden bland annat att ökade kostnader till följd av den allmänna prisstegringen och den ökade verksamheten gjort det hittills utgående statsanslaget otillräckligt.

Statskontoret uttalar, att nämnden i sina anslagsäskanden för budgetåret 1956/57 framfört i stort sett samma önskemål som de nu föreliggande. Enligt ämbetsverkets mening synes några nya omständigheter, som bör beaktas vid anslagsprövningen, icke ha tillkommit. Statskontoret anser sig icke kunna tillstyrka att de framlagda förslagen tillmötesgås men erinrar om att ämbetsverket i sitt utlåtande över nämndens anslagsframställning för budgetåret 1956/57 fann en höjning med 2 000 kronor motiverad med hänsyn till den allmänna lönelöftningen.

Departementschefen. Jag anser mig icke heller i år kunna förorda någon höjning av detta anslag, som alltså för nästa budgetår bör uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nämnden för svensk språkvård* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 20 000 kronor.

[342] **3. Humanistisk forskning.** För innevarande budgetår har till Bidrag till främjande av humanistisk forskning anvisats ett anslag av 850 000 kronor (statsliggaren s. 775).

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställer *vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien*, efter framställning av *humanistiska fondens nämnd*, om oförändrad medelsanvisning.

I skrivelse den 8 februari 1956 har *humanistiska fondens nämnd* hemställt, att extra ordinarie befattningar måtte inrättas för sju arvodesanställda befattningshavare vid de vetenskapliga verken Svenskt diplomatarium, en publikationsserie innehållande svenskt medeltida urkundsmaterial, samt Sveriges kyrkor, ett konsthistoriskt inventarium.

Nämnden har vidare hemställt, att vid avslag å nämnda framställning spörsmålet om pensionering av ifrågavarande arvodister måtte ordnas aningen genom anslutning till statens pensionsanstalt, eller ock försäkringsvägen enligt grunder, som i 1955 års statsverksproposition förordats beträffande forskare hos statens naturvetenskapliga forskningsråd.

Statskontoret, som yttrat sig över sistnämnda skrivelse, avstyrker bifall till de däri föreslagna åtgärderna.

Departementschefen. Med hänvisning till vad jag vid behandlingen av anslaget till understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker föreslagit i fråga om särskild medelsanvisning till bland annat humanistisk och teologisk publiceringsverksamhet beräknar jag för nämnda ändamål under förevarande anslag ett belopp av 175 000 kronor för nästa budgetår.

Anvisning av statsmedel till humanistisk och teologisk forskning och publiceringsverksamhet torde i fortsättningen böra ske under anslagsrubriken Humanistisk forskning.

Frågan om pensionering av vissa befattningshavare, knutna till verken Svenskt diplomatarium och Sveriges kyrkor, är jag icke beredd att nu pröva.

Vid bifall till vad jag förordat bör anslaget för nästa budgetår ökas med 175 000 kronor till 1 025 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Humanistisk forskning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 1 025 000 kronor.

[343] 4. Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	109 100	93 846
1956/57 (statsliggaren s. 776)	113 600	
1957/58 (förslag)	128 300	

Statens medicinska forskningsråd föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 25 600 kronor till 139 200 kronor. Av höjningen hänför sig 1 100 kronor till automatisk ökning av avlöningskostnaderna på

grund av 1956 års riksdags beslut angående höjning av statstjänstemännens löner under år 1956 m. m., 13 000 kronor till anslagsposten till ersättningar för särskilda utredningar och 11 500 kronor till anslagsposten till ersättning åt sekreterare och annan personal, sjukvård, expenser m. m.

I sin motivering för anslagshöjningarna anför forskningsrådet bland annat följande.

Genom den uppgång av antalet ansökningar av forskningsanslag, som följt med ökningen av det till rådets förfogande stående anslaget för främjande av medicinsk forskning, har förvaltningsanslagets anslagspost till ersättningar för särskilda utredningar blivit otillräcklig. Då denna post icke höjts innevarande budgetår, får posten anses avpassad till det 1955/56 gällande forskningsanslaget av 2 miljoner kronor. Antalet ansökningar, som rådet och dess försvarsmedicinska nämnd hade att behandla budgetåret 1954/55 var 231 stycken och detta antal steg budgetåret 1955/56 till 305 stycken. Om ökningen fram till budgetåret 1957/58 antages bli något mindre per år eller 50 stycken skulle ansökningarnas summa budgetåret 1957/58 ha stigit med cirka 100 stycken. Då man i genomsnitt får räkna med att en sakkunnig yttrar sig om varje ansökan och då rådet honorerar sitt arbetsutskott per behandlad ansökan, kan efter de mycket blygsamma ersättningar, som rådet ger för dessa uppdrag, kostnaden per behandlad ansökan beräknas till 100 kronor. Denna beräkningsmetod ger till resultat, att utredningsposten för budgetåret 1957/58 behöver höjas med 10 000 kronor. Därvidlag har rådet icke tagit hänsyn till behovet av ökade ersättningar till speciella utredningsuppdrag. Under budgetåret 1955/56 kunde anlitate sakkunniga och arbetsutskottets medlemmar icke honoreras efter nu angivna principer, och inte heller kunde skäliga dagarvoden för sammanträdesdagarna utbetalas till rådets och försvarsmedicinska nämndens ledamöter, utan nedprutningar fick ske i båda dessa avseenden. Prutningen uppgick sammanlagt till cirka 2 750 kronor. Detta deficit, som under nuvarande budgetår måste förutsättas bli större än under budgetåret 1955/56, bör enligt rådets mening även täckas i anslaget för budgetåret 1957/58. Med ledning av nu anförda beräkningar kommer rådet fram till att delposten för särskilda utredningar för budgetåret 1957/58 bör höjas med 13 000 kronor.

Anslagsposten till ersättning åt sekreterare och annan personal, sjukvård, expenser m. m. är för närvarande synnerligen pressad. Rådet måste räkna med att i framtiden extra personal vid vissa tillfällen i ökad omfattning behöver inkallas till kansliet och föreslår, att detta tillsviðare får ske genom tillfälliga anställningar mot arvode. Den behövliga kapacitetsökningen torde komma att motsvara ytterligare ett skrivbiträde, varför rådet hemställer, att ifrågavarande delpost uppräknas med en summa motsvarande arvode för ett skrivbiträde efter lägsta löneklassen i reglerad beföringång eller med 6 500 kronor. Härtill bör, vid bifall till rådets hemställan om inrättande av en medicinsk publikationsnämnd, läggas anslag till de för denna verksamhet nödvändiga förvaltningskostnaderna med 5 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till vad forskningsrådet anført synes mig en viss höjning av medelsanvisningen till ersättningar för särskilda utredningar befogad. Jag förordar därför att anslagsposten till nämnda ända-

mål uppräknas med 5 000 kronor. Rådets framställning om medel för anställande av tillfällig biträdespersonal anser jag mig böra i så måtto tillstyrka att jag för detta ändamål beräknar 5 000 kronor. Jag förutsätter emellertid att rådet, i den mån dylik personal avses bli anställd för heltidstjänstgöring, därvid kommer att anlita extra anställningsform.

Jag har tidigare denna dag vid anmälan av frågan om understöd till tidskrifter, lärda verk och läroböcker föreslagit, att särskilda medel till medicinsk publiceringsverksamhet bör för nästa budgetår anvisas under det till statens medicinska forskningsråd utgående reservationsanslaget till medicinsk forskning. I anslutning härtill förordar jag att under förevarande anslag ett belopp av 3 000 kronor anvisas för nästa budgetår för täckande av de förvaltningskostnader, som uppkommer för rådet vid handläggningen av ärenden rörande utdelning av bidrag ur de till medicinsk publiceringsverksamhet avsedda anslagsmedlen.

Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i fråga om uppräknig av vissa arvoden beräknar jag för nämnda ändamål under förevarande anslag ett belopp av 600 kronor.

Med beaktande jämväl av den av forskningsrådet beräknade automatiska ökningen av avlöningskostnaderna, 1 100 kronor, torde hela anslaget sålunda för nästa budgetår böra höjas med 14 700 kronor till 128 300 kronor. Liksom för närvarande bör det ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser om anslagets disposition.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens medicinska forskningsråd: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 128 300 kronor.

[344] **5. Statens medicinska forskningsråd: Medicinsk forskning.** Å riksstaten har för innevarande budgetår till Statens medicinska forskningsråd: Främjande av medicinsk forskning anvisats ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställer *medicinska forskningsrådet*, att anslaget till främjande av medicinsk forskning uppdelas i två anslagsposter, varav en till medicinsk forskning och en till försvarsmedicinsk forskning. Rådet räknar samtidigt med en ökning av behovet av anslagsmedel till ifrågavarande forskning med sammanlagt 1 257 000 kronor enligt följande sammanställning:

1. Ökning av anslagsmedlen till medicinsk forskning utom den försvarsmedicinska (nu 2 275 000) + 500 000
2. Ökning av anslagsmedlen till försvarsmedicinsk forskning (nu 225 000) + 757 000

Forskningsrådet hemställer vidare, att under en särskild rubrik, Statens medicinska forskningsråd: Medicinsk publikationsnämnd, måtte för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

Forskningsrådet har i sin framställning om anslag för nästa budgetår anfört bland annat följande.

Statens medicinska forskningsråd har i tidigare petitaskrivelser uttalat, att medicinens utveckling i stort samt planer och önskemål för sjukvårdens utbyggnad i vårt land gjorde det troligt, att statens medicinska forskningsråd under en femårsperiod skulle behöva få sitt anslag till främjande av medicinsk forskning stegvis ökat, så att ett totalanslag på 4 000 000 kronor därefter skulle uppnås. Rådet har med den allra största tillfredsställelse konstaterat, att anslagen för de två senaste budgetåren årligen ökat med 500 000 kronor i överensstämmelse med denna plan. Ett fullföljande av rådets plan innebär, att förevarande anslag för budgetåret 1957/58 ökas med 500 000 kronor.

Motiven för den i årets petitaskrivelse begärda planmässiga ökningen med 500 000 kronor överensstämmer i stort sett med dem, som rådet anfört i sina tidigare petitaskrivelser. Anspråken på rådets forskningsanslag är i ständigt stigande. Sålunda utgjorde ansökningarna om forskningsanslag budgetåret 1954/55, då 1 500 000 kronor fanns för utdelning, omkring 3 100 000 kronor och budgetåret 1955/56, då 2 000 000 kronor fanns för utdelning omkring 4 100 000 kronor. Detta förhållande återspeglar den pågående utbyggnaden av de medicinska institutionerna vid landets fakulteter och högskolor. Utbyggnaden har inneburit inrättandet av ett antal nya institutioner och kliniker, vid vilka antalet kvalificerade forskare med fasta befattningar ökat avsevärt i antal. Vid dessa institutioner har också de nya, lägre forskarbefattningarna dragit till sig ett antal unga forskare, som påbörjat forskningsarbete och senare genom de växande anslagen till fakulteterna och till rådet kunnat gripa sig an med allt större och betydelsefullare uppgifter. I enlighet med statsmakternas intentioner pågår således forskningsutbildning av blivande universitetslärare och läkare i en mycket tillfredsställande omfattning vid våra medicinska institutioner. För att denna rekrytering av nya forskarutbildade kadrar skall kunna fortsätta fordras emellertid ökade forskningsanslag.

En förutsättning för hela utvecklingen av medicinen är givetvis en bred och djupgående grundforskning vid de teoretiska institutionerna. Härför krävs ökade möjligheter på alla den teoretiska grundforskningens områden. Beträffande vissa delar av det medicinska forskningsområdet föreligger speciella omständigheter, som rådet särskilt vill behandla. Åtskilliga forskningsproblem inom arbetsfysiologiens och arbetspsykologiens område samt angränsande delar av arbetsvetenskapen är praktiskt betydelsefulla. Till grundforskningen på detta fält hör problemet om muskelarbetets inverkan på människoorganismen och dess delorgan. I den tillämpade forskningen bör särskilt uppmärksammas problem i anslutning till människans anpassning till arbetet särskilt för vissa grupper, såsom partiellt arbetsföra, och frågor i samband med särskilda arbetsförhållanden, som t. ex. olika typer av industri-, skogs-, jordbruks- och hemarbete. Den nu existerande forskningen på detta område i vårt land behöver väsentligt vidgas och detta kommer att kräva avsevärda anslag från det medicinska rådets sida.

Enligt rådet är det nödvändigt att ytterligare vidga forskningen rörän-

de ärftligheten hos människan. Motiven för utvidgad forskning inom den medicinska genetiken härrör från flera omständigheter. Beträffande den kliniska medicinen i allmänhet är det av stor betydelse för behandling och rådgivning att känna till huruvida en sjukdom är ärftligt betingad eller inte. Det är också viktigt att känna till hur de patologiska ärftlighetsanlagen genom ändrade biokemiska förlopp bringar organismens funktion i olag med sjukdom eller defekt som följd. Om sådan kunskap vinnes kan det bli möjligt att terapeutiskt motverka dessa ändrade biokemiska förlopp, varigenom behandling av den ärftliga sjukdomen kan komma till stånd. För att förebygga utbredningen av ärftliga sjukdomar är det också nödvändigt att känna anlagens fördelning i befolkningsgrupper och deras samband med olika demografiska förteelser. Behovet av vidgad human-genetisk forskning har ytterligare aktualiserats genom utvecklingen på atomenergiens område. Enligt rådets mening torde ytterligare anslag här vara nödvändiga. Rådet avser att i fråga om den medicinska genetiken uppta kontakt och samverkan med atomkommittén.

På den kliniska sidan har statens medicinska forskningsråd tidigare särskilt uppmärksammat behovet av ökad forskning inom psykiatrien. Rådet vill återigen framhålla den synnerligen stora betydelsen av att denna rådets ansträngning kan föras vidare och ytterligare förstärkas. Enligt rådets mening är en intensifierad psykiatrisk forskning en viktig faktor när det gäller att dra kompetent folk till de ledande platserna inom sinnessjukvården. Den medicinska forskningen är också den säkraste vägen att förbilliga sinnessjukvården, liksom den influerat på den medicinska vården i allmänhet. Senare tiders medicinska upptäckter har lett till en omvandling av sjukvården, förkortat vårdtiderna och gjort sjukhusvård onödig vid många sjukdomstillstånd. Liknande framgångar torde stå att vinna för sinnessjukvårdens del.

Ett närliggande fält av medicinen är socialmedicinen, där enligt den beslutade läkarutbildningsreformen socialmedicinska institutioner skall utbyggas vid de medicinska lärosätena. De socialmedicinska undersökningarna är i regel kostnadskrävande och fordrar samarbete mellan sociologer, psykologer och statistiker. Alkoholforskningen behandlar problem, som har starka socialmedicinska aspekter. Tillkomsten av det av riksdagen beslutade alkoholsjukhuset och den dit förlagda professuren i teoretisk alkoholforskning kommer att medföra ökat anslagsbehov för rådets nämnd för alkoholforskning. Socialmedicinska undersökningar av olika slag torde vara synnerligen önskvärda med hänsyn till behovet att få tillförlitlig kunskap om effekten av samhällets åtgärder på olika socialvårdsområden. Den förebyggande hälsovården fordrar en utökad socialmedicinsk forskning för att kunna rationellt planeras.

Då rådet för framtiden vill hålla isär anslaget till försvarsmedicinsk forskning och anslaget till övrig medicinsk forskning, bör detta senare anslag minskas med den summa som under budgetåret 1956/57 står till försvarsmedicinska nämndens förfogande, eller 225 000 kronor. Rådet hemställer således om ett reservationsanslag för främjande av medicinsk forskning utom försvarsmedicinsk forskning för budgetåret 1957/58 på 2 775 000 kronor.

Försvarsmedicinska nämnden har i skrivelse till statens medicinska forskningsråd angivit storleken av de anslagsmedel, som enligt nämnden skulle tillgodose föreliggande behov av försvarsmedicinsk forskning. Bland de

forskningsprojekt, som redan tidigare varit föremål för understöd från nämndens sida, föreligger ökade behov av anslag till särskilt strålskyddsforskning och brännskadeforskning samt forskning rörande biologisk och kemisk krigföring och till psykologisk-psykiatriska undersökningar. Även andra områden av medicinsk forskning bör enligt nämndens mening bearbetas särskilt ur försvarsmedicinska synpunkter. Fortsatt forskningsarbete på de av nämnden upptagna områdena är oundgängligen nödvändigt ur såväl vetenskaplig synpunkt som beredskapssynpunkt. Den nuvarande medelstillelningen tillåter inte nämnden att angripa försvarsmedicinska problem annat än i synnerligen begränsad omfattning. Under budgetåret 1956/57 utgår 225 000 kronor som anslag till försvarsmedicinsk forskning. Enligt försvarsmedicinska nämndens beräkningar föreligger för budgetåret 1957/58 ett anslagsbehov på 982 000 kronor, vilket skulle innebära en ökning av anslagstillelningen till försvarsmedicinsk forskning med 757 000 kronor. Rådet hemställer, att en särskild anslagspost till främjande av försvarsmedicinsk forskning uppföres för nästa budgetår och att denna anslagspost med hänsyn till behovet av understöd av den försvarsmedicinska forskningen uppföres med ett belopp av 982 000 kronor.

Vad beträffar förslaget om ett särskilt anslag till medicinsk publiceringsverksamhet anför rådet bland annat följande.

I petitaskrivelse med förslag angående det s. k. lärdaverks-anslaget har universitetskanslern i fråga om anslaget för budgetåret 1956/57 föreslagit, att de medel av förutnämnda anslag, som gått till understöd till medicinska tidskrifter, skulle utbrytas och överföras till ett anslag, som fördelades av en under medicinska forskningsrådet verksam publikationsnämnd. Kungl. Maj:t ansåg, att frågan borde göras till föremål för ytterligare överväganden (1956 års åttonde huvudtitel, s. 725 f.). Då det är uppenbart att rådet har större möjligheter att genom experter bedöma läget för de olika medicinska tidskrifterna ur finansieringssynpunkt än vad universitetskanslersämbetet har, hemställer rådet, att Kungl. Maj:t måtte uppta det av universitetskanslern framställda förslaget rörande en medicinsk publikationsnämnd till förverkligande, och att ett anslag på 200 000 kronor måtte anvisas till ifrågavarande publiceringsverksamhet.

I sitt den 4 januari 1956 avgivna betänkande (SOU 1956: 1) har 1952 års åldringsvårdsutredning bland annat föreslagit ökade anslag till medicinska forskningsrådet för vidgande av den geriatriska forskningen. Ifrågavarande betänkande och remissyttrandena däröver kommer att anmälas av chefen för socialdepartementet i särskild proposition, till vilken torde få hänvisas.

Departementschefen. Under hänvisning till vad jag vid anmälan av anslaget till understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker anfört torde de hittills från nämnda anslag till medicinsk publiceringsverksamhet utgående medlen i fortsättningen böra anvisas från rådets forskningsanslag. Sistnämnda reservationsanslag torde från och med nästa budgetår böra upptagas under den ändrade rubriken Statens medicinska forskningsråd: Medicinsk forskning. De under ifrågavarande anslag anvisade medlen torde böra fördelas på två anslagsposter, varav en till medicinsk

forskning och en till medicinsk publiceringsverksamhet. Vid utgången av budgetåret 1956/57 förefintlig reservation å det nuvarande medicinska forskningsanslaget torde böra överföras till den nya anslagsposten till medicinsk forskning.

Det nuvarande anslaget till främjande av medicinsk forskning har för innevarande budgetår höjts med 500 000 kronor till 2 500 000 kronor. Forskningsrådet begär nu en ytterligare höjning med 1 257 000 kronor. Då jag är fullt medveten om att behovet av anslagsmedel för den medicinska och försvarsmedicinska forskningen är mycket stort, anser jag mig även för nästa budgetår böra föreslå en betydande anslagshöjning. Denna synes mig lämpligen böra avvägas till 500 000 kronor. Den föreslagna anslagsposten till medicinsk forskning bör alltså för nästa budgetår uppföras med 3 000 000 kronor.

Vad beträffar medelsanvisningen till medicinsk publiceringsverksamhet vill jag erinra om att jag vid anmälan av anslaget till understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker tillstyrkt, att den föreslagna nya anslagsposten till medicinsk publiceringsverksamhet uppföres med 125 000 kronor.

Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med 3 125 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Statens medicinska forskningsråd: Medicinsk forskning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 3 125 000 kronor.

[345] **6. Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	69 000	74 072
1956/57 (statsliggaren s. 776)	86 500	
1957/58 (förslag)	100 300	

Naturvetenskapliga forskningsrådet hemställer, att rådets anslagsmedel till förvaltningskostnader för nästa budgetår höjes med 33 500 kronor till 120 000 kronor. Höjningen betingas — förutom av automatisk ökning av avlöningskostnaderna — av följande förslag:

A v l ö n i n g a r

- 1) höjning av årsarvodet till rådets ordförande (nu 5 000 kronor) med 2 000 kronor,
- 2) höjning av årsarvodet till publiceringsnämndens ordförande (nu 1 500 kronor) med 1 000 kronor,
- 3) höjning av anslagsmedlen till ersättningar för särskilda utredningar (nu 21 000 kronor) med 12 000 kronor,
- 4) inrättande av en skrivbiträdestjänst i reglerad befordringsgång,
- 5) inrättande av en tjänst som biträdande sekreterare med lön enligt reglerad befordringsgång, varvid ett arvode av 6 000 kronor till deltidanställd biträdande sekreterare bortfaller.

O m k o s t n a d e r

6) höjning av anslagsmedlen till expenser (nu 7 000 kronor) med 2 000 kronor.

Av rådets framställning inhämtas bland annat följande.

3. Rådet framhåller att en höjning av de arvoden, som nu utgår till rådets ledamöter för varje behandlat ansökningsärende, är nödvändig med hänsyn till höjningen av den allmänna lönenivån. Ytterligare framhålles, att en höjning av rådets forskningsanslag automatiskt kommer att medföra en ökning av kostnaderna för utredningsarbete.

4. En höjning av rådets forskningsanslag kommer att medföra en ökning av arbetet på rådets kansli. Rådet räknar med att en utökning av biträdespersonalen med ett biträde i reglerad befordringgång är ofrånkomlig.

6. Behovet av medel för expenser m. m. väntas komma att stiga till följd av den stegrade arbetsbelastningen på rådets kansli.

Departementschefen. I anslutning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående uppräknig av vissa arvoden torde för nämnda ändamål under förevarande anslag böra beräknas ett avrundat belopp av 1 300 kronor.

I fråga om anslagsmedlen till ersättningar för särskilda utredningar anser jag mig böra tillstyrka en höjning med 6 000 kronor. Forskningsrådets förslag om förstärkning av kanslipersonalen finner jag mig såtillvida kunna biträda, att jag föreslår anvisande av 4 000 kronor till extra skrivhjälp. Därutöver räknar jag med en automatisk ökning av avlöningskostnaderna med 1 500 kronor.

Vad beträffar medlen till omkostnader beräknar jag en höjning av medelsanvisningen med 1 000 kronor.

Vid bifall till vad jag förordat bör förevarande anslag för nästa budgetår höjas med 13 800 kronor till 100 300 kronor. Liksom hittills bör det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser om anslaget disposition.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 100 300 kronor.

[346] **7. Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig forskning.** Å riksstaten för innevarande budgetår har anvisats dels ett reservationsanslag av 2 250 000 kronor till Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Främjande av naturvetenskaplig forskning, *dels ock* ett reservationsanslag av 405 000 kronor till Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig publiceringsverksamhet. *Forskningsrådet* hem-

ställer för nästa budgetår om höjning av det förra anslaget med 1 250 000 kronor och det senare anslaget med 45 000 kronor. Ur rådets anslagsframställning må här anföras följande.

Det är för vetenskapens representanter en stor tillfredsställelse att de senaste årtiondenas vetenskapliga framsteg åstadkommit en good-will för vetenskapen och en förankring i vida kretsar, som tidigare ej varit möjlig. Särskilt betydelsefull är den förståelse som vetenskapens önskemål numera möter från alla grupper inom riksdagen. I förhandenvarande läge kunde det synas motiverat att föra fram önskemål om anslag för forskning av en ny storleksordning. Möjligheten att utveckla och stimulera vetenskaplig verksamhet är emellertid icke enbart en penningfråga, den är också i allra högsta grad en personfråga. Förutsatt att rådet fortsättningsvis kan räkna med en ökning av årsanslagets storlek allteftersom de personella resurserna stiger, så är en successiv måttlig stegring av anslaget ur denna synpunkt att föredraga framför abrupta stegringar med stora tidsmellanrum. Ett annat skäl till en något avvaktande hållning när det gäller årsanslagets storlek är tillsättandet av 1955 års universitetsutredning, som under hand meddelat sin avsikt att ta kontakt med forskningsråden i de forskningsfrågor, som både när det gäller universiteten och på annat sätt är av intresse för utredningens arbete. Rådet har mot bakgrunden av de anförda principiella sypunkterna ansett sig böra äska ett forskningsanslag, som visserligen är icke obetydligt större än anslaget för budgetåret 1956/57, men som dock ej föregriper de förslag som universitetsutredningen kan tänkas komma fram till.

Under sistförflutna år har forskningsrådet för att skapa sig en tillförlitlig bild av var åtgärder behövs och även för att för statsmakterna kunna presentera forskningens behov om önskemål riktat en rundfråga till landets forskare i naturvetenskapliga discipliner. Av svaren på rådets rundfråga framgår bland annat att ett mycket stort antal forskningsområden och forskningsprojekt, som mer eller mindre försummats, snart måste börja bearbetas och att därför avsevärda ekonomiska resurser kommer att krävas. Härutöver har önskemål om förstärkt medelstillsdelning framförts från företrädare för praktiskt taget alla de vetenskapsområden, vilka redan förut är föremål för forskningsverksamhet i vårt land.

Även om man bortser från behovet av att stimulera forskning inom nya områden och ge utökad stöd åt vissa områden, som är i särskilt behov därav, framträder ett starkt behov av större ekonomiska resurser för rådet enbart för att vidmakthålla den redan pågående forskningsverksamheten. Under budgetåret 1955/56 svarade mot ett ansökt belopp av omkring 3 miljoner kronor ett tillgängligt belopp av 1,8 miljoner kronor. Utgående från siffrorna för ansökta belopp budgetåren 1953/56 skulle man för 1957/58 få räkna med ett ansökt belopp av omkring 4 miljoner kronor. Såsom i tidigare petitaskrivelser påpekats representerar detta ansökta belopp inte det verkliga föreliggande behovet utan snarare vad de sökande tror sig ha någon förhoppning om att få från rådet. Den i förhållande till behovet stigande knappheten på medel illustreras av att medelsbeloppet per beviljat anslag hållit sig anmärkningsvärt konstant under rådets tioåriga verksamhetstid trots det under denna tid starkt sänkta penningvärdet. Tar man hänsyn härtill har en högst avsevärd sänkning av medelsbeloppet för av rådet beviljade forskningsanslag skett, ett förhållande som

utan tvivel beror på de alltmera ökade svårigheterna för rådet att kunna tillgodose behovet.

Beträffande publiceringsverksamheten framhåller rådet, att den utvidgning av forskningsverksamheten, som en höjning av forskningsanslaget kan föranleda, måste kompletteras med ökade möjligheter för publicering av forskningsresultaten.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att *forskningsrådets samarbetsdelegation* i skrivelse den 29 juni 1956 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidga de möjligheter, som tidigare givits forskningsråden att ordna pensionsförsäkring för ett begränsat antal högt kvalificerade forskare, till att även gälla pensionsförsäkring för sådana högt kvalificerade tekniker, vilka av vederbörande forskningsråd bedömes ha den skicklighet och sköta en så ansvarsfull tjänst, att ett ordnande av pensionsförsäkring framstår som skäligt och rimligt.

Departementschefen. Vid anmälan av anslaget till understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker har jag förordat, att de föreslagna nya medelsanvisningarna till humanistisk och medicinsk publiceringsverksamhet skall anvisas under vederbörande forskningsanslag. I analogi härmed torde de hittills under det särskilda reservationsanslaget till Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig publiceringsverksamhet anvisade medlen i fortsättningen böra anvisas under rådets forskningsanslag. Sistnämnda anslag torde vidare — i överensstämmelse med vissa andra forskningsanslag — från och med nästa budgetår böra uppföras under den ändrade rubriken Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig forskning. De under ifrågavarande anslag anvisade medlen torde böra fördelas på två anslagsposter, varav en till naturvetenskaplig forskning och en till naturvetenskaplig publiceringsverksamhet. Vid utgången av budgetåret 1956/57 förefintliga reservationer å de nu utgående naturvetenskapliga forsknings- och publiceringsanslagen torde böra överföras till vederbörande nya anslagsposter.

Det nuvarande anslaget till främjande av naturvetenskaplig forskning har för innevarande budgetår höjts med 450 000 kronor. Forskningsrådet begär nu en ytterligare anslagshöjning med 1 250 000 kronor. I likhet med forskningsrådet finner jag starka skäl tala för en ytterligare förstärkning av anslagsmedlen till naturvetenskaplig forskning. Jag anser mig därför böra tillstyrka en höjning av anslagsmedlen härtill med 500 000 kronor. Den föreslagna anslagsposten till naturvetenskaplig forskning bör alltså för nästa budgetår uppföras med 2 750 000 kronor.

Forskningsrådets förslag om ökad medelsanvisning till naturvetenskaplig publiceringsverksamhet anser jag mig icke böra biträda. Den föreslagna anslagsposten till naturvetenskaplig publiceringsverksamhet bör alltså för nästa budgetår uppföras med 405 000 kronor.

Föreliggande förslag om pensionsförsäkring av viss teknisk personal är jag icke beredd att nu pröva.

Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med 3 155 000 kronor, innebärande en höjning i förhållande till innevarande budgetårs medelsanvisning för här avsedda ändamål med 500 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens naturvetenskapliga forskningsråd: Naturvetenskaplig forskning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 3 155 000 kronor.

[347] **8. Bidrag till publicering av den svenska djuphavsexpeditionens resultat**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	50 000	10 047
1952/53	60 000	24 983
1953/54	60 000	33 096
1954/55	1 000	12 873
1955/56	1 000	26 084
1956/57 (statsliggaren s. 777)	1 000	
1957/58 (förslag)	39 000	

Rörande tillkomsten av detta reservationsanslag torde få hänvisas till 1951 års åttonde huvudtitel, s. 462 ff.

Statens naturvetenskapliga forskningsråd hemställer att anslaget för nästa budgetår höjes med 56 000 kronor till 57 000 kronor.

I sin motivering framhåller forskningsrådet att avsikten från början var att för nu ifrågavarande ändamål ett årligt anslag av 50 000 kronor under fem år skulle ställas till förfogande. Publiceringen hade emellertid ej kunnat ske så snabbt som ursprungligen beräknades. Forskningsrådet finner att arbetet nu fortskridit så långt, att det föreslagna beloppet, 57 000 kronor, under budgetåret 1957/58 är behövt.

Departementschefen. Vid utgången av budgetåret 1955/56 förelåg under detta anslag en reservation av i runt tal 65 000 kronor. Med anledning härav har jag låtit närmare undersöka medelsbehovet under innevarande och nästa budgetår. På grundval av nämnda undersökning anser jag mig böra förordna, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 39 000 kronor, vilket innebär en höjning med 38 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till publicering av den svenska djuphavsexpeditionens resultat* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 39 000 kronor.

**[348] 9. Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd:
Förvaltningskostnader m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	23 000	23 000
1956/57 (statsliggaren s. 777)	23 000	
1957/58 (förslag)	30 000	

Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd hemställer att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 7 000 kronor till 30 000 kronor. Højningen avser anslagsposten till ersättning för särskilda utredningar och oförutsedda utgifter.

Som motivering anföres att föredragningen av ärendena ofta kräver omfattande förberedelse och att de belopp, som hittills utgått för ändamålet, omkring 15 kronor för ärende, är alltför låga.

Departementschefen. Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anført i fråga om uppräknig av vissa arvoden beräknar jag för nämnda ändamål under förevarande anslag ett avrundat belopp av 400 kronor. Forskningsrådets förslag om højning av anslagsposten till ersättningar för särskilda utredningar och oförutsedda utgifter anser jag mig böra i huvudsak biträda. Jag förordar att hela anslaget för nästa budgetår höjes med 7 000 kronor till 30 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd: Förvaltningskostnader m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

**[349] 10. Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd:
Samhälls- och rättsvetenskaplig forskning**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	450 000	342 313
1956/57 (statsliggaren s. 777)	480 000	
1957/58 (förslag)	495 000	

Detta reservationsanslag disponeras under innevarande budgetår på följande sätt:

1. Främjande av samhällsvetenskaplig forskning	360 000
2. Främjande av rättsvetenskaplig forskning	85 000
3. Bidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten	35 000
Summa kronor	480 000

Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 30 000 kronor. Rådet föreslår därvid

oförändrad medelsanvisning under posten 1, höjning med 15 000 kronor av posten 2 samt likaledes höjning med 15 000 kronor av posten 3.

I sin motivering anför forskningsrådet beträffande posten 2, att ansökningarnas sammanlagda belopp under budgetåret 1955/56 avsevärt överstigit forskningsanslaget. Sålunda hade rådet prövat 31 ansökningar på tillhoppa drygt 209 000 kronor. Någon minskning av behovet synes enligt rådet icke kunna påräknas.

Vad gäller posten 3 åberopar rådet vad det i anslagsframställningen för innevarande budgetår anfört till stöd för en höjning av denna post.

Större akademiska konsistoriet i Uppsala hemställer, under hänvisning till en av *juridiska fakulteten* gjord framställning, att posten Bidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten höjes från 35 000 kronor till 75 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig såtillvida böra biträda forskningsrådets förslag att jag förordar en höjning av anslagsposten till främjande av rättsvetenskaplig forskning med 15 000 kronor. Hela anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med 495 000 kronor. I anslutning till vad jag föreslagit beträffande vissa andra forskningsanslag torde vidare anslagsrubriken böra ändras till Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd: Samhälls- och rättsvetenskaplig forskning. Vid sådant förhållande torde vid utgången av innevarande budgetår förefintlig behållning å det nuvarande anslaget böra överföras till det nya anslaget.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd: Samhälls- och rättsvetenskaplig forskning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 495 000 kronor.

[350] **11. Psykologisk och pedagogisk forskning.** I det föregående har jag vid anmälan av avlöningsanslaget till lärarhögskolan i Stockholm förordat, att ett särskilt reservationsanslag till Psykologisk och pedagogisk forskning skall från och med nästa budgetår uppföras å riksstaten. I enlighet med vad jag därvid föreslagit torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 130 000 kronor.

Vid utgången av innevarande budgetår förefintlig behållning å reservationsanslaget till Psykologisk-pedagogiska institutet: Undersökningar och kurser torde böra överföras till det nya anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Psykologisk och pedagogisk forskning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 130 000 kronor.

[351] 12. Flyg- och navalmedicinska nämnden: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	240 000	266 449
1956/57 (statsliggaren s. 778)	280 000	
1957/58 (förslag)	298 700	

Flyg- och navalmedicinska nämnden hemställer, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 141 700 kronor. Förslaget innebär följande.

1. Inrättande av två tjänster som forskningsläkare i Cg 29 avsedda för navalmedicinsk forsknings- och försöksverksamhet med placering tills vidare vid flyg- och navalmedicinska avdelningen vid karolinska institutet.
2. Inrättande av en tjänst som forskningsläkare i Cg 29 avsedd för centrifuganläggningen vid karolinska institutet.
3. Inrättande av en tjänst som forskningsläkare i Cg 29 vid flyg- och navalmedicinska avdelningen i Lund.
4. Inrättande av en tjänst som psykolog i Cg 29 med placering tills vidare vid centrifuganläggningen vid karolinska institutet.
5. Inrättande av en tjänst som instrumentmakare i Cg 16 vid flyg- och navalmedicinska avdelningen vid gymnastiska centralinstitutet.
6. Löneklassuppflyttningar (+ 7 100).
7. Höjning av anslagsposten till rörligt tillägg (+ 11 000).

Beträffande motiveringen torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Chefen för marinen understryker i yttrande över nämndens framställning betydelsen för marinen av att de föreslagna två tjänsterna som forskningsläkare inrättas.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka inrättandet av de av nämnden föreslagna nya tjänsterna.

Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i fråga om uppräknings av vissa arvoden beräknar jag för nämnda ändamål under förevarande anslag ett avrundat belopp av 600 kronor. För löneklassuppflyttningar och höjning av anslagsposten till rörligt tillägg torde i enlighet med nämndens förslag för nästa budgetår böra beräknas (7 100 + 11 000 =) tillhoppa 18 100 kronor.

I överensstämmelse med det anförda bör hela anslaget uppräknas med 18 700 kronor till 298 700 kronor. Anslaget bör fördelas på olika anslagsposter på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för flyg- och navalmedicinska nämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	3 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	233 500
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	62 200
	Summa kronor 298 700

b) till *Flyg- och navalmedicinska nämnden*: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 298 700 kronor.

[352] 13. Flyg- och navalmedicinska nämnden: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	22 000	19 137
1956/57 (statsliggaren s. 778)	22 000	
1957/58 (förslag)	22 000	

Flyg- och navalmedicinska nämnden föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 4 500 kronor till 26 500 kronor. Av höjningen avser 3 000 kronor anslagsposten till expenser och 1 500 kronor anslagsposten till inköp av litteratur.

I sin motivering framhåller nämnden, att de i omkostnadsstaten för budgetåret 1956/57 uppförda anslagsposterna till expenser, 7 500 kronor, och till inköp av litteratur, 3 500 kronor, täcker endast ett minimibehov. Vid bifall till nämndens förslag om personalförstärkning synes enligt nämnden en förstärkning av nu berörda anslagsposter nödvändig.

Departementschefen. Med hänvisning till mitt ställningstagande till nämndens förslag om personalförstärkning anser jag mig icke böra tillstyrka någon uppräknig av förevarande anslag. Jag förordar att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flyg- och navalmedicinska nämnden*: *Omkostnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 22 000 kronor.

[353] 14. Flyg- och navalmedicinska nämnden: Flyg- och navalmedicinsk forskning

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	200 000	228 685
1956/57 (statsliggaren s. 778)	230 000	
1957/58 (förslag)	230 000	

Flyg- och navalmedicinska nämnden föreslår att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 25 000 kronor. Höjningen avses för anslagsposten till driftkostnader.

Av nämndens framställning inhämtas bland annat följande.

Vid nämndens avdelningar måste personalen arbeta i grupper, där såväl medicinsk som teknisk och assistentpersonal ingår. I princip arbetar en sådan grupp med ett eller ett fåtal problem i sänder. De enskilda medlemmarna i grupperna är beroende av varandras arbetsinsatser för att problemen skall kunna föras mot sin lösning. Om någon i gruppen saknas eller är indisponerad för försök — även en banal övre luftvägsinfektion är till exempel hinder nog för att delta vid försök i tryckkammare — under någon tid, inträffar det lätt att arbetsuppgiften tillfälligt måste läggas ned.

Nämnden redovisar i fortsättningen de olägenheter av skilda slag, som enligt dess erfarenheter är förbundna med nu ifrågavarande störningar i driften. Enligt nämnden skulle den föreslagna höjningen av anslagsposten till driftkostnader göra det möjligt för nämnden att tillfälligt kunna anställa personal som ersättare för ordinarie personal, som på grund av bortovaro eller indisposition ej kan fullgöra sina arbetsuppgifter i etablerade försöksgrupper.

Departementschefen. Förevarande reservationsanslag höjdes för innevarande budgetår med 30 000 kronor. Jag anser mig icke för nästa budgetår kunna tillstyrka en uppräknig av anslaget. Detta bör därför för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 230 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flyg- och navalmedicinska nämnden: Flyg- och navalmedicinsk forskning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 230 000 kronor.

[354] 15. Atomforskning

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	2 775 000	2 970 248
1956/57 (statsliggaren s. 779)	3 275 000	
1957/58 (förslag)	3 675 000	

Detta reservationsanslags rubrik har från och med innevarande budgetår ändrats från »Atomenergiforskning» till »Atomforskning».

A t o m k o m m i t t é n s a n s l a g s ä s k a n d e n

Atomkommittén hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 525 000 kronor till 4 800 000 kronor.

Av atomkommitténs framställning inhämtas bland annat följande.

Den allmänna utvecklingen inom atomforskningen. Det framstår nu som klart att den av Förenta Nationerna organiserade konferensen »Atoms for Peace» i Genève i augusti 1955 inlett en ny era i den verksamhet, som syftar till att för fredligt bruk utnyttja atomenergien. Detta beror ingalunda enbart på att tekniska data frisläpptes, som underlättat byggandet av energialstrande reaktorer och därmed

sammanhängande ting, utan konferensen har också skapat en ny och fruktbar jordmån för ytterligare ansträngningar bland alla nationer när det gäller forskningen inom kärnfysikens, kärnkemiens och i viss utsträckning också av biologiens grundläggande problem. Det behöver endast erinras om att med anledning av vad som framkommit under konferensen meddelanden senare under hösten 1955 lämnades från både USA, Storbritannien och Ryssland om att dessa länder sedan flera år ställt avsevärda resurser till forskarnas förfogande för studier syftande till en lösning av det s. k. fusionsproblemet, d. v. s. för försök att för fredligt bruk utnyttja en process av samma slag som den som försiggår i vätebomben. Det behöver knappast framhållas, att detta är ett utomordentligt svårt problem. Å andra sidan skulle dess lösning på ett slutgiltigt sätt lösa energifrågan praktiskt taget för all framtid, eftersom då världshavens väte innehåll skulle kunna utnyttjas för energiproduktion. Trots svårigheterna synes det därför nödvändigt att ett omfattande forskningsarbete görs efter dessa linjer, och det förtjänar påpekas, att även om det skulle dröja länge innan det slutliga målet nås, man dock kan vara övertygad om att denna forskning — som kommer att beröra så vitt skilda naturvetenskapliga och tekniska områden som exempelvis högtemperaturforskning, chockvågor, hydrodynamiska vågor, höga elektriska strömtätheter, nya accelerationskonstruktioner, samtliga dessa områden ur både teoretisk och experimentell synpunkt — kommer att tillföra både vetenskap och teknik nya idéer, nya konstruktioner och nya metoder, som enbart de kommer att göra en insats räntabel. Här liksom på andra jämförbara områden är det därför angeläget, att man även inom smärre nationer efter sina resurser arbetar med speciella och i det enskilda fallet lämpade problem eller problemkomplex. Vad vårt eget land beträffar kan nämnas, att förberedande diskussioner redan förts om bildande av åtminstone en forskningsgrupp, innefattande såväl teoretiker som experimentalfysiker vid tekniska högskolan i Stockholm, för arbete inom dylikt forskningsprojekt.

Vid Genèvekonferensen framkom också en serie värdefulla resultat inom äldre områden av kärnfysiken, bland annat beträffande vissa konstantmätningar av stor teoretisk och praktisk betydelse. Neutronfysiken spelar en central roll inte bara för grundforskningen utan också för de tekniska tillämpningarna, och även där kom väsentliga ting fram. Fascinerande tankegångar rörande konstruktionen av högenergiacceleratorer och dessas utnyttjande framfördes likaså, ehuru konferensen ej spelade samma roll för dessa slag av arbeten, eftersom dessa redan förut kunnat publiceras rätt fritt. Dock var det först genom Genèvekonferensen och den ryska konferens som anordnats något tidigare under sommaren som det blev mera allmänt bekant vilka stora framsteg man i Ryssland gjort på detta område. Denna snabba framryckning på acceleratorområdet har också bekräftats genom den konferens, som i juni 1956 anordnats av Cern i Genève.

Även på annat sätt har stora framsteg gjorts inom kärnfysiken. Man behöver därvid endast erinra om upptäckten av antiprotonen vid Radiation Laboratory i Berkeley i oktober 1955 och det experimentella konstaterandet av neutrinens existens genom arbeten vid Los Alamos Scientific Laboratory, offentliggjorda i juni 1956.

Forskning inom kärnfysik och kärnkemi. För forskning inom de områden, som atomkommittén tidigare stött, d. v. s. främst inom kärnfysik och kärnkemi, har under budgetåret 1956/57 cirka 2 900 000

kronor stått till förfogande. Detta belopp har visat sig så knappt att atomkommittén på samma sätt som föregående år icke har kunnat medge någon personalökning på de institutioner som stöds av kommittén och till och med fått minska på materielanslagen för att få medel över till några apparaturanskaffningar som tett sig helt nödvändiga. Det är ett synnerligen starkt önskemål från kommitténs sida att få möjlighet att utöka personalen och även att kunna bevilja större materielanslag. De senare är nu så små att svårighet föreligger att utnyttja den personal som nu finnes. Under budgetåret 1957/58 beräknas den elektronsynkrotron som bygges på tekniska högskolans institution för elektronik kunna överlämnas till fysiska institutionen i Lund.

Kommittén räknar för budgetåret 1957/58 med en särskild materielkostnad för elektronsynkrotronen på cirka 100 000 kronor, föranledd av kostnadsfördyringar och av maskinens byggande för högre energi än som från början var tänkt. I de kostnadsberäkningar, som på sin tid gjordes för driften av denna maskin, räknades vidare med en kostnad på 30 000 kronor för materiel och 65 000 à 70 000 kronor för personal, d. v. s. sammanlagt cirka 100 000 kronor. Visserligen kommer maskinen sannolikt ej i drift förrän tidigast mot slutet av det nämnda budgetåret men personal för uppställning och trimning, som sedan kan användas för forskningsarbetet, måste ändå anställas varför i varje fall större delen av denna post kan beräknas bli erforderlig. Till kommittén har också framförts andra önskemål om medel till specialapparaturer. Frågan om universitetsreaktorer hör väl knappast hit, eftersom i varje fall själva kostnaden för dessa — om sådana skulle beslutas — måste gå helt utanför kommitténs budget. Där emot kan nämnas planer att genom anslag från atomkommittén, tekniska och naturvetenskapliga råden kunna finansiera vissa forskningar på tekniska högskolan, vilka som förutsättning har anskaffande av en stor magnet, vilken enbart den skulle draga stora kostnader (minst 1 miljon kronor).

Mot bakgrunden av det här anförda beräknar kommittén för forskning inom de tidigare av kommittén stödda forskningsområdena en kostnad av 3 700 000 kronor, vilket innebär en höjning av cirka 800 000 kronor jämfört med innevarande budgetår.

Strålningsbiologisk forskning. I propositionen 1956:119 angående anslag för budgetåret 1956/57 till atomforskning uttalade chefen för ecklesiastikdepartementet, att han utginge ifrån att atomkommittén — eventuellt i samråd med andra forskningsråd — även komme att ekonomiskt understödja strålningsbiologisk forskning av central betydelse för atomenergiens utnyttjande. Tillika förordade departementschefen, med anledning av en framställning från föreståndaren för radiofysiska institutionen vid karolinska sjukhuset, att resekostnadsersättningar och traktementen till befattningshavare vid institutionen, som utsändes för studier av vissa strålskyddsåtgärder utomlands, skulle utgå från anslaget till atomforskning, medan kostnader för vikarier för nämnda befattningshavare skulle bestridas från karolinska sjukhusets avlöningsanslag.

Med anledning härav reserverade atomkommittén vid sammanträde i maj 1956 200 000 kronor ur atomforskningsanslaget för sådan biologisk forskning och tillsatte därjämte en särskild delegation av inom området sakkunniga att bereda ärenden rörande sådan forskning. Detta beslut måste emellertid tyvärr medföra, att starka nedskärningar måst göras

i de ansökningar om medel, som förelåg från de vetenskapsområden som kommittén redan tidigare ekonomiskt stött.

Den av atomkommittén tillsatta delegationen för strålningsbiologi har genom en rundfråga till intresserade vetenskapsmän sökt få fram en grundval för bedömning av det anslagsbehov som föreligger. Svaren på denna rundfråga visar, att vi har ett flertal institutioner med resurser och intresse för forskningar av nämnt slag i vårt land, men också att de flesta hithörande forskningsprojekt kräver ett omfattande detaljarbete och därför drager stora kostnader, vartill kommer att man måste räkna med att i många fall resultaten nås först efter relativt lång tids arbete. Enligt kommitténs mening har man emellertid intet val. Vi måste genom egna studier få tillgång till en tillräcklig kader av på området utbildade specialister och därigenom dels få en ingående förstahandskunskap, dels också genom dessa specialisters egna forskningsinsatser en kontinuerlig, snabb och tillförlitlig överblick över de forskningsresultat som vinnas i andra länder.

Hos kommittén har anmälts medelsbehov på sammanlagt cirka 1 400 000 kronor för strålningsbiologisk forskning. Några av de anmälda behoven faller mera inom andra forskningsstödjande organs verksamhetsområden men detta betyder relativt litet för totalbeloppet, eftersom det endast gäller några av de smärre beloppen.

Svenska och även utländska undersökningar, som visar att redan hittillsvarande atombombsprov medfört en visserligen hittills liten och ofarlig men dock påtaglig ökning i halten radioaktiva substanser i såväl vegetabiliska som animala livsmedel, ger en illustration till att det är helt nödvändigt att följa utvecklingen av radioaktivitetsnivån i olika sammanhang. De visar också, att fortlöpande undersökningar måste göras på nationell basis och att det inte räcker att lita till vad andra nationer uträttar.

En ökning av anslaget till atomforskning, som gör det möjligt för atomkommittén att under budgetåret 1957/58 använda 700 000 à 800 000 kronor för forskning rörande strålningsbiologiska problem av betydelse för skyddet mot joniserande strålning, synes kommittén erforderlig.

A n n a n f o r s k n i n g. Från olika håll har den uppfattningen framförts att — även med den utvidgning av atomkommitténs verksamhet till att omfatta också det strålningsbiologiska området som redan skett — kommittén tillämpar en snävare ram för sitt verksamhetsområde än som är vanligt för motsvarande organ i andra länder. Det har därvid särskilt nämnts kosmisk strålning, vissa delar av fysik och kemi med anknytning till atomenergifrågorna samt även vissa tekniskt-vetenskapliga områden med stark sådan anknytning. Materialfrågorna spelar exempelvis en utomordentligt framträdande roll inom atomenergiverksamheten, ja i stor utsträckning är den fortsatta utvecklingen helt enkelt direkt avhängig av tillkomsten av nya material med ofta mycket speciella egenskaper. Det är en allmän uppfattning, att man för att avancera tillräckligt långt här inte kan nöja sig enbart med resultaten av teknisk tillämpningsforskning, utan att det är nödvändigt att i högre grad än hittills gå materiens inre, atomära egenskaper in på livet. I svaren på en rundfråga som under våren 1956 gjorts av statens naturvetenskapliga forskningsråd har från åtskilliga håll framförts önskemål, att man i vårt land i högre grad än hittills igångsätter forskning rörande det fasta tillståndets fysik. Dessa önskemål är helt i linje med här anförda tankegångar.

Det synes kommittén vara av största vikt, att den erhåller en sådan medelstilldelning, att forskningsverksamhet kan stödjas inom alla de områden som är av central betydelse för atomenergiens utnyttjande. Tills vidare räknar kommittén med ett medelsbehov av 300 000 kronor för forskning inom här anförda och närliggande områden. Frågan om gränsdragningen mot övriga forskningsråd rörande forskningsverksamhet inom vissa andra områden torde komma att tas upp via universitetsutredningen eller forskningsrådets samarbetsdelegation.

A t o m k o m m i t t é n s e g e n v e r k s a m h e t. Till bestridande av utgifter för kommitténs egen verksamhet disponerar kommittén av anslaget till atomforskning under innevarande budgetår ett belopp av 143 000 kronor. Vid bifall till den av kommittén föreslagna uppräknigen av anslaget räknar kommittén med en höjning av nämnda belopp med omkring 20 000 kronor, varav 18 000 kronor till avlöningar och 2 000 kronor till expenser m. m. I fråga om avlöningar förordar därvid kommittén inrättande av ytterligare en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringgång samt anställning på heltid vid atomkommittén av den för kommittén och naturvetenskapliga forskningsrådet gemensamme amanuensen i reglerad befordringgång.

Delegationen för atomenergifrågor tillstyrker den av atomkommittén för nästa budgetår begärda medelsanvisningen till atomforskning. Delegationen understryker därvid önskvärdheten av att forskning och utbildning rörande den radioaktiva strålningens biologiska verkningar intensifieras, så att vi inom landet kan möta de krav i fråga om personal och standard för den säkerhetskontroll, som ingår som ett oundgängligt element vid de reaktorer och andra atomenergianläggningar, som inom en nära framtid kommer att byggas i Sverige.

Framställning från de svenska representanterna i Förenta Nationernas vetenskapliga kommitté för undersökning av radioaktiv strålningsverkningar på människan och hennes omgivning

I skrivelse den 25 september 1956 har dessa representanter genom *professorn R. Sievert* hemställt om anvisande på tilläggsstat för innevarande budgetår av ett engångsanslag av 300 000 kronor för vissa brådskande forskningsuppgifter. Till stöd härför har anförts i huvudsak följande.

Den av Förenta Nationernas generalförsamling tillsatta vetenskapliga kommittén för undersökning av radioaktiv strålningens verkningar på människan och hennes omgivning hade sin första session i mars innevarande år, varvid man kom till en överenskommelse beträffande kommitténs arbetsuppgifter och arbetssätt samt vilka informationer, som skulle infordras. En förteckning över de ämnesområden, som speciellt rekommenderades för vetenskapliga studier, uppgjordes. Sverige representeras i den vetenskapliga kommittén av professorn i radiofysik vid karolinska institutet *Rolf Sievert* med professorn i medicinsk cellforskning och genetik vid karolinska institutet *Torbjörn Caspersson* som suppleant och laboratorerna *Arne Nelson* och *Bo Aler* som konsulter, vilka samtliga deltog i den första sessionen.

Som ett resultat av sessionen översändes från Förenta Nationerna en skrivelse, som av utrikesdepartementet remitterades till Sveriges ombud i nämnda F.N.-kommitté för handläggning. Avskrifter av skrivelsen har tillställts de vetenskapliga institutioner, som kan tänkas lämna uppgifter av betydelse för F.N.-kommitténs arbete. Av de inkomna svaren framgår, att resultat inom kort tid endast torde kunna påräknas från ett fåtal institutioner.

Sverige har i Förenta Nationernas generalförsamling aktivt medverkat till kommitténs tillkomst och därvid framhållit, att visst bidrag till utredningen kunde lämnas från vårt land, vilket också visade sig vara fallet vid kommitténs första session i New York, då bidrag inom ett flertal områden lämnades från svensk sida.

Sverige har otvivelaktigt goda möjligheter att åstadkomma för utredningen betydelsefulla forskningsresultat. Redan före F.N.-kommitténs tillkomst hade försök i stor skala planerats inom flera av de områden, som utredningen avser, och vissa förberedande arbeten påbörjats. Sålunda finnes väl utarbetade forskningsprogram för följande arbeten:

1. Strålningsinducerade vitalitetsnedsättande mutationer hos möss samt undersökningar över genetisk anpassning hos bananflugor (genetiska institutionen vid Stockholms högskola).
2. Långlivade radioaktiva klyvningsprodukters upptagning och transport i mark, växter och djur i Sverige särskilt med tanke på strontium 90 (försvarets forskningsanstalt i samarbete med veterinärhögskolan och lantbrukshögskolan).
3. Undersökningar rörande den naturliga strålningen samt bestämmingar av den ökade halten av fissionsprodukter i födoämnen och undersökningar över bestrålning hos personal och patienter vid röntgendiagnostik och röntgenterapi i Sverige (radiofysiska institutionen vid karolinska institutet).

Om dessa forskningsprojekt skall kunna genomföras på sådant sätt, att resultaten kommer F.N:s kommitté, som har att avlämna sin rapport till generalförsamlingen senast den 1 juli 1958, tillgodo, måste de forceras, varför avsevärda tillfälliga anslag erfordras.

Atomkommittén har ställt i utsikt att understödja de förutnämnda forskningsprojekten. De belopp, som denna kan disponera härför, är emellertid icke på långt när tillräckliga för undersökningarnas genomförande. Så kostnadskrävande arbeten, som här avses, kan icke igångsättas, därest icke tillräckliga medel för deras programenliga fullföljande kan ställas i utsikt. För att så skall kunna ske är det nödvändigt att tillfälliga anslag om tillhoppa 250 000 kronor kan ställas till disposition redan under innevarande budgetår för forskning inom här berörda områden.

Även andra forskningsuppgifter, som befinner sig vara av betydelse för F.N.-kommitténs arbete bör kunna, i den mån så prövas angeläget, understödjas av här äskade medel, varför dessa torde böra fixeras till ett något högre belopp, förslagsvis 300 000 kronor. Beviljande av forskningsanslag från detta anslag bör prövas i vanlig ordning av atomkommittén efter yttrande av dess nyligen tillsatta strålningsbiologiska delegation och i samråd med de förut nämnda svenska deltagarna i F.N.-kommitténs arbete.

Det bör i detta sammanhang även framhållas, att ett fullföljande av de planerade forskningarna ur nationell synpunkt under nuvarande förhål-

landen måste anses såsom betydelsefullt och att det är fråga om arbeten inom sådana områden, där vederbörande institutioner, som redan inlett ett intimt samarbete, sedan flera år äger ingående erfarenhet, varför resultat kan förväntas redan efter kort tid. Medelsbehov har anmälts till atomkommittén, som i sina petita för budgetåret 1957/58 beräknat 700 000 à 800 000 kronor för strålningsbiologisk forskning. Det måste betecknas som synnerligen angeläget, att atomkommittén får sådan medelstillsdelning, att den efter 1 juli 1957 kan ge ett omfattande och effektivt stöd till fortsättningen av förutnämnda forskningsarbeten.

Atomkommittén och statens medicinska forskningsråd har tillstyrkt framställningen.

Statskontoret har under hand inhämtat, att atomkommittén med anledning av departementschefens uttalande i propositionen 1956: 119 rörande understöd åt strålningsbiologisk forskning under innevarande budgetår utbetalat 45 000 kronor till försvarets forskningsanstalt, 61 000 kronor till Stockholms högskolas genetiska institution samt 40 000 kronor till radiofysiska institutionen vid karolinska institutet. Såvitt ämbetsverket kunnat utröna, har emellertid dessa anslagsbelopp avsetts för andra forskningsändamål än dem, som skulle bekostas med nu äskade medel.

Ämbetsverket anser, att man bör kunna avsevärt begränsa medelsbehovet, särskilt som utgångspunkten för uppskattningarna borde vara 250 000 och icke 300 000 kronor, och det nu aktuella arbetet med olika undersökningar ännu icke syntes ha igångsatts. Beträffande den forskning, som skulle bedrivas å radiofysiska institutionen, har statskontoret icke kunnat erhålla uppgift om hur kostnaderna beräknats och hur stort medelsbehovet är under första halvåret 1957. Med hänsyn härtill saknar ämbetsverket möjlighet att taga närmare ställning till storleken av ett eventuellt anslag på tilläggsstat.

Departementschefen. Såsom av det föregående framgår har atomkommittén begärt en höjning av förevarande anslag med omkring 1 500 000 kronor. Kommittén har därvid framhållit att ökade medel erfordras icke blott för forskningen inom de områden, främst kärnfysik och kärnkemi, som kommittén sedan länge understött, utan även för den strålningsbiologiska forskningen, som på sistone börjat erhålla större understöd från kommittén. Vidare synes det kommittén vara av största vikt, att den erhåller möjligheter att stödja forskningsverksamhet även inom andra områden av central betydelse för atomenergiens utnyttjande. Därjämte har, som nämnts, de svenska representanterna i Förenta Nationernas vetenskapliga kommitté för undersökning av radioaktiv strålnings verkningar på människan och hennes omgivning hemställt om anvisande av ett engångsanslag av 300 000 kronor för vissa brådskande forskningsuppgifter.

Den snabba utvecklingen inom atomforskningen ställer uppenbarligen stora krav på anslagsmedel, vilka krav av statsmakterna under senare år

beaktats genom en successiv och avsevärd höjning av förevarande anslag. Med hänsyn till vad atomkommittén nu anfört anser jag mig även för nästa budgetår böra räkna med en betydande höjning av anslaget. Jag föreslår sålunda, att anslaget höjes med 400 000 kronor till 3 675 000 kronor. Liksom i fjol utgår jag härvid ifrån att atomkommittén — eventuellt gemensamt med andra forskningsråd — även kommer att ekonomiskt understödja strålningsbiologisk forskning av central betydelse för atomenergiens utforskning och utnyttjande. Jag förutsätter också att atomkommittén och berörda forskningsråd prövar i vad mån den särskilda framställningen från de svenska representanterna i Förenta Nationernas nyssnämnda vetenskapliga kommitté kan tillgodoses inom ramen för de till kommitténs och forskningsrådets förfogande stående anslagen. Något särskilt engångsanslag med anledning av denna framställning anser jag mig nämligen icke kunna tillstyrka.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att liksom nu bestämma storleken av det belopp, som av anslaget bör ställas till kommitténs förfogande för bestridande av administrationskostnader.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Atomforskning* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 3 675 000 kronor.

[355] 16. Europeiskt samarbete inom kärnforskningen

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	800 000	—
1954/55	1 000 000	1 250 429
1955/56	1 000 000	1 711 192
1956/57 (statsliggaren s. 780)	2 000 000	
1957/58 (förslag)	2 700 000	

Detta förslagsanslag är avsett att bestrida kostnaderna för Sveriges deltagande i det europeiska samarbetet på kärnforskningens område enligt den överenskommelse härom, som träffats mellan ett antal europeiska stater, däribland vårt land (se 1954 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, s. 570 ff). Samarbetet under de första sju åren avser bland annat uppbyggande av ett europeiskt kärnforskningsinstitut i Genève.

Atomkommittén hemställer att anslaget för nästa budgetår höjes med 700 000 kronor till 2 700 000 kronor.

Beträffande **k o s t n a d e r n a** för uppbyggnaden av CERN-institutet anför atomkommittén i huvudsak följande.

I kommitténs petitaskrivelse av den 1 december 1955 angavs att kostnaderna kunde beräknas att avsevärt överstiga från början beräknade 120 miljoner schweizerfrancs och att man torde få räkna med att den slutliga

kostnaden skulle komma att uppgå till storleksordningen 200 miljoner schweizerfrancs. Kommittén har redan från början understrukt att den först angivna siffran endast var approximativ och vid flera tillfällen under senare år anmält att en höjning syntes oundviklig. Att det dröjt så länge innan en mera definitiv siffra kunnat framläggas beror på detta instituts speciella karaktär och sammanhänger främst med svårigheten att kunna beräkna kostnaden för den stora maskinen (protonsinkrotronen). Det kan erinras om att när planerna för en maskin på storleksordningen 10 miljarder elektronvolt var i stora drag färdigutarbetade, en ny konstruktionsprincip framkom i USA som medgav byggandet av en maskin för avsevärt högre energi, samtidigt som utvecklingen inom kärnfysiken också starkt pekade på behovet av att maskinen byggdes för denna högre energi. Den maskin som nu bygges är avsedd att ge protoner med en energi av 25 miljarder elektronvolt.

Ett bygge av detta slag kan icke jämföras med en anläggning av konventionellt slag, t. ex. ett kraftverk eller en annan normal industrialanläggning som redan från början kan relativt exakt kalkyleras. En svårighet ligger också i den långa byggnadstiden på sju år, en tid under vilken dels mycket stora tekniska och vetenskapliga förändringar sker, dels också stora ökningar sker i materiel- och personalkostnader.

För närvarande räknar man så som närmare framgår av CERN:s »Capital Investment Programme 1952—1960» att CERN vid slutet av 1960 sannolikt kommer att ha kostat 197 miljoner schweizerfrancs. Det måste emellertid redan här framhållas, att ej heller denna siffra kan anses som helt slutgiltig. Genom de stora framsteg inom acceleratortekniken och de högenergetiska partiklarnas fysik som skett det senaste året har röster höjts för att CERN borde söka förkorta byggnadstiden, dels för att maskinen ej skall hinna bli omodern när den blir färdig, dels för att den redan tidigare skulle kunna insättas i forskningens tjänst.

Såsom redan flera gånger framhållits kan kostnaderna icke bli jämnt fördelade på de olika åren. Sålunda framgår av »Capital Investment Programme» att man nu räknar med följande kostnadsfördelning i miljoner schweizerfrancs:

1952—1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
7,019	19,513	39,600	62,227	27,042	19,567	21,500

Summan av dessa belopp blir 196,468 miljoner schweizerfrancs, d. v. s. approximativt det nämnda beloppet 197 miljoner francs.

Det framgår av tabellen att 1957 blir ett alldeles särskilt kostsamt år. Visserligen är den här återgivna budgetplanen icke fastställd, eftersom budgeten för 1957 nu under höstens lopp först behandlas av CERN:s finanskommitté och sedan i december fastställs av CERN:s council. Några mera betydande avvikelser från de här anförda siffrorna är dock knappast att vänta. Under budgetåret 1957/58 torde CERN:s utgifter sålunda bli cirka hälften av (62 + 27) miljoner schweizerfrancs, d. v. s. cirka 45 miljoner schweizerfrancs eller cirka 54 miljoner kronor. På Sveriges del skulle komma 4,98 procent av detta belopp, d. v. s. cirka 2,7 miljoner kronor.

Rörande CERN:s administration hänvisar atomkommittén likaledes till »Capital Investment Programme» och anför därur bland annat följande.

CERN arbetar för närvarande på sju avdelningar. Directorate General, generaldirektörens avdelning, handhar dels den allmänna ledningen av CERN, dels faller under denna viss forskning (t. ex. rörande kosmisk strålning) som ledes av institutets chef. Uppgifterna för Division of Administration, avdelningen för allmän administration, framgår ju direkt av namnet. Det bör framhållas att i en internationell organisation som CERN med nödvändighet ett otal frågor av administrativ natur uppkommer som ej behöver förekomma i nationella institut. Vidare finns avdelningar för protonsynkrotronen, för synkrocyclotronen (den mindre maskinen), för Scientific and Technical Services, d. v. s. för instrumentutveckling och liknande, för Site and Buildings, sålunda för byggnadernas uppförande och underhåll, samt slutligen för teoretisk forskning, främst för teoretisk fysik.

CERN:s personalstat omfattar redan nu cirka 400 personer och avses stiga till omkring 500 personer 1960. Den största personalen har protonsynkrotrongruppen. Nästan lika stor avses emellertid avdelningen för Scientific and Technical Services bli. I denna ingår bland annat personalen på den centrala verkstaden.

För att få CERN:s personella uppbyggnad jämförd med andra liknande institutioners, särskilt i USA, där man ju har erfarenhet från uppbyggnad och en längre tids drift av flera dylika institut, beslöt CERN konsultera särskilda experter och anhålla om deras yttrande över den för 1956 planerade personalstaten och dess uppdelning på olika avdelningar. De sakkunniga som tillkallades var L. J. Haworth, direktör, Brookhaven National Laboratory, USA, G. Lehmann, konsulterande expert från Commissariat à l'Énergie Atomique, Frankrike, samt D. R. Willson, sekreterare, Atomic Energy Research Establishment, Harwell. De sakkunniga framhöll visserligen att antalet anställda i CERN i högre kompetensgrader är högre än i de organisationer de representerade, men fann detta helt förklarligt med tanke på att CERN befinner sig i ett uppbyggnadsskede. Som slutsats uttalar de sakkunniga att de finner personalplanen för 1956 väl avvägd.

Avslutningsvis hänvisar atomkommittén till den ingående översikt över CERN:s verksamhet under tiden september 1954 till 31 december 1955, som lämnas i »First Annual Report of the European Organization for Nuclear Research». Publikationen har bifogats atomkommitténs framställning.

Delegationen för atomenergifrågor tillstyrker den av atomkommittén föreslagna uppräknigen av anslaget.

Departementschefen. Detta förslagsanslag, som för vart och ett av budgetåren 1954/55 och 1955/56 uppförts med 1 000 000 kronor, höjdes för innevarande budgetår till 2 000 000 kronor. Intill dess nämnda höjning aktualiserades, hade ett belopp av 1 000 000 kronor beräknats motsvara den på Sverige belöpande genomsnittliga årskostnaden för nu ifrågavarande europeiska samarbete under de första sju åren. Vid min anmälan av förevarande anslagsfråga i fjol erinrade jag om att atomkommittén i sin skrivelse den 1 december 1955 ansett en ökning av totalkostnaderna för sjuårsperioden oundviklig. Jag framhöll därvid som synnerligen angeläget att

frågan om närmare beräkningar av dessa kostnader upptoges till behandling i äskandena rörande anslaget för budgetåret 1957/58.

Atomkommittén har nu, såsom framgår av den lämnade redogörelsen, redovisat vissa nya kostnadsberäkningar för CERN-institutets uppbyggnadsperiod. Omräknad i svenska kronor innebär den återopade kalkylen, att den på Sverige belöpande andelen, 4,98 procent av totalkostnaderna, under perioden skulle uppgå till cirka 11 600 000 kronor. De nya beräkningarna skulle sålunda för vårt lands vidkommande innebära en ökning av den årliga genomsnittskostnaden under sjuårsperioden från cirka 1 000 000 kronor till nära 1 660 000 kronor. Mot bakgrunden av de ursprungliga beräkningarna och från statsekonomisk synpunkt kan denna ökning te sig betydande. Å andra sidan måste beaktas att det samarbete, varom här är fråga, är ägnat att i hög grad stimulera kärnforskningen i vårt land och öka våra möjligheter att praktiskt omsätta forskningsresultaten.

Såsom framgår av atomkommitténs redogörelse, beräknas kostnaderna för CERN-institutets uppbyggnad kulminera under år 1957. För de därefter följande tre åren visar kostnadsutvecklingen en fallande tendens. Försiktigheten torde dock kräva att de anförda totalbeloppen ännu icke betraktas som helt definitiva. Beträffande atomkommitténs anslagsberäkning för 1957/58, som grundats på den reviderade kostnads kalkylen, har jag intet att erinra. Anslaget torde därför böra höjas med 700 000 kronor till 2 700 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Europeiskt samarbete inom kärnforskningen* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 700 000 kronor.

[356] **17. Matematikmaskinnämnden: Avlöningar. 18. Matematikmaskinnämnden: Omkostnader. 19. Matematikmaskinnämnden: Materiel m. m.** Till matematikmaskinnämnden har för innevarande budgetår anvisats till avlöningar ett förslagsanslag av 1 000 kronor, till omkostnader ett förslagsanslag av 1 000 kronor och till materiel m. m. ett reservationsanslag av 1 000 kronor (se statsliggaren s. 780 f.).

I sina anslagsäskanden hemställer *matematikmaskinnämnden*, att vart och ett av nämnda anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 1 000 kronor.

Matematikmaskinnämnden framhåller inledningsvis, att nämnden och dess arbetsgrupp under hela sin tillvaro arbetat under trycket av ovisshet om framtiden, i avsaknad av en för verksamheten avpassad organisation. Samtidigt erinrar nämnden om dess egna förslag i organisationsfrågan, vilka första gången framlades den 11 oktober 1951, ävensom om att frågan om nämndens slutliga organisation för närvarande är under utredning genom den av chefen för finansdepartementet tillkallade kommittén för maskinell databehandling.

Härefter berör nämnden vissa aktuella personalfrågor. Nämnden fäster bland annat uppmärksamheten på att huvuddelen av den tekniska personalen jämte några matematiker under våren 1956 lämnat sina anställningar, det stora flertalet för att inträda i aktiebolaget Åtvidabergs industriers tjänst. Av nämndens redogörelse framgår att driften av Besk kunnat fortsätta ostörd tack vare vissa åtgärder som vidtagits efter teknikergruppens avgång. Däribland nämnes en överenskommelse mellan angivna bolag och nämnden angående bistånd från bolagets sida i vissa hänseenden.

Beträffande anslagsäskandena för budgetåret 1957/58 uttalar nämnden, att den framlagt dessa i den föresatsen, att de delar av verksamheten, som nu nedlagts eller beskurits, så snart som möjligt skall återupptagas.

I fortsättningen anför nämnden härom bland annat följande.

Den matematiska avdelningens hittillsvarande verksamhet har ej rubats av vad som inträffat, men ökad arbetsinsatser krävs. Dokumentationsverksamheten bör upptagas. Behov av ökad undervisning i kodning och numerisk analys föreligger. Uppmärksamhet måste vidare ägnas det nya stora arbetsområde, som under benämning databehandling öppnats för elektroniska maskiner.

Det tekniska forsknings- och utvecklingsarbetet har alltsedan personalens avgång varit nedlagt. Det är ur landets synpunkt av största vikt att detta arbete snarast återupptages i full utsträckning. Det gäller först och främst att samla och skola en ny grupp av tekniker. Nämnden prövar olika vägar härför, så vitt möjligt besättandet av vissa vakanta tjänster, anställandet av forskningsstipendiater, praktikanttjänstgöring för teknologer i ökad omfattning etc.

Vad den tekniska avdelningen beträffar är dock det mest trängande och omedelbara behovet att få chefstjänsten samt därutöver några ingenjörsbefattningar tillsatta så att avdelningen åter skall kunna helt i egen regi svara för all underhållsservice m. m. vid Besk och fullgöra en del andra trängande arbetsuppgifter av vikt för den fortsatta driften vid Besk.

Detta omedelbara behov av nyanställning av tekniker aktualiserar lönesättningen. Att den är alltför låg vid nämnden är uppenbart. Denna fråga är avgörande för möjligheterna att få tjänsterna besatta av tekniker med erforderlig kompetens. Nämnden får i detta sammanhang erinra om civilingenjörsutredningens nyligen avlämnade förslag. Kommer förslaget att föranleda särskilda bestämmelser rörande lönesättningen vid vissa verk, anser nämnden att dessa bestämmelser även skall gälla vid nämnden. För närvarande är frågan om löneläget för den tekniska avdelningens chef, som är byrådirektör i Ce 31, mest trängande. Därest förutnämnda förslag icke skulle föranleda åtgärder att tillämpas nästa budgetår inom nämnden, är nämnden därför nödsakad att nu föreslå en löneuppflyttning för nämnda tjänst till Ce 33 såsom en omedelbar första åtgärd i avvaktan på en nödvändig definitiv placering i högre löneläge.

Nämnden föreslår, att även tjänsten som chef för den matematiska avdelningen, som likaledes är byrådirektör i Ce 31, uppflyttas till Ce 33. Icke heller detta förslag kan enligt nämndens mening utgöra ett föregripande av den definitiva löneplaceringen. I detta sammanhang får nämnden på-

peka, att samma lönespanning mellan statsförvaltning och enskild arbetsmarknad, som råder för civilingenjörer, numera gäller även för den speciella matematiska expertis, varöver nämnden förfogar. Nämnden får även erinra om att förutvarande chefen för den matematiska avdelningen avgick från sin tjänst för att tillträda befattning inom den privata industrien.

Nämnden övergår därefter till frågan om anskaffande av ytterligare en *m a t e m a t i k m a s k i n*. Efter att ha understrukt det ökade behovet av matematikmaskiner för beräkningsändamål inom framför allt vetenskapen, försvarsväsendet och industrien framhåller nämnden, att den planerar att inom kort genomföra kontinuerlig drift vid Besk, och fortsätter:

Efter teknikergruppens avgång saknar nämnden för närvarande möjligheter att i egen regi bygga en maskin av Besktyp än mindre att vidareutveckla och tillverka en ny, mer avancerad typ. Men ett akut behov av ytterligare en maskin föreligger. Nämnden kan ej nu med säkerhet bedöma om en anskaffning på annat sätt är möjlig i en nära framtid. Om så blir fallet anser nämnden sig kunna täcka kostnaderna härför inom den inkomstram nämnden har att räkna med. Kostnaderna torde röra sig om 1 à 1,5 miljoner kronor och förutsättes kunna fördelas på flera budgetår. Maskinen måste emellertid beställas och nämnden får därför anhålla om bemyndigande att under budgetåret 1957/58 sluta avtal om förvärv av en ny maskin. Det kan framhållas att en sådan andra maskin kan ge staten stora inkomster. Det är för övrigt av största värde att äga två, helst identiskt lika maskiner. Därigenom nås större garanti att åtminstone en maskin alltid är i funktion, vilket är av vital betydelse för vissa arbetsuppgifter.

Vad beträffar *i n k o m s t e r n a* från driften av Besk under nästa budgetår beräknar nämnden en ökning därav med 600 000 kronor till 1 700 000 kronor. Av de sålunda beräknade inkomsterna föreslås att 862 000 kronor upptages såsom uppbördsmedel under avlöningsanslaget och 135 000 kronor under omkostnadsanslaget. I den mån inkomsterna överstiger (862 000 + 135 000 =) 997 000, bör enligt nämnden överskottet efter Kungl. Maj:ts medgivande få användas för ytterligare utgifter under avlönings- och omkostnadsanslagen. Nämnden förutsätter att Kungl. Maj:t — liksom hittills — bestämmer i vilken utsträckning återstående överskottsmedel må av nämnden disponeras för materielanskaffning.

Avlöningsanslaget. Nämnden framhåller att den i avvaktan på resultatet av pågående utredning uppgjort anslagsäskandena för budgetåret 1957/58 med utgångspunkt i nuvarande organisation. Enligt nämndens mening erfordras dels en viss utökning av driftspersonalen, för att de ökade kraven på maskintid vid Besk skall kunna tillgodoses, dels en förstärkning av personalen på den matematiska avdelningen, dels även inrättandet av en administrativ befattning.

I fråga om avlöningsanslaget har nämnden framlagt — förutom beräkningar av automatiska utgiftsökningar — följande förslag.

1. Omändring av en tjänst som matematiker i Cg 21, en tjänst som inköpsföreståndare i Cg 19, en tjänst som ingenjörbiträde i Cg 17 och en tjänst som verkmästare i Cg 17 till extra ordinarie tjänster i motsvarande lönegrader.
2. Ersättning till arbetschefen för mistade avlöningsförmåner under tjänstledighet från innehavande tjänst i annat statligt verk (kostnadsökning cirka 3 700 kronor).
3. Uppflyttning av två byrådirektörstjänster från Ce 31 till Ce 33.
4. Inrättande av en tjänst som förste byråsekreterare i Cg 29, varvid nu utgående arvode (3 000 kronor) till sekreterare hos nämnden insparas.
5. Inrättande av två tjänster som matematiker i Cg 25, en tjänst som matematiker i Cg 21 och två tjänster som matematikerbiträden i Cg 17.
6. Inrättande av tre tjänster som Beskskötare i Cg 19 (kostnad cirka 40 000 kronor).
7. Anställande av ytterligare ett remstansningsbiträde mot timarvode (kostnad cirka 7 500 kronor).

Av nämndens framställning inhämtas bland annat följande.

1. Extra-ordinariesättning av vissa extra tjänster. Ifrågavarande tjänster anses fylla ett stadigvarande behov av sådan arbetskraft, varom här är fråga.

2. Ersättning till arbetschefen för mistade avlöningsförmåner. Kostnadsökningen följer av Kungl. Maj:ts beslut den 6 april 1956 rörande ersättning till nuvarande arbetschefen för mistade avlöningsförmåner under tjänstledighet från innehavande tjänst i annat statligt verk.

3. Uppflyttning i högre lönegrad av två byrådirektörstjänster. Beträffande motiveringen torde få hänvisas till redan återgivna uttalanden av nämnden.

5. Nya tjänster som matematiker och matematikerbiträde. På grund av stegrad kapacitet hos Besk och införandet av kontinuerlig drift ökas arbetsbelastningen även vid den matematiska avdelningen. En omedelbar personalförstärkning är därför nödvändig. Upprustning av nämndens litteraturförråd och upptagande av dokumentationsverksamheten kräver särskild arbetskraft. Det nya arbetsområde, som under benämning databehandling öppnats för elektroniska maskiner, erfordrar speciell expertis.

6. Nya tjänster som Beskskötare i Cg 19. Införandet av kontinuerlig drift kräver personalökning. Sedan huvuddelen av den tekniska personalen avgått, har nämnden funnit lämpligt och möjligt att till Beskskötare överföra vissa arbetsuppgifter rörande det förebyggande underhållet av matematikmaskinen, som tidigare åvilat annan teknisk personal.

7. Ytterligare ett remstansningsbiträde. Ökningen av antalet maskintimmar vid Besk samt stegrad arbetshastighet hos maskinen erfordrar anställning av ytterligare ett biträde.

Omkostnadsanslaget. Nämnden föreslår följande förändringar beträffande omkostnadsanslaget.

1. Minskning av anslagsposten till reseersättningar (nu 12 000 kronor) med 4 000 kronor.

2. Höjning av delposten till övriga expenser (nu 26 000 kronor) med 8 000 kronor, bland annat för möbelinköp.
3. Ny anslagspost för litteraturanskaffning, inbindning av tidskrifter m. m. Posten föreslås uppförd med 20 000 kronor. Utgifterna under anslagsposten beräknas delvis bli av engångsnatur.
4. Ny anslagspost för publikationstryck, avsedd att bestrida kostnader för publicering av tekniska och matematiska forskningsresultat samt bruksanvisning m. m. rörande Besk. Posten föreslås uppförd med 5 000 kronor.
5. Höjning av anslagsposten till nattlig bevakning av nämndens lokaler (nu 5 500 kronor) med 500 kronor på grund av ökade kostnader.
6. Höjning av anslagsposten till studier och konferenser m. m. (nu 15 000 kronor) med 30 000 kronor. Den föreslagna ökningen av medelsanvisningen avses medge ett normalt behov av besök i U. S. A. Nämnden framhåller att det behov av utländska resor, som kan uppstå i samband med nyrekrytering och skolning av teknikerpersonal, måste förleda framställning om särskild disposition av medel härför, inom ramen för tillgängliga inkomstmedel.

Materielanslaget. Nämnden anser sig icke nu kunna beräkna utgifterna för materielanskaffning under nästa budgetår. I framställningen betonas att dessa emellertid synes komma att uppgå till avsevärda belopp med hänsyn bland annat till nämndens plan att anskaffa en ny matematikmaskin. En del av utgifterna för denna anskaffning skulle komma att hänföra sig till nästa budgetår. Då nämnden förutsätter att materielutgifterna kommer att täckas av inflytande inkomstmedel och att — såsom hittills — dylika medel får disponeras för dessa utgifter, föreslår nämnden, att anslaget uppföres med ett nominellt belopp av 1 000 kronor.

Statens lönenämnd finner ej skäl tillstyrka uppflyttning av de två byrådirektörstjänsterna från Ce 31 till Ce 33. Den föreslagna tjänsten som förste byråsekreterare bör enligt nämndens mening icke placeras högre än i 27 lönegraden. Emot löneställningen för de föreslagna matematikertjänsterna i Cg 25 och Cg 21 har nämnden ingen erinran.

Departementschefen. Jag vill till en början erinra om att frågan om matematikmaskinnämndens organisation och fortsatta verksamhet för närvarande är under utredning genom de sakkunniga, som av chefen för finansdepartementet, med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 oktober 1955, tillkallats för att verkställa utredning rörande statsförvaltningens behov av databehandlingsmaskiner och därmed sammanhängande frågor. De förslag som jag i det följande framlägger baseras därför på nuvarande organisation och avser i huvudsak att tillgodose krav, som den expanderande driften av Besk i olika hänseenden ställer.

Vad beträffar nämndens framställningar under avlöningsanslaget tillstyrker jag att fyra extra tjänster, nämligen en som matematiker i Cg 21, en som inköpsföreståndare i Cg 19, en som ingenjörbiträde i Cg 17 och en

som verkmästarbiträde i likaledes Cg 17, omvandlas till extra ordinarie tjänster i motsvarande lönegrader. I anslutning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i fråga om lönegradsplacering för vissa tjänster och uppräknings av vissa arvoden torde medel böra beräknas dels för utbyte av två tjänster som byrådirektör i Ce 31 mot två tjänster som byrådirektör i Ce 33, dels ock för ifrågakommande arvodeshöjningar. Ifrågavarande förslag beträffande byrådirektörstjänsterna torde vidare böra föranleda ändring av personalförteckningen. Nämndens förslag om inrättande av vissa nya tjänster för matematiker och matematikerbiträden anser jag mig böra delvis tillmötesgå och föreslår därför att erforderliga medel anvisas för anställande av en matematiker i Cg 25, en matematiker i Cg 21 och ett matematikerbiträde i Cg 17. Jag tillstyrker vidare att medel beräknas för tre matematikmaskinskötare i Cg 19 och ett remstansningsbiträde mot timarvode. Nämndens beräkning av medelsbehovet för ersättning till arbetschefen för mistade avlöningsförmåner under tjänstledighet från innehavande tjänst i annat statligt verk och för de automatiska utgiftsökningarna under anslaget har icke givit mig anledning till erinran. Förslaget om inrättande av en tjänst som förste byråsekreterare i Cg 29 anser jag mig däremot icke kunna tillstyrka.

Vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit bör i avlöningsstaten såsom utgifter upptagas sammanlagt 814 000 kronor. I jämförelse med innevarande budgetår innebär detta en ökning med 136 000 kronor.

Vad gäller omkostnadsanslaget biträder jag nämndens förslag om en minskning av anslagsposten till reseersättningar med 4 000 kronor. Vidare tillstyrker jag att delposten till övriga expenser uppräknas med 8 000 kronor. Nämndens förslag om särskilda anslagsmedel för litteraturanskaffning och publikationstryck anser jag mig böra såtillvida biträda att jag för nämnda ändamål beräknar 10 000 kronor respektive 3 000 kronor. Anslagsposten till nattlig bevakning av nämndens lokaler torde i enlighet med nämndens förslag böra höjas med 500 kronor. Jag är däremot icke beredd att tillstyrka en så kraftig höjning av anslagsposten till studier och konferenser m. m. som nämnden föreslagit utan begränsar mig till att för därmed avsedda ändamål beräkna ytterligare 5 000 kronor.

Utgifterna under omkostnadsanslaget bör vid bifall till vad jag nu föreslagit för nästa budgetår beräknas till 99 000 kronor.

Nämnden uppskattar de sammanlagda inkomsterna under nästa budgetår till 1 700 000 kronor. Av detta belopp bör enligt nämnden så stora andelar upptagas under avlönings- och omkostnadsanslagen i form av särskilda uppbördsmedel, att nämnda anslag för nästa budgetår kan uppföras med allenast nominella belopp av 1 000 kronor. I den mån inkomsterna överstiger summan av nu avsedda uppbördsmedel föreslår nämnden att

överskottet skall — enligt för närvarande gällande regler — få disponeras dels för ytterligare utgifter under avlönings- och omkostnadsanslagen, dels ock för materielanskaffning. Jag får i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 1 juni 1956 förklarar sig vilja efter förslag av nämnden meddela beslut angående dispositionen av det belopp, varmed inkomsterna under innevarande budgetår från driften av matematikmaskinerna m. m. må överstiga det i avlönings- och omkostnadsstaterna upptagna inkomstbeloppet.

För egen del föreslår jag, att av de för nästa budgetår beräknade inkomsterna 813 000 kronor upptages såsom uppbördsmedel under avlöningsanslaget och 98 000 kronor såsom uppbördsmedel under omkostnadsanslaget. Därigenom kan båda dessa anslag för nästa budgetår uppföras med nominella belopp av 1 000 kronor.

Såsom framgår av min tidigare redogörelse anser sig nämnden icke för närvarande kunna beräkna utgifterna för materielanskaffning under nästa budgetår. Detta sammanhänger med nämndens projekt att förvärva ytterligare en matematikmaskin. Vad beträffar berörda projekt vill jag framhålla, att jag icke nu är beredd att taga ställning därtill.

Liksom nu torde nämndens inkomster i den mån de överstiger de såsom uppbördsmedel under avlönings- och omkostnadsanslagen upptagna beloppen böra tillgodoföras materielanslaget. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t, som äger befogenhet att disponera över överskottsmedlen under innevarande budgetår, att efter förslag av nämnden bestämma i vilken utsträckning uppkommande överskottsmedel under nästa budgetår må disponeras för av nämnden i det föregående angivna ändamål. Materielanslaget torde för nästa budgetår — i överensstämmelse med nämndens förslag — böra uppföras med ett nominellt belopp av 1 000 kronor, d. v. s. samma belopp som för innevarande budgetår.

Avlöningsanslaget torde böra fördelas på olika poster på sätt framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

A. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1957/58, vidtaga den ändring i personalförteckningen för matematikmaskinnämnden, som föranledes av vad jag i det föregående anförde;

B. godkänna följande avlöningsstat för matematikmaskinnämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1957/58.

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	17 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	624 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	173 000
	<hr/>
	Summa kronor 814 000

Särskilda uppbördsmedel

Inkomster från drift av matematikmaskinerna m. m.	813 000
	<hr/>
	Nettoutgift kronor 1 000

C. för budgetåret 1957/58 anvisa

a) till *Matematikmaskinnämnden*: *Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 000 kronor;

b) till *Matematikmaskinnämnden*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 1 000 kronor;

c) till *Matematikmaskinnämnden*: *Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[357] 20. Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	160 000	174 400
1956/57 (statsliggaren s. 781)	175 400	
1957/58 (förslag)	183 100	

På grund av skedd höjning av statstjänstemännens löner har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens i skrivelsen 1956: 159 anmälda beslut medgivit att detta anslag må budgetåret 1956/57 överskridas med högst 7 700 kronor.

Styrelsen för Konung Gustaf V:s 80-årsfond hemställer, efter förslag av forskningsinstitutets nämnd, att anslaget för nästa budgetår höjes med 36 800 kronor till 212 200 kronor. Av höjningen avser 7 700 kronor förutnämnda överskridande, 2 100 kronor bidrag till kostnader för utbyte av en assistentbefattning mot en befattning som förste forskningsingenjör samt återstoden, 27 000 kronor, bidrag till vissa ökade personalkostnader från och med den 1 januari 1958. Beträffande sistnämnda andel av medelsbehovet anför styrelsen bland annat följande.

Vid bedömandet av anslagsbehovet för budgetåret 1957/58 måste i fråga om löneposten hänsyn tagas till att en väsentlig ökning av lönekostnaderna uppkommer med ingången av år 1958, då nuvarande föreståndaren, som tillika är innehavare av professorsbefattning jämte överläkarbefattningen

vid karolinska sjukhusets medicinska klinik, avgår med pension från sistnämnda båda befattningar. Det är nämligen uteslutet, att det nu rådande förhållandet med en föreståndare, som tillika är innehavare av professors- och överläkarbefattningar, därefter kan bestå, och detta får till följd dels att om lämplig föreståndare skall kunna förvärfvas, föreståndararvodet måste beräknas till belopp, motsvarande det som tillkommer befattningshavare i statens tjänst i lönegraden Co 14, dels att forskningsinstitutet icke längre kan påräkna den betydande hjälp från förenämnda medicinska klinik, som hittills föranlett, att institutets personalbehov varit avsevärt mindre än som eljest blivit fallet.

I anledning av sist angivna förhållande måste en personalförstärkning ägas rum från och med den 1 januari 1958, därest forskningsinstitutet, vars resurser i fråga om lokalutrymmen och utrustning är betydande, skall kunna utnyttjas på ett tillfredsställande sätt. Behovet av förstärkning uppgår lägst till en teknisk assistent i lönegraden 13, ett laboratoriebiträde i lönegraden 11, en expeditjonsvakt i lönegraden 10 och ett kontorsbiträde i lönegraden 8. Beräkningen grundar sig på vunnen erfarenhet. Att den är hållen i underkant framgår bland annat av att inom institutet finnes en administrativ, en bakteriologisk, en fysiologisk och en kemisk avdelning, en avdelning för mikroskopi och elektrofores samt en djuravdelning.

Det må understrykas, att personaluppsättningen, efter förstärkning på sätt nu föreslagits, ej torde bli helt tillfredsställande utan sannolikt måste ytterligare förstärkas och då främst med kvalificerad arbetskraft. Förslag härom synes dock böra framläggas först sedan föreståndarskifte ägt rum.

Rektorsämbetet vid karolinska institutet framhåller i yttrande till universitetskanslern bland annat, att ämbetet anser det ofrånkomligt, att medel ställes till förfogande för inrättande av en heltidsbefattning som föreståndare för institutet. Enligt rektorsämbetets uppfattning synes arvodesförmånerna böra avpassas med hänsyn till nödvändigheten av att föreståndaren besitter professorskompetens.

I fortsättningen anför rektorsämbetet:

Vidkommande övriga av styrelsen föreslagna nya befattningar kan rektorsämbetet vitsorda, att en viss hjälp kunnat lämnas forskningsinstitutet från medicinska kliniken å karolinska sjukhuset, beroende på att föreståndare- och klinikchefsbefattningarna varit förenade hos en och samma person. Den å karolinska institutets stat uppförda personalen vid nämnda klinik är emellertid dimensionerad för den undervisning och forskning, som bedrivs vid kliniken, och är fullt sysselsatt med de sålunda till karolinska institutets verksamhet hörande uppgifterna. Såsom institutets lärarkollegium angivit i sina petita för budgetåret 1957/58, erfordras till och med en viss ökning av klinikens personal, om undervisnings- och forskningsuppgifterna därstädes skall kunna bemästras. Det bortfall av hjälpkrafter, som omtalas i styrelsens skrivelse, kan därför icke i och för sig tillnärmelsevis motivera den personalökning, som för ändamålet begäres. Vid beaktande härutöver av den expansion av forskningsverksamheten, som är att vänta i och med att föreståndaren kan ägna hela sin arbetstid åt forskningsinstitutet, kan rektorsämbetet emellertid instämma med styrelsen om att behov föreligger av de föreslagna nya befattningarna.

Rektorsämbetet tillstyrker ökad medelsanvisning för budgetåret 1957/58 i enlighet med styrelsens hemställan.

Universitetskanslern, som instämmer i vad rektorsämbetet anfört, finner den av styrelsen begärda anslagsförstärkningen väl motiverad.

Departementschefen. Konung Gustaf V:s forskningsinstitut utgör enligt gällande stadgar för Konung Gustaf V:s 80-årsfond ett institut för forskning över de invalidiserande folksjukdomarna, i första hand de reumatiska sjukdomarna och barnförlamningen. Statsbidrag beviljades första gången för budgetåret 1947/48. I propositionen 1947: 272, som låg till grund för bland annat nu ifrågavarande bidragsgivning, avsågs att staten skulle lämna institutet årligt bidrag till driftkostnaderna.

I sin framställning om anslag för budgetåret 1957/58 har styrelsen för fonden aktualiserat behovet av en betydande upprustning av institutet i personellt hänseende. Samtidigt har styrelsen hemställt om en häremot svarande ökning av statsbidraget. Den avsedda personalförstärkningen skulle dock icke erfordras förrän från och med ingången av år 1958. För egen del är jag icke beredd att på grundval av nu föreliggande utredning taga ställning till frågan i vad mån staten bör ikläda sig ansvar för sådana kostnadsökningar, som kan följa av ändrade förutsättningar för institutets drift. Jag anser mig därför icke kunna tillstyrka, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med högre belopp än 7 700 kronor, motsvarande det för innevarande budgetår medgivna överskridandet. Anslaget bör därför uppföras med 183 100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 183 100 kronor.

[358] 21. Bidrag till medicinska Nobelinstitutets avdelning för biokemi

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	97 000	98 104
1956/57 (statsliggaren s. 781)	100 000	
1957/58 (förslag)	110 000	

Lärarkollegiet vid karolinska institutet hemställer att anslaget höjes med 15 000 kronor till 115 000 kronor.

I sin motivering anför lärarkollegiet bland annat följande.

Den 1 juli 1956 beräknas å anslaget finnas en reservation av omkring 9 750 kronor. Under budgetåret 1956/57 beräknas således 109 750 kronor stå till förfogande.

Lärarkollegiet beräknar för budgetåret 1956/57 kostnaderna för arvoden åt de befattningshavare, som avlönas från här ifrågavarande medel, till 101 151 kronor. Till materiel återstår således (109 750 — 101 151 =) i runt tal 8 500 kronor. Då den för materiel avsedda posten under anslaget brukar

upptagas till 11 000 kronor, torde mellanskillnaden, 2 500 kronor, böra tilläggas anslaget för budgetåret 1957/58.

Arvodeskostnaderna för budgetåret 1957/58 kunna beräknas lika med motsvarande kostnader för budgetåret 1956/57, dock att för förste instrumentmakaren måste beräknas arvode motsvarande 21 löneklassen för hela budgetåret eller tillhopa 14 784 kronor. Till arviden erfordras således under sistnämnda budgetår (101 151 + 14 784 — 14 577 =) 101 358 kronor. För materiel under samma budgetår torde böra beräknas 11 000 kronor.

Det sammanlagda anslagsbehovet under förestående anslag för budgetåret 1957/58 beräknar lärarkollegiet således till (2 500 + 101 358 + 11 000 =) 114 858 kronor eller i runt tal 115 000 kronor.

Universitetskanslern tillstyrker lärarkollegiets framställning. *Kanslern* erinrar emellertid om att pågående prövning av löneställningen för avdelningens kanslibitråde kan leda till ett större anslagsbehov i denna del.

I särskild framställning den 31 maj 1956 har *lärarkollegiet* hemställt om löneförbättringar för bland annat vissa tjänstemän vid nu ifrågavarande avdelning.

Över nämnda framställning har *kanslern* avgivit yttrande.

Departementschefen. En viss höjning av förevarande bidrag synes mig motiverad. Jag förordar därför att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 10 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till medicinska Nobelinstitutets avdelning för biokemi* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 110 000 kronor.

[359] **22. Bidrag till oceanografiska institutet**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	107 100	114 400
1956/57 (statsliggaren s. 782)	111 500	
1957/58 (förslag)	128 800	

Genom beslut den 1 juni 1956 har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens i skrivelsen 1956:159 anmälda beslut medgivit, att detta anslag må budgetåret 1956/57 överskridas med högst 3 000 kronor. Överskridandet avser att täcka ökade avlöningskostnader.

Styrelsen för oceanografiska institutet hemställer att anslaget för nästa budgetår höjes med 68 470 kronor till 179 970 kronor. Förslaget innebär följande.

1. Höjning av löneställningen för sekreteraren och bibliotekarien (nu med arvode enligt lönegrad 11) till arvode enligt lönegrad 15 (kostnadsökning 1 068 kronor).
2. Arvode till en laborator i submarin geologi (26 736 kronor), pensionsavgifter för denne (1 500 kronor) samt av laboraturen föranledda materielkostnader (2 000 kronor).

3. Överflyttning till institutet av en arvodesanställd instrumentmakare, för vilken arvodeskostnaderna nu är fördelade mellan fiskeristyrelsen och institutet (kostnadsökning 6 108 kronor).
4. Engångsavgifter till statens pensionsanstalt avseende förutvarande laboratorn **B. Kullenberg** (10 175 kronor), instrumentmakaren **A. Jonasson** (15 927 kronor) samt vaktmästaren **S. M. Berntsson** (2 077 kronor).
5. Ålderstillägg samt ökade kostnader för arvoden, motsvarande medgivet överskridande (kostnadsökning 2 880 kronor).

Av styrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Punkt 1. Styrelsen finner den föreslagna arvodeshöjningen skäligen med hänsyn till arbetsuppgifterna. Styrelsen framhåller att befattningshavaren tjänstgör som chefssekreterare och bibliotekarie, handhar alla kassaärenden inklusive löneutbetalningar och skatteärenden samt sköter institutets bokföring. Enligt styrelsens mening ställer befattningen dessutom stora krav på språkkunskaper hos innehavaren.

Punkt 3. Med hänsyn till att instrumentmakaren har sin arbetsplats på institutet och att institutet står som huvudman för de med befattningen förenade avgifterna till statens pensionsanstalt synes det styrelsen riktigt att befattningen helt överflyttas på institutet.

Punkt 4. Styrelsen erinrar om att, sedan institutets befattningshavare vunnit anslutning till statens pensionsanstalt, statsbidrag årligen erhållits för gäldande av vederbörliga årsavgifter. Styrelsen har därför räknat med att erhålla statsbidrag även för engångsavgifterna. Beträffande den för **Kullenberg** upptagna engångsavgiften ifrågasätter styrelsen, om denna skall erläggas, sedan **Kullenberg** blivit utnämnd att från den 1 juli 1956 vara professor i oceanografi vid Göteborgs universitet. Styrelsen har emellertid ansett sig böra hänskjuta frågan till Kungl. Maj:ts avgörande.

Statskontoret, som yttrat sig över frågan om engångsbeloppen för avgifter till statens pensionsanstalt, har anfört i huvudsak följande.

Statskontoret har från statens pensionsanstalt införskaffat yttrande i ärendet. Av detsamma framgår, att laboratorn **B. Kullenberg** utnämnts till professor vid Göteborgs universitet fr. o. m. den 1 juli 1956 och att han i denna egenskap har möjlighet att vid pensioneringsperiodens nedre gräns författningenslignat tillgodoräkna 18 år för pension. Såsom pensionsanstalten framhållit, synes möjlighet föreligga för **Kullenberg** att efter framställning hos Kungl. Maj:t få tillgodoräkna tidigare anställning i sådan omfattning, att han skulle kunna erhålla hel pension. Vid sådant förhållande synes frågan om erläggande av engångsavgift icke vara aktuell för **Kullenbergs** vidkommande.

Beträffande instrumentmakaren **A. Jonasson** inhämtas, att han mot engångsavgift kan tillgodoräkna all sin tidigare tjänstgöring hos oceanografiska institutet före inträdet på SPA-reglementet den 1 juli 1953 eller 13 år 5 månader 17 dagar. Statsbidrag till engångsavgifter av denna art bör, enligt statskontorets mening, medgivas högst med belopp, som erfordras för att bereda tillgodoräkning till två tredjedelar av anställningstid före befattningens förenande med pensionsrätt. I enlighet härmed synes **Jonasson** böra tillgodoföras högst 8 år 11 månader. Mot en engångsavgift av 4 141 kronor tillgodoräknas honom 8 år 3 månader. Statskontoret tillstyrker, att statsbidrag får utgå med detta belopp och vill icke motsätta sig.

att medel beräknas även för att möjliggöra tillgodoräkning av ytterligare 8 månader.

Erinras må, att först från och med den 1 oktober 1948 lämnats bidrag av statsmedel till oceanografiska institutet, som intill dess i ekonomiskt hänseende varit beroende av enskilda donationsmedel. Då staten därvid iklätt sig ekonomisk garanti för institutets fortbestånd, torde detta böra betraktas såsom en statsövertagen verksamhet och som följd därav Jonassons anställning före nämnda tidpunkt böra jämföras med statstjänst.

För vaktmästaren S. M. Berntsson har erlagts engångsavgift med 2 077 kronor. Härigenom äger han tillgodoräkna 3 år och 6 månader av tid före den 1 juli 1953 och har därmed möjlighet att intjäna för hel pension erforderligt antal tjänsteår. Enligt vad ämbetsverket inhämtat har Berntsson innehaft anställning som vaktmästare vid institutet sedan den 1 augusti 1948. Med förut angiven, till två tredjedelar begränsad tillgodoräkning, bör Berntsson tillgodoföras endast 3 år och 3 månader ($\frac{2}{3}$ av tiden 1/8 1948—30/6 1953). Statskontoret föreslår, att statsbidrag begränsas till belopp, som erfordras för en dylik tillgodoräkning.

Departementschefen. Styrelsens förslag om höjning av löneställningen för institutets bibliotekarie anser jag mig böra såtillvida biträda att jag beräknar medel för arvode, motsvarande lön enligt 13 lönegraden.

Jag har intet att erinra mot att kostnaderna för befattningen som instrumentmakare från och med nästa budgetår helt överflyttas till institutet. Därvid förutsätter jag att befattningshavaren även i fortsättningen fullgör de göromål för fiskeristyrelsens räkning, som för närvarande åvilar honom.

Frågan om erläggande av engångsavgift för numera professorn Kullenberg synes, såsom statskontoret framhållit, icke vara aktuell.

Beträffande engångsavgifter för instrumentmakaren Jonasson och vaktmästaren Berntsson har jag med anledning av statskontorets yttrande inhämtat vissa uppgifter från statens pensionsanstalt rörande kostnaderna för tillgodoräkning av tjänsteår. Härav framgår att Jonasson mot en engångsavgift av 5 648 kronor tillgodoräknas åtta år och elva månader samt att Berntsson mot en engångsavgift av 1 950 kronor tillgodoräknas tre år och tre månader. I anslutning till vad statskontoret uttalat föreslår jag, att nu nämnda belopp anvisas för nästa budgetår.

Jag anser mig icke heller i år kunna tillstyrka något bidrag till en ny laboratur i submarin geologi.

Vid bifall till vad jag förordat i det föregående och med beaktande jämför av den höjning av förevarande bidrag för nästa budgetår, som förändras dels av vissa ålderstillägg, dels av förutnämnda automatiskt ökade avlöningskostnader torde hela anslaget för nästa budgetår böra höjas med i runt tal 17 300 kronor till 128 800 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till oceanografiska institutet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 128 800 kronor.

[360] **23. Bidrag till internationella meteorologiska institutet i Stockholm**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	130 000	130 000
1956/57 (statsliggaren s. 782)	130 000	
1957/58 (förslag)	130 000	

Detta anslag har tillkommit genom beslut av 1955 års riksdag (VIII ht p. 372; SU 8 p. 170; Rskr 8). Från och med budgetåret 1955/56 har Stockholms högskolas meteorologiska institut ombildats till ett internationellt meteorologiskt institut under en särskild styrelse men med bibehållen anknytning till högskolan. Institutet har till uppgift dels att bedriva forskning i meteorologi och därmed sammanhängande ämnen samt att främja internationellt samarbete på meteorologiens område, dels att svara för den akademiska undervisningen och forskningen i meteorologi vid Stockholms högskola. Institutet erhåller i egenskap av meteorologiskt institut vid Stockholms högskola medel å högskolans stat, för innevarande budgetår beräknade till något över 100 000 kronor. För särskilda forskningsuppdrag tillföres institutet medel genom kontrakt eller särskilda anslag från vissa institutioner, fonder och internationella organisationer. Dessa medel uppskattas för innevarande budgetår till 400 000 kronor. Hyreskostnader och kostnader för underhåll av lokal belastar statens allmänna fastighetsfond. Förevarande anslag är avsett att garantera institutet en erforderlig basorganisation av icke alltför liten kapacitet.

Styrelsen för internationella meteorologiska institutet hemställer, att nuvarande anslagsbelopp anvisas även för nästa budgetår.

Departementschefen. I enlighet med föreliggande förslag torde anslaget böra för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 130 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till internationella meteorologiska institutet i Stockholm* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 130 000 kronor.

[361] **24. Ersättning åt författare för utlåning av deras verk genom bibliotek**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	600 000	150 000
1956/57 (statsliggaren s. 782)	750 000	
1957/58 (förslag)	860 000	

Detta förslagsanslag är uppfört å riksstaten sedan budgetåret 1954/55 (se Prop. 1954: 133; SU 105; Rskr 254). Ur anslaget utgår ersättning åt de svenska författarna för utlåningen av deras verk genom landsbibliotek,

statsunderstödda folkbibliotek samt skolbibliotek med ett sammanlagt belopp, motsvarande tre öre för varje lån genom dylikt bibliotek av enligt gällande auktorrättsliga lagstiftning rättsskyddat verk av svensk författare. Av ifrågavarande tre öre per boklån tillfaller i regel två öre vederbörande författare, medan i allmänhet ett öre per boklån går till gemensamma ändamål för de svenska författarna, i huvudsak understöd och pensioner. Sedan det sammanlagda belopp, som skall utgå ur anslaget, blivit på grundval av gjorda stickprovundersökningar fastställt, skall beloppet avsättas till en särskild diversemedelsfond, benämnd Sveriges författarfond. Fonden förvaltas av statskontoret, medan de till fonden avsatta medlen disponeras av ett särskilt organ, styrelsen för Sveriges författarfond.

De närmare bestämmelserna rörande här avsedda författarsättning m. m. är meddelade i kungörelsen den 17 juni 1955 (nr 464) angående Sveriges författarfond.

Styrelsen för Sveriges författarfond föreslår att anslaget för nästa budgetår höjes med 110 000 kronor till 860 000 kronor. Höjningen betingas, förutom av automatisk utgiftsökning med i runt tal 50 000 kronor, av ett förslag om särskild ersättning för referensböcker, beräknad till 60 000 kronor.

Styrelsen behandlar till en början vissa speciella frågor i samband med verksamheten. Dessa frågor avser stickprovsmetoden, ersättningsbeloppet per boklån, viss bestämning av begreppet författare samt obeställbara ersättningsbelopp.

Stickprovsmetoden. Härom har styrelsen i sin framställning anfört huvudsakligen följande.

Fastställandet av de ersättningsbelopp, som skall tillfalla de enskilda författarna, sker enligt gällande bestämmelser medelst stickprovundersökningar av lånefrekvensen i folk- och skolbiblioteken. Under styrelsens första två verksamhetsår inhämtades uppgifterna på så sätt, att ett i förväg uttaget urval av bibliotek lämnade uppgifter till styrelsen rörande de en viss dag utlånade böckerna. Författarnamnen förtecknades härvid i särskilda listor, som färdigställdes av styrelsen, eller på blanketter, där vederbörande bibliotekarie noterade författarnamn och boktitel samt antalet vid undersökningstillfället utlånade böcker.

Under innevarande år har styrelsen — efter överläggningar med statistisk expertis och sakkunnig bibliotekspersonal — i väsentlig grad modifierat dessa undersökningar. De befintliga biblioteken har indelats i tre storleksgrupper: stora, medelstora och små bibliotek. Inom dessa grupper uttages ett antal bibliotek, som för stora bibliotek omfattar alla, för medelstora bibliotek en tredjedel och för små bibliotek en tolfedel av hela antalet. Var fjärde vecka redovisar de stora biblioteken en tolfedel av sin utlåning, de medelstora en fjärdedel, och de små biblioteken hela utlåningen. Uppgifterna lämnas på statistikkort, som tillställs biblioteken genom sekretariatets försorg. Genom iakttagande av vissa regler, som uppställts för uppgiftsinsamlandet, garanteras den slumpmässiga karaktären av undersökningen.

Uppgifterna tillställas sekreteriatet efter varje undersökningsvecka. Statistik korten förses med erforderliga codebeteckningar, som anger bibliotek och undersökningsvecka, och bearbetas därefter med statistikmaskiner. Författarnas codebeteckningar påföres och de icke ersättningsberättigade boklånen utsorteras ur materialet för att i den slutliga sammanräkningen jämföras med de ersättningsberättigade.

Genom denna omläggning av stickprovsmetoden har styrelsen velat uppfylla de önskemål, som vid anslaget tillkomst uttalades om att man borde ägna fortlöpande uppmärksamhet åt dessa frågor och söka förkovra de statistiska metoderna. Styrelsen strävar allt framgent efter en förenkling av förfarandet, helst som detta fortfarande är både omständligt och kostnadskrävande. Med den nu angivna metoden synes styrelsen dock ha nått fram till ett förfaringssätt, som både fyller höga anspråk på tillförlitlighet och innebär en arbetsbesparing för biblioteken.

Ersättningsbeloppet per boklån. Vad beträffar ersättningen för hemlån ifrågasätter styrelsen för närvarande icke någon höjning av ersättningens belopp, tre öre för varje lån. Styrelsen understryker emellertid, att den med detta ståndpunktstagande icke i någon mån uppgivit författarorganisationernas gamla krav på att denna ersättning så snart som möjligt ökas till åtminstone fem öre.

Viss bestämmning av begreppet författare. De av statsmakterna uppdragna riktlinjerna för bestämmande av ersättning för hemlån bör enligt styrelsens mening förtydligas på en punkt. Styrelsen erinrar om att då dessa riktlinjer först utformades det endast talades om »författare» och deras rätt till ersättning. I anslutning härtill framhålles att det i bibliotekens litterära avdelningar — alltså icke de speciella musik- eller konstavdelningarna — finns åtskilliga böcker, vilkas huvudinnehåll utgöres av teckningar, målningar, fotografier eller musikaliska verk och för vilka vederbörande tecknare, målare, fotograf eller kompositör står som »författare», stundom jämte en medförfattare som skrivit text till verket. Styrelsen påpekar att det icke minst i fråga om barnböcker förekommer författarskap, som tar sig uttryck i bild lika mycket som i ord.

Enligt styrelsens mening finns det allt skäl att i dylika fall räkna även sådana upphovsmän som författare och låta dem få ersättning på vanligt sätt. Såsom ett viktigt praktiskt skäl härför anföres dessutom, att dessa upphovsmän enligt bibliotekens katalogiseringsprinciper anses som författare och att det skulle möta svårigheter att i nu ifrågavarande hänseende tillämpa en annan princip.

Obeställbara ersättningsbelopp. Styrelsen framhåller att det i fråga om distributionen av de s. k. författarpenningarna uppkommit en praktisk svårighet, som enligt styrelsens mening synes påkalla särskilda åtgärder. Härom anför styrelsen i fortsättningen bland annat följande.

I en så omfattande verksamhet måste det naturligtvis inträffa, att ersättningsbelopp blir obeställbara, d. v. s. det icke är känt vem den berättigade

författaren är eller var han finns, om han är död eller om han har några arvingar. Med tanke på dessa fall har i den författning, som reglerar verksamheten (SFS 464/1955), föreskrivits en preskriptionstid av fem år, så att belopp, som ännu efter så lång tid icke kunnat tillställas rätt ägare, tillfaller fonden.

Den sålunda förutsedda komplikationen har emellertid visat sig ha större betydelse än väntat. Av 1954 års författarpennningar är cirka 800 belopp om tillsammans över 40 000 kronor på detta sätt obeställbara, och i fråga om 1955 års författarpennningar gäller detsamma. Mestadels är det fråga om ganska små belopp; såsom framgår av de anförda siffrorna, ligger genomsnittet nära 50 kronor.

Att efterforska dessa mottagare är ett tidsödande och besvärligt arbete, och styrelsen anser sig icke kunna stå till svars för att använda fondens medel härtill. Över huvud taget är det för styrelsen ett bekymmer, att fondens administrationskostnader är stora och att de skall bestridas helt ur fonden och sålunda minska de redan knappa resurserna för utdelning av understöd, pensioner o. s. v. Å andra sidan måste det anses oegentligt att så relativt betydande belopp skall inestå som obeställbara, endast för att efter preskriptionstidens förlopp tillfalla fonden. Att mottagarna själva skall få uppmärksamheten på förhållandet och anmäla sig kan icke väntas annat än i begränsad omfattning.

Något skulle kunna göras åt saken, om styrelsen disponerade särskilda medel härför. Det förefaller mycket rimligt, om dessa medel tages från de obeställbara författarpennningarnas belopp. Då det vållar särskilda administrationskostnader att tillstålla mottagaren ett ersättningsbelopp, är det skäligt att detta reduceras något för att bestrida kostnaderna. Om avdraget sättes till 10 procent, får det ytterst ringa betydelse för mottagaren — det må erinras att ifrågavarande författarpennningar i allmänhet uppgår till endast några tiotal kronor — men totalt blir summan betydande.

Styrelsen hemställer därför, att bestämmelser av följande innehåll meddelas. Alla författarpennningar, i fråga om vilka den utbetalande myndigheten, statskontoret, saknar säkra person- och adressuppgifter om mottagaren, reduceras till beloppet med 10 procent. Det avdragna beloppet ställes till styrelsens förfogande för att, i den omfattning styrelsen finner erforderligt och ändamålsenligt, användas till efterforskning av de berättigade. Vad som av det avdragna beloppet icke får denna användning tillfaller fonden.

Ersättning för referensböcker. Vid min anmälan av frågan om ersättning åt författare i propositionen 1954: 133 erinrade jag om att Föreningen Minerva i sitt remissyttrande över bokutredningens betänkande fäst uppmärksamheten på det utnyttjande av — i synnerhet de vetenskapliga och populärvetenskapliga — författarnas verk, som sker genom att handböcker och samlingsverk begagnas i läsesalar utan att därifrån hemlånas. Jag anförde därvid vidare:

Föreningen anser, att läsesalsutlåning skall likställas med hemlån från biblioteken. Detta förutsätter — påpekar föreningen — att en särskild statistik upprättas vid sidan av den av bokutredningen föreslagna undersökningen av lånefrekvensen eller att någon annan form för uppskattning av

läsesalsutlåningen användes. I detta sammanhang torde emellertid böra uppmärksammas, att en mera rikhaltig samling av referenslitteratur endast finnes tillgänglig på de större biblioteken och att det knappast torde vara möjligt att där bokföra eller registrera samtliga tillfällen, då dessa böcker utnyttjas av allmänheten. Utnyttjandet torde för övrigt växla mellan ett mera noggrant studium och ett hastigt sökande efter en bestämd uppgift i något sådant bokverk. Definitiv ställning till detta spörsmål synes emellertid icke böra tagas i detta sammanhang. Det torde i stället böra uppdragas åt det organ, som — i enlighet med vad jag senare kommer att förorda — skall fatta beslut om författarsättningens fördelning, att närmare undersöka, huruvida någon möjlighet kan finnas att praktiskt lösa här avsedda fråga, och att framlägga de förslag, vartill undersökningen kan föranleda.

Under hänvisning till detta uttalande framhåller styrelsen, att den numera övervägt denna fråga och gjort vissa siffermässiga beräkningar. Styrelsen finner det uppenbart att det icke är möjligt att tillförlitligt mäta den faktiska frekvensen av hur referensexemplaren utnyttjas. Ersättnings bestämmande måste enligt dess mening med nödvändighet bygga på en schablon. I fortsättningen anföres härom i huvudsak följande.

Enligt styrelsens mening borde man i detta fall kunna grunda rätten till ersättning på det förhållandet i och för sig, att en bok under det år varom fråga är funnits tillgänglig på ett bibliotek såsom referensexemplar. Denna egenskap får en volym icke utan vägande skäl, nämligen att verket i fråga är av den art, att det bör införlivas med referensavdelningen, eller att bibliotekspersonalen funnit att det efterfrågats så livligt, att åtgärden är motiverad. För övrigt sker centralt från skolöverstyrelsens bibliotekskonsulenter en rådgivning angående vilka verk som bör finnas tillgängliga på referensavdelningarna. Å andra sidan torde icke behöva befaras, att ett verk som ej längre anlitas, exempelvis för att det är föråldrat, det oaktat skulle stå kvar som referensexemplar; den ständigt aktuella frågan om utrymme torde föranleda att sådana böcker överföres till förrådet eller eljest utmönstras.

Metoden skulle alltså innebära, att viss likformig ersättning skulle utgå per volym av det totala antalet referensböcker i hela biblioteksväsendet. För att bestämma beloppet av denna ersättning kan tänkas olika principer. Då ersättningen i fråga skall utgöra ett komplement till den som utgår för hemlån, ligger det nära till hands att bestämma den till samma belopp som för ett visst antal lån, varvid man gör en uppskattning av hur mycket en referensvolym i genomsnitt kan antagas bli utnyttjad under ett år och jämför detta med ett visst antal hemlån. Det säger sig självt, att en sådan jämförelse erbjuder svårigheter, inte minst därför att sättet att utnyttja böcker är så olika.

För en sådan jämförelse kan det vara av intresse att undersöka, hur ofta en volym på hemlånsavdelningarna i genomsnitt blir utlånad. Om undersökningen begränsas till städernas bibliotek — vilket i detta sammanhang är befogat, eftersom referensavdelningar huvudsakligen förekommer på de större biblioteken — visar det sig, att exempelvis under år 1954 antalet volymer tillgängliga för lån utgjorde cirka $4\frac{1}{2}$ miljoner och antalet hemlån cirka 15 miljoner; varje volym lånades alltså i genomsnitt $3\frac{1}{3}$ gånger per

år. Styrelsen vill föreslå, att ersättningen för varje referensexemplar bestämmas att motsvara vad som utgår för fyra hemlån, d. v. s. för närvarande tolv öre. Detta får anses vara en mycket försiktig beräkning. Det är uppenbart, att många referensexemplar på ett år anlitas i en utsträckning, som i värde motsvarar vida mera än fyra hemlån, men som ett försiktigt räknat medelvärde för alla referensvolymerna må detta kunna godtagas.

Styrelsen föreslår således den utvidgningen av systemet för biblioteksersättningen, att årligen vid sidan av ersättningarna för hemlån ersättning för användningen av referensböcker skall utgå med *tolv öre* för varje sådan volym enligt en beräkning av totala antalet referensböcker som på en gång är i bruk inom här ifrågavarande bibliotek. För denna ersättning bör i övrigt enligt styrelsens förslag gälla samma regler som för hemlånersättningen, sålunda bland annat att ersättning utgår endast om författaren är svensk och författarrätten består samt att av ersättningen två tredjedelar går till författaren och återstoden till fonden för allmänna ändamål.

Teknisk sett finner styrelsen förslaget ganska enkelt att genomföra. Styrelsen erinrar om att centralt tillgängliga siffror finns på hela antalet referensexemplar inom de berörda biblioteken. Dessa siffror skulle bestämma ersättningens totalbelopp. För att därefter bestämma ersättningens individuella fördelning på författare skulle, liksom för hemlånersättningen, krävas stickprovsundersökningar, vilka dock enligt styrelsen syntes kunna få ganska begränsad omfattning.

Hela antalet referensexemplar kan enligt styrelsen grovt räknas till 700 000. Hur många av dessa som är utländska vore svårt att bedöma utan närmare undersökningar. Med ledning av vissa centralt uppgjorda typ-listor för sammansättning av referensavdelningar uppskattar styrelsen antalet icke-berättigade till cirka 30 procent. Antalet berättigade volymer kan således enligt styrelsen mycket grovt beräknas till cirka 500 000. Under de sålunda angivna förutsättningarna beräknar styrelsen den föreslagna ersättningen till omkring 60 000 kronor för år.

Sammanfattningsvis uttalar styrelsen, att den avsedda ersättningen icke har tillnärmelsevis samma ekonomiska betydelse som den redan utgående. Frågans vikt borde emellertid mätas på annat sätt. De författare, som det här vore fråga om, hade en mycket blygsam andel i den nu utgående ersättningen, och för dem skulle denna utvidgning betyda relativt mycket. Några exakta siffror anser sig styrelsen icke kunna anföra men uppskattar att i runt tal 90 procent av hemlånersättningarna går till skönlitterära författare. För författare av vetenskapliga verk, handböcker och liknande måste därför enligt styrelsens mening den nu föreslagna utvidgningen te sig som en akt av rättvisa och även rent ekonomiskt äga en betydelse, som är större än om det tillagda beloppet ses endast i relation till verksamheten i dess helhet.

A n s l a g s b e r ä k n i n g. Av framställningen inhämtas rörande antalet boklån i de bibliotek, vilkas utlåningssiffror ligger till grund för styrelsens anslagsberäkningar, följande:

År	Antal boklån	Ökning från föregående år
1952	32 460 943	3 010 729
1953	35 262 171	2 801 228
1954	37 825 503	2 563 332
1955	39 515 369	1 689 866

Styrelsen påpekar att den årliga ökningen av antalet boklån visar en fallande kurva, särskilt påtaglig vid en jämförelse mellan de två senaste kalenderåren. Styrelsen fäster emellertid uppmärksamheten på att någon ny statistik för år 1955 icke föreligger rörande utlåningen i det övervägande antalet skolbibliotek, utan att uppgifterna överförts från närmast föregående redovisningsår. Detta sammanhänger med den omläggning av statsbidragsbestämmelserna, som trätt i kraft den 1 juli 1955, varefter statsbidrag för biblioteksändamål till skoldistrikt och övriga huvudmän för skolbibliotek utgår för läsår i stället för såsom tidigare för kalenderår. Den upprustning av skolbiblioteken, som möjliggjorts genom de väsentligt ökade statliga bidragen till skolbiblioteksverksamheten, kommer enligt styrelsens uppfattning att i fortsättningen medföra en väsentlig ökning av bokutlåningen i dessa bibliotek.

I sina petita för budgetåret 1956/57 utgick styrelsen från en regelbunden ökning av utlåningens omfattning med i runt tal 2,7 miljoner boklån per kalenderår och således att utlåningen under år 1956 skulle uppgå till i runt tal 43,2 miljoner boklån, varav 25 miljoner komme att medföra ersättning åt respektive författare. Anslaget beräknades i överensstämmelse härmed till 750 000 kronor. För nästkommande kalenderår beräknar styrelsen, att bokutlåningen i de bibliotek, varom här är fråga, kommer att öka med 2,2 miljoner boklån i jämförelse med den för år 1956 uppskattade siffran, d. v. s. till i runt tal 45,4 miljoner boklån, varav i genomsnitt 58,5 procent eller 26,6 miljoner boklån kommer att medföra ersättning till författarna. I överensstämmelse härmed äskar styrelsen för förenämnda ändamål (0,03 kronor \times 26 600 000 boklån =) 798 000 kronor.

Efter inräknande av den särskilda ersättningen för referensexemplar å 60 000 kronor föreslår styrelsen att anslaget uppföres med ett avrundat belopp av 860 000 kronor.

Statskontoret har yttrat sig över styrelsens förslag i vad avser dels frågan om obeställbara ersättningsbelopp, dels frågan om särskild ersättning för referensböcker.

Beträffande den förstnämnda frågan anser statskontoret betänkligheter möta att, med ändring av de så sent som år 1954 genomförda ersättningsreglerna på förevarande område, nu vidtaga de föreslagna åtgärderna, vilka enligt ämbetsverket innebär att utgifter, vilka i princip skall bekostas med

kollektiva medel, fortsättningsvis skulle bestridas med för individuella ersättningar avsedda belopp. Härtill kommer, anmärker ämbetsverket, att ett normalt förekommande arbete med införskaffande av erforderliga uppgifter beträffande vederbörande författare svårligen torde kunna klart särskiljas från de efterforskningsåtgärder, för vilka kostnaderna skulle bestridas i särskild ordning. Statskontoret finner sig icke böra tillstyrka det i förevarande hänseende framlagda förslaget.

Styrelsens förslag i fråga om ersättning för referensböcker har icke föranlett någon erinran eller särskilt uttalande från statskontorets sida.

Departementschefen. I den föreliggande framställningen har styrelsen för Sveriges författarfond berört problem av väsentlig betydelse för nu ifrågakvarande verksamhet. Styrelsens strävan att med ledning av vunna erfarenheter successivt utveckla metoderna för stickprovsundersökningarna av lånefrekvensen överensstämmer med statsmakternas intentioner vid förevarande anslags tillkomst. Vad styrelsen vidare rekommenderat i fråga om bestämningen av begreppet författare har icke givit mig anledning till erinran.

Beträffande förslaget att en viss andel, tio procent, av de obeställbara ersättningsbeloppen skulle få av styrelsen disponeras för efterforskning av behöriga mottagare finner jag syftet i och för sig rimligt. De av styrelsen uppgivna siffrorna rörande ersättningsbelopp, som under åren 1954 och 1955 icke kunnat utanordnas, påkallar otvivelaktigt uppmärksamhet. Där est tendensen i berörda hänseende icke ändras i gynnsammare riktning, kommer sålunda relativt betydande, för individuell gottgörelse avsedda belopp att efter några år fortlöpande tillfalla fonden. De enskilda ersättningsbeloppen, om vilka nu är fråga, är emellertid i genomsnitt tämligen små. Denna omständighet reducerar enligt min mening i någon mån den nu berörda frågans vikt. Bland annat med hänsyn härtill är jag för närvarande icke beredd att biträda styrelsens förslag på denna punkt utan finner lämpligt att ytterligare erfarenheter avvaktas, innan berörda fråga prövas på nytt.

Styrelsen har med sitt utförligt motiverade förslag om särskild ersättning för referensböcker återupptagit en betydelsefull fråga. Då jag behandlade denna fråga i propositionen 1954: 133 var jag av den uppfattningen, att ställningstagandet till densamma vore beroende av huruvida man kunde komma fram till en från praktisk synpunkt godtagbar lösning. Styrelsen har nu sökt lösa frågan och har i detta syfte föreslagit vissa normer för beräkning och fördelning av en dylik ersättning. Jag anser mig kunna godtaga nämnda normer och förordar därför att desamma lägges till grund för en reglering av ifrågakvarande ersättning. Det torde, vid bifall härtill, få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda närmare bestämmelser i ämnet.

Enligt gällande regler skall ur förevarande anslag för nästa budgetår utgå ersättning till författare för bokutlåningen i landsbiblioteken, de statsun-

derstödda folkbiblioteken samt skolbiblioteken under år 1957. Styrelsens anslagsberäkning i denna del har icke givit mig anledning till erinran. Den förutsedda automatiska utgiftsökningen torde därför böra uppskattas till cirka 50 000 kronor. Det av mig i det föregående godtagna förslaget om särskild ersättning för referensböcker synes i enlighet med styrelsens förslag böra föranleda en uppräknig av anslaget med 60 000 kronor. Hela anslaget torde därför för nästa budgetår böra uppföras med 860 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Ersättning åt författare för utlåning av deras verk genom bibliotek* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 860 000 kronor.

[362] **25. Stipendier åt högt förtjänta skönlitterära författare.**

Genom beslut av 1955 års riksdag (1 VIII ht p. 374; SU 8 p. 172; Rskr 8) har gällande grunder för detta anslags disposition fastställts. I samband härmed har från och med budgetåret 1955/56 nuvarande anslagsrubrik ersatt den förutvarande rubriken: Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst. Enligt nämnda riksdagsbeslut skall ur anslaget utdelas endast belöningar eller s. k. meritstipendier för högklassigt skönlitterärt skapande. Pensioner och understöd av övervägande social karaktär — vilka tidigare utgick ur anslaget till skönlitterära författare — bestrides numera med härför tillgängliga medel ur den i nästföregående punkt omnämnda författarfonden. Meritstipendierna utdelas av Kungl. Maj:t efter förslag av styrelsen för denna fond. Det för innevarande budgetår anvisade anslaget av 100 000 kronor har disponerats av Kungl. Maj:t genom beslut den 26 oktober 1956.

Styrelsen för Sveriges författarfond hemställer att anslaget för nästa budgetår upptages till oförändrat belopp, 100 000 kronor.

Departementschefen. Jag biträder styrelsens förslag om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier åt högt förtjänta skönlitterära författare* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 100 000 kronor.

[363] **26. Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg.** Detta anslag, som utgått alltsedan budgetåret 1936/37, höjdes av riksdagen från och med budgetåret 1955/56 från 4 800 kronor till 6 000 kronor. För nästa budgetår föreslår jag att oförändrat belopp anvisas och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 6 000 kronor.

[364] **27. Statens konstråd**

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	13 000	12 003
1956/57 (statsliggaren s. 782)	13 000	
1957/58 (förslag)	14 800	

Statens konstråd hemställer att detta anslag för nästa budgetår höjes med 33 400 kronor till 46 400 kronor enligt följande sammanställning:

1. Höjning av arvudet till rådets ordförande från 1 200 till 3 000 kronor	+ 1 800
2. Höjning av arvudena till rådets sex ledamöter samt till nationalmusei representant från 600 kronor till 1 800 kronor	+ 8 400
3. Inrättande av en heltidsbefattning i 27 lönegraden för sekreteraren (nu arvode med 3 600 kronor)	+ 17 200
4. Ökning av anslagsmedlen till expenser m. m. från 4 000 till 10 000 kronor	+ 6 000
	<hr/>
	Summa kronor 33 400

I sin motivering hänvisar statens konstråd till 1948 års konstutrednings betänkande med förslag till åtgärder för att främja svensk estetisk fostran (SOU 1956: 13) och anför bland annat följande.

Konstutredningen har dels förordat en omläggning av konstrådets verksamhet beträffande de rent statliga byggnaderna, dels ock föreslagit en utvidgning av verksamheten till att även omfatta konstnärlig utsmyckning av andra offentliga byggnader, i den mån de uppföras med bidrag av statsmedel och är lämpade för sådan utsmyckning. Jämväl i sistnämnda del har konstrådet beslutat att i sitt yttrande över utredningsförslaget tillstyrka detsamma. Om förslaget genomföres kommer, såsom utredningen framhållit, konstrådets verksamhet att avsevärt utökas, och ökningen av arbetsbördan torde komma att göra sig märkbar tämligen omedelbart efter ingången av budgetåret näst efter det då genomförandet beslutas. Konstrådet får nämligen då vara berett att — vid sidan av sina nuvarande, genom den föreslagna anslagshöjningen från 200 000 kronor till 350 000 kronor ävenledes ökade arbetsuppgifter — dels enligt § 2 i sin instruktion biträda vid uppgörande av preliminära beräkningar av kostnaderna för utsmyckning av ifrågasatta statliga nybyggnader, dels ock yttra sig rörande utsmyckning av offentliga byggnader, till vilkas uppförande statsbidrag sökes. Konstrådets erfarenhet visar dessutom att kommunerna i ökad utsträckning börjat anlita konstrådet för rådgivning i utsmyckningsfrågor.

Såsom konstutredningen framhållit är arbetet i konstrådet redan nu så pass betungande att det, särskilt betraktat som övertidsarbete vid sidan av ordinarie arbete, knappast kan anses skäligen ersatt med nu utgående arvoden. Om utredningens förslag beträffande utsmyckningsfrågan genomföres vid 1957 års riksdag, bör arvudena avsevärt höjas.

Departementschefen. Jag är för närvarande icke beredd att taga ställning till de förslag rörande omläggning och utvidgning av statens konstråds verksamhet, som framlagts av 1948 års konstutredning. Jag anser mig

av detta skäl icke kunna tillstyrka den betydande ökning av medelsanvisningen under detta anslag, som konstrådet föreslagit. Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört i fråga om uppräknings av vissa arvoden beräknar jag för nämnda ändamål under förevarande anslag ett avrundat belopp av 1 800 kronor. Anslaget torde därför för nästa budgetår böra uppföras med 14 800 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens konstråd* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 14 800 kronor.

[365] 28. Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	200 000	107 095
1956/57 (statsliggaren s. 783)	200 000	
1957/58 (förslag)	200 000	

Statens konstråd hemställer, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 150 000 kronor till 350 000 kronor.

Inledningsvis erinrar konstrådet om att rådet biträtt 1948 års konstutrednings förslag, att den konstnärliga utsmyckningen av statliga byggnader icke skall — såsom för närvarande är fallet — finansieras från ett enda anslag å driftbudgeten utan att medel för ändamålet i stället skall ingå i vederbörande byggnadsanslag å kapitalbudgeten. Konstrådet finner emellertid, att den nuvarande formen för finansieringen bör bibehållas under nästkommande budgetår, även om nu ifrågavarande förslag förelägges 1957 års riksdag och då godtages. Enligt konstrådet skulle i annat fall medel helt komma att saknas till konstnärlig utsmyckning av den årgång statliga nybyggnader, varom beslut kan komma att fattas vid 1957 års riksdag.

Beträffande anslagsbehovet uttalar konstrådet, att enligt rådets uppfattning det årliga anslaget till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader i nuvarande kostnadsläge ingalunda vore för högt tilltaget, om det uppginge till 500 000 kronor. Konstrådet förordar därför, att som en övergång till den av konstutredningen föreslagna ordningen anslaget höjes till 350 000 kronor.

I sin framställning upptar konstrådet även frågan om kostnaderna för den konstnärliga utsmyckningen av kanslihusets runda gård. Av framställningen inhämtas härom bland annat följande.

Vid 1946 års riksdag beviljades ett investeringsanslag av 50 000 kronor till konstnärlig utsmyckning av kanslihusets runda gård. I anledning härav utlystes en allmän tävlan för svenska konstnärer, vilken i priser och andra utgifter drog en kostnad av nära 10 000 kronor. I tävlingen erhöll skulptören Bror Marklund första priset för två av honom inlämnade förslag.

Sedan Kungl. Maj:t den 27 januari 1950 beslutat att det ena av dessa förslag skulle läggas till grund för det fortsatta arbetet med utsmyckningen av gården, tecknade konstrådet den 11 maj 1950 kontrakt med Marklund, enligt vilken han för 40 000 kronor skulle utföra en bronsskulptur, föreställande en mor med sitt barn, och ha denna uppställd på gården senast vid utgången av år 1951. Skulpturen levererades dock av Marklund på platsen först i början av mars 1956.

Marklund har nu för konstrådet anmält, att hans kostnader för detta utsmyckningsuppdrag något överstigit 47 000 kronor enligt en i framställningen intagen redovisning.

Erinras må visserligen även därom, att Arkivet för dekorativ konst i Lund med bidrag av lotterimedel nyligen för 15 000 kronor inköpt huvudparten av Marklunds skissmaterial till skulpturen på kanslihusgården samt att Marklund således härigenom och genom själva skulpturarvodet 40 000 kronor fått sina nyssnämnda utgifter mer än täckta. Överskottet, cirka 8 000 kronor, kan dock ingalunda anses utgöra skälig ersättning för det intensiva och konstnärligt högtstående arbete som han under flera år nedlagt på detta utsmyckningsuppdrag. Då därtill kommer, att det för Marklund så oförmånliga ekonomiska resultatet av uppdraget i ej ringa mån kan tillskrivas de kostnadsstegringar i olika hänseenden som inträffat mellan dagen för kontraktets undertecknande och dagen då uppdraget skulle vara slutfört, vill konstrådet föreslå utverkande av riksdagens tillstånd att av anslaget till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader få disponera ett belopp av 15 000 kronor att utgå till Marklund såsom ytterligare arvode för utsmyckningen av kanslihusgården.

Departementschefen. Då jag icke anser mig kunna tillstyrka någon ökning av medelsanvisningen under förevarande anslag förordar jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 200 000 kronor.

Med anledning av vad konstrådet anfört i fråga om kostnaderna för ytterligare arvode åt konstnären Bror Marklund för utsmyckningen av kanslihusets runda gård vill jag framhålla, att jag för egen del icke har något att erinra mot att inom ramen för nu ifrågavarande anslag ett belopp av 15 000 kronor disponeras för nämnda ändamål.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

[366] **29. Teaterrådet.** I den vid anmälan av ecklesiastikdepartementets avlöningsanslag nämnda promemorian angående personaluppsättningen inom vissa avdelningar i statsdepartementen m. m. föreslås, att de kostnader för nämnder och råd av mera permanent natur, som nu bestrids från kommittéanslagen, i fortsättningen skall bestridas från under varje huvudtitel upptagna särskilda samlingsanslag. En redogörelse för huvuddragen i

nämnda promemoria har tidigare denna dag lämnats av chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor.

För ecklesiastikdepartementets del är endast teaterrådet av sådan karaktär, att kostnaderna för dess verksamhet bör bestridas i annan ordning än från kommittéanslag. Såsom föreslås i promemorian bör ett särskilt förslagsanslag av 10 000 kronor uppföras under åttonde huvudtiteln till bestridande av kostnaderna för teaterrådets verksamhet. Det härigenom minskade medelsbehovet under kommittéanslaget bör beaktas vid avvägningen av nämnda anslag. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Teaterrådet* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

[367] **30. Bidrag till samfundet De nio.** Detta anslag torde för nästa budgetår i enlighet med en av samfundet gjord framställning böra uppföras med oförändrat belopp, 10 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till samfundet De nio* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

[368] **31. Sveriges deltagande i det s. k. tredje internationella geofysiska året**

	Anslag	Nettoutgift
1954/55	15 000	15 000
1955/56	300 000	150 000
1956/57 (statsliggaren s. 783)	240 000	
1957/58 (förslag)	315 000	

Detta reservationsanslag har varit uppfört å riksstaten sedan budgetåret 1954/55. Med det tredje internationella geofysiska året menas de till åren 1957—58 planerade samordnade stora internationella forskningarna inom geofysiken. Sveriges deltagande har avsetts skola omfatta utsändande av en allsidigt utrustad expedition till Spetsbergen, temporär intensifiering av observationstjänsten vid Stockholms observatoriums permanenta solstation på Capri samt komplettering av observationerna av jonosfär och kosmisk strålning inom Sverige.

I det förslag rörande Sveriges deltagande, som svenska nationalkommittén för geodesi och geofysik framlade i skrivelse den 21 oktober 1954 (se 1955 års åttonde huvudtitel, s. 712 ff.), beräknades medelsbehovet för budgetåren 1955/59 till 990 000 kronor. Vid anmälan av denna anslagsfråga uttalade chefen för ecklesiastikdepartementet, att han icke i och för sig ifrågasatte någon ändring i programmet, men betonade vikten av att de

möjligheter till besparingar, som kunde föreligga, också tillvaratoges. Med hänsyn härtill och till att även andra medel borde kunna påräknas för ändamålet ansåg sig departementschefen icke böra räkna med större sammanlagd medelsanvisning under förevarande anslag än 750 000 kronor. Med skrivelse den 15 augusti 1955 framlade nationalkommittén förnyade kostnadsberäkningar, slutande på en totalkostnad av 750 000 kronor. Härutöver ansåg emellertid nationalkommittén nödvändigt att beräkna en förhöjning av lönekostnaderna med sammanlagt 29 200 kronor. Under hänvisning till nyssnämnda uttalande ansåg sig departementschefen dock icke böra tillstyrka någon uppräknig av den totala medelsanvisningen för ifrågavarande ändamål (se 1956 års åttonde huvudtitel, s. 758 ff.).

Svenska nationalkommittén för geodesi och geofysik har nu hemställt dels i skrivelse den 9 juli 1956 om anvisande av ett tilläggsanslag av 280 000 kronor, dels ock i skrivelse den 23 augusti 1956 om anvisande för nästa budgetår av 165 000 kronor inom ramen för den av departementschefen godkända totala medelsanvisningen av 750 000 kronor.

Det begärda tilläggsanslaget av 280 000 kronor skulle användas på följande sätt:

Norrskensobservationer	61 462
Observationer av »visslare» i atmosfären	36 000
Analys av den kemiska sammansättningen av luft och nederbörd på Spetsbergen	42 250
Spetsbergsexpeditionen	112 000
Skandinavisk väderlekscentral i Oslo	28 000
Summa kronor	279 712

I anslutning härtill anför nationalkommittén i huvudsak följande.

I n l e d a n d e s y n p u n k t e r. Utgående från den av departementschefen förordade totala medelsanvisningen 750 000 kronor har nationalkommittén genom polarårskommissionen sökt att utarbete ett reducerat program. Genom underhandlingar med Finland har överenskommelse träffats att aerologiska instrument för Spetsbergsexpeditionen till ett värde av cirka 140 000 kronor skall bekostas av Finland och utgöra ett av Finlands bidrag till den gemensamma expeditionen. Vidare utgår det projekt professor Rydbeck tidigare planerat, varigenom en besparing på 60 000 kronor har skett. Utöver detta har besparningar av anslag kunnat göras i mycket begränsad omfattning. I stället har den allmänna fördyring som skett sedan 1954 medfört icke oväsentliga kostnadsökningar (10 à 15 procent) på ett flertal poster.

Under arbetet med förberedelserna för det internationella geofysiska året har det för polarårskommissionen framstått som synnerligen väsentligt att endast satsa på projekt som är intimt sammankopplade med ett väl utformat internationellt program och som nödvändigtvis måste genomföras under det internationella geofysiska året för att ge värdefulla resultat. Redan det program, som låg till grund för skrivelsen av 21 oktober 1954,

bedömdes av olika remissinstanser och departementschefer som väl avvägt i dessa avseenden. Sedan detta har den internationella samordningen fortgått och det är intet tvivel om att samtliga projekt, som utformats i Sverige, är mycket väl inpassade i det internationella programmet. I några fall har svenska initiativ bildat utgångspunkten för skandinavisk och även internationell samverkan.

De förberedande arbetena vid de internationella konferenserna, exempelvis vid den arktiska konferensen i Stockholm den 22—den 25 maj 1956, innebär vidare försök att se i vad mån de olika nationella planerna är tillräckliga för att ge ett tillfredsställande observationsmaterial inom de olika grenarna av geofysiken. Efter den serie av konferenser av detta slag, som ägt rum under de senaste två åren, står det nu klart för polarårskommisionen att en viss utvidgning och komplettering av det svenska programmet är nödvändiga. Denna utveckling är ganska naturlig, men det finns ingen möjlighet att inom ramen av de 750 000 kronor som ställts i utsikt genomföra detta. Det bör i detta sammanhang påpekas, att en fullständigt analog utveckling har skett i de flesta länder som aktivt deltagit i det internationella geofysiska året. Exempelvis anslag USA ursprungligen cirka 13 000 000 dollars för denna verksamhet, vilken siffra sannolikt kommer att minst tredubblas innan det geofysiska året är till ända. I detta belopp är ej inräknat de indirekta bidrag som lämnas från flotta och flyg beträffande transporter till Antarktis. I Norge har utvecklingen varit likartad och de totala anslagen belöper sig till cirka 6 000 000 norska kronor varav omkring 4 200 000 kronor för en expedition till Antarktis.

Med hänsyn till vad som sagts vill polarårskommisionen genom nationalkommittén framhålla den stora önskvärdheten att komplettera det svenska programmet i följande avseenden.

Norrskensobservationer. Under det sista året har en speciell norrskenskamera konstruerats av ingenjör W. Stoffregen vid Uppsala jonsfärobservatorium. Med hjälp av denna kan hela himlavalvet automatiskt fotograferas varje minut under den mörka delen av dygnet. En sådan fotografisk registrering av norrsknen vid flera stationer samtidigt lämnar utomordentliga möjligheter för betydligt noggrannare bestämningar av norrskenetets karaktär. Denna kamera har väckt berättigad uppmärksamhet i utlandet och flera sådana har beställts för olika stationer till det geofysiska året. Polarårskommisionen har redan föreslagit, att Spetsbergsexpeditionen inom ramen för redan tillgängliga medel måtte utrustas med en sådan kamera. Ett rikhaltigt observationsmaterial från solen, jonsfären och av jordens magnetfält är nödvändigt för tolkningen av dylika fotografier, och sådana finns under året 1957—58. Vidare kommer observationer av detta slag att ske både i Norge och Finland och på Grönland under denna tid. Med hänsyn härtill skulle en utvidgad svensk insats på detta område avsevärt öka betydelsen av det internationella programmet. Den skulle bestå, dels av ett upprättande av en nord—sydlig kedja av stationer inom Sverige vilket skulle ske under ledning av ingenjör Stoffregen och i samarbete med försvarets forskningsanstalt, dels av automatisk fotografiering från SAS' trafikplan på linjen Stockholm—Tokyo via Nordpolen. Laborator Herlofson har fått löfte om SAS' medverkan i ett sådant projekt. Ett sammanlagt belopp av 61 462 kronor skulle möjliggöra en sådan utvidgning.

Observationer av »visslare» i atmosfären. Från amerikanskt håll har ett sammanlagt belopp på 45 000 dollars ställts i utsikt för ett allmänt geofysiskt forskningsprogram vid Kirunaobservatoriet. Detta forskningsprogram innefattar bland annat observationer av en speciell typ radiostörningar, s. k. »visslare» som anses ha samband med blixurladdningar. Efter diskussioner med dr Berkner (vice president i den internationella kommittén för det internationella geofysiska året) föreslår professor Norinder en utvidgning av detta program genom observationer av liknande slag i Lund och Uppsala. Ett belopp av 36 000 kronor erfordras för att genomföra detta projekt.

Analys av den kemiska sammansättningen av luft och nederbörd på Spetsbergen. På initiativ av professor Rossby vid det internationella meteorologiska institutet i Stockholm och laborator Egnér vid lantbrukshögskolan i Ultuna har ett nät av stationer för dylika observationer upprättats i Sverige, Norge, Finland, Danmark, Väst-tyskland, Holland, Belgien, Frankrike och England. En mängd nya fundamentala problemställningar har därigenom trätt i förgrunden. Det gäller problem inom molnfysiken, frågor beträffande nederbördsmekanismen, vattnets cirkulation från havet till atmosfären och till jorden, betydelsen av olika kemiska ämnen i nederbörden för växtligheten etc. På grund av Spetsbergens läge inom arktiska området skulle regelbundna observationer av detta slag på ett utomordentligt sätt komplettera det redan existerande nätet och ge upplysningar om förhållanden inom av mänsklig verksamhet oberörda områden. Ett behov av 42 250 kronor för detta ändamål föreligger.

Spetsbergsexpeditionen. Omfattningen av expeditionen till Spetsbergen har i det närmaste fördubblats jämfört med planerna i skrivelserna av den 21 oktober 1954. Därvid har man eftersträvat att genom ett så rikhaltigt och välbalanserat observationsprogram som möjligt uppnå högsta möjliga vetenskapliga effektivitet i förhållande till den under alla omständigheter nödvändiga investeringen. För att kunna genomföra ett sådant välbalanserat program inledde polarårskommissionen på ett tidigt stadium samarbete med Finland och i slutet av 1955 med Schweiz. Finland bidrar med aerologiska instrument till ett värde av 140 000 kronor och lön för två man, Schweiz med 150 000 kronor för allmänna expeditjonskostnader, egna instrument till okänt värde och lön för två man.

Genom denna samverkan framstår nu expeditionen till Spetsbergen som en allsidig och välutrustad expedition, vilken fyller en mycket viktig plats i det arktiska observationsnätet. Det har också varit möjligt att ta upp vissa ytterligare observationer på programmet utan kostnadsökning utom beträffande det kemiska program som nyss skisserats.

Med de förpliktelser, som Sverige påtagit sig genom detta intima samarbete med Finland och Schweiz, är det nödvändigt att säkerställa Spetsbergsexpeditionen. Det är på fyra punkter den fortsatta planläggningen visat att vissa ökade kostnader är ofrånkomliga. 1) En allmän löneökning på 12 à 15 procent har skett sedan 1954, vilket medför en kostnadsökning på omkring 20 000 kronor. 2) Kostnaderna för transporter till och från Spetsbergen var för lågt beräknade i det ursprungliga anslagsäskandet och härför fordras, utöver det belopp som ingår i Schweiz' bidrag cirka 20 000 kronor. 3) En allmän fördyring av materiel har skett sedan 1954 och trots

bidraget från Schweiz och rabatter från vissa firmor har en ökning av de allmänna kostnaderna som kommer på Sveriges lott skett med cirka 12 000 kronor. 4) En expedition av denna omfattning till ett obebott område som Nordostlandet på Spetsbergen är alltid ett vägstycke. Det är i förväg omöjligt att helt tillfredsställande uppskatta kostnaderna. Exempelvis kan några dagar med dåligt väder under transporterna medföra en extra kostnad på 5 000 à 10 000 kronor. Det är därför nödvändigt att reservera ett avsevärt belopp för oförutsedda utgifter. Härfor begäres sammanlagt cirka 60 000 kronor. För att säkerställa Spetsbergsexpeditionen anhålles sålunda om ett extra anslag om 112 000 kronor.

Skandinavisk väderlekscentral i Oslo. Genom diskussioner med ledamöter av den norska polarårskommissionen och med representanter för meteorologisk forskning i de övriga nordiska länderna har det blivit alltmer uppenbart att de resurser, som står till de individuella nordiska ländernas förfogande, knappast är tillräckliga för att de var för sig skall kunna bearbeta det rikhaltiga observationsmaterialet, speciellt från arktiska områden, som under det geofysiska året kommer att bli tillgängligt. Svårigheterna ligger bland annat däri, att en sådan bearbetning nödvändigtvis förutsätter mycket omfattande och tidsödande kartframställningar. För att undvika dubbelarbeten och för att överhuvudtaget kunna bearbeta observationsmaterialet innan det arkiveras och därigenom blir ytterligt svåråtkomligt, har norska och svenska meteorologer gemensamt utarbetat ett förslag, enligt vilket en grupp meteorologer från de nordiska länderna med nödvändig biträdespersonal skulle samlas vid något av de meteorologiska instituten i Skandinavien för att redan under det internationella geofysiska årets gång bearbeta de inkommande observationerna. Det är vidare speciellt önskvärt att söka förbättra väderleksprognoserna inom arktiska områden under det geofysiska året och att beakta förhållandena i Arktis för prognoser i Norden. Med hänsyn härtill och till att Norge är ansvarigt för prognoser inom delar av Ishavet (enligt resolution av World Meteorological Organization) torde det vara lämpligast att söka få en sådan central till stånd i Oslo. Full enighet härom råder mellan de nordiska länderna. Från norsk sida har det ställts i utsikt att ett belopp om 90 000 norska kronor anslås för detta ändamål. Från svensk sida äskas 18 000 kronor i arvode åt meteorolog och 10 000 kronor för allmänna kostnader och biträdeshjälp att utbetalas via institutet för meteorologi vid Stockholms högskola.

Över framställningen om tilläggsanslag har yttranden avgivits av *vetenskapsakademien*, *statens naturvetenskapliga forskningsråd* och *statens tekniska forskningsråd*, vilka samtliga tillstyrkt densamma.

Departementschefen. Såsom av det föregående framgår anser svenska nationalkommittén för geodesi och geofysik, att en utvidgning av programmet för Sveriges deltagande i det tredje internationella geofysiska året är önskvärd för att tillfredsställande observationsmaterial skall kunna erhållas. För att genomföra denna utvidgning av programmet begär nationalkommittén anvisande av 280 000 kronor utöver den medelsanvisning av totalt 750 000 kronor, som förutsatts skola utgå ur förevarande anslag. Vad

nationalkommittén anført i ämnet har övertygat mig om att en ökning av medelstilledningen för vårt deltagande i här avsedda internationella forskningsföretag är påkallad. Jag anser mig dock icke kunna biträda nationalkommitténs önskemål i vidare mån än att jag föreslår, att den totala medelsanvisningen under förevarande anslag höjes med 150 000 kronor till 900 000 kronor. Under anslaget har hittills anvisats 555 000 kronor. Vid bifall till vad jag föreslagit återstår att anvisa (900 000 — 555 000 =) 345 000 kronor. Av sistnämnda belopp torde för nästa budgetår böra anvisas 315 000 kronor, med vilket belopp anslaget sålunda bör uppföras. Detta innebär en anslagshöjning med 75 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges deltagande i det s. k. tredje internationella geofysiska året* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 315 000 kronor.

N. Diverse

[369] **1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond. 2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond. 3. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Uppsala universitets delfond. 4. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Lunds universitets delfond.** Anslagen är nu uppförda med respektive 29 000 kronor, 11 502 000 kronor, 1 289 000 kronor och 1 129 000 kronor. Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1957/58 anvisa

a) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* ett förslagsanslag av 29 000 kronor;

b) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* ett förslagsanslag av 12 339 000 kronor;

c) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Uppsala universitets delfond* ett förslagsanslag av 1 488 000 kronor;

d) till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Lunds universitets delfond* ett förslagsanslag av 1 136 000 kronor.

[370] **5. Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 12 100 kronor. Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet under rubriken För flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 23 900 kronor.

[371] 6. Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar

	Anslag	Nettoutgift
1955/56	24 000	30 756
1956/57 (statsliggaren s. 784)	24 000	
1957/58 (förslag)	37 000	

Vetenskapsakademien har i sina anslagsäskanden beräknat medel till höjning av årsavgiften till internationella forskningsrådet från 1 040 till 1 950 dollars, till internationella unionen för de biologiska vetenskaperna från 1 000 till 2 000 schweizerfrancs och till internationella unionen för kristallografi från 15 till 20 pund sterling. Tillika har akademien anhållit, att i de fall, då höjningar av årsavgifter eljest komme att ske, medel måtte få tagas i anspråk härför ur detta anslag. Akademien har vidare hemställt, att medel måtte anvisas såsom bidrag till de olika nationalkommittéernas utgifter för expenser (skrivhjälp, papper, porton, telefon m. m.) med 1 000 kronor för varje kommitté samt såsom bidrag till bestridande av resekostnader för svenska representanter vid deltagande i ifrågavarande sammanslutningars sammanträden med 1 500 kronor.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har gjort framställning om oförändrat anslag för svensk anslutning till Union académique internationale. *Riksföreningen för kräftsjukdomarnas bekämpande* har likaledes hemställt om oförändrad medelsanvisning för årsavgiften till Union Internationale contre le Cancer. *Svenska nationella kommittén av The International Council of Museums (ICOM)* har hemställt om oförändrat anslag.

Svenska nationalkommittén för hushållsundervisning, som nu åtnjuter bidrag med 1 000 kronor till bestridande av nationalkommitténs årsavgift till internationella förbundet för hushållsundervisningens befrämjande och till kommitténs utgifter i övrigt för budgetåret 1956/57, hemställer om en höjning av bidraget till 1 500 kronor. Av sistnämnda belopp avser 650 kronor årsavgiften och 850 kronor kommitténs utgifter i övrigt.

Departementschefen. En höjning av medelsbehovet föranledes av de av vetenskapsakademien anmälda höjningarna av årsavgifterna. Akademiens förnyade förslag att medel måtte beräknas till de olika nationalkommittéernas utgifter för expenser är jag icke heller i år beredd att tillstyrka. Bidraget till svenska nationalkommittén för hushållsundervisning synes mig böra uppräknas med 500 kronor till 1 500 kronor. Med hänsyn till vad jag nu föreslagit och till anslagsbelastningen under sistförflutna budgetår torde anslaget för nästa budgetår böra uppräknas med sammanlagt 13 000 kronor till 37 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 37 000 kronor.

[372] **7. Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.** Detta anslag är nu uppfört med 93 700 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren, s. 785.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställer *institutets styrelse* om höjning av anslaget med 26 800 kronor enligt följande sammanställning.

1. Höjning av anslagsposten till expenser och övriga utgifter (nu 27 900)	11 100
2. Höjning av anslagsposten till stipendier (nu 29 450)	7 850
3. Nytt stipendium åt konsthistoriker	7 900
Summa ökning (avrundat)	26 800

Av handlingarna i ärendet framgår bland annat följande.

1. Uppvärmningen av institutets fastighet är dålig, vilket beror främst på det knappa bränsleanslaget. Med hänsyn härtill föreslår styrelsen en höjning med 4 500 kronor samt därutöver en ytterligare höjning av expensanslaget med 6 600 kronor.

2. Stipendiebeloppen har varit oförändrade sedan budgetåret 1950/51. På grund av de ökade levnadskostnaderna i Italien har stipendierna numera blivit otillräckliga. Institutets styrelse föreslår en uppräkningsökning med omkring 30 procent.

Departementschefen. Med hänsyn till vad som anförts till stöd för en höjning för nästa budgetår av anslagsposten till expenser och övriga utgifter anser jag mig böra föreslå, att nämnda anslagspost ökas med 5 050 kronor till 32 950 kronor. Vad beträffar de från anslaget utgående stipendierna synes en höjning av stipendiebeloppen vara väl motiverad. Jag förordar därför, att från och med nästa budgetår de större stipendierna åt arkitekt, klassisk arkeolog och klassisk filolog (nu respektive 5 950, 5 950 och 5 300 kronor) höjes till 7 700 kronor samt de mindre åt klassiska arkeologer och filologer (nu 1 500 kronor per stipendium) höjes till 1 950 kronor, vilket innebär en uppräkningsökning av anslagsposten till stipendier med sammanlagt 7 250 kronor. Institutets förslag om ett stipendium åt konsthistoriker anser jag mig icke kunna biträda.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med (93 700 + 5 050 + 7 250 =) 106 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 12 300 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 106 000 kronor.

[373] **8. Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris m. m.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 25 800 kronor (statsliggaren s. 786) och avsett att disponeras med 22 326 kronor till bibliotekariearvoden, 600 kronor till resebidrag åt den svenske biblioteksman, som den 1 juni 1957 frånträder

ifrågavarande bibliotekariebefattning, och 2 800 kronor till anskaffande av svensk litteratur.

Riksbibliotekarien beräknar för nästa budgetår medelsbehovet under förevarande anslag till 7 000 kronor, varav 4 200 kronor till fyllnadsarvode åt den danske biblioteksman, som nämnda budgetår kommer att upprätthålla tjänsten som bibliotekarie, och oförändrat 2 800 kronor till anskaffande av svensk litteratur.

Departementschefen. I enlighet med riksbibliotekariens förslag föreslår jag, att förevarande anslag uppföres med 7 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 18 800 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris m. m.* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 7 000 kronor.

[374] **9. Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris.** Anslaget har från och med budgetåret 1953/54 höjts med 1 500 kronor till 10 500 kronor. Med sistnämnda belopp bör anslaget uppföras även för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris* för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 10 500 kronor.

[375] **10. Främjande av internationellt-kulturellt samarbete.** Till detta ändamål är nu uppfört ett reservationsanslag av 275 000 kronor. Därav har, såsom framgår av s. 786 f. i statsliggaren, 132 735 kronor anvisats såsom bidrag till vissa grenar av svenska institutets verksamhet, nämligen 102 135 kronor för sammanlagt 28 stipendier till studerande från vissa främmande länder för studier i Sverige och 30 600 kronor till lönefyllnad åt av institutet avlönade svenska universitetslektorer i utlandet. I övrigt disponeras anslaget av Kungl. Maj:t dels till reseunderstöd och studiestipendier för såväl svenskar som utlänningar, dels ock till ett allsidigt främjande av internationellt-kulturellt samarbete även på annat sätt.

Styrelsen för svenska institutet hemställer för nästa budgetår om en höjning av anslaget med 154 850 kronor enligt följande sammanställning.

1. Höjning av stipendiebeloppen från 440 kronor/månad till 500 kronor/månad samt 14 nya stipendier för stipendieutbyte med bland annat Latin-Amerika, Spanien, Grekland, Indien och Pakistan	94 400
2. Ökat bidrag till lektoratsverksamheten, främst i Förenta staterna, Västtyskland och Schweiz	53 000
3. Föreläsarutbyte	7 450
	<hr/>
	154 850

Härutöver hemställer *Sverige-Amerika Stiftelsen*, att för nästa budgetår ett belopp av 18 000 kronor anvisas såsom bidrag till stipendier åt tre amerikaner och en kanadensare. Detta belopp utgår nu från reservationsanslaget till extra utgifter.

Departementschefen. Förevarande anslag har visat sig vara av synnerligen stor betydelse för främjandet av våra kulturella förbindelser med utlandet. Förslag har av Svenska institutet framförts om ytterligare åtgärder i sådant syfte. Även om jag icke är beredd att i full utsträckning tillstyrka den av institutet begärda anslagsförstärkningen, har jag likväl funnit mig böra förorda, att anslaget för nästa budgetår höjes med 100 000 kronor till 375 000 kronor. Höjningen torde i huvudsak böra disponeras för uppräknig av stipendiebeloppen och viss ökning av antalet stipendier. Jag räknar vidare med bland annat att de förutnämnda fyra ur extrautgiftsanslaget för närvarande utgående stipendierna i fortsättningen skall anvisas från förevarande anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av internationellt-kulturellt samarbete*
för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av
375 000 kronor.

[376] **11. Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete.** Detta reservationsanslag är sedan budgetåret 1954/55 uppfört med 250 000 kronor och disponeras på följande sätt (statsliggaren s. 787):

1. Nordiska docentstipendier	40 200
2. Bidrag till svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete	25 000
3. Bidrag till svenska föreningen Norden för lektoratsverksamhet	73 500
4. Bidrag till svenska föreningen Norden för lärarutbyte inom det allmänna skolväsendet, abnormundervisningsväsendet och folkhögskolorna mellan Sverige, Norge, Danmark och Finland ..	20 000
5. Anordnande av nordiskt-akademiskt lärarutbyte	1 000
6. Bidrag till Nordens skolresettjänst för främjande av skolresor och skolungdomsutbyten mellan de nordiska länderna	5 000
7. Till Kungl. Maj:ts disposition	85 300
Summa kronor	250 000

Svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete har hemställt om höjning av posten 2 med 20 000 kronor. Den begärda ökningen avser delposten till bidrag till anordnande av gruppresor för studerande vid svenska universitet och högskolor till de övriga nordiska länderna. *Föreningen Nordens centralstyrelse* har anhållit om höjning av anslagsposten 3 med 6 500 kronor för utökning av lektoratsverksamheten. Härjämte har centralstyrelsen begärt ökning av anslagsposten 4 med 17 500 kronor för möjliggörande av ökat lärarutbyte och höjning av till deltagarna i utbytet utgående

traktamenten. *Styrelsen för Nordens skolresetjänst* har hemställt om oförändrad medelsanvisning under posten 6.

Professor emeritus J. Runnström, ordförande i *Nordiska kollegiet för marinbiologi, ad interim*, har hemställt, att i enlighet med Nordiska rådets rekommendation vid dess fjärde session i januari—februari 1956 ett belopp motsvarande arvode till en andre assistent vid svenskt universitet (11 832 kronor) beviljas för inrättande av ett utväxlingsstipendium i marinbiologi. Utväxlingsstipendiat skall utses företrädesvis bland yngre forskare, som ämnar specialisera sig inom marinbiologi, och avses skola knytas till staben vid biologisk station, som ligger i annat nordiskt land än det där stipendiaten fått sin utbildning. Stipendiat skall vara skyldig att fullgöra viss tjänstgöring vid den biologiska station han tillhör. Denna tjänstgöring kan avse såväl undervisnings- och forskningsarbete som administrativt arbete. För närmare upplysning om ifrågakvarande nordiska samarbete på marinbiologiens område hänvisas till tillägg 2 till den av Nordiska kulturkommissionen vid Nordiska rådets fjärde session avgivna berättelsen (Nordiska rådet Sag C 2).

Nordiska rådets svenska delegation har hemställt, att i enlighet med rådets rekommendation om anordnande av en gemensam nordisk journalistutbildning anknuten till Århus universitet ett anslag å 17 250 kronor uppföres för ifrågakvarande ändamål i riksstaten för budgetåret 1957/58. För närmare upplysning om förslaget hänvisas till inom Nordiska rådet verkställd utredning (Nordiska rådets fjärde session Sag A 7).

Departementschefen. Förevarande anslag har sedan budgetåret 1954/55 varit uppfört med 250 000 kronor. Med det ständigt ökande internordiska samarbetet inom olika verksamhetsgrenar finner jag det ej längre möjligt, att anslaget bibehålles vid nuvarande belopp, utan förordar, att detsamma höjes med 50 000 kronor till 300 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i fråga om dispositionen av anslaget, varjämte Kungl. Maj:t alltjämt bör äga besluta angående dispositionen av uppkomna eller uppkommande reservationer å de olika anslagsposterna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

[377] **12. Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco.** Detta förslagsanslag är nu uppfört med 801 000 kronor. Den för innevarande budgetår fastställda staten för svenska Unescorådet återfinnes å s. 790 i statsliggaren.

Svenska Unescorådet hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 5 000 kronor till 806 000 kronor, och beräknar därvid medelsbehovet på sätt framgår av efterföljande sammanställning.

1. Årsbidrag till Unesco	670 000
2. Kostnader för deltagande i konferenser m.m. anordnade av eller i samband med Unesco	20 000
3. Kostnader för medverkan i vissa med Unesco samarbetande internationella organisationer och i av dessa anordnade konferenser m.m. (ny anslagspost)	15 000
4. Kostnader för svenska Unescorådets verksamhet	101 000
	Summa kronor 806 000

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

3. Från den föreslagna nya posten skall bestridas kostnaderna för Sveriges medverkan i bland annat den internationella konstnärorganisationen, det internationella teaterinstitutet och det internationella musikrådet, till vilka sammanslutningar Sverige anslutit sig under de senaste åren. Kostnaderna i samband härmed har hittills delvis, för budgetåret 1955/56 med 6 320 kronor, bestritts från posten till kostnader för deltagande i konferenser m.m. anordnade av eller i samarbete med Unesco, vilket avsevärt minskat möjligheterna för Sverige att sända svenska representanter till dylika konferenser m.m. inom andra Unescos verksamhetsområden.

4. Den för innevarande budgetår av Kungl. Maj:t fastställda staten slutar på 83 600 kronor. Unescorådet föreslår, att posten ökas med 17 400 kronor enligt följande sammanställning.

Dagarvode och ersättning för mistade löneförmåner åt rådets ordinarie ledamöter och ersättare för dem samt av rådet tillkallade sakkunniga ävensom resekostnadsersättning och traktement (nu 7 000)	+ 2 000
Kanslipersonal (nu 51 500)	+ 8 500
Upplysningsverksamhet (nu 7 000)	+ 3 000
Expenser (nu 10 000)	+ 2 400
Mottagande av utländska studiegrupper och besökare (nu 0) ..	+ 1 500
	+ 17 400

Rådet har under de senaste åren varit nödsakat att begära överskridanden av beloppet under den förstnämnda delposten. För att undvika detta föreslår rådet, att posten höjes med 2 000 kronor. Beträffande delposten till kanslipersonal föreslår rådet en höjning med — efter frånräknande av automatiska kostnadsökningar å 2 500 kronor — 6 000 kronor för att möjliggöra anställande av en biträdande sekreterare på heltid. Den under delposten till upplysningsverksamhet föreslagna höjningen avses skola bidra till rådets möjligheter att i större utsträckning tillmötesgå det årligen växande antalet framställningar om upplysningsmaterial och andra former av information om Unescos och andra FN-organs verksamhet. Genom ökningen av rådets verksamhet och genom prisstegringar under de senaste åren erfordras en höjning av rådets anslag till expenser med 2 400 kronor.

Departementschefen. För årsbidrag till Unesco torde i enlighet med rådets förslag böra beräknas 670 000 kronor. Någon generalkonferens torde icke komma att äga rum under nästa budgetår. Jag räknar därför icke med någon medelsanvisning för dylikt ändamål. Till bestridande av kostnaderna för deltagande i av Unesco anordnade internationella konferenser m.m.

beräknar jag i likhet med rådet oförändrat belopp. Rådets förslag om anvisande av särskilda medel till kostnader för medverkan i vissa med Unesco samarbetande internationella organisationer och i av dessa anordnade konferenser m. m. anser jag mig icke böra biträda. Staten för Unescorådet slutar nu på 83 600 kronor. Detta belopp torde på grund av ökade avlöningskostnader, prisstegringar m. m. böra uppräknas med 5 000 kronor. Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande höjning av vissa arvoden torde vidare under anslagsposten böra beräknas en ytterligare höjning med i runt tal 600 kronor. Anslagsposten bör sålunda uppräknas med sammanlagt 5 600 kronor. Liksom hittills bör stat för Unescorådet få fastställas av Kungl. Maj:t.

Vid bifall till vad jag förordat torde förevarande förslagsanslag för nästa budgetår böra upptagas med ett till 780 000 kronor avrundat belopp, vilket innebär en minskning med 21 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco* för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 780 000 kronor.

[378] **13. Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 180 000 kronor (statsliggaren s. 790). Beloppet avser bidrag till sex kongresser, av vilka fyra hållits år 1956 och två skall hållas år 1957.

Bidrag har nu äskats för, bland annat, följande kongresser.

1. Elfte internationella kongressen för dermatologi i Stockholm år 1957 (fortsatt bidrag)	50 000
2. Andra internationella europeiska kongressen i klinisk kemi i Stockholm år 1957 (fortsatt bidrag)	25 000
3. Nordisk kongress för lärare i matematik, fysik och kemi i Stockholm år 1957	25 000
4. 1957 års kongress i flygmedicin i Stockholm	43 000
5. Internationellt symposium i Uppsala år 1957 i samband med firandet av 250-årsdagen av Carl von Linnés födelse	35 600
6. Internationella urologkongressen i Stockholm år 1958	125 000
7. Sjunde internationella mikrobiologikongressen i Stockholm år 1958	150 000
8. Nittonde internationella geografkongressen i Norden (Stockholm) år 1960	175 000
Summa kronor	628 600

Av framställningarna inhämtas bland annat följande.

Kongressen för dermatologi avses skola äga rum i Stock-

holm den 31 juli—den 5 augusti 1957. En redogörelse för kongressen och de beräknade kostnaderna för dess anordnande har lämnats i 1956 års åttonde huvudtitel, s. 770 f. Såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för kongressen har under förevarande anslag för budgetåret 1956/57 anvisats 50 000 kronor.

Kongressen i klinisk kemi är avsedd att hållas i Stockholm den 19—den 23 augusti 1957. En redogörelse för kongressen och de beräknade kostnaderna för dess anordnande har lämnats i 1956 års huvudtitel, s. 771. Såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för kongressen har under förevarande anslag för budgetåret 1956/57 anvisats 25 000 kronor.

Nordisk kongress för lärare i matematik, fysik och kemi är avsedd att äga rum den 5—den 8 augusti 1957, de tre första dagarna i Stockholm och den fjärde dagen i Uppsala. Arrangören av kongressen, *Föreningen för matematisk-naturvetenskaplig undervisning*, beräknar antalet kongressdeltagare till 550—600 personer. Utgifterna beräknas till 50 000 kronor, varav 6 000 kronor till organisationskostnader, 2 000 kronor till lokalhyra, 6 000 kronor till föreläsararvoden m. m., 6 000 kronor till en halvdagsutflykt, 7 000 kronor för resor, 16 000 kronor till två gemensamma måltider och 7 000 kronor till tryckning av mötesberättelse.

Vid den flygmedicinska kongressen i Stockholm år 1957 beräknas deltagarantalet till 200 personer. *Kongresskommittén* uppskattar kostnaderna för kongressen till 53 000 kronor, varav 16 000 kronor till organisationskostnader, 3 000 kronor till föredragshållare samt resor och traktamenten, 27 000 kronor till simultantolkning och språkgranskning, 5 000 kronor till representation samt 2 000 kronor till oförutsedda utgifter. Inkomster i form av kongressavgifter beräknas till 10 000 kronor.

Linnésymposium. Tvåhundraårsminnet av Carl von Linnés födelse firades av Uppsala universitet under synnerligen storslagna former. *Universitetet* finner festligheter av sådant mått ej vara på sin plats i nuvarande tid utan ämnar högtidlighålla tvåhundrafemtioårsminnet i samband med doktorspromotionen den 31 maj 1957. I anslutning till högtidligheterna ämnar universitetet anordna ett vetenskapligt symposium över ett tema, som på en gång direkt anknyter till Linnés vetenskapliga verksamhet och är av stort intresse för såväl botaniken som zoologien. Därest statsbidrag erhålles, skall symposiet anordnas under 2—3 dagar omedelbart före promotionsdagen och härtill inbjudas 28 utländska ledande botaniska och zoologiska forskare på berörda arbetsområden. Kostnaderna för de inbjudna forskarnas resor och uppehälle samt för administration beräknas till sammanlagt 35 600 kronor.

Urologkongressen avses skola äga rum i Stockholm den 25 juni—den 1 juli 1958. *Kongresskommittén* beräknar antalet kongressdel-

tagare till 500. Kostnaderna för kongressen beräknar kommittén till 272 000 kronor. Bland utgifterna märkes 60 000 kronor till generalsekreterare, kongressbyrå, informationsbyrå och skrivbyrå, 20 000 kronor till trycksaker, 60 000 kronor till simultantolkning, 50 000 kronor till tryck av förhandlingarna, 22 500 kronor till representation samt 28 000 kronor till diverse omkostnader och oförutsedda utgifter. Kongressavgifter beräknas inflyta med 47 000 kronor, varjämte bidrag från Internationella Urolog-sällskapet förväntas med 50 000 kronor. Bidrag från firmor, hyror för utställning m. m. beräknas till 50 000 kronor.

Mikrobiologikongressen planeras äga rum i Stockholm den 4—den 9 augusti 1958. *Organisationskommittén* beräknar antalet aktiva deltagare i kongressen till 1 000. Totalkostnaderna beräknas uppgå till 330 000 kronor. Bland utgifterna märkes 129 000 kronor till sekretariat, informationsbyrå, telefoner, porto etc., 50 000 kronor till tryckning av symposier, 20 000 kronor till lokalhyror, 34 000 kronor till representation, 40 000 kronor till inbjudna föreläsare samt 47 000 kronor till diverse omkostnader och oförutsedda utgifter. Inkomster beräknas till 180 000 kronor, varav 50 000 kronor från försäljning av symposier, 50 000 kronor i bidrag från industrier, hyror för utställningar m. m. samt 80 000 kronor i form av kongressavgifter. Av kommittén äskat statsbidrag föreslås fördelat på två budgetår.

Geografkongressen är avsedd att hållas år 1960. Deltagarantalet beräknas av *Svenska nationalkommittén för geografi* till 1 200. De totala kostnaderna för den svenska andelen av kongressen beräknas uppgå till 369 000 kronor. Kostnaderna för allmänna förberedelser av kongressen och genomförandet av dennas till Stockholm förlagda del torde komma att uppgå till cirka 225 000 kronor. För fyra exkursioner inom Sverige beräknas ett belopp av 63 000 kronor. Tre symposier beräknas draga en kostnad av 45 000 kronor. Slutligen erfordras för det vetenskapliga kongresstrycket 36 000 kronor. Kommittén har beräknat inkomsterna till 175 000 kronor, varav 15 000 kronor i bidrag från Internationella Geografunionen och 160 000 kronor i form av kongressavgifter. Av begärt statsbidrag å 175 000 kronor erfordras under budgetåret 1957/58 till förberedelser av kongressen ett belopp av 25 000 kronor.

Universitetskanslern framhåller att det — från de synpunkter kanslern har att företräda — synes motiverat, att anslag av statsmedel anvisas till ifrågavarande kongresser. För kongresser, planerade att hållas under år 1957 och första halvåret 1958, bör statsbidrag ställas till förfogande under nästa budgetår. För mikrobiologikongressen, avsedd att äga rum under senare halvåret 1958, bör anslagsberäkningen uppdelas på budgetåren 1957/58 och 1958/59.

Statskontoret förutsätter, att bidraget till den internationella kongressverksamheten under nästa budgetår hålles inom i stort sett samma kostnadsram som för innevarande budgetår. Beträffande urologkongressen, som skall hållas under tiden den 25 juni—den 1 juli 1958, ifrågasätter stats-

kontoret om icke bidraget lämpligen bör uppdelas på budgetåren 1957/58 och 1958/59. Ämbetsverket framhåller att det givetvis undandraget sig dess bedömande, huruvida samtliga nu ifrågavarande kongresser är av den betydelse, att statsbidrag bör lämnas.

Departementschefen. Vid anmälan i fjol av frågan om bidrag till bestridande av kostnaderna för elfte internationella kongressen för dermatologi och andra internationella europeiska kongressen i klinisk kemi tillstyrktes för den förstnämnda kongressen ett totalt bidragsbelopp av 100 000 kronor och för den sistnämnda ett totalt bidragsbelopp av 50 000 kronor. För innevarande budgetår anvisades respektive 50 000 kronor och 25 000 kronor. Återstående belopp, 50 000 kronor och 25 000 kronor, torde böra anvisas för nästa budgetår.

För nordiska kongressen för lärare i matematik, fysik och kemi, 1957 års kongress i flygmedicin, internationella symposiet i samband med firandet av 250-årsdagen av Carl von Linnés födelse samt internationella urologkongressen, vilka kongresser avses skola äga rum under 1957 och första halvåret 1958, har begärts statsbidrag med respektive 25 000 kronor, 43 000 kronor, 35 600 kronor och 125 000 kronor. Jag tillstyrker bidrag med respektive 15 000 kronor, 25 000 kronor, 15 000 kronor och 65 000 kronor, vilka belopp bör anvisas för nästa budgetår.

För sjunde internationella mikrobiologikongressen har begärts statsbidrag med 150 000 kronor, fördelat på två budgetår. Jag tillstyrker ett bidrag av 80 000 kronor. Kongressen är avsedd att hållas i augusti 1958. För nästa budgetår torde endast behöva anvisas 30 000 kronor.

Det för nittonde internationella geografkongressen begärda bidragsbeloppet, 175 000 kronor, anser jag böra godtagas. Kongressen avses skola äga rum år 1960. I likhet med Svenska nationalkommittén för geografi finner jag en medelsanvisning för nästa budgetår av 25 000 kronor vara tillräcklig.

Vid bifall till vad jag nu förordad torde förevarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med 250 000 kronor, vilket i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår innebär en höjning med 70 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

[379] 14. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga

	Anslag	Nettoutgift
1953/54	900 000	665 791
1954/55	850 000	645 275
1955/56	600 000	871 748
1956/57 (statsliggaren s. 791)	600 000	
1957/58 (förslag)	750 000	

Med hänsyn till att betydande reservationer förelegat å anslaget har detta sedan budgetåret 1953/54 nedräknats i två omgångar. En verkställd undersökning av kommittékostnaderna hittills under innevarande budgetår och de beräknade utgifterna under återstoden av budgetåret ger emellertid vid handen, att reservationen vid ingången av budgetåret 1957/58 torde komma att ha nedgått till ett belopp understigande 100 000 kronor. Då de beräknade utgifterna under anslaget nästa budgetår torde bli av minst samma storleksordning som utgifterna för innevarande budgetår, är en med 300 000 kronor ökad medelsanvisning i och för sig påkallad. Å andra sidan bör anslaget med hänsyn till vad jag vid anmälan av ecklesiastikdepartementets avlöningsanslag och av anslag till teaterrådet anfört nedräknas med sammanlagt 150 000 kronor. På grund av vad jag sålunda anfört bör ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföras med $(600\ 000 + 300\ 000 - 150\ 000 =)$ 750 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 150 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 750 000 kronor.

[380] **15. Extra utgifter.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 280 000 kronor. Nettoutgiften å anslaget utgjorde enligt budgetredovisningen för sistförflutna budgetår, då anslaget var uppfört med 240 000, 248 339 kronor. Anslaget belastas regelmässigt av vissa årligen återkommande utgifter av skilda slag, vilka icke ansetts vara av sådan natur, att särskilda anslagsmedel för ändamålet bort anvisas under åttonde huvudtiteln, och därjämte av en mängd tillfälliga utgifter av engångsanslags karaktär, ofta av så brådskande art eller av sådan beskaffenhet, att riksdagens medverkan icke ansetts böra ifrågasättas. För nästa budgetår räknar jag med en ökad belastning å anslaget för tillgodoseende av vissa ändamål, för vilka särskilda anslag icke ansetts böra upptagas i riksstaten. Med hänsyn härtill anser jag mig böra för nästa budgetår föreslå en höjning av anslaget med 15 000 kronor. Härutöver föreslår jag, under åberopande av vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, att ett särskilt belopp av 5 000 kronor upptages för utgifter i samband med utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

Sammanfattning

Huvudtitelns slutsumma, i den av 1956 års riksdag godkända riksstaten utgörande	1 185 091 000
skulle vid bifall till de i det föregående framställda förslagen för budgetåret 1957/58 komma att uppgå till	1 330 769 300
innebärande en höjning med	145 678 300

Förändringar inom huvudtitelns avdelningar framgår av följande sammanställning:

Avdelning	Anvisat 1956/57	Åskat 1957/58	Ökning eller minskning
A. Ecklesiastikdepartementet	1 293 500	1 543 500	+ 250 000
B. Arkiv, bibliotek och museer	8 075 700	8 231 300	+ 155 600
C. Kyrkliga ändamål	6 803 000	6 692 300	— 110 700
D. Akademier m. m.	5 528 400	5 569 200	+ 40 800
E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.	79 048 700	90 645 700	+ 11 597 000
F. Tekniska högskolor	21 092 000	26 693 800	+ 5 601 800
G. Skolöverstyrelsen, anstalter för lärarutbildning m. m.	34 794 700	39 333 900	+ 4 539 200
H. Allmänna läroverken m. m.	225 487 200 ¹	280 381 500	+ 54 894 300
I. Folkskoleväsendet m. m.	680 443 500 ¹	732 148 500	+ 51 705 000
J. Yrkesutbildningen	67 968 300 ¹	77 396 900	+ 9 428 600
K. Folkbildningsåtgärder i övrigt	22 575 300	25 987 200	+ 3 411 900
L. Gymnastiska centralinstitutet m. m.	686 100	765 700	+ 79 600
M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.	14 793 500	17 448 400	+ 2 654 900
N. Diverse	16 501 100	17 931 400	+ 1 430 300
Summa kronor	1 185 091 000	1 330 769 300	+ 145 678 300

Åttonde huvudtiteln föreslås alltså för budgetåret 1957/58 höjd med i runt tal 145,7 miljoner kronor, varav kan hänföras till automatiska utgiftstegringar i runt tal 114,1 miljoner kronor och till icke automatiska utgiftstegringar i runt tal 31,6 miljoner kronor. De automatiska utgiftstegringarna föranledes bland annat av den av 1956 års riksdag beslutade allmänna

¹ Beloppen angivna med utgångspunkt från den för budgetåret 1957/58 föreslagna fördelningen av anslagen inom avdelningarna H, I och J.

höjningen av lönenivån för statens tjänstemän m. fl. och av skolväsendets utveckling på grund av elevantalets ökning. Bland övriga automatiska utgiftsökningar märkes erforderlig medelsanvisning för att förverkliga beslutet vid fjolårets riksdag om avskaffande av terminsavgifterna vid de allmänna läroverken. Av de förslag till utgiftsökningar av icke automatisk natur, som framlägges under åttonde huvudtiteln, torde några, vilka är av mer allmänt intresse, sammanfattningsvis böra omnämnas här.

För kungl. bibliotekets del föreslås en väsentlig personalförstärkning i syfte att bland annat möjliggöra en centraliserad katalogisering av det svenska trycket. Denna centralkatalogisering kommer även universitetsbiblioteken, riksdagsbiblioteket samt stadsbiblioteken i Göteborg och Umeå till godo.

Förutom vissa professors- och andra högre lärarbefattningar vid de medicinska lärosätena i anledning av läkarutbildningsreformen samt vissa redan i princip beslutade högre befattningar vid Stockholms högskola och tandläkarhögskolan i Stockholm (läroanstalten i Umeå), föreslås, att vid universitet och högskolor inrättas, bland annat, följande högre lärarbefattningar, nämligen vid *Uppsala universitet* en laboratur i elektronik samt en docentur i medicinskt ämne ävensom två befattningar som pedagogisk lektor och tio som biträdande lärare, fördelade på olika ämnen, vid *Lunds universitet* en personlig professur i medicin, särskilt njursjukdomar, för docenten N. Alwall, en personlig professur i klassisk fornkunskap och antikens historia för professorn E. Gjerstad, en preceptor i civilrätt och en docentur i medicinskt ämne samt två befattningar som pedagogisk lektor och fjorton som biträdande lärare, fördelade på olika ämnen, vid *Göteborgs universitet* en forskardocentur och tre andra docenturer, två medicinska och en humanistisk, samt en befattning som pedagogisk lektor och två befattningar som utländsk lektor, fördelade på olika ämnen, vid *karolinska institutet* en laboratur i medicin, särskilt reumatologi, och en docentur, vid *Stockholms högskola* en professur i teaterhistoria och en preceptor i civilrätt ävensom en befattning som pedagogisk lektor, två som utländsk lektor och tre som biträdande lärare, fördelade på olika ämnen, vid *tekniska högskolan i Stockholm* en professur i mikrovågsteknik och två laboraturer, varav en i fysik och en i hållfasthetslära, vid *Chalmers tekniska högskola* en professur i tillämpad termodynamik och strömningslära och två laboraturer, varav en i elasticitets- och hållfasthetslära samt en i elektricitetslära och elektrisk mätteknik, varjämte vid båda sistnämnda högskolor föreslås inrättade ett antal befattningar som speciallärare och biträdande lärare.

Anslagsmedlen till tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m. föreslås ökade med 1 000 000 kronor till 3 000 000 kronor.

Anslagen till materiel och nyanskaffning av apparater vid universitet och högskolor föreslås i regel höjda med väsentliga belopp.

Betydande engångsanslag förordas för utrustning av nya institutioner

m. m. vid universiteten, karolinska institutet, de tekniska högskolorna och den odontologiska läroanstalten i Umeå.

För de statliga forskningsråden förordas väsentliga anslagshöjningar. Sålunda föreslås anslaget till medicinsk forskning höjt med 625 000 kronor, anslaget till naturvetenskaplig forskning med 500 000 kronor, anslaget till humanistisk forskning med 175 000 kronor och anslaget till atomforskning med 400 000 kronor. Såsom en nyhet föreslås i detta sammanhang, att särskilda medel anvisas till medicinsk och humanistisk publiceringsverksamhet under respektive forskningsanslag. Samtidigt göres en viss nedskärning av det s. k. lärdaverksanslaget. Vidare föreslås ett nytt anslag av 130 000 kronor till psykologisk och pedagogisk forskning.

En viss utvidgning av ersättningen till författare förordas. Sålunda föreslås ersättning utgå även för läsesalslån (referensböcker).

Stipendieringen för högre tekniska studier föreslås väsentligt utvidgad.

Anslaget till naturastipendier föreslås höjt med 2 500 000 kronor till 6 980 000 kronor. Den av statsmakterna tidigare beslutade målsättningen för stipendieringens omfattning — stipendiering av 26 procent av totala antalet nyinskrivna studerande vid universitet och högskolor — beräknas härigenom kunna uppnås.

Vad beträffar den högre undervisningen avses i särskilda propositioner skola framläggas förslag angående dels omläggning av den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen, dels ökad intagning vid de tekniska högskolorna.

Det särskilda anslaget till den under skolöverstyrelsens ledning pågående försöksverksamheten föreslås höjt med 250 000 kronor.

Särskild proposition avses skola framläggas i anledning av skolöverstyrelsens förslag om särskilda försöksskolor. För ändamålet beräknas preliminärt ett anslag av 625 000 kronor för nästa budgetår.

Lärarhögskolans pedagogiska institution föreslås förstärkt med en laborator och en forskningssekreterare samt viss biträdespersonal. I samband därmed förordas nedläggande av den forskningsverksamhet på det skolpsykologiska området, som hittills bedrivits vid statens psykologisk-pedagogiska institut.

De kommunala gymnasierna i Avesta, Tranås, Lysekil och Sala föreslås till förstärkning. Praktisk lärarkurs föreslås skola anordnas vid ytterligare fyra läroanstalter. Ökade resurser för biträdeshjälpen på läroverkens rektorsexpeditioner förordas. Förslag framlägges om höjt statsbidrag till de statsunderstödda internatläroverken.

Studiehjälpen föreslås förbättrad dels genom icke behovsprövade grundstipendier om 34 kronor per månad till alla elever i 16- och 17-årsåldern vid skolformer, där studiehjälp nu förekommer, dels genom en uppräkningsmed omkring 20 procent av nuvarande studiebidrag och stipendier för elever i 18-årsåldern och däröver. Vidare föreslås höjning av brevskolestipendierna. Dessa förbättringar avses skola träda i kraft den 1 januari 1958.

För nästa budgetår beräknas för ändamålet en utgiftsökning av närmare 10,4 miljoner kronor. Förslag framlägges vidare om rätt till studiehjälp för icke-svenska elever.

Bidragsramen för statsbidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet föreslås höjd från 1,2 till 4 miljoner kronor.

Beträffande folkskolans undervisning framlägges bland annat förslag om särskilda grunder för inrättande av skolmognadsklasser och för delning av klassavdelning vid laborationer i naturkunskap, varjämte förordas anordnande av viss instruktionsverksamhet i folkskolans övningsämnen. Medelsanvisning föreslås för utbildning av ett ökat antal hjälpklass- och läsklasslärare.

Antalet statsunderstödda folkhögskolor föreslås skola utökas med två nya skolor. Särskild proposition avses skola föreläggas årets riksdag om genomförande från och med 1958/59 av en folkhögskolereform i huvudsaklig anslutning till skolkommissionens förslag i ämnet.

Förslag framlägges om en förbättrad utbildning av vuxna synskadade vid de nuvarande hantverksskolorna för blinda.

Det vid fjolårets riksdag beslutade tekniska läroverket i Karlstad beräknas starta sin verksamhet nästa läsår. För fortsatt utbyggnad av den tekniska skolutbildningens kapacitet föreslås vidare bland annat upprättande från och med nästa läsår av nya tekniska läroverk i Borlänge och Linköping. Terminsavgifterna vid de tekniska läroverken föreslås skola avskaffas, varvid inkomstbortfallet för läroverken skall täckas av statsmedel.

För utrustning av konstfackskolans nybyggnad föreslås för nästa budgetår en medelsanvisning av 1 miljon kronor.

Medel beräknas för införande från och med nästa budgetår av byggnadsbidrag till lokala och vissa centrala yrkesskolor. Frågor om den närmare utformningen av bidragsgrunderna avses skola behandlas i särskild proposition.

För ökad utbildning av yrkeslärare föreslås en anslagshöjning med i runt tal 400 000 kronor.

Antalet bidrag för lärlingsutbildning hos hantverksmästare föreslås höjt från 600 till 800.

Anslagen för bidrag till ungdomsledarutbildning och annan ungdomsverksamhet föreslås höjda med omkring 1,1 miljon kronor. Beträffande bidragen till den nykterhetsfrämjande verksamheten förordas anslagsökningar med i runt tal 260 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Nils Bergsten

REGISTER

till

Åttonde huvudtiteln för budgetåret 1957/58

A. Ecklesiastikdepartementet

Sid.		Kronor
	Ecklesiastikdepartementet:	
1.	Avlöningar	1 428 000
3.	Omkostnader	115 500
	Säger för ecklesiastikdepartementet	1 543 500

B. Arkiv, bibliotek och museer

	Riksarkivet:	
5.	Avlöningar	966 000
9.	Omkostnader	79 800
11.	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten	9 000
11.	Fortsatt utgivande av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia	100
	Lands- och länsarkiven:	
12.	Avlöningar	785 000
14.	Omkostnader	141 300
16.	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten	5 200
17.	Bokbindning och konservering av arkivalier	12 700
	Kungl. biblioteket:	
17.	Avlöningar	1 211 000
30.	Omkostnader	192 300
31.	Bokinköp och bokbindning	445 000
	Stifts- och landsbiblioteken:	
33.	Avlöningar	306 000
34.	Omkostnader	10 000
35.	Bokinköp och bokbindning m. m.	66 700
	Nationalmuseet:	
36.	Avlöningar	883 000
40.	Omkostnader	168 800
42.	Underhåll och ökande av samlingarna m. m.	142 000
	Livruskammaren:	
43.	Avlöningar	225 000
44.	Omkostnader	30 900
	Naturhistoriska riksmuseet:	
45.	Avlöningar	1 179 000
47.	Omkostnader	145 800
48.	Materiel m. m.	224 000
	Statens etnografiska museum:	
49.	Avlöningar	170 400
50.	Omkostnader	58 900
50.	Underhåll och ökande av samlingarna m. m.	6 000
51.	Medelhavsmuseet	108 000
53.	Bidrag till nordiska museet	458 300

818 *Statsverkspropositionen år 1957: Bil. 10: Åttonde huvudtiteln.*

Sid.	Kronor
54. Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund	79 500
54. Bidrag till musikhistoriska museet	58 100
55. Bidrag till Drottningholms teatermuseum	35 000
56. Bidrag till stiftelsen Thielska galleriet	10 000
56. Bidrag till svenska skolmuseet	3 500
56. Bidrag till stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem	15 000
Säger för arkiv, bibliotek och museer 8 231 300	

C. Kyrkliga ändamål

Domkapitlen och stiftsnämnderna:

57. Avlöningar	904 100
62. Omkostnader	144 100
65. Kostnader för skogsbitraden	1 000
67. Vissa byggnadsarbeten å biskopsgården i Göteborg	40 000
68. Kleresistaten	7 000
69. Vissa ersättningar till kyrkofonden	5 050 800
69. Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.	66 500
71. Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska och lapska språken	4 800
72. Kyrkors underhåll	2 000
72. Bidrag till restaurering av Linköpings domkyrka	1 000
72. Bidrag till restaurering av Vaxjö domkyrka	100 000
72. Bidrag till restaurering av Västerås domkyrka	200 000
73. Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka	55 000
75. Ersättningar till kyrkor	90 000
76. Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lagenheter å kyrklig jord	1 000
76. Bidrag till svenska ekumeniska nämnden	25 000
Säger för kyrkliga ändamål 6 692 300	

D. Akademier m. m.

77. Bidrag till svenska akademien	2 300
Vetenskapsakademien:	
77. Bidrag till forskningsinstitutet för experimentell fysik	507 300
78. Bidrag till naturvetenskaplig forskning i Övre Norrland	64 200
79. Bidrag till vetenskaplig verksamhet i övrigt	88 100
Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien:	
Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.:	
79. Avlöningar	1 595 000
83. Omkostnader	316 800
87. Inredning och utrustning	50 000
88. Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen	480 000
Statens historiska museum m. m.:	
89. Underhåll och ökande av samlingarna	50 000
Riksantikvarieämbetet:	
91. Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmarken	275 000
93. Fornminnesinventering	160 000

Sid.		Kronor
	Ostasiatiska arkeologiska samlingarna:	
95.	Avlöningar	71 600
96.	Omkostnader	6 500
	Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan:	
96.	Avlöningar	418 000
98.	Omkostnader	91 700
99.	Undervisningsmateriel m. m.	66 300
100.	Stipendier m. m.	42 200
	Musikaliska akademien med musikhögskolan:	
101.	Avlöningar	1 153 000
107.	Omkostnader	53 200
108.	Inköp och bindning av böcker och musikalier samt underhåll och vård av instrument	38 000
108.	Stipendier m. m.	40 000
	Säger för akademier m. m.	5 569 200

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

	Universitetskanslersämbetet:	
110.	Avlöningar	256 500
113.	Omkostnader	43 000
	Uppsala universitet:	
114.	Avlöningar	13 600 000
129.	Omkostnader	1 012 000
130.	Materiel m. m.	2 038 000
131.	Nyanskaffning av apparater m. m.	350 000
132.	Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket	440 000
132.	Inredning och utrustning av nya lokaler	625 000
	Lunds universitet:	
135.	Avlöningar	13 200 000
157.	Omkostnader	730 000
158.	Materiel m. m.	1 810 000
158.	Nyanskaffning av apparater m. m.	495 000
160.	Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket	475 000
161.	Inredning och utrustning av nya lokaler	300 000
	Göteborgs universitet:	
164.	Avlöningar	5 080 000
176.	Omkostnader	298 000
177.	Materiel m. m.	846 000
178.	Nyanskaffning av apparater m. m.	100 000
178.	Bokinköp och bokbindning för medicinska fakultetens bibliotek	65 000
179.	Bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid medicinska fakultetens bibliotek	127 000
180.	Inredning och utrustning av nya lokaler	2 100 000
	Karolinska mediko-kirurgiska institutet:	
188.	Avlöningar	6 220 000
203.	Omkostnader	690 000
204.	Materiel m. m.	1 255 000
205.	Nyanskaffning av apparater m. m.	150 000
206.	Bokinköp och bokbindning för biblioteket	75 000
207.	Inredning och utrustning av nya lokaler	567 000
216.	Bidrag till Stockholms högskola	10 095 000
243.	Bidrag till anordnande av en internationell engelskspråkig kurs vid Stockholms högskola	94 000
243.	Ersättning för vissa till Stockholms högskola upplåtta lokaler	48 000
244.	Ersättning för viss tomträttsavgäld till Stockholms stad	118 000
245.	Tillfälliga förstärkningsanordningar vid universiteten m. m.	3 000 000

820 *Statsverkspropositionen år 1957: Bil. 10: Åttonde huvudtiteln.*

sid.		Kronor
	Tandläkarhögskolan i Stockholm:	
247.	Avlöningar	4 042 000
254.	Omkostnader	897 500
258.	Bokinköp och bokbindning m. m.	27 000
258.	Nyanskaffning och underhåll av utrustning	140 000
259.	Utrustning av en odontologisk högskoleklinik i Umeå	548 500
	Tandläkarhögskolan i Malmö:	
259.	Avlöningar	2 798 000
262.	Omkostnader	607 300
264.	Bokinköp och bokbindning m. m.	16 000
265.	Nyanskaffning och underhåll av utrustning	95 000
265.	Utrustning av vissa lokaler m. m.	130 000
	Tandläkarhögskolorna:	
267.	Bidrag till elever för anskaffande av instrument	128 000
267.	Anskaffning av undervisningsinstrument m. m.	288 000
268.	Bidrag till driften av amanuenskliniker	120 000
268.	Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor	209 000
	Gemensamma universitetsändamål:	
272.	Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater	28 500
273.	Kurser i krigskirurgi m. m.	7 500
273.	Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer	72 000
274.	Naturastipendier åt studerande vid universiteten m. fl. läroanstalter	6 980 000
281.	Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar	550 000
282.	Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier	1 680 000
283.	Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl.	75 000
284.	Gästföreläsningar	70 000
285.	Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter	721 000
285.	Klinisk forskning	262 000
288.	Ämnes- och fakultetskonferenser	15 000
288.	Extra utgifter	300 000
289.	Bidrag till Stockholms högskolors rektorskonvents verksamhet	15 000
	Rasbiologiska institutet:	
289.	Avlöningar	132 300
290.	Omkostnader	18 000
291.	Materiel m. m.	31 100
	Farmaceutiska institutet:	
291.	Avlöningar	618 000
294.	Omkostnader	57 100
294.	Materiel m. m.	92 500
295.	Inredning och utrustning av nya lokaler	80 000
	Ortnamnskommissionen:	
296.	Avlöningar	142 200
297.	Omkostnader	21 800
298.	Insamling och bearbetning av vetenskapligt material	41 000
299.	Bidrag till institutet för ortnamns- och dialektforskning i Göteborg	12 000
	Landsmålsarkiven:	
300.	Avlöningar	332 500
301.	Omkostnader	22 800
301.	Insamling och bearbetning av vetenskapligt material	77 500
302.	Bidrag till institutet för folkminnesforskning i Göteborg	26 300
303.	Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m.	300 000
305.	Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning	737 000
311.	Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst	42 000

Sid.	Kronor
311. Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare	10 000
Garantilånenämnden:	
311. Avlöningar	62 900
312. Omkostnader	20 000
313. Kostnader för statlig kreditgaranti för vissa studielån	75 000
313. Kostnader för avskrivning av studielån med statlig kreditgaranti till studenter m. fl.	20 000
314. Bidrag till inventarier i studentbostadshus	450 000
315. Bidrag till Sveriges förenade studentkårer för redigering av ett register över vissa licentiat- och doktorsavhandlingar	2 200
315. Bidrag till anordnande av praktisk-pedagogiska utbildningskurser för blivande läroverkslärare m. m.	42 000
316. Kurser för utbildande av laboratoriebiträden	54 700
Säger för universitetet, den medicinska undervisningen m. m.	90 645 700

F. Tekniska högskolor

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna:	
319. Avlöningar	75 000
319. Omkostnader	13 200
Tekniska högskolan i Stockholm:	
320. Avlöningar	9 965 000
336. Omkostnader	1 348 600
338. Materiel m. m.	1 400 000
341. Nyanskaffning av apparater m. m.	1 200 000
343. Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek	120 000
344. Resebidrag till studerande	18 000
344. Inredning och utrustning av nya lokaler	1 538 000
344. Inredning och utrustning av nya lokaler vid svenska träforskningsinstitutet	334 000
Chalmers tekniska högskola:	
345. Avlöningar	6 369 000
362. Omkostnader	603 000
364. Materiel m. m.	1 200 000
367. Nyanskaffning av apparater m. m.	800 000
368. Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek	120 000
369. Resebidrag till studerande	8 000
369. Inredning och utrustning av nya lokaler	707 000
Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna:	
373. Ökad intagning av studerande	*600 000
373. Stipendier för framjande av högre tekniska studier	120 000
375. Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar	25 000
375. Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden m. m.	60 000
377. Resestipendier åt lärare m. fl.	70 000
Säger för tekniska högskolor	26 693 800

G. Skolöverstyrelsen, anstalter för lärarutbildning m. m.

Skolöverstyrelsen:	
378. Avlöningar	4 767 000
389. Omkostnader	853 000
392. Försöksverksamhet m. m.	1 250 000
402. Särskilda försöksskolor	*625 000
Lärarhögskolan i Stockholm:	
402. Avlöningar	3 971 000
436. Omkostnader	385 000
438. Materiel, böcker m. m.	115 000
440. Inredning och utrustning av nya lokaler	65 000

* Beräknat belopp.

822 *Statsverkspropositionen år 1957: Bil. 10: Åttonde huvudtiteln.*

Sid.		Kronor
	Folk- och småskoleseminarierna:	
441.	Avlöningar	*22 000 000
441.	Omkostnader	*1 950 000
441.	Materiel, böcker m. m.	*500 000
441.	Utrustning	*500 000
441.	Befordringskurser för folkskollärare	425 000
	Statens skolköksseminarium:	
450.	Avlöningar	329 000
452.	Omkostnader	35 600
453.	Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala	762 200
454.	Bidrag till seminariet för huslig utbildning i Umeå	283 000
455.	Bidrag till Göteborgs skolköksseminarium	99 000
455.	Bidrag till vissa handarbetsseminarier	124 000
457.	Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläro-utbildning	100 000
458.	Särskoleseminariet i Stockholm	70 000
460.	Bidrag till Ericastiftelsen	125 100
	Säger för skolöverstyrelsen, anstalter för läro-utbildning m. m.	39 333 900

H. Allmänna läroverken m. m.

	Allmänna läroverken:	
465.	Avlöningar	165 200 000
490.	Omkostnader	702 000
491.	Bidrag till läroverkens kassor	10 000 000
496.	Ersättning för djäknepenningar m. m.	8 500
496.	Avlöning åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.	3 543 000
497.	Kompletteringsgymnasier	270 000
	Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk:	
498.	Avlöningar	58 700
501.	Omkostnader	9 500
	Kommunala läroverk:	
502.	Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.	335 000
504.	Bidrag till högre kommunala skolor	39 100 000
505.	Bidrag till hälsovården vid vissa högre kommunala skolor	210 000
	Privatläroverk:	
506.	Bidrag till vissa privatläroverk	9 470 000
507.	Bidrag till hälsovården vid vissa privatläroverk	38 000
508.	Bidrag till vissa internatläroverk	562 000
509.	Läroboksnämnden	54 000
510.	Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet	9 000
513.	Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter	21 000
513.	Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter	100 000
514.	Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skolsköterskor	63 000
515.	Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter	119 800
516.	Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter	88 000
516.	Psykologisk-pedagogiska institutet	58 000
518.	Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket	20 000
518.	Vissa kostnader för student- och realöxamina	837 000
519.	Studiebidrag och stipendier	49 250 000
535.	Brevskolestipendier	150 000
537.	Bidrag till avlöande av föreståndare vid elevhem vid högre läroanstalter	105 000
	Säger för allmänna läroverken m. m.	280 381 500

* Beräknat belopp.

I. Folkskoleväsendet m. m.

Folkskolinspektionen

Sid.		Kronor
	Folkskolinspektionen:	
538.	Avlöningar	2 001 000
539.	Omkostnader	481 900

Skolmältider

540.	Bidrag till anordnande av skolmältider	26 200 000
543.	Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmältider	650 000

Skolbyggnader

544.	Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet	65 800 000
547.	Bidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet	2 200 000

Folkskoleväsendet

Folkskolor m. m.:

550.	Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor	540 550 000
561.	Forsökskostnadsbidrag	440 000
562.	Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor	1 955 000
563.	Resekostnadsersättningar åt skollakare vid folk- och småskolor	50 000
564.	Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern	565 000
566.	Folkundervisningens framjande i rikets nordligaste gränssorter m. m.	290 000
566.	Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid folkskolans elevhem	800 000
567.	Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem	1 800 000
568.	Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn	33 000 000
569.	Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria laroböcker m. m.	9 960 000
570.	Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten	3 000 000
571.	Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler	300 000
571.	Hysesbidrag för undervisningslokaler m. m.	2 200 000
572.	Bidrag till undervisningsmateriel	2 840 000
574.	Byggnadsbidrag till tjänstebostäder	5 000 000
576.	Övergångsbidrag till tjänstebostäder	180 000
577.	Bidrag till Skytteanska skolan i Tarna	48 000
578.	Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning	740 000
580.	Kurser för lärare m. fl. vid läroanstalter tillhörande folkundervisningen	818 100
584.	Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter	55 000
585.	Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska	280 000

Nomadskolor:

585.	Avlöningar	1 047 000
589.	Omkostnader	468 000
590.	Fortsättningssskolundervisning för nomadbarn	58 000

Fortsättningssskolor:

591.	Bidrag till avlöning åt lärare	7 000 000
591.	Bidrag till centralisering av fortsättningssskolväsendet	1 200 000

Folkhögskolor

Std.		Kronor
	Folkhögskolor:	
592.	Understöd	10 492 000
594.	Bidrag till arvoden åt skolläkare	36 000
595.	Förberedande samhällsvetenskapliga kurser	46 500
595.	Utbildning av lärare	42 500

Abnormundervisningen

Läroanstalter för blinda:

596.	Avlöningar	1 326 000
603.	Omkostnader	407 000

Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte:

606.	Avlöningar	781 300
607.	Omkostnader	242 300

608.	Skrivmaskiner åt avgående blindskolelever	43 600
609.	Resor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare	53 000
609.	Arvoden åt blivande blindlärare	17 500
609.	Tryckning av blindskrifter	20 000
610.	Bidrag till anskaffande av böcker åt blinda	20 000
610.	Kurs i anpassningsundervisning för lärare vid blindskolor	9 000

Skolor för döva:

611.	Avlöningar	4 305 000
616.	Omkostnader	1 548 000
617.	Resor för elever jämte åtföljande vårdare	100 000
618.	Stipendier åt vissa fortsättningskolpliktiga döva m. fl.	5 000
618.	Arvoden åt blivande lärare för döva	157 800
619.	Kurser för personal	12 000
620.	Engångsanskaffning av utrustning m. m.	60 000
622.	Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn	380 000
623.	Bidrag till bildningsverksamhet bland döva	8 000
623.	Bidrag till tidning för döva	2 000
623.	Bidrag till Hörselfrämjandet	57 000

Säger för folkskoleväsendet m. m. 732 148 500

J. Yrkesundervisningen

Överstyrelsen för yrkesutbildning:

625.	Avlöningar	1 775 000
633.	Omkostnader	260 200
634.	Yrkespedagogisk reformverksamhet	100 000

Högre tekniska läroverk:

635.	Avlöningar	9 060 000
649.	Omkostnader	1 050 000
652.	Materiel, böcker m. m.	1 095 000
654.	Föreläsningar och fortbildningskurser	62 000

Sid.	Kronor
Konstfackskolan:	
654. Avlöningar	1 092 000
658. Omkostnader	111 800
659. Undervisningsmateriel m. m.	1 075 900
662. Understöd åt handelsgymnasier	2 079 000
667. Anordnande av handelsgymnasieexamen för lärjungar från enskild undervisning	27 000
667. Bidrag till bergsskolan i Filipstad m. m.	81 300
668. Bidrag till textilinstitutet i Borås	238 000
671. Bidrag till Lennings textilt tekniska institut i Norrköping	191 000
672. Bidrag till driften av centrala yrkesskolor	11 000 000
674. Bidrag till driften av lokala yrkesskolor	34 000 000
678. Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor	10 000 000
680. Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer	91 000
681. Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter	61 500
682. Utbildning av lärare vid yrkesundervisningen	926 000
683. Resestipendier åt lärare vid yrkesundervisningen	16 500
684. Framjande av läringsutbildning hos hantverksmästare	1 125 000
687. Framjande av läringsutbildning inom muraryrket m. m.	200 000
689. Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov	20 000
690. Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.	1 575 000
692. Bidrag till vissa kurser i cement- och betongteknik	13 700
692. Resestipendier för yrkesutbildning	70 000
Säger för yrkesundervisningen	77 396 900

K. Folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.

694. Bidrag till folk- och skolbibliotek	9 847 000
700. Bidrag till föreläsungsverksamhet	955 000
703. Resekostnadsersättning åt föreläsare	300 000
703. Bidrag till föreläsningförmedling och konsulentverksamhet	192 000
705. Bidrag till studieförbund	2 145 000
706. Bidrag till studiecirkelverksamhet	6 350 000
708. Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder	181 000
710. Bidrag till verksamheten vid hemgårdar	200 000
710. Bidrag till verksamheten vid studiehem	75 000
711. Utbildning av ungdomsledare	803 000
714. Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet	1 800 000
715. Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer	487 900
717. Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning	800 000
718. Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.	1 360 100
721. Bidrag till Svenska nykterhetsframjandet	15 000
Studiehjälpsnämnden:	
721. Avlöningar	123 000
723. Omkostnader	23 000
724. Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån	100 000
Statens biografbyrå:	
724. Avlöningar	154 900
726. Omkostnader	14 300
726. Bidrag till Barnfilmkommittén	16 000
727. Bidrag till Samfundet för hembygdsvård	45 000
Säger för folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.	25 987 200

L. Gymnastiska centralinstitutet m. m.

Sid.		Kronor
	Gymnastiska centralinstitutet:	
729.	Avlöningar	500 000
733.	Omkostnader	157 400
735.	Materiel, böcker m. m.	44 000
736.	Särskild undervisning i idrott och gymnastik m. m.	16 000
736.	Bidrag till Stockholms studenters idrottsförening till lokalhyra m. m.	6 500
737.	Undervisning i idrott för högskolestudenter i Stockholm och Göteborg	31 800
738.	Understöd åt svenska Dalcroze-institutet	10 000
	Säger för gymnastiska centralinstitutet m. m.	765 700

M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

739.	Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker	204 400
744.	Bidrag till nämnden för svensk språkvård	20 000
744.	Humanistisk forskning	1 025 000
	Statens medicinska forskningsråd:	
745.	Förvaltningskostnader	128 300
747.	Medicinsk forskning	3 125 000
	Statens naturvetenskapliga forskningsråd:	
751.	Förvaltningskostnader	100 300
752.	Naturvetenskaplig forskning	3 155 000
755.	Bidrag till publicering av den svenska djuphavsexpeditionens resultat	39 000
	Statens samhälls- och rättsvetenskapliga forskningsråd:	
756.	Förvaltningskostnader m. m.	30 000
756.	Samhälls- och rättsvetenskaplig forskning	495 000
757.	Psykologisk och pedagogisk forskning	130 000
	Flyg- och navalmedicinska nämnden:	
758.	Avlöningar	298 700
759.	Omkostnader	22 000
759.	Flyg- och navalmedicinsk forskning	230 000
760.	Atomforskning	3 675 000
767.	Europeiskt samarbete inom kärnforskningen	2 700 000
	Matematikmaskinnämnden:	
770.	Avlöningar	1 000
770.	Omkostnader	1 000
770.	Materiel m. m.	1 000
777.	Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut	183 100
779.	Bidrag till medicinska Nobelinstitutets avdelning för biokemi	110 000
780.	Bidrag till oceanografiska institutet	128 800
783.	Bidrag till internationella meteorologiska institutet i Stockholm	130 000
783.	Ersättning åt författare för utlåning av deras verk genom bibliotek	860 000
791.	Stipendier åt högt förtjänta skönlitterära författare	100 000
791.	Understöd åt skriftställaren E. H. Thörnberg	6 000
792.	Statens konstråd	14 800
793.	Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader	200 000
794.	Teaterrådet	10 000
795.	Bidrag till samfundet De nio	10 000
795.	Sveriges deltagande i det s. k. tredje internationella geofysiska året	315 000
	Säger för understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.	17 448 400

N. Diverse

sid.		Kronor
	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
801.	Slottsbyggnadernas delfond	29 000
801.	Byggnadsstyrelsens delfond	12 339 000
801.	Uppsala universitets delfond	1 488 000
801.	Lunds universitets delfond	1 136 000
801.	Ersättning till statens domäners fond för upplåten mark	23 900
802.	Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar	37 000
803.	Bidrag till svenska institutet i Rom m. m.	106 000
803.	Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris m. m.	7 000
804.	Bidrag till avlöning av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris	10 500
804.	Framjande av internationellt-kulturellt samarbete	375 000
805.	Framjande av nordiskt-kulturellt samarbete	300 000
806.	Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco	780 000
808.	Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige	250 000
812.	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	750 000
812.	Extra utgifter	300 000
	Säger för diverse	17 931 400
	Summa	1 330 769 300